RAINER MARIA RILKE

HİÇ UĞRUNA BİR NEFES

CEM YAVUZ'UN
TÜRKÇESİ VE NOTLARIYLA

EVEREST
ŞİİR

EVEREST
2638

RAINER MARIA RILKE

4 Aralık 1875'te Prag'da dünyaya geldi. Babasının hayalleri doğrultusunda bir süreliğine askeri okula gönderildiyse de subaylık kariyeri yolunda ancak beş yıl dayanabildi. 1897'de Lou Andreas-Salomé'yle tanışıp 1899-1900 arasını onunla birlikte Rusya'da geçiren Rilke, Rusya'dan ve özellikle keşiş hayatında gözlemlediği "Rus ruhu"ndan aldığı esinle ilk özgün eseri sayılan *Dua Saatleri*'ni kaleme aldı. Yine 1900'de Worpswede ressamlar kolonisine yerleşti ve burada yontucu Clara Westhoff'la tanışıp evlendi. Ancak daha ilk şiirlerinden birinde kendisini "yedidüvel gezgini" olarak niteleyen Rilke, her tür bağlılığı reddeden mizacı uyarınca evliliğini de arkasında bırakıp Paris'e giderek Rodin'in özel sekreterliğini yapmaya başladı. *Yeni Şiirler* ve *Malte Laurids Brigge'nin Notları* isimli başyapıtlarını bu on iki yıllık Paris ikameti sırasında yarattı. I. Dünya Savaşı patlak verdiğinde Fransa'dan ayrılıp Münih'e döndü; 1919'da ise ömrünün son yıllarını geçireceği İsviçre'ye yerleşerek vizyoner bakışını taçlandıran son iki eseri *Duino Ağıtları* (1922) ile *Orpheus'a Soneler*'i (1922) tamamladı. 29 Aralık 1926'da lösemi yüzünden hayata veda ettiğinde Avrupa entelektüel çevrelerince çok iyi bilinmesine karşın genel okuyucu kitlesi tarafından neredeyse hiç tanınmıyordu. Bugünse, ölümünün üzerinden yüz yıl geçmiş olan bu dev şairi/sanatçıyı layıkıyla tanımadan modern edebiyatı anlamanın mümkün olmadığı evrensel bir kural sayılmakta…

CEM YAVUZ

Şair, çevirmen, yazar. 1966'da İstanbul'da doğdu. Gemi inşaat mühendisliği ve medya-iletişim eğitimi aldı. Editörlük, redaktörlük, teknik sekreterlik yaptı; yayımcılık, tasarım, yaratıcı yazarlık ve çeviri alanlarında eğitmen olarak çalıştı. *Ars Moriendi*, *20 Ölümsüz Şarkı ve's-samt*, *Seyr'engiz, Seyr'*, *Hoca Nasreddin Gibi Ağlayan*, *Ayn'*, *Solukdönüm* (2023 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü), *Hür Tractatus* isimli kitapları yazdı; *Bütün Şiirleri* (T. S. Eliot); *Çorak Ülke* (T. S. Eliot); *Sesler*, *İşitin Bizi de* (Paul Celan); *Karşılaşmalar* (Paul Celan); *Tedirgin Sohbet* (James K. Lyon); *Lenz* (Georg Büchner), *Duino Ağıtları* (Rainer Maria Rilke); *Troya: Kent*, *Homeros*, *Türkiye*; *İstanbullu Dr. Süheyl Ünver*; *Ali Ufki*, *Evliya Çelebi ve Kantemiroğlu Arasında Itrî*; *Hipnotik Şiir: Şiirsel Esinlenme*; *Rumi: Ateşe Dönen Pervaneler*; *Modern Dünyada Geleneksel İslam* gibi kitap ve metinlerle Nerval, Rilke, Esenin, Mandelştam, Kavafis, Celan, Bálint Balassi, Mihály Babits, Attila József, Varujan, Siamanto vd. pek çok şairin şiirlerini Türkçeye çevirdi.

RAINER MARIA RILKE

HİÇ UĞRUNA BİR NEFES

Almanca Aslından Çeviren
Cem Yavuz

§

Yayın No **2638**
Dünya Edebiyatı **368**

Hiç Uğruna Bir Nefes
Rainer Maria Rilke

Kitabın Özgün Adı: *Ausgewählte Gedichte*

Almanca Aslından Çeviren: Cem Yavuz
Editör: Levent Alarslan
Düzeltmen: Argos Panoptis
Kapak Tasarımı: Hamdi Akçay
Sayfa Tasarımı: Nadiye Sarıbıyık

© 2024, Everest Yayınları
Kaynak belirtilerek yapılacak kısa alıntılar dışında
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. Basım: Ekim 2024

ISBN 978-625-369-297-1
ISBN 978-625-369-304-6 (Ciltli)
Sertifika No: 43949

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 45099
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest Yayınları, Alfa Yayın Grubu'nun tescilli markasıdır.

ERSTE GEDICHTE • 23
Nachtgedanken
XI
XVII
Das sind die Gärten
Der Abend ist mein Buch
Du mußt das Leben nicht verstehen
Wir sind ganz angstallein
Erste Rosen erwachen

DAS STUNDEN-BUCH • 37

DAS BUCH VOM MÖNCHISCHEN LEBEN
Da neigt sich die Stunde und rührt mich an
Ich lebe mein Leben in wachsenden Ringen
Ich habe viele Brüder in Soutanen
Wir dürfen dich nicht eigenmächtig malen
Ich liebe meines Wesens Dunkelstunden
Du, Nachbar Gott
Wenn es nur einmal so ganz stille wäre
Ich lebe grad
Ich lese es heraus
Der blasse Abelknabe spricht
Du Dunkelheit
Ich glaube an Alles noch nie Gesagte
Auf der Welt allein
Du siehst, ich will viel
Wir bauen mit zitternden Händen
Daraus, daß Einer
Wer seines Lebens viele Widersinne
Was irren meine Hände
Ich bin, du Ängstlicher

SUNU • 21

İLK ŞİİRLER • 23

Gece Düşünceleri

XI

XVII

Benim İnandığım Bahçeler

Akşam Benim Kitabım

Şart Değil Hayatı Anlaman

Baştan Aşağı *Endişeyalnızıyız* Biz

Uyanıyor İlk Güller

DUA SAATLERİ KİTABI • 37

MÜNZEVİ HAYATTAN SAYFALAR

İşte Saat Eğilip Dokunuyor Bana

Yaşıyorum Ömrümü

Bir Sürü Cübbeli Kardeşim Var

Ey İçinden Sabahın Doğduğu Alacakaranlık

Seviyorum Varlığımın Karanlık Saatlerini

Sen, Ey Komşu Tanrı

Keşke Bir Kerecik

Tam da Biten Yüzyılın Eşiğinde

Sözlerinden Anlıyorum

Benzi Solmuş Genç Habil...

Sen Ey Karanlık

Hiç Söylenmemiş Her Şeye

Dünyada Yapayalnız

Görüyorsun, Çok Şey İstiyorum

Titreyen Ellerle Yükseltiyoruz Seni

Madem Vaktiyle Biri

Hayatındaki Bir Sürü Çelişkiyi

Ne Diye Bocalıyor Ellerim

Burdayım İşte, Sen Ey Huzursuz

Mein Leben ist
Ich finde dich in allen diesen Dingen
Ich liebe dich, du sanftestes Gesetz
Das waren Tage Michelangelo's
Was wirst du tun, Gott, wenn ich sterbe?
Du bist der raunende Verrußte
Gott, wie begreif ich deine Stunde

DAS BUCH VON DER PILGERSCHAFT

Obwohl ein jeder von sich strebt
Alle, welche dich suchen, versuchen dich
In diesem Dorfe steht das letzte Haus
Du bist die Zukunft, großes Morgenrot
Bei Tag bist du das Hörensagen

DAS BUCH VON DER ARMUT UND DEM TODE

O Herr, gieb jedem seinen eignen Tod
Denn wir sind nur die Schale und das Blatt
Nur nimm sie wieder aus der Städte Schuld

DAS BUCH DER BILDER • 107

Menschen bei Nacht
Der Nachbar
Pont du Carrousel
Der Einsame
Herbsttag
Erinnerung
Ende des Herbstes
Am Rande der Nacht
Fortschritt
Vorgefühl
Ernste Stunde
Strophen

Hayatım
Seni Buluyorum Bütün Bu Mevcudiyette
Sèviyorum Seni, En Müşfik Yasa
Michelangelo'nun Devriydi O Günler
Ben Ölürsem, Ne Yaparsın Tanrım?
İse Kuruma Batmış
Tanrım, Nasıl da Kavrıyorum

HAC KİTABI

Herkes, Hem Tiksinen Hem Zapt Eden...
Seni Arayan Herkes, Sınıyor Seni
Bu Köyde Kaimdir Son Hane
Sensin Gelecek
Gündüzleri Rivayetsin Sen

YOKSULLUĞUN VE ÖLÜMÜN KİTABI

Ya Rab, Kendisine Özgü Bir Ölüm Bahşet Herkese
Alt Tarafı Kabuk ve Yaprağız Biz Çünkü
Yeniden Çekip Al Onları

TASVİRLER KİTABI • 107

Geceleyin İnsanlar
Komşu
Pont du Carrousel
Münzevi
Hazan Günü
Hatıra
Güz Sonu
Gecenin Eşiğinde
Yolalış
Önsezi
Vakar Saati
Kıt'alar

Die Stimmen
Titelblatt
Das Lied des Bettlers
Das Lied des Blinden
Das Lied des Trinkers
Das Lied des Selbstmörders
Das Lied der Witwe
Das Lied des Idioten
Das Lied der Waise
Das Lied des Zwerges
Das Lied des Aussätzigen

Aus einer Sturmnacht
Titelblatt
I
II
III
IV
V
VI
VII
VIII
Schlussstück

NEUE GEDICHTE • 173
Mädchen-Klage
Liebes-Lied
Grabmal eines jungen Mädchens
Opfer
Der Ölbaum-Garten
Gesang der Frauen an den Dichter
Der Tod des Dichters
Buddha
L'Ange du Méridien
Gott im Mittelalter

Sesler
Kapak Sayfası
Dilencinin Şarkısı
Körün Şarkısı
Ayyaşın Şarkısı
Canına Kıyanın Şarkısı
Dul Kadının Şarkısı
Mankafanın Şarkısı
Öksüzün Şarkısı
Cücenin Şarkısı
Cüzzamlının Şarkısı

Fırtınalı Bir Geceden
Kapak Sayfası
I
II
III
IV
V
VI
VII
VIII
Kapanış Parçası

YENİ ŞİİRLER • 173
Genç Kız Feryadı
Aşk Şarkısı
Bir Genç Kızın Mezar Taşı
Adak
Zeytin Bahçesi
Kadınların Şaire Şarkısı
Şairin Ölümü
Buda
L'Ange du Méridien
Ortaçağ'da Tanrı

Morgue
Der Panther
Der Engel
Der Schwan
Der Dichter
Tanagra
Todes-Erfahrung
Das Karussell
Geburt der Venus
Die Rosenschale
Archaïscher Torso Apollos
Leda
Die Irren
Aus dem Leben eines Heiligen
Die Bettler
Der Blinde
Eine Welke
Lied vom Meer
Spätherbst in Venedig
Die Laute
Die Schwestern
Übung am Klavier
Das Rosen-Innere
Schlaflied
Rosa Hortensie
Der Leser
Mohammeds Berufung
Der Berg
Der Käferstein
Buddha in der Glorie

DUINESER ELEGIEN • 261

Die erste Elegie
Die zweite Elegie
Die dritte Elegie

Morg
Panter
Melek
Kuğu
Şair
Tanagra
Ölüm Tecrübesi
Atlıkarınca
Venüs'ün Doğuşu
Gülçanağı
Apollon'un Eskil Gövdesi
Leda
Meczuplar
Bir Azizin Hayatından
Dilenciler
Kör Adam
Pörsümüş
Denizin Şarkısı
Venedik'te Güz Sonu
Lavta
Kız Kardeşler
Piyano Egzersizi
Gülden İçeri
Ninni
Pembe Ortanca
Okuyan
Muhammed'in Seçilişi
Dağ
Skarabe
İhtişam İçinde Buda

DUINO AĞITLARI • 261
Birinci Ağıt
İkinci Ağıt
Üçüncü Ağıt

Die vierte Elegie
Die fünfte Elegie
Die sechste Elegie
Die siebente Elegie
Die achte Elegie
Die neunte Elegie
Die zehnte Elegie

SONETTE AN ORPHEUS • 325
Erster Teil
I
III
IV
V
VII
IX
XII
XVI
XVII
XVIII
XIX
XX
XXII

Zweiter Teil
I
VI
XIII
XVI
XX
XXI
XXIII
XXVII
XXIX

Dördüncü Ağıt
Beşinci Ağıt
Altıncı Ağıt
Yedinci Ağıt
Sekizinci Ağıt
Dokuzuncu Ağıt
Onuncu Ağıt

ORPHEUS'A SONELER • 325
Birinci Bölüm
I
III
IV
V
VII
IX
XII
XVI
XVII
XVIII
XIX
XX
XXII

İkinci Bölüm
I
VI
XIII
XVI
XX
XXI
XXIII
XXVII
XXIX

Pietà
Die Alraune
Die Mandelbäume in Blüte
Lange musst du leiden
Überfließende Himmel verschwendeter Sterne
Narziß
Dich aufdenkend...
Hinter den schuld-losen Bäumen
Du im Voraus verlorne Geliebte
Die große Nacht
Klage
Man muss sterben weil man sie kennt
Heimkehr
Ausgesetzt auf den Bergen des Herzens
Einmal noch kam zu dem Ausgesetzten
Irrlichter
Die Lauben unsrer Schmerzen
An Hölderlin
Der Tod Moses
An die Musik
Baudelaire
Wir, in den ringenden Nächten
Mein scheuer Mondschatten
Odette R...
Wir sagen Reinheit und wir sagen Rose
Tränenkrüglein
Haï-Kaï
Eine Furche...
Wir sind nur Mund
Vorfrühling
Vergänglichkeit
Welt war in dem Antlitz der Geliebten
Aufgedeckter das Land
Handinneres

Pietà
Adamotu
Badem Ağaçları Çiçeğe Durmuş
Acı Çekmelisin Uzun Süre
Boşa Harcanmış Yıldızlarla Dolup Taşan Gökyüzü
Narkissos
Seni Hayal Ettikçe...
Masum Ağaçların Arkasında
Sen, Daha En Baştan Yitirilmiş...
Yüce Gece
Feryat
"Ölmeli Çünkü Onları Tanıdı"
Sılaya Dönüş
Kalbin Dağlarında *Tenha*...
Bir Kez Daha Ulaştı Vadilerin Kokusu
Bataklık Işıkları
Sızılarımızın Çardağı
Hölderlin'e
Musa'nın Ölümü
Müziğe Dair
Baudelaire
Biz O Kıvrandıran Gecelerde
Benim Ürkek Aygölgem
Odette R...
Safiyet Diyoruz, Gül Diyoruz
Gözyaşı Şişeciği
Haiku
Bir Yarık...
Biz Ağızdan İbaretiz
Erken Bahar
Fanilik
Dünya Yüzündeydi Sevgilinin
Gitgide Daha Çıplak Arazi
El Ayası

Die Blume des Abschieds
Die Vogelrufe fangen an zu rühmen
Maltes Lied

POÈMES EN FRANÇAIS • 451

Chaque pétale un linceul
Été
Depuis quand nous te jouons
Pégase
Tombeau
De quelle attente...
Douce courbe
Quel calme nocturne
La petite clématite
Les choses comblées
Chemins qui ne mènent nulle part
Reste tranquille
Verre de Venise
Toute la nuit
La pièce touffue
À la bougie éteinte
Une question

Veda Çiçeği
Bir Övgüdür Tutturdu Kuşötüşleri
Malte'nin Şarkısı

FRANSIZCA ŞİİRLER • 451
Her Taçyaprak Bir Kefen
Yaz
Ne Zamandır Seni Oynuyoruz
Pegasus
Makber
Hangi Ümidin...
Sarmaşık Boyunca
Ah Sükûneti Gecenin
Küçük Yaban Asması
Tok Nesneler
Hiçbir Yere Çıkmayan Patikalar
Sakin Ol
Venedik Camı
Tüm Gece
Gür Oyun
Sönmüş Mumun Yanı Başında
Bir Soru

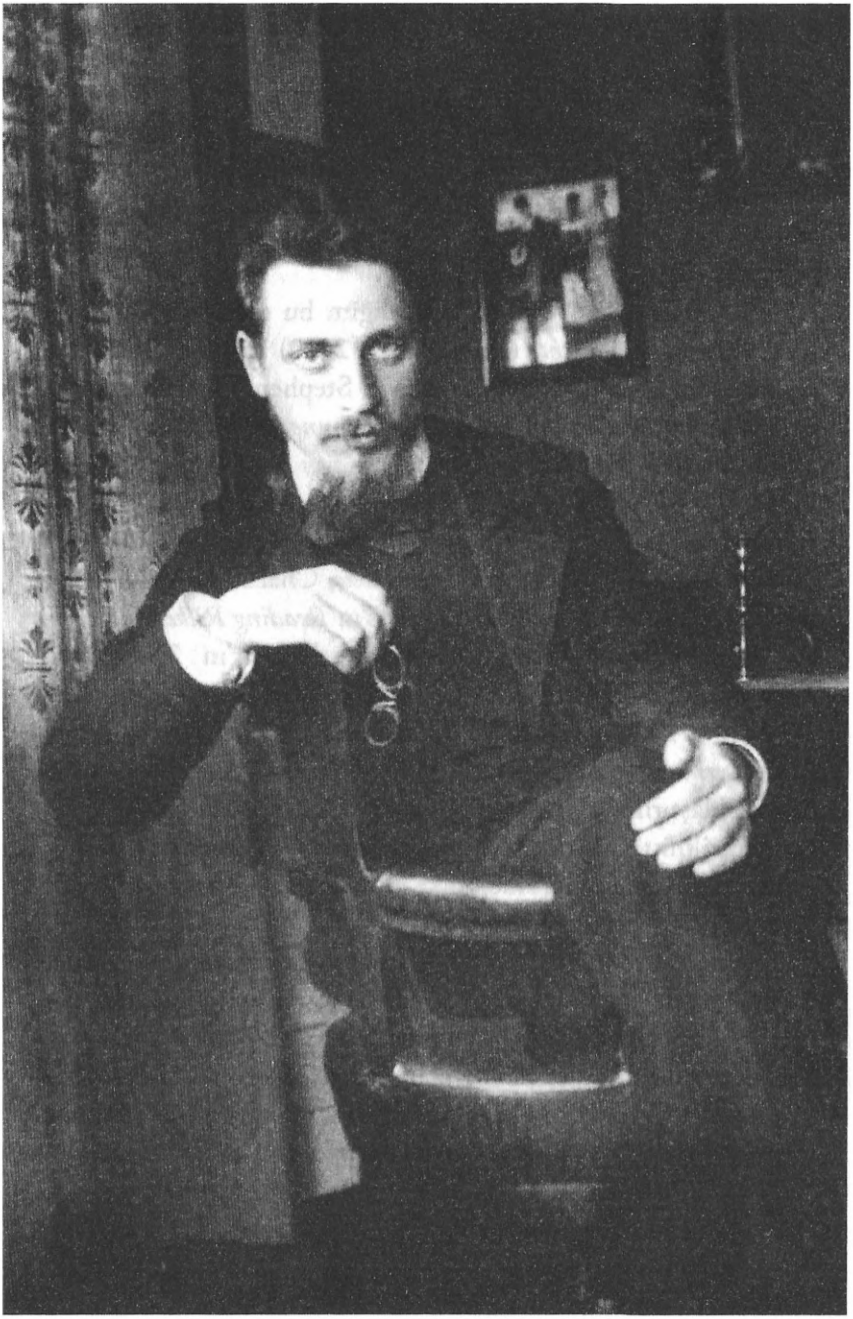
AÇIKLAMA VE YORUMLAR • 487

SUNU

Hiç Uğruna Bir Nefes adını verdiğim bu seçkide yer alan şiirler, *Rilke; Die Gedichte* (Insel Verlag, 2010) başlıklı toplam esas alınarak düzenlenmiş; çeviri sürecinde Stephen Mitchell'ın *Ahead of All Parting* ve *Duino Elegies & The Sonnets to Orpheus*; Edward Snow'un *New Poems*, *The Book of Images* ve *Uncollected Poems*; Susan Ranson'ın *The Book of Hours*; A. S. Kline'ın *The Poetry of Rainer Maria Rilke*; C. F. MacIntyre'ın *Selected Poems of Rilke*; Jessie Lamont'un *Poems of Rainer Maria Rilke*; Charlie Louth'un *Rilke: The Life of the Work*; William H. Gass'ın *Reading Rilke: Reflections on the Problems of Translation*; Luke Fischer'ın *The Poet as Phenomenologist*; Manfred Engel'in *Rilke-Handbuch: Leben–Werk–Wirkung* ve Zoltán Szendi'nin *Perspektivierung und Daseinsdeutung in der Lyrik der mittleren Periode Rainer Maria Rilkes* isimli çalışmaları karşılaştırma ve bağlam çözümlemesi açısından irdelenip değerlendirilmiştir. Ayrıca seçkinin *Terekesinden Şiirler* ile *Fransızca Şiirler* başlıklı bölümlerinde, Rilke'nin daha önce Türkçeye hiç çevrilmemiş olan şiirleri bir araya getirilmiştir.

Şairler *Ulu*sunun sesini yüz yıl sonra; Kanagawa açıklarındaki dev dalgalarla boğuşan bir kayıkçının cehdiyle upuygun kürek darbelerini kollayarak Türkçe kıyılarına taşırken bu zorlu *seyr'engiz*de "her dem pürdikkat sis çanım" olan değerli editör/çevirmen kardeşim *BinGöz* Levent'e ve özenli çevirmen arkadaşım/yayın yönetmenim Saadet'e en derin şükranlarımı sunuyorum.

Cem Yavuz
Nirgends
111024

ERSTE GEDICHTE
(1894/1898)
İLK ŞİİRLER

Nachtgedanken

XI

Weiß ich denn, wie mir geschieht?
In den Lüften Düftequalmen
und in bronzebraunen Halmen
ein verlornes Grillenlied.

Auch in meiner Seele klingt
tief ein Klang, ein traurig-lieber, –
so hört wohl ein Kind im Fieber,
wie die tote Mutter singt.

XVII

Weltenweiter Wandrer,
walle fort in Ruh ...
also kennt kein andrer
Menschenleid wie du.

Wenn mit lichtem Leuchten
du beginnst den Lauf,
schlägt der Schmerz die feuchten
Augen zu dir auf.

Drinnen liegt – als riefen
sie dir zu: Versteh! –
tief in ihren Tiefen
eine Welt voll Weh ...

Tausend Tränen reden
ewig ungestillt,
und in einer jeden
spiegelt sich dein Bild!

Gece Düşünceleri

XI

Biliyor muyum acaba, başıma ne gelecek?
Kokular duman duman havada
ve tunç karası saplarda
heba olmuş bir cırcırböceği şarkısı.

Benim de ruhumda çın çın ötüyor
bir tını derinden, mahzun-sevecen, –
öyle duyar herhalde ateşler içinde bir çocuk,
ölü annesini şarkı söylerken.

XVII

Sen, yedi düvel gezgini,
çağıl çağıl ak huzur içinde...
madem kimse senin kadar
bilmez insan kederini.

Sen ışıyan alevle
başlayınca koşuya,
birden açıverir acı
yaşarmış gözlerini sana.

Uzanmış yatıyor içerde –Seni
çağırıyorlar sanki: Duy!–
derinlerin en dibinde
ağrılardan bir dünya...

Binlerce gözyaşı konuşuyor,
dinmemiş ilelebet,
ve senin suretin yansıyor
tek tek her birine!

Das sind die Gärten

Das sind die Gärten, an die ich glaube:
Wenn das Blühn in den Beeten bleicht,
und im Kies unterm löschenden Laube
Schweigen hinrinnt, durch Linden geseigt.

Auf dem Teich aus den glänzenden Ringen
schwimmt ein Schwan dann von Rand zu Rand.
Und er wird auf den schimmernden Schwingen
als erster Milde des Mondes bringen
an den nicht mehr deutlichen Strand.

Benim İnandığım Bahçeler

Bunlar işte benim inandığım bahçeler:
Ağarırken tarhlarda *Çiçekleniş*,
ve *Sus ku*, kuruyan çardak altındaki çakıllarda
damla damla, ıhlamurlar arasından süzülüp giderken.

Işıl ışıl halkalarla kaplı göletin üzerinde
kıyıdan kıyıya bir kuğu yüzer o zaman.
Ve ilk getiren o olur parıldayan tüylerinde,
ayın uysallığını
artık tanınmaz olmuş sahile.

Der Abend ist mein Buch

Der Abend ist mein Buch. Ihm prangen
die Deckel purpurn in Damast;
ich löse seine goldnen Spangen
mit kühlen Händen, ohne Hast.

Und lese seine erste Seite,
beglückt durch den vertrauten Ton, –
und lese leiser seine zweite,
und seine dritte träum ich schon.

Akşam Benim Kitabım

Akşam benim kitabım. Kapakları
erguvani damaskla ışıl ışıl müzeyyen;
çözüyorum altın tokalarını
serinkanlı ellerle, telaş etmeden.

Ve okuyorum ilk sayfasını,
şad olup aşina nağmesinden, –
ve daha sessiz okurken ikinci sayfayı,
üçüncüyü hayal ediyorum şimdiden.

Du mußt das Leben nicht verstehen

Du mußt das Leben nicht verstehen,
dann wird es werden wie ein Fest.
Und laß dir jeden Tag geschehen
so wie ein Kind im Weitergehen
von jedem Wehen
sich viele Blüten schenken läßt.

Sie aufzusammeln und zu sparen,
das kommt dem Kind nicht in den Sinn.
Es löst sie leise aus den Haaren,
drin sie so gern gefangen waren,
und hält den lieben jungen Jahren
nach neuen seine Hände hin.

Şart Değil Hayatı Anlaman

Şart değil hayatı anlaman,
âdeta bir şölene döner o zaman.
Bırak olduğu gibi olsun her gün,
tıpkı bir çocuk gibi, yürüyüp giderken
her çalkantıdan
payına bir yığın çiçek düşen.

O çiçekleri derip devşirmek
hiç aklına gelmez çocuğun.
Öyle seve seve tutsak oldukları
saçlarından usulca çözer onları,
ve kavramak üzre yenilerini
uzatır o tatlı gençlik yıllarına ellerini.

Wir sind ganz angstallein

Wir sind ganz angstallein,
haben nur aneinander Halt,
jedes Wort wird wie ein Wald
vor unserm Wandern sein.
Unser Wille ist nur der Wind,
der uns drängt und dreht;
weil wir selber die Sehnsucht sind,
die in Blüten steht.

Baştan Aşağı *Endişeyalnızıyız* Biz

Baştan aşağı *endişeyalnızıyız* biz,
yok birbirimizden başka tutunacak dalımız,
her kelime bir orman olacak âdeta
başlamadan avare gezintimiz.
Ordan oraya sürüp döndüren
rüzgârdır yegâne irademiz;
çünkü biz çiçeğe duran
hasretin ta kendisiyiz.

Erste Rosen erwachen

Erste Rosen erwachen,
und ihr Duften ist zag
wie ein leisleises Lachen;
flüchtig mit schwalbenflachen
Flügeln streift es den Tag;

und wohin du langst,
da ist alles noch Angst.

Jeder Schimmer ist scheu,
und kein Klang ist noch zahm,
und die Nacht ist zu neu,
und die Schönheit ist Scham.

Uyanıyor İlk Güller

Uyanıyor ilk güller,
kokuları mahcup
sessizusul bir gülüş gibi;
yayvan kırlangıç kanatlarıyla firari
sıyırıp geçiveren günü;

ve uzandığın her yerde
endişe hüküm sürüyor hâlâ.

Her parıltı ürkek
ve henüz hiçbir ses munis değil,
daha yeni başlıyor gece
ve güzellik utanç içinde.

DAS STUNDEN-BUCH

Gelegt in die Hände von Lou

(1899/1903)

DUA SAATLERİ KİTABI

Lou Andreas-Salome'ye

Da neigt sich die Stunde und rührt mich an

Da neigt sich die Stunde und rührt mich an
mit klarem, metallenem Schlag:
mir zittern die Sinne. Ich fühle: ich kann –
und ich fasse den plastischen Tag.

Nichts war noch vollendet, eh ich es erschaut,
ein jedes Werden stand still.
Meine Blicke sind reif, und wie eine Braut
kommt jedem das Ding, das er will.

Nichts ist mir zu klein und ich lieb es trotzdem
und mal es auf Goldgrund und groß,
und halte es hoch, und ich weiß nicht wem
löst es die Seele los ...

İşte Saat Eğilip Dokunuyor Bana

İşte saat eğilip dokunuyor bana
açık seçik, metalik tik~tak~larla:
titriyor duyularım. Seziyorum: gücüm yeter –
sonra kavrıyorum bükülgen günü.

Henüz hiçbir şey tamamlanmamıştı seyre dalana dek ben,
her bir oluş duruyordu yerli yerinde.
Bakışlarım olgun, her biri, ne umulursa bir gelinden
öyle buluşuyor nesnelerle.

Hiçbir şey ufacık değil benim için, seviyorum öyle olsa da
ve kocaman boyayıp altından bir zemin üstüne
kaldırıyorum en tepeye, bilmiyorum ama
kimin ruhunu azat edecek...

Ich lebe mein Leben in wachsenden Ringen

Ich lebe mein Leben in wachsenden Ringen,
die sich über die Dinge ziehn.
Ich werde den letzten vielleicht nicht vollbringen,
aber versuchen will ich ihn.

Ich kreise um Gott, um den uralten Turm,
und ich kreise jahrtausendelang;
und ich weiß noch nicht: bin ich ein Falke, ein Sturm
oder ein großer Gesang.

Yaşıyorum Ömrümü

Yaşıyorum ömrümü g e n i ş l e y i p
her şeyin üstüne yayılan halkalarda.
Belki gücüm yetmez sonuncuyu tamamlamaya,
denerim yine de, budur olanca çabam.

Dönüyorum Tanrı'nın, o kadim kulenin etrafında,
d ö n ü y o r d ö n ü y o r u m binlerce yıldır;
ve bilmiyorum hâlâ, bir şahin miyim ben,
fırtına mı, yüce bir şarkı mı yoksa.

Ich habe viele Brüder in Soutanen

Ich habe viele Brüder in Sutanen
im Süden, wo in Klöstern Lorbeer steht.
Ich weiß, wie menschlich sie Madonnen planen,
und träume oft von jungen Tizianen,
durch die der Gott in Gluten geht.

Doch wie ich mich auch in mich selber neige:
Mein Gott ist dunkel und wie ein Gewebe
von hundert Wurzeln, welche schweigsam trinken.
Nur, daß ich mich aus seiner Wärme hebe,
mehr weiß ich nicht, weil alle meine Zweige
tief unten ruhn und nur im Winde winken.

Bir Sürü Cübbeli Kardeşim Var

Bir sürü cübbeli kardeşim var
defneleri boy boy güney manastırlarında.
Biliyorum Madonnaları nasıl insansı tasarladıklarını,
ve Tanrı'nın kor ateşler içinden geçip gittiği
çömez Titian resimlerini hayal ediyorum sık sık.

Gene de dönüp içime kulak verdiğimde,
kapkaranlık buluyorum Tanrımı ve yüzlerce kökün
dokuduğu bir ağ gibi, içiyor sükût içre.
Bütün bildiğim, onun hararetinden
doğrulduğumdur sadece, olanca dalım dinleniyor
çünkü taa derinde ve salınıyor, bir tek rüzgâr esince.

Wir dürfen dich nicht eigenmächtig malen

Wir dürfen dich nicht eigenmächtig malen,
du Dämmernde, aus der der Morgen stieg.
Wir holen aus den alten Farbenschalen
die gleichen Striche und die gleichen Strahlen,
mit denen dich der Heilige verschwieg.

Wir bauen Bilder vor dir auf wie Wände;
so daß schon tausend Mauern um dich stehn.
Denn dich verhüllen unsre frommen Hände,
sooft dich unsre Herzen offen sehn.

Ey İçinden Sabahın Doğduğu Alacakaranlık

Ey içinden sabahın doğduğu alacakaranlık,
öyle üstünkörü resmedemeyiz seni.
Kadim boya çanaklarından hep
aynı fırçalarla aynı huzmeleri alıyoruz,
hani şu azizin seni saklarken kullandığı.

Önüne sur gibi tasvirlerini yapıyoruz senin;
binlerce duvar öyle çevrelesin diye seni.
Zira ne zaman aşikâr olsan kalbimize,
perdeliyor işte seni şu sofu ellerimiz.

Ich liebe meines Wesens Dunkelstunden

Ich liebe meines Wesens Dunkelstunden,
in welchen meine Sinne sich vertiefen;
in ihnen hab ich, wie in alten Briefen,
mein täglich Leben schon gelebt gefunden
und wie Legende weit und überwunden.

Aus ihnen kommt mir Wissen, daß ich Raum
zu einem zweiten zeitlos breiten Leben habe.
Und manchmal bin ich wie der Baum,
der, reif und rauschend, über einem Grabe
den Traum erfüllt, den der vergangne Knabe
(um den sich seine warmen Wurzeln drängen)
verlor in Traurigkeiten und Gesängen.

Seviyorum Varlığımın Karanlık Saatlerini

Seviyorum varlığımın karanlık saatlerini,
o demde dibe iniyor duyularım;
o vakitlerde keşfettim ben, eski mektuplardaki gibi,
günübirlik hayatımın çoktan yaşandığını
uzak ve aşılıp geçilmiş bir efsane misali.

O demler söylüyor bana, engin ve
ebedi ikinci bir hayatım olduğunu.
Bazen de, bir mezarın üzerinde,
göçüp gitmiş bir delikanlının kederde
ve şarkılarda yitirdiği *o* rüyayı tamamlayan
(sıcacık kökleriyle onu sarıp sarmalamış)
şu olgun ve hışır hışır ağaç gibiyim işte.

Du, Nachbar Gott

Du, Nachbar Gott, wenn ich dich manchesmal
in langer Nacht mit hartem Klopfen störe, –
so ists, weil ich dich selten atmen höre
und weiß: Du bist allein im Saal.
Und wenn du etwas brauchst, ist keiner da,
um deinem Tasten einen Trank zu reichen:
Ich horche immer. Gieb ein kleines Zeichen.
Ich bin ganz nah.

Nur eine schmale Wand ist zwischen uns,
durch Zufall; denn es könnte sein:
ein Rufen deines oder meines Munds –
und sie bricht ein
ganz ohne Lärm und Laut.

Aus deinen Bildern ist sie aufgebaut.

Und deine Bilder stehn vor dir wie Namen.
Und wenn einmal das Licht in mir entbrennt,
mit welchem meine Tiefe dich erkennt,
vergeudet sichs als Glanz auf ihren Rahmen.

Und meine Sinne, welche schnell erlahmen,
sind ohne Heimat und von dir getrennt.

Sen, Ey Komşu Tanrı

Sen, ey komşu Tanrı, upuzun gecede bazen
vurup güm güm kapına rahatını kaçırıyorsam eğer –
buna sebep, soluk alıp verişini nadiren duymam
ve bilmemdir odanda bir başına olduğunu.
Bir ihtiyacın olsa, kimsecikler yok
sesini duyup da susuzluğunu giderecek:
Bense kulak kesilmişim. Ufacık bir işaret ver yeter.
Öyle yakınım işte.

Aramızda ipince bir duvar var sadece,
o da hasbelkader; hem neden olmasın:
Yerle bir oluverir sessiz sedasız,
senin ya da benim, ikimizden birinin
ağzından çıkan bir haykırışla.

Senin tasvirlerinden inşa edilmiştir o duvar.

Ve tasvirlerin, isimler gibi durur önünde.
Ve ruhumun derinliklerinin sana aşina olduğu
o ışık yanar yanmaz içimde,
heba olup gider kasnağın üzerindeki parıltı misali.

Sonra benim hızla körelen duyularım,
senden ayrı, yersiz yurtsuz kalır işte.

Wenn es nur einmal so ganz stille wäre

Wenn es nur einmal so ganz stille wäre.
Wenn das Zufällige und Ungefähre
verstummte und das nachbarliche Lachen,
wenn das Geräusch, das meine Sinne machen,
mich nicht so sehr verhinderte am Wachen – :

Dann könnte ich in einem tausendfachen
Gedanken bis an deinen Rand dich denken
und dich besitzen (nur ein Lächeln lang),
um dich an alles Leben zu verschenken
wie einen Dank.

Keşke Bir Kerecik

Keşke bir kerecik büsbütün sükûnet olsaydı.
Sessizliğe gömülseydi tesadüfi ve yaklaşık olan
ve kesilseydi komşunun kahkahası,
duyularımın yarattığı gürültü
beni farkındalıktan bu kadar alıkoymasaydı – :

Bin kat daha derin düşünebilirdim o zaman
taa sınırlarına varana dek seni
ve sahip olup (hepi topu bir tebessüm müddetince)
seni her canlıya hibe edebilirdim,
bir şükran nişanesi olarak.

Ich lebe grad

Ich lebe grad, da das Jahrhundert geht.
Man fühlt den Wind von einem großen Blatt,
das Gott und du und ich beschrieben hat
und das sich hoch in fremden Händen dreht.

Man fühlt den Glanz von einer neuen Seite,
auf der noch Alles werden kann.

Die stillen Kräfte prüfen ihre Breite
und sehn einander dunkel an.

Tam da Biten Yüzyılın Eşiğinde

Tam da biten yüzyılın eşiğinde yaşıyorum.
Tanrı'nın, senin ve benim çizdiğimiz
ve taa yukarda, yabancı ellerde dönüp duran
dev bir yaprağın rüzgârı duyuluyor.

Üzerinde her şeyin hâlâ mümkün olduğu
tertemiz bir sayfanın ışıltısı seziliyor.

Dingin güçler uçtan uca yoklayıp *erim*i
süzüyorlar birbirlerini bulanık bakışlarla.

Ich lese es heraus

Ich lese es heraus aus deinem Wort,
aus der Geschichte der Gebärden,
mit welchen deine Hände um das Werden
sich ründeten, begrenzend, warm und weise.
Du sagtest *leben* laut und *sterben* leise
und wiederholtest immer wieder: *Sein*.
Doch vor dem ersten Tode kam der Mord.
Da ging ein Riß durch deine reifen Kreise
und ging ein Schrein
und riß die Stimmen fort,
die eben erst sich sammelten
um dich zu sagen,
um dich zu tragen
alles Abgrunds Brücke –

Und was sie seither stammelten,
sind Stücke
deines alten Namens.

Sözlerinden Anlıyorum

Senin sözlerinden anlıyorum,
*Oluş*un etrafına çöreklenmiş, sınırlayan,
o sıcacık, o hikmetli ellerinin
hal ve gidişinden anlıyorum.
Gümbür gümbür söyledin *yaşamayı*, *ölmeyi* alçak sesle
ve *olmak* deyip durdun boyuna.
Ama bak cinayet geldi, ilk ölümden önce.
Sonra bir yarık delip geçti senin olgun çemberlerini
geçti bir çığlık
ve seni duyurmak,
seni Gayya köprüsünden
öteye taşımak için
daha demin bir araya gelmiş
o sesleri koparıp attı –

O gün bugündür kekeledikleri,
senin kadim isminin
kırıntılarıdır işte.

Der blasse Abelknabe spricht

Der blasse Abelknabe spricht:

Ich bin nicht. Der Bruder hat mir was getan,
was meine Augen nicht sahn.
Er hat mir das Licht verhängt.
Er hat mein Gesicht verdrängt
mit seinem Gesicht.
Er ist jetzt allein.
Ich denke, er muß noch sein.
Denn ihm tut niemand, wie er mir getan.

Es gingen alle meine Bahn,
kommen alle vor seinen Zorn,
gehen alle an ihm verloren.

Ich glaube, mein großer Bruder wacht
wie ein Gericht.
An mich hat die Nacht gedacht;
an ihn nicht.

Benzi Solmuş Genç Habil...

Benzi solmuş genç Habil konuşuyor:

Yokum ben. Kardeşim bir şey yaptı bana,
gözlerim kapalıyken.
Işığımı perdeledi o.
Kovdu yerinden etti
çehresiyle çehremi.
Artık bir başına.
Sanırım öyle de kalacak.
Çünkü onun bana yaptığını, kimse yapmıyor ona.

Hepsi benim yolumdan gitti,
hepsi uğrayacak onun gazabına,
hepsi kaybedecek ona karşı.

Mahşerde hüküm bekler
gibi bekliyor galiba ağabeyim.
Beni seyretti *Gece*;
onu değil.

Du Dunkelheit

Du Dunkelheit, aus der ich stamme,
ich liebe dich mehr als die Flamme,
welche die Welt begrenzt,
indem sie glänzt
für irgend einen Kreis,
aus dem heraus kein Wesen von ihr weiß.

Aber die Dunkelheit hält alles an sich:
Gestalten und Flammen, Tiere und mich,
wie sie's erafft,
Menschen und Mächte –

Und es kann sein: eine große Kraft
rührt sich in meiner Nachbarschaft.

Ich glaube an Nächte.

Sen Ey Karanlık

Sen ey soyundan geldiğim karanlık,
daha çok seviyorum seni,
dünyayı sınırlayan şu alevden,
hani ışıldayıp durur ya
herhangi bir çemberde,
dışındaki hiçbir varlığın ondan haberi yokken.

Ama karanlık kendisinde saklar her şeyi:
Biçimleri, alevleri, hayvanları ve beni,
nasıl iç içe geçirdiyse
insanlarla kudreti –

Yani neden olmasın: dev bir güç
kıpır kıpır oynar yanı başımda.

Ve ben inanırım gecelere.

Ich glaube an Alles noch nie Gesagte

Ich glaube an Alles noch nie Gesagte.
Ich will meine frömmsten Gefühle befrein.
Was noch keiner zu wollen wagte,
wird mir einmal unwillkürlich sein.

Ist das vermessen, mein Gott, vergieb.
Aber ich will dir damit nur sagen:
Meine beste Kraft soll sein wie ein Trieb,
so ohne Zürnen und ohne Zagen;
so haben dich ja die Kinder lieb.

Mit diesem Hinfluten, mit diesem Münden
in breiten Armen ins offene Meer,
mit dieser wachsenden Wiederkehr
will ich dich bekennen, will ich dich verkünden
wie keiner vorher.

Und ist das Hoffahrt, so laß mich hoffährtig sein
für mein Gebet,
das so ernst und allein
vor deiner wolkigen Stirne steht.

Hiç Söylenmemiş Her Şeye

İnanıyorum şimdiye dek hiç söylenmemiş her şeye.
Azat etmek istiyorum en uhrevi hislerimi.
Henüz kimsenin dilemeye cesaret edemediği şeyler,
ben uğraşmadan gerçekleşiverir günün birinde.

Kibir mi bu Tanrım, öyleyse affet beni.
Ama sana sadece şunu söylemek isterim ki:
Gücenmeyen, duraksamayan bir dürtü
gibi olacak benim en büyük gücüm;
çocuklar seni nasıl severse öyle yani.

Bu taşkınla, geniş kollar boyunca
açık denize doğru bu coşkun akışla,
bu durmadan büyüyen tekrarlarla
ikrar etmek, muştulamak istiyorum seni
evvelce kimselerin yapmadığı gibi.

Ve bu küstahlıksa, bırak küstah olayım,
senin o bulutlu alnının huzurunda
öyle vakur, öyle yapayalnız durakalan
dualarımda.

Auf der Welt allein

Ich bin auf der Welt zu allein und doch nicht allein genug,
um jede Stunde zu weihn.
Ich bin auf der Welt zu gering und doch nicht klein genug,
um vor dir zu sein wie ein Ding,
dunkel und klug.
Ich will meinen Willen und will meinen Willen begleiten
die Wege zur Tat;
und will in stillen, irgendwie zögernden Zeiten,
wenn etwas naht,
unter den Wissenden sein
oder allein.

Ich will dich immer spiegeln in ganzer Gestalt,
und will niemals blind sein oder zu alt
um dein schweres schwankendes Bild zu halten.
Ich will mich entfalten.
Nirgends will ich gebogen bleiben,
denn dort bin ich gelogen, wo ich gebogen bin.
Und ich will meinen Sinn
wahr vor dir. Ich will mich beschreiben
wie ein Bild das ich sah,
lange und nah,
wie ein Wort, das ich begriff,
wie meinen täglichen Krug,
wie meiner Mutter Gesicht,
wie ein Schiff,
das mich trug
durch den tödlichsten Sturm.

Dünyada Yapayalnız

Yapayalnızım şu dünyada, yine de yalnız değilim
her anı kutlu kılacak kadar.
Ufacığım şu dünyada, yine de küçük değilim ama
kayda değer bir *Şey* olarak duracak kadar huzurunda
koyu ve akıllı uslu.
Bana lazım olan kendi iradem ve ona eşlik etmektir
amellerimin seyrinde;
ve dingin, şu veya bu biçimde ikircikli vakitlerde,
bir şeyler yaklaşırken
*Sezen*ler arasında olmak
ya da yalnız kalmaktır istediğim.

Olanca biçiminle yansıtmak isterim seni daima,
ve o ağır, sallanan tasvirini taşıyamayacak kadar
yaşlı veya kör olmak istemem asla.
Açılmak, kendimi aşmaktır arzum.
İstemem bükülü kalayım hiçbir yerde,
zira nerde kıvrılıp bükülsem, yalana batarım orda.
Ve isterim ki hakiki
bir değerim olsun huzurunda. Arzum, uzun uzun
ve yakından gördüğüm bir tasvir gibi
betimlemektir kendimi,
idrak ettiğim bir kelime,
aşinası olduğum günlük maşrapa,
annemin çehresi
ve beni en ölümcül
kasırgadan aşıran
bir gemi gibi.

Du siehst, ich will viel

Du siehst, ich will viel.
Vielleicht will ich Alles:
das Dunkel jedes unendlichen Falles
und jedes Steigens lichtzitterndes Spiel.

Es leben so viele und wollen nichts,
und sind durch ihres leichten Gerichts
glatte Gefühle gefürstet.

Aber du freust dich jedes Gesichts,
das dient und dürstet.

Du freust dich Aller, die dich gebrauchen
wie ein Gerät.

Noch bist du nicht kalt, und es ist nicht zu spät,
in deine werdenden Tiefen zu tauchen,
wo sich das Leben ruhig verrät.

Görüyorsun, Çok Şey İstiyorum

Görüyorsun, çok şey istiyorum.
Belki de hepsini:
her bitimsiz düşüşün karanlığını,
her tırmanışın kıpır kıpır ışık oyunlarını.

Çokları da yaşıyor hiçbir şey istemeden,
kaygısız saltanatlarının kaygan duygularıyla
kurulmuşlar bey sofrasına.

Ama seviniyorsun sen
hizmet edip arzu duyan her bir çehreye.

Seviniyorsun, seni bir gereç olarak
kullanan herkese.

Soğumadın daha ve hâlâ çok geç değil,
hayatın usulca sırrını faş ettiği,
senin o mayalanan derinliklerine dalmak için.

Wir bauen mit zitternden Händen

Wir bauen an dir mit zitternden Händen
und wir türmen Atom auf Atom.
Aber wer kann dich vollenden,
du Dom.

Was ist Rom?
Es zerfällt.
Was ist die Welt?
Sie wird zerschlagen
eh deine Türme Kuppeln tragen,
eh aus Meilen von Mosaik
deine strahlende Stirne stieg.

Aber manchmal im Traum
kann ich deinen Raum
überschaun,
tief vom Beginne
bis zu des Daches goldenem Grate.

Und ich seh: meine Sinne
bilden und baun
die letzten Zierate.

Titreyen Ellerle Yükseltiyoruz Seni

Titreyen ellerle yükseltiyoruz seni
istif edip zerre zerre üstüne.
Ama kim bitirebilir ki
seni ey yüce Mabet.

Nedir Roma?
Un ufak olup gidiyor işte.
Ya dünya?
Paramparça olacak
kubbeleri kuşanmadan senin kulelerin
ve millerce mozaik içinden
ışıyan alnın süzülüp ağmadan önce.

Ama bazen rüyamda
taa en temelden
altın çatı mahyasına kadar
şöyle bir seyrediyorum da
vüsatini:

Anlıyorum; duyularım
nakşediyor yerli yerince
son bezemeleri.

Daraus, daß Einer

Daraus, daß Einer dich einmal gewollt hat,
weiß ich, daß wir dich wollen dürfen.
Wenn wir auch alle Tiefen verwürfen:
wenn ein Gebirge Gold hat
und keiner mehr es ergraben mag,
trägt es einmal der Fluß zutag,
der in die Stille der Steine greift,
der vollen.

Auch wenn wir nicht wollen:
Gott reift.

Madem Vaktiyle Biri

Madem vaktiyle biri istemiş seni,
biz de isteyebiliriz demek ki.
Altını üstüne getirsek bile bütün derinliklerin:
yani dağda altın varsa
ama kimse artık kazmak istemiyorsa,
erişir de taşların sükûneti içinde
yekpare duranlara nehir,
bir gün açığa çıkarır nasılsa.

Biz istemesek de,
Tanrı olgunlaşmakta.

Wer seines Lebens viele Widersinne

Wer seines Lebens viele Widersinne
versöhnt und dankbar in ein Sinnbild faßt,
der drängt
die Lärmenden aus dem Palast,
wird *anders* festlich, und du bist der Gast,
den er an sanften Abenden empfängt.

Du bist der Zweite seiner Einsamkeit,
die ruhige Mitte seinen Monologen;
und jeder Kreis, um dich gezogen,
spannt ihm den Zirkel aus der Zeit.

Hayatındaki Bir Sürü Çelişkiyi

Hayatındaki bir sürü çelişkiyi
uzlaştırıp minnetle bir remze dönüştüren,
defeder
yaygaracıları sarayından,
ve o latif yaz akşamlarında, senin misafir olduğun
bir *özge* şölen başlar.

Sensin onun yalnızlığının şahidi,
monologlarının dingin merkezi;
ve senin etrafına çizilmiş her çember
geriyor halkasını ona zamandan.

Was irren meine Hände

Was irren meine Hände in den Pinseln?
Wenn ich dich *male*, Gott, du merkst es kaum.

Ich *fühle* dich. An meiner Sinne Saum
beginnst du zögernd, wie mit vielen Inseln,
und deinen Augen, welche niemals blinseln,
bin ich der Raum.

Du bist nichtmehr inmitten deines Glanzes,
wo alle Linien des Engeltanzes
die Fernen dir verbrauchen wie Musik, –
du wohnst in deinem allerletzten Haus.
Dein ganzer Himmel horcht in mich hinaus,
weil ich mich sinnend dir verschwieg.

Ne Diye Bocalıyor Ellerim

Ne diye bocalıyor ellerim fırçalar arasında?
Seni *ḅoyuyorum*, Tanrım, farkında bile değilsin ama.

Hissediyorum seni. Duyularımın ucunda
başlıyorsun kararsızca, başlar gibi bir sürü adacıkla,
ve benim işte menzili, senin o h i i ç,
kırpmadığın gözlerinin.

O ihtişamlı deminde değilsin artık,
hani sıra sıra rakseden melekler senin'çin
ç o k uzakları harcayıp tüketirdi ya müzik niyetine, –
yaşıyorsun şimdi en son evinde.
Cümle semavatın senin, kulak kesilmiş içime,
çünkü sır eylemişim sana kendimi tefekkürle.

Ich bin, du Ängstlicher

Ich bin, du Ängstlicher. Hörst du mich nicht
mit allen meinen Sinnen an dir branden?
Meine Gefühle, welche Flügel fanden,
umkreisen weiß dein Angesicht.
Siehst du nicht meine Seele, wie sie dicht
vor dir in einem Kleid aus Stille steht?
Reift nicht mein mailiches Gebet
an deinem Blicke wie an einem Baum?

Wenn du der Träumer bist, bin ich dein Traum.
Doch wenn du wachen willst, bin ich dein Wille
und werde mächtig aller Herrlichkeit
und ründe mich wie eine Sternenstille
über der wunderlichen Stadt der Zeit.

Burdayım İşte, Sen Ey Huzursuz

Burdayım işte, sen ey huzursuz. Duymuyor musun
dalga dalga tüm duyularımla kıyılarını dövüp durduğumu?
Kanat takmış hislerim, halka halka
dönüyor upuçuk, çehrenin etrafında.
Görmüyor musun, nasıl dikiliyor önünde
şuracıkta ruhum, sükûnetten biçilmiş elbisesiyle?
Ağaçtaki meyve gibi olgunlaşmıyor mu nazarında
benim o baharcıl dualarım, söyle?

Rüya görüyorsan eğer, o rüya benim işte.
İstencin olurum ama sen uyanmak isteyince
ve *kadir-i mutlak*ı cümle azametin,
sonra o acayip zaman kentinin üzerine
kıvrılıveririm bir yıldız sükûnetiyle.

Mein Leben ist

Mein Leben ist nicht diese steile Stunde,
darin du mich so eilen siehst.
Ich bin ein Baum vor meinem Hintergrunde,
ich bin nur einer meiner vielen Munde
und jener, welcher sich am frühsten schließt.

Ich bin die Ruhe zwischen zweien Tönen,
die sich nur schlecht aneinander gewöhnen:
denn der Ton Tod will sich erhöhn –
Aber im dunklen Intervall versöhnen
sich beide zitternd.
Und das Lied bleibt schön.

Hayatım

Hayatım, içinde beni öyle ivecen gördüğün
şu yalçın saatten ibaret değil.
Geçmişimin önünde bir ağacım ben,
ve sahip olduğum pek çok ağızdan sadece biri;
şu en önce kapananı hani.

Birbiriyle geçinmeye zar zor alışmış
iki tını arasındaki dinginliğim ben:
ölümün tınısı çünkü boyuna yükselmek isteyen –
Ama ses perdelerinin karanlık aralığında
titreşerek uzlaşıyor ikisi de.
Ve şarkı koruyor güzelliğini.

Ich finde dich in allen diesen Dingen

Ich finde dich in allen diesen Dingen,
denen ich gut und wie ein Bruder bin;
als Samen sonnst du dich in den geringen
und in den großen giebst du groß dich hin.

Das ist das wundersame Spiel der Kräfte,
daß sie so dienend durch die Dinge gehn:
in Wurzeln wachsend, schwindend in die Schäfte
und in den Wipfeln wie ein Auferstehn.

Seni Buluyorum Bütün Bu Mevcudiyette

Seni buluyorum bütün bu mevcudiyette,
hoşnutum orda, kardeş gibiyim;
ufaklarda tohum olup güneşlenirsin
büyüklerde kendini bol bol bahşedersin.

Mucizevi oyunudur bu gücün kudretin
hizmet edercesine geçip giderler mevcudiyet içinden:
köklerde gelişerek, büzüşerek saplarda
ve bir *Diriliş* misali, ağaç tepelerinde.

Ich liebe dich, du sanftestes Gesetz

Ich liebe dich, du sanftestes Gesetz,
an dem wir reiften, da wir mit ihm rangen;
du großes Heimweh, das wir nicht bezwangen,
du Wald, aus dem wir nie hinausgegangen,
du Lied, das wir mit jedem Schweigen sangen,
du dunkles Netz,
darin sich flüchtend die Gefühle fangen.

Du hast dich so unendlich groß begonnen
an jenem Tage, da du uns begannst, –
und wir sind so gereift in deinen Sonnen,
so breit geworden und so tief gepflanzt,
daß du in Menschen, Engeln und Madonnen
dich ruhend jetzt vollenden kannst.

Laß deine Hand am Hang der Himmel ruhn
und dulde stumm, was wir dir dunkel tun.

Seviyorum Seni, En Müşfik Yasa

Seviyorum seni, sensin o boğuştukça
olgunlaştığımız en müşfik yasa;
sen asla baş edemediğimiz o büyük sıla hasreti,
sen hiç aşıp geçemediğimiz orman,
sen her suskuda söyleyip durduğumuz o şarkı,
sen o karanlık ağ,
duyguların firar ederken yakalanıverdiği.

Sen öyle bitimsizce başladın ki kendine
bize el attığın o günde, –
biz de öyle olgunlaştık senin güneşlerinde,
ve yayıla yayıla kök saldık derinlere,
şimdi huzurla kusursuz kılasın diye kendini
insanlar, melekler ve Madonnalar içinde.

Bırak dinlensin elin göğün yamaçlarında
ve lal olup katlan seni gölgeleyen amellerimize.

Das waren Tage Michelangelo's

Das waren Tage Michelangelo's,
von denen ich in fremden Büchern las.
Das war der Mann, der über einem Maß,
gigantengroß,
die Unermeßlichkeit vergaß.

Das war der Mann, der immer wiederkehrt,
wenn eine Zeit noch einmal ihren Wert,
da sie sich enden will, zusammenfaßt.
Da hebt noch einer ihre ganze Last
und wirft sie in den Abgrund seiner Brust.

Die vor ihm hatten Leid und Lust;
er aber fühlt nur noch des Lebens Masse
und daß er Alles wie *ein* Ding umfasse, –
nur Gott bleibt über seinem Willen weit:
da liebt er ihn mit seinem hohen Hasse
für diese Unerreichbarkeit.

Michelangelo'nun Devriydi O Günler

Yabancı kitaplardan okuyup öğrendiğim
Michelangelo'nun devriydi o günler.
Ölçülerin ötesinde biriydi o,
muazzam büyüklükte,
uçsuz bucaksız nedir unutmuş.

Daima geri dönen bir adamdı o,
bir çağ, sona ermek istedikçe
kendi değerini bir kez daha hülasa ederken.
İşte o an o birisi kaldırıp çağın olanca yükünü
fırlatıveriyor göğsünün uçurumuna.

Istırabı ve arzuyu bilirdi ondan öncekiler;
o ise yalnızca hayatın ağırlığını ve bütün bu ağırlığı
tek *bir* şey gibi sarıp sarmaladığını hissediyor, –
bir tek Tanrı aşıyor bu iradeyi:
tam da bu ele geçmezliği yüzünden
mağrur bir nefretle seviyor O'nu.

Was wirst du tun, Gott, wenn ich sterbe?

Was wirst du tun, Gott, wenn ich sterbe?
Ich bin dein Krug (wenn ich zerscherbe?)
Ich bin dein Trank (wenn ich verderbe?)
Bin dein Gewand und dein Gewerbe,
mit mir verlierst du deinen Sinn.

Nach mir hast du kein Haus, darin
dich Worte, nah und warm, begrüßen.
Es fällt von deinen müden Füßen
die Samtsandale, die ich bin.

Dein großer Mantel läßt dich los.
Dein Blick, den ich mit meiner Wange
warm, wie mit einem Pfühl, empfange,
wird kommen, wird mich suchen, lange –
und legt beim Sonnenuntergange
sich fremden Steinen in den Schoß.

Was wirst du tun, Gott? Ich bin bange.

Ben Ölürsem, Ne Yaparsın Tanrım?

Ben ölürsem, ne yaparsın Tanrım?
Ben ki senin testin, (bir kırılırsam?)
İçtiğin içkiyim hem, (ya bozulursam?)
Ben senin esvabın, işin, meşgalen,
bensiz anlamını yitirirsin sen.

Ne evin kalır ben gidince, ne barkın,
ne de içten sözcükler, seni esenleyen.
Kalır çırçıplak yorgun ayakların,
düşünce kadife terlikler: Ben.

Kayar omuzlarından o geniş harmani.
Sıcacık bir yastığa baş kor gibi
yanağımda onca dinlenmiş bakışların,
aranır upuzun, merakla beni –
ve bırakır kendini günbatımıyla
yabanıl taşların soğuk koynuna.

Tanrım, kaygıdayım. Ne yapacaksın?

Du bist der raunende Verrußte

Du bist der raunende Verrußte,
auf allen Öfen schläfst du breit.
Das Wissen ist nur in der Zeit.
Du bist der dunkle Unbewußte
von Ewigkeit zu Ewigkeit.

Du bist der Bittende und Bange,
der aller Dinge Sinn beschwert.
Du bist die Silbe im Gesange,
die immer zitternder im Zwange
der starken Stimmen wiederkehrt.

Du hast dich anders nie gelehrt:
Denn du bist nicht der Schönumscharte,
um welchen sich der Reichtum reiht.
Du bist der Schlichte, welcher sparte.
Du bist der Bauer mit dem Barte
von Ewigkeit zu Ewigkeit.

İse Kuruma Batmış

İse kuruma batmış homurdanıp duran sen,
yayılmış uyuyorsun bütün fırınların üstünde.
Biliş zamanla mukayyet sadece.
Sense zifiri bilinçdışısın
ebediyetten ebediyete.

Sen o yakaransın endişe içre,
her şeyi anlamla dolduran.
Sen şarkıdaki o hece,
güçlü seslerin zoruyla gitgide
daha çok titreyerek yinelenen.

Başka türlüsünü öğretmedin ki kendine:
Bir *güzellikoyuğu* değilsin sen çünkü
etrafına bolluğun sıralandığı.
Sen o mütevazı, saklayıp korumuş olan.
Şu sakallı köylüsün sen
ebediyetten ebediyete.

Gott, wie begreif ich deine Stunde

Gott, wie begreif ich deine Stunde,
als du, daß sie im Raum sich runde,
die Stimme vor dich hingestellt;
dir war das Nichts wie eine Wunde,
da kühltest du sie mit der Welt.

Jetzt heilt es leise unter uns.

Denn die Vergangenheiten tranken
die vielen Fieber aus dem Kranken,
wir fühlen schon in sanftem Schwanken
den ruhigen Puls des Hintergrunds.

Wir liegen lindernd auf dem Nichts
und wir verhüllen alle Risse;
du aber wächst ins Ungewisse
im Schatten deines Angesichts.

Tanrım, Nasıl da Kavrıyorum

Tanrım, nasıl da kavrıyorum beliriş anını,
sen, boşlukta yuvarlansın diye
sesini önüne koyuverdiğinde;
bir yara gibi geliyordu *Hiçlik* sana
bu yüzden serinlettin onu dünyayla.

Şimdi sessiz sedasız iyileşiyor aramızda.

Mazi soğurup aldığı için
hastadan sayısız hummayı,
*evvel*in dengeli nabzının
hafif hafif yalpaladığını hissediyoruz artık.

Teskin edercesine yatıp hiçliğin üstüne
örtüyoruz bütün çatlakları;
sense yüzünün gölgesinde
büyüyorsun bilinmeze.

Obwohl ein jeder von sich strebt

Und doch, obwohl ein jeder von sich strebt
wie aus dem Kerker, der ihn haßt und hält, –
es ist ein großes Wunder in der Welt:
ich fühle: *alles Leben wird gelebt.*

Wer lebt es denn? Sind das die Dinge, die
wie eine ungespielte Melodie
im Abend wie in einer Harfe stehn?
Sind das die Winde, die von Wassern wehn,
sind das die Zweige, die sich Zeichen geben,
sind das die Blumen, die die Düfte weben,
sind das die langen alternden Alleen?
Sind das die warmen Tiere, welche gehn,
sind das die Vögel, die sich fremd erheben?

Wer lebt es denn? Lebst du es, Gott, – das Leben?

Herkes, Hem Tiksinen Hem Zapt Eden...

Herkes, hem tiksinen hem zapt eden bir zindandan kaçarcasına,
kurtulmaya çalışsa da kendinden, gene de,
müthiş bir mucize var dünyada:
Hissediyorum: *yaşanıyor bütün hayat.*

Peki kim yaşıyor onu? Şu nesneler mi
çalınmamış bir ezgi misali
gecenin içinde bir arpta durduğu gibi duran?
Sulardan esen şu rüzgârlar mı,
kendilerini işaret eden şu dallar mı,
yoksa şu çiçekler mi kokularını dokuyan,
yahut kocayan şu uzun bulvarlar mı?
Şu sıcakkanlı hayvanlar mı yürüyeduran,
yoksa kuşlar mı bir acayip pırr diye havalanan?

Kim yaşıyor onu peki? Sen mi yaşıyorsun Tanrım – yoksa hayatı?

Alle, welche dich suchen, versuchen dich

Alle, welche dich suchen, versuchen dich.
Und die, so dich finden, binden dich
an Bild und Gebärde.

Ich aber will dich begreifen
wie dich die Erde begreift;
mit meinem Reifen
reift
dein Reich.

Ich will von dir keine Eitelkeit,
die dich beweist.
Ich weiß, daß die Zeit
anders heißt
als du.

Tu mir kein Wunder zulieb.
Gieb deinen Gesetzen recht,
die von Geschlecht zu Geschlecht
sichtbarer sind.

Seni Arayan Herkes, Sınıyor Seni

Seni arayan herkes, sınıyor seni.
Ve bulanlar, raptediyor seni
bir tasvire, bir harekete.

Bense toprağın kavradığı gibi
kavramak istiyorum seni;
ben olgunlaştıkça
olgunlaşıyor
senin saltanatın.

Caka satıp varlığını kanıtlayacağın
hiçbir şey beklemiyorum senden.
Biliyorum, seninkinden
farklı bir ismi var
zamanın.

Mucize falan gösterme benim hatırıma.
Öyle adil kıl ki yasalarını,
aşikâr olsunlar
nesilden nesile.

In diesem Dorfe steht das letzte Haus

In diesem Dorfe steht das letzte Haus
so einsam wie das letzte Haus der Welt.

Die Straße, die das kleine Dorf nicht hält,
geht langsam weiter in die Nacht hinaus.

Das kleine Dorf ist nur ein Übergang
zwischen zwei Weiten, ahnungsvoll und bang,
ein Weg an Häusern hin statt eines Stegs.

Und die das Dorf verlassen, wandern lang,
und viele sterben vielleicht unterwegs.

Bu Köyde Kaimdir Son Hane

Bu köyde kaimdir son hane
Adeta dünyanın son evi kadar ıssız.

Küçük köyün durduramadığı sokak,
Gecenin içinden akıp gidiyor usulca.

Küçük köy iki uzaklık arasında
Tedirgin ve endişeli bir berzah yalnızca,
Bir köprüden ziyade bir patika evlerden öteye.

Köyü terk edenlerse epeydir dolaşıyor avare,
Ve belki de çoğu ölüyor seyir halinde.

Du bist die Zukunft, großes Morgenrot

Du bist die Zukunft, großes Morgenrot
über den Ebenen der Ewigkeit.
Du bist der Hahnschrei nach der Nacht der Zeit,
der Tau, die Morgenmette und die Maid,
der fremde Mann, die Mutter und der Tod.
Du bist die sich verwandelnde Gestalt,
die immer einsam aus dem Schicksal ragt,
die unbejubelt bleibt und unbeklagt
und unbeschrieben wie ein wilder Wald.

Du bist der Dinge tiefer Inbegriff,
der seines Wesens letztes Wort verschweigt
und sich den Andern immer anders zeigt:
dem Schiff als Küste und dem Land als Schiff.

Sensin Gelecek

Sensin Gelecek, ey sonsuzluğun çayırları
üstündeki büyük tan kızıllığı.
Zamanın gecesinden sonraki horoz ötüşüsün sen,
çiy tanesi, sabah ayini, bakire,
sen o yabancı adam, ölüm ve anne.
Sen o *Biçim*sin, dönüşüp duran,
daima tek başına kaderden dışavuran,
bir yaban ormanı gibi betimlenmemiş,
yası tutulmamış ve şanı yüceltilmemiş olarak kalan.

Sen şeylerin içrek *öz*üsün,
varlığının son sözünü ketmedip
ağyara kendisini her dem başka gösteren:
gemiye sahil, kıyıya gemi olan sen.

Bei Tag bist du das Hörensagen

Bei Tag bist du das Hörensagen,
das flüsternd um die Vielen fließt;
die Stille nach dem Stundenschlagen,
welche sich langsam wieder schließt.

Jemehr der Tag mit immer schwächern
Gebärden sich nach Abend neigt,
jemehr bist du, mein Gott. Es steigt
dein Reich wie Rauch aus allen Dächern.

Gündüzleri Rivayetsin Sen

Gündüzleri rivayetsin sen
kulaktan kulağa fısıl fısıl dolanan;
ve saatin vuruşundan sonraki sükûnet,
ağır ağır sürgülenip kapanan.

Gün ne kadar mecalsiz hareketlerle
devrilip meylederse akşama,
sen o kadar benim Tanrım olursun. Duman
gibi yükseliyor saltanatın bütün çatılardan.

O Herr, gieb jedem seinen eignen Tod

O Herr, gieb jedem seinen eignen Tod.
Das Sterben, das aus jenem Leben geht,
darin er Liebe hatte, Sinn und Not.

Ya Rab, Kendisine Özgü Bir Ölüm Bahşet Herkese

Ya Rab, kendisine özgü bir ölüm bahşet herkese.
Bir zamanlar içinde her birinin aşkının, gayesinin,
sefaletinin olduğu o hayattan süzülüp gelen *ecel*i.

Denn wir sind nur die Schale und das Blatt

Denn wir sind nur die Schale und das Blatt.
Der große Tod, den jeder in sich hat,
das ist die Frucht, um die sich alles dreht.

Um ihretwillen heben Mädchen an
und kommen wie ein Baum aus einer Laute,
und Knaben sehnen sich um sie zum Mann;
und Frauen sind den Wachsenden Vertraute
für Ängste, die sonst niemand nehmen kann.
Um ihretwillen *bleibt* das Angeschaute
wie Ewiges, auch wenn es lang verrann, –
und jeder, welcher bildete und baute,
ward Welt um diese Frucht, und fror und taute
und windete ihr zu und schien sie an.
In sie ist eingegangen alle Wärme
der Herzen und der Hirne weißes Glühn – :
Doch deine Engel ziehn wie Vogelschwärme,
und sie erfanden alle Früchte grün.

Alt Tarafı Kabuk ve Yaprağız Biz Çünkü

Alt tarafı kabuk ve yaprağız biz çünkü.
Herkesin içinde yatan muazzam ölümse
her şeyin etrafında döndüğü o meyvedir işte.

Körpecik kızlar onun uğruna boy verip
bir ağaç gibi yükselirler bir lavtanın içinden
ve oğlanlar onun uğruna yanıp tutuşurlar erkeklik için;
ve kadınlar, başka hiç kimsenin gideremeyeceği
o kaygılara doğru büyüyenlerin sırdaşı.
Seyredilmiş olan onun uğruna kalır
sonsuzcasına, akıp gitmiş olsa da çoktan, –
yani kim var kim yoksa biçimleyip inşa eden,
Dünya kesildi bu meyvenin etrafında, buz tuttu ve çözüldü,
ona çevirip yönünü onun üstünde parladı.
Süzülüp gitti içine kalplerin
olanca harareti, zihinlerin akkor alevi – :
Gene de kuş sürüleri gibi sökün eder senin meleklerin
ve bir bakarlar ki bütün meyveler yemyeşil.

Nur nimm sie wieder aus der Städte Schuld

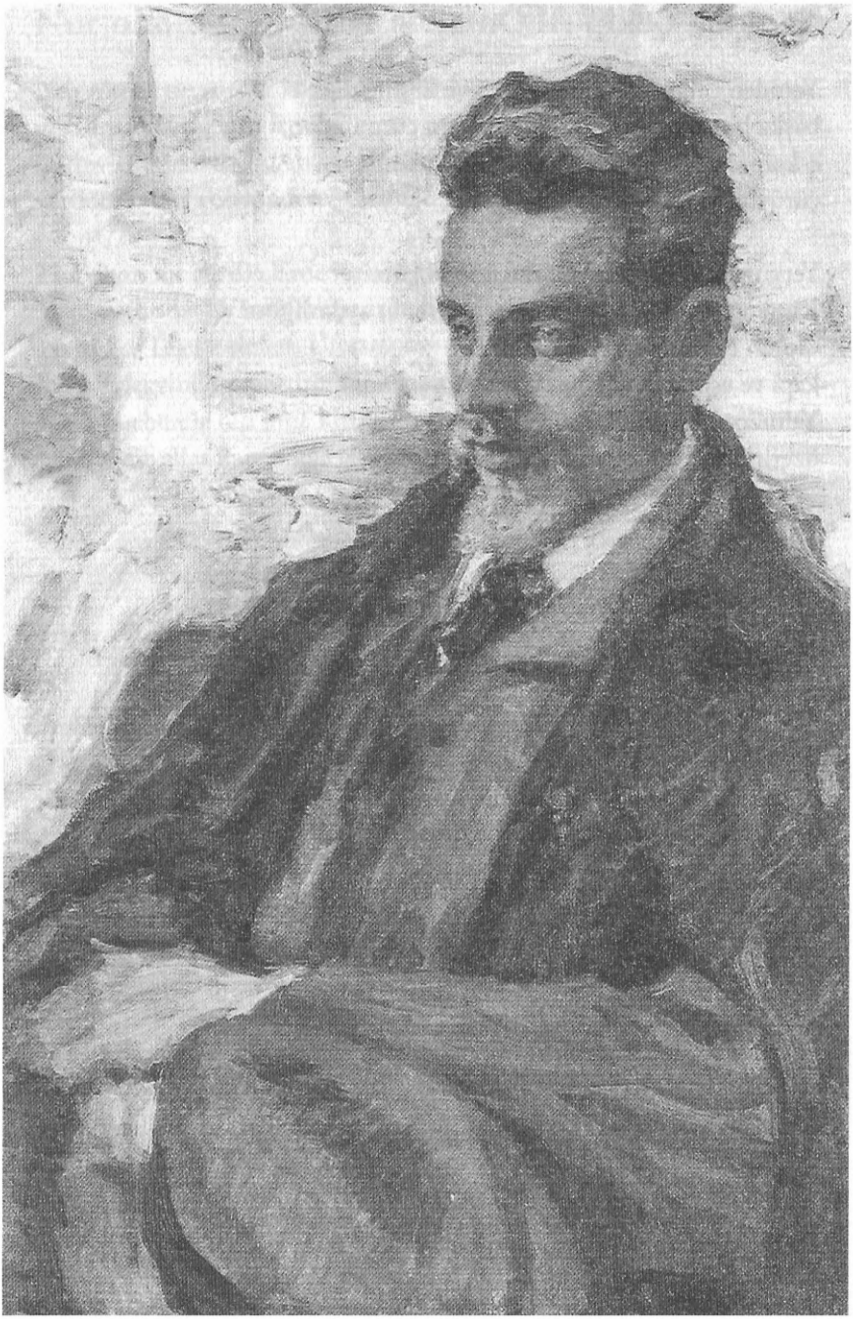
Nur nimm sie wieder aus der Städte Schuld,
wo ihnen alles Zorn ist und verworren
und wo sie in den Tagen aus Tumult
verdorren mit verwundeter Geduld.

Hat denn für sie die Erde keinen Raum?
Wen sucht der Wind? Wer trinkt des Baches Helle?
Ist in der Teiche tiefem Ufertraum
kein Spiegelbild mehr frei für Tür und Schwelle?
Sie brauchen ja nur eine kleine Stelle,
auf der sie alles haben wie ein Baum.

Yeniden Çekip Al Onları

Yeniden çekip al onları, hiddet ve keşmekeşten
başka bir şey vermeyen o şehirlerin cürmünden,
o kargaşa günlerinde, yaralanmış çıdamla
çürüyüp giderler orda.

Yeryüzünün bir yeri yok mu onlara göre?
Kimi arıyor rüzgâr? Kim içiyor derenin aydınlığını?
Gölün dibindeki kıyı rüyasında
kapı ve eşik için yok mu artık bir yansıma?
Yalnızca küçücük bir noktadır ihtiyaçları,
üzerinde bir ağaç misali, her şeylerinin olacağı.

DAS BUCH DER BILDER
(1902/1906)
TASVİRLER KİTABI

Menschen bei Nacht

Die Nächte sind nicht für die Menge gemacht.
Von deinem Nachbar trennt dich die Nacht,
und du sollst ihn nicht suchen trotzdem.
Und machst du nachts deine Stube licht,
um Menschen zu schauen ins Angesicht,
so mußt du bedenken: wem.

Die Menschen sind furchtbar vom Licht entstellt,
das von ihren Gesichtern träuft,
und haben sie nachts sich zusammengesellt,
so schaust du eine wankende Welt
durcheinandergehäuft.
Auf ihren Stirnen hat gelber Schein
alle Gedanken verdrängt,
in ihren Blicken flackert der Wein,
an ihren Händen hängt
die schwere Gebärde, mit der sie sich
bei ihren Gesprächen verstehn;
und dabei sagen sie: *Ich* und *Ich*
und meinen: Irgendwen.

Geceleyin İnsanlar

Kalabalık için yaratılmamıştır geceler.
Komşundan ayırır seni Gece,
yani ne olursa olsun arayıp sormayacaksın onu.
Ve geceleri aydınlatırsan odanı,
bakmak için insanların yüzüne,
derin derin düşünmen gerek işte o zaman: kimin yüzüne!

Müthiş çirkinleşmiştir insanlar
yüzlerinden damla damla akan ışıkla,
ve geceleri toplaştıklarında
bir dünya görürsün sarsak,
karman çorman, yığışık.
Sarı bir ışıltı alınlarında
yerinden etmiştir bütün düşünceleri,
şarap kırpışır bakışlarında,
sohbetlerde birbirlerini anlamalarını
sağlayan o ağır jestler
sarkar ellerinden;
ve *Ben*, *Ben*, deyip dururlar bu sırada
aslında *Herhangi biri*ni kastederken.

Der Nachbar

Fremde Geige, gehst du mir nach?
In wieviel fernen Städten schon sprach
deine einsame Nacht zu meiner?
Spielen dich hunderte? Spielt dich einer?

Giebt es in allen großen Städten
solche, die sich ohne dich
schon in den Flüssen verloren hätten?
Und warum trifft es immer mich?

Warum bin ich immer der Nachbar derer,
die dich bange zwingen zu singen
und zu sagen: Das Leben ist schwerer
als die Schwere von allen Dingen.

Komşu

Garip keman, peşimden mi geliyorsun?
Daha önce kaç şehirde seslendi
senin tenha gecen benimkine?
Yüzlerce el mi çalıyor seni? Yoksa sadece biri mi?

Bütün büyük şehirlerde var mıdır
o bahtsızlar ki sen olmasan
nehirlerin dibini boylamış olurlardı çoktan?
Peki neden hep beni buluyor sesin?

Neden hep komşusu oluyorum
tir tir titreyerek o seni şöyle çalıp söylemeye
mecbur edenlerin: Çok daha ağırdır *yaşamak* yükü
bütün mevcudiyetin ağırlığından.

Pont du Carrousel

Der blinde Mann, der auf der Brücke steht,
grau wie ein Markstein namenloser Reiche,
er ist vielleicht das Ding, das immer gleiche,
um das von fern die Sternenstunde geht,
und der Gestirne stiller Mittelpunkt.
Denn alles um ihn irrt und rinnt und prunkt.

Er ist der unbewegliche Gerechte,
in viele wirre Wege hingestellt;
der dunkle Eingang in die Unterwelt
bei einem oberflächlichen Geschlechte.

Pont du Carrousel

Köprünün üstünde dikilen kör adam,
meçhul krallıkların sınır taşı gibi gri,
belki de hep aynı kalan bir şey o,
gökcisimlerinin dingin orta noktası,
çok uzak *yıldızışıl anlar*ın tavaf edip durduğu.
Zira her şey sürükleniyor, akışıyor, kostaklanıyor onun etrafında.

Odur bir sürü dolaşık yola dikilmiş,
sabit duran elif gibi;
düzde-mukim bir soy arasında
odur ölüler diyarının karanlık girişi.

Der Einsame

Wie einer, der auf fremden Meeren fuhr,
so bin ich bei den ewig Einheimischen;
die vollen Tage stehn auf ihren Tischen,
mir aber ist die Ferne voll Figur.

In mein Gesicht reicht eine Welt herein,
die vielleicht unbewohnt ist wie ein Mond,
sie aber lassen kein Gefühl allein,
und alle ihre Worte sind bewohnt.

Die Dinge, die ich weither mit mir nahm,
sehn selten aus, gehalten an das Ihre – :
in ihrer großen Heimat sind sie Tiere,
hier halten sie den Atem an vor Scham.

Münzevi

Yaban okyanuslarda seyre çıkmış biri nasılsa,
ben de öyleyim bu ezeli yerlilerin yanında;
pinekler durur masalarında istif istif günler,
benimse aklımda hayal dolu mesafeler.

Dokunur yayılıverir çehreme bir dünya,
kimbilir belki de bir ay kadar tenha,
onlarsa bırakmaz hiçbir duyguyu tek başına,
ve bütün sözcükleri işgal altında.

Çok uzaklardan yanımda getirdiğim o şeyler,
hayli sıradışı görünür onlarınkine kıyasla – :
kaba yaratıklardı onlar kendi koca yurtlarında,
burdaysa nefeslerini tutuyorlar utançla.

Herbsttag

Herr: es ist Zeit. Der Sommer war sehr groß.
Leg deinen Schatten auf die Sonnenuhren,
und auf den Fluren laß die Winde los.

Befiehl den letzten Früchten voll zu sein;
gieb ihnen noch zwei südlichere Tage,
dränge sie zur Vollendung hin und jage
die letzte Süße in den schweren Wein.

Wer jetzt kein Haus hat, baut sich keines mehr.
Wer jetzt allein ist, wird es lange bleiben,
wird wachen, lesen, lange Briefe schreiben
und wird in den Alleen hin und her
unruhig wandern, wenn die Blätter treiben.

Hazan Günü

Tanrım, işte vakit geldi. Ah öyle muazzamdı ki yaz.
Ser hadi gölgeni güneş saatlerinin üstüne
ve bırak esip dursun çayırlarda rüzgâr.

Emret olgunlaşsın son meyveler de;
güneyden iki güncük daha bahşet onlara,
sür götür erginliğe, sonra sıkıştır
son tadı o yoğun şaraba.

Şimdi yuvası olmayan, hiç kuramaz bundan böyle.
Şu an yalnız olan, öyle kalır hayli zaman,
uyanır, okur, uzun mektuplar yazar
ve hazan yaprakları sürüklenirken
dolanır ordan oraya, huzursuzca bulvarlarda.

Erinnerung

Und du wartest, erwartest das Eine,
das dein Leben unendlich vermehrt;
das Mächtige, Ungemeine,
das Erwachen der Steine,
Tiefen, dir zugekehrt.

Es dämmern im Bücherständer
die Bände in Gold und Braun;
und du denkst an durchfahrene Länder,
an Bilder, an die Gewänder
wiederverlorener Fraun.

Und da weißt du auf einmal: das war es.
Du erhebst dich, und vor dir steht
eines vergangenen Jahres
Angst und Gestalt und Gebet.

Hatıra

Bekleyip duruyorsun işte
hayatını sınırsızca çoğaltacak olanı;
kudretliyi, o müstesna olanı,
taşların uyanışını,
sana yönelmiş derinlikleri.

Gün ağartısı gibi beliriyor kitap raflarında
varaklı, kararmış ciltler;
ve sen bir bir hatırlıyorsun gezilmiş ülkeleri,
hayalleri, tekrar tekrar yitirilmiş
kadınların elbiselerini.

Sonra farkına varıyorsun birdenbire: oydu işte.
Doğruluyorsun, duruyor önünde
mazi olmuş bir senenin
endişesi, biçimi, duası.

Ende des Herbstes

Ich sehe seit einer Zeit,
wie alles sich verwandelt.
Etwas steht auf und handelt
und tötet und tut Leid.

Von Mal zu Mal sind all
die Gärten nicht dieselben;
von den gilbenden zu der gelben
langsamem Verfall:
wie war der Weg mir weit.

Jetzt bin ich bei den leeren
und schaue durch alle Alleen.
Fast bis zu den fernen Meeren
kann ich den ernsten schweren
verwehrenden Himmel sehn.

Güz Sonu

Görüyorum bir süredir,
nasıl dönüştüğünü her şeyin.
Bi' şeyler doğrulup işini görüyor,
öldürüp acı çektiriyor.

Bir başka hale bürünüyor
anbenan bütün bahçeler;
*sararmış*tan bakır rengine doğru
usulca çürüyüş:
ne de uzakmış meğer.

Tenhalardayım artık işte
süzüyorum bütün bulvarları.
Ve neredeyse uzak okyanuslara kadar
görebiliyorum vakur, hantal,
kendini esirgeyen gökyüzünü.

Am Rande der Nacht

Meine Stube und diese Weite,
wach über nachtendem Land, –
ist Eines. Ich bin eine Saite,
über rauschende breite
Resonanzen gespannt.

Die Dinge sind Geigenleiber,
von murrendem Dunkel voll;
drin träumt das Weinen der Weiber,
drin rührt sich im Schlafe der Groll
ganzer Geschlechter .....
Ich soll
silbern erzittern: dann wird
Alles unter mir leben,
und was in den Dingen irrt,
wird nach dem Lichte streben,
das von meinem tanzenden Tone,
um welchen der Himmel wellt,
durch schmale, schmachtende Spalten
in die alten
Abgründe ohne
Ende fällt ...

Gecenin Eşiğinde

Geceye gömülmüş topraklar üzerinde,
odam ve bu enginler –
uyanık ikisi de. Çağıldayıp kabaran
uzak yankılara gerilmiş
bir yayım ben.

Nesneler, homurtulu karanlıkla
dolu keman gövdeleri; o karanlıkta
rüyalara dalıyor kadınların hıçkırıkları,
ve kıpır kıpır uykusunda
bütün nesillerin kini.....
Titreşmem gerek
gümüş misali: işte o zaman
ömür sürer altımdaki her şey
ve nesnelerin içinde başıboş sürüklenenler,
etrafında semanın incecik,
takati kesilmiş gediklerden
dipsiz kadim uçurumlara dek dalgalandığı
benim o dans eden
sesimden dökülen
ışığın peşine
düşer...

Fortschritt

Und wieder rauscht mein tiefes Leben lauter,
als ob es jetzt in breitern Ufern ginge.
Immer verwandter werden mir die Dinge
und alle Bilder immer angeschauter.
Dem Namenlosen fühl ich mich vertrauter:
Mit meinen Sinnen, wie mit Vögeln, reiche
ich in die windigen Himmel aus der Eiche,
und in den abgebrochnen Tag der Teiche
sinkt, wie auf Fischen stehend, mein Gefühl.

Yolalış

Çağıldıyor işte yine ömrümün kovukları,
taşıp gi.diyormuş gibi şimdi g e n i ş kıyılar boyunca.
Nesneler gitgide daha yakın geliyor bana
ve tasvirler daha çok seyredilmiş. Daha aşina
hissediyorum kendimi *Meçhul* olana:
Nasıl erişirse kuşlar öyle erişiyor duyularım
meşelerden havalanıp rüzgârlı semalara,
ve dalıyor göletlerin yonga yonga gününe,
balıkların üstüne çakılmış gibi hislerim.

Vorgefühl

Ich bin wie eine Fahne von Fernen umgeben.
Ich ahne die Winde, die kommen, und muß sie leben,
während die Dinge unten sich noch nicht rühren:
die Türen schließen noch sanft, und in den Kaminen ist Stille;
die Fenster zittern noch nicht, und der Staub ist noch schwer.

Da weiß ich die Stürme schon und bin erregt wie das Meer.
Und breite mich aus und falle in mich hinein
und werfe mich ab und bin ganz allein
in dem großen Sturm.

Önsezi

Uzaklarca kuşatılmış bir bayrak gibiyim.
Seziyorum yaklaşan rüzgârları, tatmam lazım onları,
Henüz kımıldanmamışken dipteki şeyler:
hâlâ nazikçe kapanıyor kapılar ve sükûnet hüküm sürüyor bacalarda;
henüz sarsılmıyor pencereler ve toz hâlâ yoğun.

Hem zaten tanıyorum fırtınaları ve deniz kadar azgınım ben.
Kendimden taşıp dökülüyorum kendime
ve sıyırıp atıyorum kendimi, yapayalnızım işte
bu muazzam fırtınada.

Ernste Stunde

Wer jetzt weint irgendwo in der Welt,
ohne Grund weint in der Welt,
weint über mich.

Wer jetzt lacht irgendwo in der Nacht,
ohne Grund lacht in der Nacht,
lacht mich aus.

Wer jetzt geht irgendwo in der Welt,
ohne Grund geht in der Welt,
geht zu mir.

Wer jetzt stirbt irgendwo in der Welt,
ohne Grund stirbt in der Welt:
sieht mich an.

Vakar Saati

Şimdi kim ağlıyorsa dünyada bi' yerlerde,
ağlıyorsa dünyada öyle sebepsizce,
benim için ağlıyor.

Şimdi kim gülüyorsa geceleyin bi' yerlerde,
gülüyorsa geceleyin öyle sebepsizce,
bana gülüyor.

Şimdi kim yürüyorsa dünyada bi' yerlerde,
yürüyorsa dünyada öyle sebepsizce,
bana doğru yürüyor.

Şimdi kim ölüyorsa dünyada bi' yerlerde,
ölüyorsa dünyada öyle sebepsizce:
beni seyrediyor.

Strophen

Ist einer, der nimmt alle in die Hand,
daß sie wie Sand durch seine Finger rinnen.
Er wählt die schönsten aus den Königinnen
und läßt sie sich in weißen Marmor hauen,
still liegend in des Mantels Melodie;
und legt die Könige zu ihren Frauen,
gebildet aus dem gleichen Stein wie sie.

Ist einer, der nimmt alle in die Hand,
daß sie wie schlechte Klingen sind und brechen.
Er ist kein Fremder, denn er wohnt im Blut,
das unser Leben ist und rauscht und ruht.
Ich kann nicht glauben, daß er Unrecht tut;
doch hör ich viele Böses von ihm sprechen.

Kıt'alar

Biri var, cümle âlemi avcunun içine alan,
kum gibi kayıp gitsinler diye parmaklarının arasından.
O en güzelini seçer eceler içinden
ve usulca uzanarak harmaninin ezgisine
ak mermerden yontturur onları;
sonra kralları yerleştirir, kendileriyle
aynı taştan mamul karılarının yanına.

Biri var, cümle âlemi avcunun içine alan,
kör bıçaklara dönüp kırılsınlar diye.
Yabancı değil o, zira mesken tutmuştur,
ömrümüz olan ve çağıldayan ve durulan kanı.
Zannetmem ki bir haksızlık eylesin;
gene de bahsedip dururlar onun fenalıklarından.

Die Stimmen

Neun Blätter mit einem Titelblatt

Titelblatt

Die Reichen und Glücklichen haben gut schweigen,
niemand will wissen was sie sind.
Aber die Dürftigen müssen sich zeigen,
müssen sagen: ich bin blind
oder: ich bin im Begriff es zu werden
oder: es geht mir nicht gut auf Erden
oder: ich habe ein krankes Kind
oder: da bin ich zusammengefügt ...

Und vielleicht, daß das gar nicht genügt.

Und weil alle sonst, wie an Dingen,
an ihnen vorbeigehn, müssen sie singen.

Und da hört man noch guten Gesang.

Freilich die Menschen sind seltsam; sie hören
lieber Kastraten in Knabenchören.

Aber Gott selber kommt und bleibt lang
wenn ihn *diese* Beschnittenen stören.

Sesler

Bir kapak ve dokuz sayfa

Kapak Sayfası

Zenginlerle talihliler pek güzel becerir susmasını,
zira kimse merak etmez onların neyin nesi olduklarını.
Düşkünlerse kendilerini göz önüne sermeye,
yani mesela "ben körüm",
ya da: kör olmak üzereyim,
veya: hiç rast gitmiyor işim şu yeryüzünde,
ya da: hasta bir evladım var
veya: derme çatma her yanım... demeye mecburdurlar.

Ama muhtemelen bu da kâfi gelmez.

Ve öbür insanlar yanlarından, nesnelerin yanından geçercesine
geçip gittiklerinden, şarkı söylemek zorundadır onlar.

Hem ara sıra harika şarkılar da çalınır kulağa.

Ama elbette tuhaftır insan; tercih eder şarkılar
dinlemeyi çocuk korosundaki hadımlardan.

Ne var ki Tanrı bizzat gelir ve kalır uzunca
o hayaları burulmuş olanlar huzurunu kaçırınca.

Das Lied des Bettlers

Ich gehe immer von Tor zu Tor,
verregnet und verbrannt;
auf einmal leg ich mein rechtes Ohr
in meine rechte Hand.
Dann kommt mir meine Stimme vor
als hätt ich sie nie gekannt.

Dann weiß ich nicht sicher wer da schreit,
ich oder irgendwer.
Ich schreie um eine Kleinigkeit.
Die Dichter schrein um mehr.

Und endlich mach ich noch mein Gesicht
mit beiden Augen zu;
wie's dann in der Hand liegt mit seinem Gewicht
sieht es fast aus wie Ruh.
Damit sie nicht meinen ich hätte nicht,
wohin ich mein Haupt tu.

Dilencinin Şarkısı

Kapı kapı dolaşırım durmadan,
kâh güneşten kavrulmuş kâh yağmurla sırsıklam;
bir yatırdım mı sağ kulağımı
sağ elimin içine,
yabancı olurum âdeta
kendi sesime.

Sonra hiç bilmem artık kim bu dövünüp inleyen,
ben miyim, bir başkası mı yoksa.
Birkaç kuruş için feryadım.
Şairlerdeyse yaygaranın bini bir para.

Nihayet kapatırım iki gözümle birden
yüzümü de;
ve kalıp gibi serildi mi avcumun içine
dinleniyor gibi görünür handiyse.
Yani sırf, başını koyacak bir yeri yokmuş
demesinler diye.

Das Lied des Blinden

Ich bin blind, ihr draußen, das ist ein Fluch,
ein Widerwillen, ein Widerspruch,
etwas täglich Schweres.
Ich leg meine Hand auf den Arm der Frau,
meine graue Hand auf ihr graues Grau,
und sie führt mich durch lauter Leeres.
Ihr rührt euch und rückt und bildet euch ein
anders zu klingen als Stein auf Stein,
aber ihr irrt euch: ich allein
lebe und leide und lärme.
In mir ist ein endloses Schrein
und ich weiß nicht, schreit mir mein
Herz oder meine Gedärme.

Erkennt ihr die Lieder? Ihr sanget sie nicht
nicht ganz in dieser Betonung.
Euch kommt jeden Morgen das neue Licht
warm in die offene Wohnung.
Und ihr habt ein Gefühl von Gesicht zu Gesicht
und das verleitet zur Schonung.

Körün Şarkısı

Körüm ben, ey dışardakiler, bir ilenç bu,
itici bir şey, bir aykırılık,
ve günbegün ağırlaşan bir yük.
Karımın koluna koyuyorum elimi,
o külrengi elimi donuk griliğine,
alıp katışıksız boşluk boyunca götürüyor beni.
Kımıldıyor, kıpırdanıyor ve zannediyorsunuz ki
özge bir sesiniz var taşın taşa değmesinden,
yanılıyorsunuz ama: yalnız benim
yaşayan, acı çeken, inleyip sızlayan.
İçimde bitimsiz bir haykırış,
bilmiyorum ama kalbimden mi geliyor bu feryat
yoksa bağırsaklarımdan mı.

Tanıdık geldi mi şarkılar? Siz onları hiç ama hiç
bu perdeden söylememiştiniz.
Yeni bir ışık doğuyor her sabah
içtenlikle o ferah hanenize.
Ve yüz yüze oluşun duyurduğu o güven
gönlünüzü çeliyor nezakete.

Das Lied des Trinkers

Es war nicht in mir. Es ging aus und ein.
Da wollt ich es halten. Da hielt es der Wein.
(Ich weiß nicht mehr was es war.)
Dann hielt er mir jenes und hielt mir dies
bis ich mich ganz auf ihn verließ.
Ich Narr.

Jetzt bin ich in seinem Spiel und er streut
mich verächtlich herum und verliert mich noch heut
an dieses Vieh, an den Tod.
Wenn der mich, schmutzige Karte, gewinnt,
so kratzt er mit mir seinen grauen Grind
und wirft mich fort in den Kot.

Ayyaşın Şarkısı

Hep içimde değildi o. Arada gelir giderdi.
Zapt edeyim onu derken *şarap* o işi hallediverdi.
(Artık hatırlamıyorum bile, o neydi.)
Sonra bir şunu tuttu bir öbürünü getirdi
hepten ona teslim edene dek kendimi.
Ben, kuş beyinli.

Onun elinde *oyuncağım* artık, saçıp savuruyor
etrafa kibirle, şu an bile kaybediyor
ölüm denen o yabani yaratığa karşı beni.
Ölümse kazanıp yuttuğunda benliğimi, şu pis kartı yani,
kaşıyıp benimle bozarmış yara kabuklarını
fırlatıp atıveriyor fışkının içine.

Das Lied des Selbstmörders

Also noch einen Augenblick.
Daß sie mir immer wieder den Strick
zerschneiden.
Neulich war ich so gut bereit
und es war schon ein wenig Ewigkeit
in meinen Eingeweiden.

Halten sie mir den Löffel her,
diesen Löffel Leben.
Nein ich will und ich will nicht mehr,
laßt mich mich übergeben.
Ich weiß das Leben ist gar und gut
und die Welt ist ein voller Topf,
aber mir geht es nicht ins Blut,
mir steigt es nur zu Kopf.

Andere nährt es, mich macht es krank;
begreift, daß man's verschmäht.
Mindestens ein Jahrtausend lang
brauch ich jetzt Diät.

Canına Kıyanın Şarkısı

Hadi, son bir an daha.
Böyle deyip durmadan kesiyorlar
ipimi:
Oysa nasıl da hazırdım son zamanlarda,
hatta birazcık sonsuzluk bile vardı
sanki bağırsaklarımda.

Uzatıyorlar bana,
şu hayat dolu kaşığı.
İstemiyorum hayır, istemiyorum artık,
bırakın da kusayım.
Tamam, biliyorum hayat kıvamında ve güzel
dünya da tepeleme bir tencere,
bir türlü kanıma karışmıyor ama,
doğrudan vuruyor başıma.

Ve hasta ediyor beni, başkalarını doyursa da;
anlayın artık onu hor gördüğümü.
Doğrusu ya, en az bin yıl sürecek
bir perhiz lazım bana.

Das Lied der Witwe

Am Anfang war mir das Leben gut.
Es hielt mich warm, es machte mir Mut.
Daß es das allen Jungen tut,
wie konnt ich das damals wissen.
Ich wußte nicht, was das Leben war –,
auf einmal war es nur Jahr und Jahr,
nicht mehr gut, nicht mehr neu, nicht mehr wunderbar,
wie mitten entzwei gerissen.

Das war nicht Seine, nicht meine Schuld;
wir hatten beide nichts als Geduld,
aber der Tod hat keine.
Ich sah ihn kommen (wie schlecht er kam),
und ich schaute ihm zu wie er nahm und nahm:
es war ja gar nicht das Meine.

Was war denn das Meine; Meines, Mein?
War mir nicht selbst mein Elendsein
nur vom Schicksal geliehn?
Das Schicksal will nicht nur das Glück,
es will die Pein und das Schrein zurück
und es kauft für alt den Ruin.

Das Schicksal war da und erwarb für ein Nichts
jeden Ausdruck meines Gesichts
bis auf die Art zu gehn.
Das war ein täglicher Ausverkauf
und als ich leer war, gab es mich auf
und ließ mich offen stehn.

Dul Kadının Şarkısı

İlk başlarda güzeldi hayatım.
Cesaret veriyor, ısıtıyordu kalbimi.
Tabii o zamanlar nerden bilirdim
gençken herkese öyle geldiğini.
Bilmiyordum hayatın ne olduğunu –,
sonra bir çırpıda yılbeyıl
yitiriverdi güzelliğini, körpeliğini, sihrini,
âdeta ortadan ikiye yarılmış gibi.

Ne onun suçuydu ne benim;
sabırdan gayrı bir şeyimiz yoktu,
ama o da yoktu ölümün elinde.
Gördüm gelişini (ah nasıl da berbattı),
ve seyrettim onu, alıp alıp götürürken:
ne de olsa hiçbiri bana ait değildi.

İyi de neydi benim olan, bana ait, benimki?
Bizzat şu bedbahtlığımı bile
tastamam kader ödünç vermemiş miydi?
Yalnızca mutluluğu değil, *Kader*
acıyı da feryadı da geri ister,
ve satın alır perişanlığı kelepir diye.

Ordaydı işte kader, ne var ne yoksa
yüz ifademden yürüyüş tarzıma kadar,
aldı gitti üç pula.
Günlük tasfiye satışıydı sanki
ve büsbütün boşalınca ben,
terk edip öylece bırakıverdi ortada.

Das Lied des Idioten

Sie hindern mich nicht. Sie lassen mich gehn.
Sie sagen es könne nichts geschehn.
Wie gut.
Es kann nichts geschehn. Alles kommt und kreist
immerfort um den heiligen Geist,
um den gewissen Geist (du weißt) –,
wie gut.
Nein man muß wirklich nicht meinen es sei
irgend eine Gefahr dabei.
Da ist freilich das Blut.
Das Blut ist das Schwerste. Das Blut ist schwer.
Manchmal glaub ich, ich kann nicht mehr –.
(Wie gut.)

Ah was ist das für ein schöner Ball;
rot und rund wie ein Überall.
Gut, daß ihr ihn erschuft.
Ob der wohl kommt wenn man ruft?

Wie sich das alles seltsam benimmt,
ineinandertreibt, auseinanderschwimmt:
freundlich, ein wenig unbestimmt.
Wie gut.

Mankafanın Şarkısı

Engel olmuyorlar bana. Bırakıyorlar yoluma gideyim.
"Hiçbi' şey olmaz" diyorlar.
Ne güzel.
Bi' şeycik olmaz. Her şey gelir ve döner
durur Kutsal Ruh'un etrafında,
şu malum ruhun etrafında (hani biliyo'sun ya) –,
ne güzel.
Hayır hayır, aslında tehlikesi var diye
düşünmemek lazım.
Yani kan var elbette.
Kan, en ağırı. Kan külçe.
Bazen artık katlanamayacağımı sanıyorum –.
(Ne güzel.)

Ah ne de zarif bir top şu;
aynı bir *YerGök* gibi.
İyi ki yaratmışsınız onu.
Acaba çağrılınca gelir mi?

Nasıl da tuhaf hareket ediyor her şey,
iç içe sürüklenip ayrı ayrı yüzerek:
dostane ve biraz belirsiz.
Ne güzel.

Das Lied der Waise

Ich bin Niemand und werde auch Niemand sein.
Jetzt bin ich ja zum Sein noch zu klein;
aber auch später.

Mütter und Väter,
erbarmt euch mein.
Zwar es lohnt nicht des Pflegens Müh:
ich werde doch gemäht.
Mich kann keiner brauchen: jetzt ist es zu früh
und morgen ist es zu spät.

Ich habe nur dieses eine Kleid,
es wird dünn und es verbleicht,
aber es hält eine Ewigkeit
auch noch vor Gott vielleicht.
Ich habe nur dieses bißchen Haar
(immer dasselbe blieb),
das einmal Eines Liebstes war.

Nun hat er nichts mehr lieb.

Öksüzün Şarkısı

Hiçkimseyim ben ve hiçkimse olacağım.
Ama bir şey *olmak* için çok küçüğüm henüz;
gerçi daha sonra da öyle kalacağım.

Anneler babalar,
merhamet edin bana.
Bakma zahmetine girmeye de değmez aslında:
Hayat beni biçecek nasılsa.
Kimsenin işine yaramam: bugün çok erken,
yarınsa çok geç.

Bir tek bu giysi var üstümde,
o da aşınıp soluyor gitgide,
ama dayanır taa sonsuza,
Tanrı'nın huzuruna kadar belki de.
Hepi topu şu kadarcık saçım var
(hep öyle kaldı zaten),
ki bi'zamanlar birinin bitanesiydi.

Yok artık onun da sevdiceği.

Das Lied des Zwerges

Meine Seele ist vielleicht grad und gut;
aber mein Herz, mein verbogenes Blut,
alles das, was mir wehe tut,
kann sie nicht aufrecht tragen.
Sie hat keinen Garten, sie hat kein Bett,
sie hängt an meinem scharfen Skelett
mit entsetztem Flügelschlagen.
Aus meinen Händen wird auch nichts mehr.
Wie verkümmert sie sind: sieh her:
zähe hüpfen sie, feucht und schwer,
wie kleine Kröten nach Regen.
Und das Andre an mir ist
abgetragen und alt und trist;
warum zögert Gott, auf den Mist
alles das hinzulegen.

Ob er mir zürnt für mein Gesicht
mit dem mürrischen Munde?
Es war ja so oft bereit, ganz licht
und klar zu werden im Grunde;
aber nichts kam ihm je so dicht
wie die großen Hunde.
Und die Hunde haben das nicht.

Cücenin Şarkısı

Evet, dik ve sağlam bir ruhum var belki,
ama kalbimi, çarpık soyumu,
bana ıstırap veren her şeyi yani,
dik tutmaya gücü yetmiyor.
Bahçesi yok, yok yatağı,
dehşet çırpışan kanatlarıyla
kaskatı iskeletimden sarkmaktır bütün yaptığı.
Ellerimden de hayır yok artık.
Nasıl da güdük kalmışlar baksana:
lap lap sıçrıyorlar, ıslak ve hantal,
yağmur sonrası kaçışan kurbağacıklar gibi.
Başka ne varsa bana dair
hepsi de perişan, eski ve elem dolu;
ne diye tereddüt ediyor bilmem ki Tanrı,
fırlatıp atmaya şu gübre yığınına bunları.

Dargın mı yoksa, dudakları somurtup
duran abus çehreme?
Çoğu zaman hazırdı aslında
bu yüz ışıl ışıl, apaydınlık olmaya;
gel gör ki koca köpekleri saymazsan
kimse sokulmadı ona.
Gerçi köpeklerde de yok böylesi.

Das Lied des Aussätzigen

Sieh ich bin einer, den alles verlassen hat.
Keiner weiß in der Stadt von mir,
Aussatz hat mich befallen.
Und ich schlage mein Klapperwerk,
klopfe mein trauriges Augenmerk
in die Ohren allen
die nahe vorübergehn.
Und die es hölzern hören, sehn
erst gar nicht her, und was hier geschehn
wollen sie nicht erfahren.

Soweit der Klang meiner Klapper reicht
bin ich zuhause; aber vielleicht
machst Du meine Klapper so laut,
daß sich keiner in meine Ferne traut
der mir jetzt aus der Nähe weicht.
So daß ich sehr lange gehen kann
ohne Mädchen, Frau oder Mann
oder Kind zu entdecken.

Tiere will ich nicht schrecken.

Cüzzamlının Şarkısı

Bak, herkesin terk ettiği biriyim ben.
Tek bir tanışım bile yok bu şehirde,
unutulmuşum şu cüzzam illetine.
Tıngırdatıyorum elimdeki
kaynana zırıltısını,
yanımdan yöremden geçenler
işitsin diye kederli bakışımı.
Ve duyanlar tıngırağın sesini,
bakmıyorlar bile, bilmek
istemiyorlar burda ne olup bittiğini.

Neresiyse tıngırağımın menzili
orada evimde sayılırım; ama belki
öyle gür kılarsın ki tıngırağımın sesini,
şimdi yaklaşmaktan sakınanlar
cüret edemez uzağımdan geçmeye dahi.
Hayli yol alabilirim böylece,
karşılaşmaksızın bir kızla, kadınla, adamla
ya da bir çocukla.

Hayvanları ürkütmek istemem ama...

Aus einer Sturmnacht

Acht Blätter mit einem Titelblatt

Titelblatt

Die Nacht, vom wachsenden Sturme bewegt,
wie wird sie auf einmal weit – ,
als bliebe sie sonst zusammengelegt
in die kleinlichen Falten der Zeit.
Wo die Sterne ihr wehren, dort endet sie nicht
und beginnt nicht mitten im Wald
und nicht an meinem Angesicht
und nicht mit deiner Gestalt.
Die Lampen stammeln und wissen nicht:
lügen wir Licht?
Ist die Nacht die einzige Wirklichkeit
seit Jahrtausenden ...

Fırtınalı Bir Geceden

Bir kapak ve sekiz sayfa

Kapak Sayfası

Kızışan fırtınanın çalkaladığı gece,
nasıl da genleşiyor birdenbire –,
dürülü kalacakmış gibi sanki aksi halde
zamanın daracık kıvrımları içinde.
Yıldızların ona dizgin vurmaya çalıştığı yerde bitmez o,
ve başlamaz ormanın tam göbeğinde
veya benim çehremde
ya da senin endamınla.
Kekeleyip duruyor lambalar merakla:
Işık*mış gibi* mi yapıyoruz acaba?
Gece miydi yegâne gerçek
binlerce yıldır yoksa...

I

In solchen Nächten kannst du in den Gassen
Zukünftigen begegnen, schmalen blassen
Gesichtern, die dich nicht erkennen
und dich schweigend vorüberlassen.
Aber wenn sie zu reden begännen,
wärst du ein Langevergangener
wie du da stehst,
langeverwest.
Doch sie bleiben im Schweigen wie Tote,
obwohl sie die Kommenden sind.
Zukunft beginnt noch nicht.
Sie halten nur ihr Gesicht in die Zeit
und können, wie unter Wasser, nicht schauen;
und ertragen sie's doch eine Weile,
sehn sie wie unter den Wellen: die Eile
von Fischen und das Tauchen von Tauen.

I

Böyle gecelerde karşılaşabilirsin
geleceğin insanlarıyla sokaklarda; o süzgün,
solgun çehreler, varlığının farkına varmayan
ve geçip gitmene ses etmeyen yanlarından.
Fakat bir konuşmaya başlasalardı,
çoktan tarihe karışmış olurdun,
orada dikiliyor olsan bile,
çoktaan çürümüş gitmiş.
Ama ölüler misali susakalırlar işte
geleceğin insanları oldukları halde.
Zira henüz başlamamıştır gelecek.
Yüzlerini zamana doğru tutmaktır tek yaptıkları
ve sanki suyun altındaymış gibi, bakamazlar da;
oysa bir müddet dayanabilseler buna
görürler ne var ne yok dalgaların altında:
balıkların telaşı, halatların dalışı.

II

In solchen Nächten gehn die Gefängnisse auf.
Und durch die bösen Träume der Wächter
gehn mit leisem Gelächter
die Verächter ihrer Gewalt.
Wald! Sie kommen zu dir, um in dir zu schlafen,
mit ihren langen Strafen behangen.
Wald!

II

Böyle gecelerde açılır hapishaneler.
Ve gardiyanların uğursuz rüyalarından
hayal meyal kahkahalarıyla geçip gider
onların şiddetini küçümseyenler.
Orman! Sana geliyorlar, koynunda uyumaya,
upuzun hükümler asılı boyunlarında.
Ey orman!

III

In solchen Nächten ist auf einmal Feuer
in einer Oper. Wie ein Ungeheuer
beginnt der Riesenraum mit seinen Rängen
Tausende, die sich in ihm drängen,
zu kauen.
Männer und Frauen
staun sich in den Gängen,
und wie sich alle aneinander hängen,
bricht das Gemäuer, und es reißt sie mit.
Und niemand weiß mehr wer ganz unten litt;
während ihm einer schon das Herz zertritt,
sind seine Ohren noch ganz voll von Klängen,
die dazu hingehn ...

III

Böyle gecelerde birden yangın çıkıverir
bir opera binasında. O devasa mekân
bir canavar gibi sıra sıra koltuk koltuk
çiğnemeye başlar içine doluşmuş
binlerce kişiyi.
Erkekler ve kadınlar
yığışırlar koridorlara,
sımsıkı yapışmışken birbirlerine
yıkılır duvarlar ve sürükleyip götürür onları.
Ve kimse bilmez artık en altta acı çekenin kim olduğunu;
ezim ezim ezilirken birinin kalbi,
eşlik eden tınılarla
çınlar durur kulakları.

IV

In solchen Nächten, wie vor vielen Tagen,
fangen die *Herzen* in den Sarkophagen
vergangner Fürsten wieder an zu gehn;
und so gewaltig drängt ihr Wiederschlagen
gegen die Kapseln, welche widerstehn,
daß sie die goldnen Schalen weitertragen
durch Dunkel und Damaste, die zerfallen.
Schwarz schwankt der Dom mit allen seinen Hallen.
Die Glocken, die sich in die Türme krallen,
hängen wie Vögel, bebend stehn die Türen,
und an den Trägern zittert jedes Glied:
als trügen seinen gründenden Granit
blinde Schildkröten, die sich rühren.

IV

Böyle gecelerde, maziye karışmış günlerdeki gibi
çarpmaya başlar yeniden lahitlerinde,
göçüp gitmiş o prenslerin *kalpleri*;
ve güm güm vuran nabızlar
öylesine kudretle zorlar ki direnen mahfazaları,
karanlık ve lif lif eriyen kumaşlar boyunca
sürükleyip götürürler altın zırhları.
Kapkara sallanır katedral cümle dehliziyle sofasıyla.
Çanlar, pençeleri kulelerde,
kuşlar gibi sarkarlar, zangır zangır sarsılır kapılar
ve kirişlerinden titrer her bir payanda:
kıpırdanıp duran kör kaplumbağalar
çekip götürüyormuş gibi temel granitini.

V

In solchen Nächten wissen die Unheilbaren:
wir waren ...
Und sie denken unter den Kranken
einen einfachen guten Gedanken
weiter, dort, wo er abbrach.
Doch von den Söhnen, die sie gelassen,
geht der Jüngste vielleicht in den einsamsten Gassen;
denn gerade *diese* Nächte
sind ihm als ob er zum ersten Mal dächte:
lange lag es über ihm bleiern,
aber jetzt wird sich alles entschleiern –,
und: daß er das feiern wird,
fühlt er ...

V

Böyle gecelerde anlar derdi dermansız olanlar:
ahh biz eskiden...
Ve sürdürürler bu sayrılık içinde
yalın bir iyi niyetle düşünmeyi
kopup gittiği yere kadar.
Ve geride bıraktıkları oğulların
muhtemelen en genci, yürür en ıssız patikalarda;
zira tam da *böyle* gecelerde
ilk kez düşünüyormuş gibi hisseder kendini:
nicedir kurşundan bir örtü vardı üstünde,
fakat artık her şey çıkacak gün yüzüne –,
apaçık: kutlasın diye,
sezmekte...

VI

In solchen Nächten sind alle die Städte gleich,
alle beflaggt.
Und an den Fahnen vom Sturm gepackt
und wie an Haaren hinausgerissen
in irgend ein Land mit ungewissen
Umrissen und Flüssen.
In allen Gärten ist dann ein Teich,
an jedem Teiche dasselbe Haus,
in jedem Hause dasselbe Licht;
und alle Menschen sehn ähnlich aus
und halten die Hände vorm Gesicht.

VI

Böyle gecelerde hepsi aynıdır, bayraklarla
donanmıştır bütün şehirler.
Ve fırtına sımsıkı yapışıp bu bayraklara
sürükler saçlarını yolarcasına,
sınırları nehirleri
belirsiz bir diyara.
İşte bütün bahçelerde bir gölet orda,
her göletin yanı başında aynı ev,
her evin içinde aynı ışık;
ve hepsi birbirine benzer insanların
avuçlarına gömerken suratlarını.

VII

In solchen Nächten werden die Sterbenden klar,
greifen sich leise ins wachsende Haar,
dessen Halme aus ihres Schädels Schwäche
in diesen langen Tagen *treiben*,
als wollten sie über der Oberfläche
des Todes bleiben.
Ihre Gebärde geht durch das Haus
als wenn überall Spiegel hingen;
und sie geben – mit diesem Graben
in ihren Haaren – Kräfte aus,
die sie in Jahren gesammelt haben,
welche *vergingen*.

VII

Böyle gecelerde zihin açıklığına kavuşur can çekişenler,
usulca yoklayarak uzayan saçlarını,
o saçlar ki kökleri mecalsiz kafatasından
upuzun günlerde *boy vermiştir*,
ölüm yüzeyi üstünde
kalmak istermişçesine.
Dolaşır durur evin içinde jestleri
sanki her yerde aynalar asılıymış gibi;
ve –saçlarındaki bu kazıya– harcarlar
geçip gitmiş o yıllar
yıllar boyunca biriktirdikleri
olanca takati.

VIII

In solchen Nächten wächst mein Schwesterlein,
das vor mir war und vor mir starb, ganz klein.
Viel solche Nächte waren schon seither:
Sie muß schon schön sein. Bald wird irgendwer
sie frein.

VIII

Böyle gecelerde büyür benden önce doğmuş
ve benden önce, küçücükken ölmüş kız kardeşim.
O zamandan beri böyle çok gece geçti:
Artık pek güzeldir herhalde. Yakında evlenir
birisiyle.

Schlussstück

Der Tod ist groß.
Wir sind die Seinen
lachenden Munds.
Wenn wir uns mitten im Leben meinen,
wagt er zu weinen
mitten in uns.

Kapanış Parçası

Ölüm muazzam.
Biz hepimiz onun
gülen ağzıyız.
Hayatın tam ortasında zannederken kendimizi,
o kalkışır ağlamaya
tam ortamızda.

NEUE GEDICHTE
(1907/1908)
YENİ ŞİİRLER

Mädchen-Klage

Diese Neigung, in den Jahren,
da wir alle Kinder waren,
viel allein zu sein, war mild;
andern ging die Zeit im Streite,
und man hatte seine Seite,
seine Nähe, seine Weite,
einen Weg, ein Tier, ein Bild.

Und ich dachte noch, das Leben
hörte niemals auf zu geben,
daß man sich in sich besinnt.
Bin ich in mir nicht im Größten?
Will mich Meines nicht mehr trösten
und verstehen wie als Kind?

Plötzlich bin ich wie verstoßen,
und zu einem Übergroßen
wird mir diese Einsamkeit,
wenn, auf meiner Brüste Hügeln
stehend, mein Gefühl nach Flügeln
oder einem Ende schreit.

Genç Kız Feryadı

Çocuk olduğumuz o yıllarda
hafifti henüz
bu yalnızlık düşkünlüğü;
vakti hırgürle geçerdi elâlemin,
kiminin grubu vardı,
kiminin yakınlığı, kiminin uzaklığı,
birinin yolu, birinin hayvanı, birinin resmi.

Gene de inandım hayatın
vermekten asla vazgeçmediğine,
insan kendi üzerine kafa patlatsın diye.
Ben *en büyük*te değil miyim kendi içimde?
İçimdeki ben artık avutup anlamak
istemiyor mu çocukluktaki gibi beni?

Birden aforoz edilmiş gibiyim sanki
ve bu tenhalık, devasa büyüklüğüyle
yutuyor beni – duygularım,
memelerimin tümseklerinde yükselerek
"ya kanatlar ya nihayet!"
diye haykırdığında.

Liebes-Lied

Wie soll ich meine Seele halten, daß
sie nicht an deine rührt? Wie soll ich sie
hinheben über dich zu andern Dingen?
Ach gerne möcht ich sie bei irgendwas
Verlorenem im Dunkel unterbringen
an einer fremden stillen Stelle, die
nicht weiterschwingt, wenn deine Tiefen schwingen.
Doch alles, was uns anrührt, dich und mich,
nimmt uns zusammen wie ein Bogenstrich,
der aus zwei Saiten eine Stimme zieht.
Auf welches Instrument sind wir gespannt?
Und welcher Spieler hat uns in der Hand?
O süßes Lied.

Aşk Şarkısı

Ah nasıl zapt etsem de ruhumu,
seninkine değmese; nasıl aşırıp üstünden
başka şeylere götürsem?
Ah ne çok isterdim onu saklamayı
karanlıkta yitip gitmiş bir şeylerin yanı başına,
hani senin kovukların çın çın öttüğünde
titreşip durmayan tuhaf, dingin bir yere.
Gel gör ki ne varsa seninle bana, ikimize dokunan,
iki telden tek bir ses çıkaran
bir yay vuruşu gibi, birlikte çalıyor bizi.
Hangi çalgıya gerilmişiz biz?
Ve hangi çalgıcının elindeyiz?
Ey güzelim şarkı.

Grabmal eines jungen Mädchens

Wir gedenkens noch. Das ist, als müßte
alles dieses einmal wieder sein.
Wie ein Baum an der Limonenküste
trugst du deine kleinen leichten Brüste
in das Rauschen seines Bluts hinein:

– jenes Gottes.
Und es war der schlanke
Flüchtling, der Verwöhnende der Fraun.
Süß und glühend, warm wie dein Gedanke,
überschattend deine frühe Flanke
und geneigt wie deine Augenbraun.

Bir Genç Kızın Mezar Taşı

Hâlâ hatırlıyoruz onu. Sanki bütün olanlar
bir kez daha olmak zorundaymış gibi.
Misketlimonu sahilindeki bir ağaç misali
alıp götürdün minicik uçağan memelerini
onun kanının çağıl çağıl akışına:

– o Tanrı'nın.
Oydu kadınları şımartan
şu sırım gibi firari.
Tatlı, koralev ve cana yakın, aynı hayallerin gibi,
kaşlarının yayı kadar eğilmiş
düşürürken senin körpe uyluklarına gölgesini.

Opfer

O wie blüht mein Leib aus jeder Ader
duftender, seitdem ich dich erkenn;
sieh, ich gehe schlanker und gerader,
und du wartest nur – : wer bist du denn?

Sieh: ich fühle, wie ich mich entferne,
wie ich Altes, Blatt um Blatt, verlier.
Nur dein Lächeln steht wie lauter Sterne
über dir und bald auch über mir.

Alles was durch meine Kinderjahre
namenlos noch und wie Wasser glänzt,
will ich nach dir nennen am Altare,
der entzündet ist von deinem Haare
und mit deinen Brüsten leicht bekränzt.

Adak

Ah her bir damardan nasıl da çiçekleniyor gövdem,
burcu burcu, sana aşina olduğumdan beri;
bak, dimdik yürüyorum artık, fidan gibi
sense bekliyorsun sadece – : iyi de kimsin sen?

Bak: seziyorum, nice uzaklaştığımı,
yaprak yaprak eskileri nasıl döküp saçtığımı.
Yalnızca tebessümün uzanıyor, berrak yıldızlar misali,
önce senin, ardından ikimizin üstünde.

Çocukluğum boyunca da isimsiz olan
ve su gibi parıldayan ne varsa
senin adınla anmak istiyorum onları,
saçlarından alev alıp
göğüslerinle çiçek çiçek süslenmiş o sunakta.

Der Ölbaum-Garten

Er ging hinauf unter dem grauen Laub
ganz grau und aufgelöst im Ölgelände
und legte seine Stirne voller Staub
tief in das Staubigsein der heißen Hände.

Nach allem dies. Und dieses war der Schluß.
Jetzt soll ich gehen, während ich erblinde,
und warum willst Du, daß ich sagen muß
Du seist, wenn ich Dich selber nicht mehr finde.

Ich finde Dich nicht mehr. Nicht in mir, nein.
Nicht in den andern. Nicht in diesem Stein.
Ich finde Dich nicht mehr. Ich bin allein.

Ich bin allein mit aller Menschen Gram,
den ich durch Dich zu lindern unternahm,
der Du nicht bist. O namenlose Scham ...

Später erzählte man: ein Engel kam – .

Warum ein Engel? Ach es kam die Nacht
und blätterte gleichgültig in den Bäumen.
Die Jünger rührten sich in ihren Träumen.
Warum ein Engel? Ach es kam die Nacht.

Die Nacht, die kam, war keine ungemeine;
so gehen hunderte vorbei.
Da schlafen Hunde und da liegen Steine.
Ach eine traurige, ach irgendeine,
die wartet, bis es wieder Morgen sei.

Denn Engel kommen nicht zu solchen Betern,
und Nächte werden nicht um solche groß.
Die Sich-Verlierenden läßt alles los,
und sie sind preisgegeben von den Vätern
und ausgeschlossen aus der Mütter Schooß.

Zeytin Bahçesi

Yürüdü yukarıya külrengi yapraklar altında
baştan sona külrengi, eriyip dağılmış zeytin tarlalarına,
gömdü sonra toza batmış alnını
sıcacık ellerinin tozgun çukuruna.

Olan biten bu. Buydu işte sonuç.
Gitmem gerek şimdi, tam da kör olurken,
peki niçin istiyorsun, neden söylemeliyim ki
var olduğunu, ben bile bulamazken artık seni.

Bulamıyorum artık seni. Hayır, yoksun içimde.
Başkalarında da yoksun. Şu kayanın içinde de.
Seni bulamıyorum artık. Yapayalnızım işte.

Bir başımayım bütün insanlığın kederiyle,
hani dindirmeye çalışmıştım onu senin sayende,
sen, olmayan, sen ey tarifsiz utanç...

Dediler ki sonradan, bir melek gelmiş – .

Ne meleği? Heyhat geceydi gelen,
ağaçlarda yaprak yaprak kayıtsızca gezinen.
Havariler kımıldadı rüyalarında.
Ne meleği? Heyhat geceydi gelen.

Pek de sıradışı sayılmazdı o gelen gece;
yüzlercesi geçip gitmişti öyle.
Bir yanda köpekler uyur, taşlar durur öbür yanda.
Heyhat, yeniden sabah olana dek bekleyen,
efkârlı, herhangi bir gece.

Gelmez çünkü melekler böyle niyaz edenlere,
ve gece serpilip gelişmez onların etrafında.
Kendini kaybedenleri her şey terk edip gider,
el çeker onlardan babaları da
ve mahrum kalırlar anne rahminden.

Gesang der Frauen an den Dichter

Sieh, wie sich alles auftut: so sind wir;
denn wir sind nichts als solche Seligkeit.
Was Blut und Dunkel war in einem Tier,
das wuchs in uns zur Seele an und schreit

als Seele weiter. Und es schreit nach dir.
Du freilich nimmst es nur in dein Gesicht
als sei es Landschaft: sanft und ohne Gier.
Und darum meinen wir, du bist es nicht,

nach dem es schreit. Und doch, bist du nicht der,
an den wir uns ganz ohne Rest verlören?
Und werden wir in irgend einem *mehr*?

Mit uns geht das Unendliche *vorbei*.
Du aber sei, du Mund, daß wir es hören,
du aber, du Uns-Sagender: du sei.

Kadınların Şaire Şarkısı

Bak, nasıl da açılıyor her şey: biz de aynı öyle,
olup olacağımız şu kadarcık saadet işte.
Bir hayvanda neydiyse kan ile karanlık denen,
ruha dönüştü içimizde ve ruh yordamınca

bağırıyor durmadan. Sana bağırıyor üstelik.
Sen elbette sadece çehrenden içeri buyur ediyorsun onu
sanki manzaraymış gibi: nazik ve hevessizce.
Bu yüzden de diyoruz ki galiba sen

değilsin çağırdığı. Peki gene de sen değil misin,
o içinde kendimizi temelli kaybedeceğimiz?
Daha çok olacak mıyız *herhangi bir*de?

Müebbet bizimle bir *geçip* gidiyor işte.
Sen ol ama, sen ey ağız, onu duyalım diye,
sen, yani Bizi-Söyleyen: Ol sen.

Der Tod des Dichters

Er lag. Sein aufgestelltes Antlitz war
bleich und verweigernd in den steilen Kissen,
seitdem die Welt und dieses von-ihr-Wissen,
von seinen Sinnen abgerissen,
zurückfiel an das teilnahmslose Jahr.

Die, so ihn leben sahen, wußten nicht,
wie sehr er Eines war mit allem diesen;
denn Dieses: diese Tiefen, diese Wiesen
und diese Wasser *waren* sein Gesicht.

O sein Gesicht war diese ganze Weite,
die jetzt noch zu ihm will und um ihn wirbt;
und seine Maske, die nun bang verstirbt,
ist zart und offen wie die Innenseite
von einer Frucht, die an der Luft verdirbt.

Şairin Ölümü

Uzanmış yatıyordu. Solgun ve münkirdi
dik yastıklara dayalı yüzü,
kopup gittiğinden beri duyularından
dünya ve ona dair ne varsa bildiği,
hepsi düşüp kalmıştı artık umursuz vakte.

Onu öyle yaşarken görenler, fark etmediler
bütün bunlarla nasıl da hemhal olduğunu,
oysa bunlar; bu koyaklar, bu çayırlar
bu sular*dı* onun çehresi.

Onun çehresiydi işte bütün bu enginler
ki şimdi bile pervanedir arzuyla etrafında;
ve korka korka göçüp giden maskesi,
havayla çürüyen bir meyvenin
narin ve bomboş içi sanki.

Buddha

Als ob er horchte. Stille: eine Ferne ...
Wir halten ein und hören sie nicht mehr.
Und er ist Stern. Und andre große Sterne,
die wir nicht sehen, stehen um ihn her.

O er ist Alles. Wirklich, warten wir,
daß er uns sähe? Sollte er bedürfen?
Und wenn wir hier uns vor ihm niederwürfen,
er bliebe tief und träge wie ein Tier.

Denn das, was uns zu seinen Füßen reißt,
das kreist in ihm seit Millionen Jahren.
Er, der vergißt was wir erfahren
und der erfährt was uns verweist.

Buda

Dinlermiş gibi. Sükûnet: Uzak mı uzak...
Kendimizi tutuyor ve duymuyoruz artık onu.
Ve bir yıldız o. Bizim görmediğimiz
diğer dev yıldızlar, duruyorlar etrafında avara.

Ah, hepsi o işte. Bekliyor muyuz, sahiden
bizi görsün diye? Buna ihtiyacı var mı sanki?
Tam şu anda kapanacak olsak ayaklarına,
kalırdı derin ve atıl, bir hayvan gibi.

Demek bizi onun ayaklarına sürükleyip götüren şey,
dönüp duruyor içinde milyonlarca yıldan beri.
Yaşayıp öğrendiklerimizi odur unutan,
odur bilen bizden esirgenenleri.

L'Ange du Méridien

Chartres

Im Sturm, der um die starke Kathedrale
wie ein Verneiner stürzt der denkt und denkt,
fühlt man sich zärtlicher mit einem Male
von deinem Lächeln zu dir hingelenkt:
lächelnder Engel, fühlende Figur,
mit einem Mund, gemacht aus hundert Munden:
gewahrst du gar nicht, wie dir unsre Stunden
abgleiten von der vollen Sonnenuhr,

auf der des Tages ganze Zahl zugleich,
gleich wirklich, steht in tiefem Gleichgewichte,
als wären alle Stunden reif und reich.

Was weißt du, Steinerner, von unserm Sein?
und hältst du mit noch seligerm Gesichte
vielleicht die Tafel in die Nacht hinein?

L'Ange du Méridien

Chartres

Kavi katedralin etrafında, düşüncelere dalmış
bir inkârcı misali fırıl fırıl dönen fırtınada,
birdenbire daha duygun daha sevecen
kapılıp gidiyor insan tebessümüne:
gülümseyen melek, ağzı yüzlerce ağızdan
biçilmiş sezgin suret:
hiç farkında değil misin, nasıl da kayıveriyor anlarımız
senin değirmi güneş saatinden,

ki günün yekûnu aynı anda, aynı gerçeklikle,
derin bir dengede durur onun üstünde,
sanki bütün saatler ergin ve değerliymiş gibi.

Ey *Taşçıl*, ne biliyorsun *Oluş*umuza dair?
Kimbilir hâlâ bahtiyar bir çehreyle
elindeki levhayı geceye uzatıyorsun belki de?

Gott im Mittelalter

Und sie hatten Ihn in sich erspart
und sie wollten, daß er sei und richte,
und sie hängten schließlich wie Gewichte
(zu verhindern seine Himmelfahrt)

an ihn ihrer großen Kathedralen
Last und Masse. Und er sollte nur
über seine grenzenlosen Zahlen
zeigend kreisen und wie eine Uhr

Zeichen geben ihrem Tun und Tagwerk.
Aber plötzlich kam er ganz in Gang,
und die Leute der entsetzten Stadt

ließen ihn, vor seiner Stimme bang,
weitergehn mit ausgehängtem Schlagwerk
und entflohn vor seinem Zifferblatt.

Ortaçağ'da Tanrı

Sonra içlerinde biriktirdiler Onu
ve olsun, nizam versin istediler,
en sonunda (urucunu engellemek üzere)
ağırlıklar gibi iliştirdiler üstüne

devasa katedrallerini, yüküyle
cüssesiyle. Artık ondan beklenen sadece
sınırsız sayıların üstünde göstere
göstere dönmesi ve bir saat misali

delalet etmesiydi gündelik işlerine.
Ama birdenbire çekti gitti
ve ödü patlamış şehrin sakinleri,

onun sesinin ürküsüyle
bıraktılar işlesin, tık tık etsin vareste diye
kaçışıverdiler kadranının önünden.

Morgue

Da liegen sie bereit, als ob es gälte,
nachträglich eine Handlung zu erfinden,
die mit einander und mit dieser Kälte
sie zu versöhnen weiß und zu verbinden;

denn das ist alles noch wie ohne Schluß.
Wasfür ein Name hätte in den Taschen
sich finden sollen? An dem Überdruß
um ihren Mund hat man herumgewaschen:

er ging nicht ab; er wurde nur ganz rein.
Die Bärte stehen, noch ein wenig härter,
doch ordentlicher im Geschmack der Wärter,
nur um die Gaffenden nicht anzuwidern.
Die Augen haben hinter ihren Lidern
sich umgewandt und schauen jetzt hinein.

Morg

Uzanmış yatıyorlar işte orda, uzlaştırıp
onları, birbirine ve bu soğukluğa
bağlanmayı bilen ardıl bir eylem
icat edilmesi gerekmişçesine;

zira hâlâ bir *son*dan yoksunmuş gibi her şey.
Biri baksa, ne tür bir yafta bulurdu
ceplerinde acaba? Yıkanıp temizlendi
ağızlarının çevresindeki usanç:

çıkmadı ama, tertemiz oldu sadece.
Sakallar duruyor öylece, gerçi biraz daha sert,
gene de hizmetlilerin nazarında epey muntazam,
aval aval bakanları tiksindirmeyecek kadar en azından.
Gözler evrilip tersyüz oldu gözkapaklarının
ardında, içeriyi süzüyorlar artık.

Der Panther

Im Jardin des Plantes, Paris

Sein Blick ist vom Vorübergehn der Stäbe
so müd geworden, daß er nichts mehr hält.
Ihm ist, als ob es tausend Stäbe gäbe
und hinter tausend Stäben keine Welt.

Der weiche Gang geschmeidig starker Schritte,
der sich im allerkleinsten Kreise dreht,
ist wie ein Tanz von Kraft um eine Mitte,
in der betäubt ein großer Wille steht.

Nur manchmal schiebt der Vorhang der Pupille
sich lautlos auf –. Dann geht ein Bild hinein,
geht durch der Glieder angespannte Stille –
und hört im Herzen auf zu sein.

Panter

Paris Jardin des Plantes'ta

Öylesine bitkin ki gözlemekten parmaklıkları,
birini bile yakalayamaz olmuş artık bakışı.
Binlerce, sanki binlerce parmaklık önünde,
ve dünya, yok olmuş ötede.

Akar akar ufacık döngüler boyunca kıvrak
güçlü adımları; bir merkezin çevresinde
sanki bir takat dansı, ki uyuşur durur
orda, o koskoca irade.

Usulca aralanır ya bazen göz perdesi,
işte o an, bir hayal süzülür içeri,
geçer uzuvların gergin sessizliğini,
kalbi bulur, *kalbolur* söner kalpte.

Der Engel

Mit einem Neigen seiner Stirne weist
er weit von sich was einschränkt und verpflichtet;
denn durch sein Herz geht riesig aufgerichtet
das ewig Kommende das kreist.

Die tiefen Himmel stehn ihm voll Gestalten,
und jede kann ihm rufen: komm, erkenn – .
Gieb seinen leichten Händen nichts zu halten
aus deinem Lastenden. Sie kämen denn

bei Nacht zu dir, dich ringender zu prüfen,
und gingen wie Erzürnte durch das Haus
und griffen dich als ob sie dich erschüfen
und brächen dich aus deiner Form heraus.

Melek

Hafifçe eğerek alnını, savurur
kendinden uzağa, sınırlayıp mecbur bırakanı;
geçer çünkü kalbinden dev gibi dimdik
halka halka dönenen o ebedi *Zuhur*.

Engin semavat, olanca biçimle huzurunda durup
teker teker seslenebilir ona: gel, tanı beni – .
Hiçbir şey vermeyesin sakın onun uçağan ellerine
sana yük olanı taşısın diye. Zira geceleri ziyarete

gelebilirler o zaman, daha şedit hamlelerle sınamak için seni,
ve dolaşıp dururlar evin içinde öfkeden kudurmuşçasına,
sonra sanki yaratan onlarmış gibi kavrayıp
kırar, kalıbından çıkarırlar seni.

Der Schwan

Diese Mühsal, durch noch Ungetanes
schwer und wie gebunden hinzugehn,
gleicht dem ungeschaffnen Gang des Schwanes.

Und das Sterben, dieses Nichtmehrfassen
jenes Grunds, auf dem wir täglich stehn,
seinem ängstlichen Sich-Niederlassen – :

in die Wasser, die ihn sanft empfangen
und die sich, wie glücklich und vergangen,
unter ihm zurückziehn, Flut um Flut;
während er unendlich still und sicher
immer mündiger und königlicher
und gelassener zu ziehn geruht.

Kuğu

Kuğunun sarsak adımları gibi bu zahmet;
henüz yapılmamış olanları ağır aksak
ve ayaklar bukağılı katedercesine.

Ve ölüm, artık kavranılmaz oluşu
şu her gün üzerine bastığımız zeminin,
kuğunun endişeyle bırakıverişi kendini – :

sulara, öyle nazikçe kucak açıp ona,
altında memnun ve doymuşçasına
dalga dalga geri çekilen o sulara;
kuğu ebedi sükûnet ve güven içre
gitgide daha vakur, daha asil,
daha azade lütfedip süzülüyor işte.

Der Dichter

Du entfernst dich von mir, du Stunde.
Wunden schlägt mir dein Flügelschlag.
Allein: was soll ich mit meinem Munde?
mit meiner Nacht? mit meinem Tag?

Ich habe keine Geliebte, kein Haus,
keine Stelle auf der ich lebe.
Alle Dinge, an die ich mich gebe,
werden reich und geben mich aus.

Şair

Sen ey vakit, uzaklaşıyorsun benden gitgide.
Kanat çırpışların yaralar açıyor bende.
Yapayalnızım: n'eyleyim şu ağızla?
Şu geceyle n'eyleyim şu gündüzle?

Ne sevdiğim var benim ne evim,
ne de ömür sürecek bir yerim.
Uğruna kendimi feda ettiğim olanca şey şimdi
yükünü tutmuş da tüketiyor beni.

Tanagra

Ein wenig gebrannter Erde,
wie von großer Sonne gebrannt.
Als wäre die Gebärde
einer Mädchenhand
auf einmal nicht mehr vergangen;
ohne nach etwas zu langen,
zu keinem Dinge hin
aus ihrem Gefühle führend,
nur an sich selber rührend
wie eine Hand ans Kinn.

Wir heben und wir drehen
eine und eine Figur;
wir können fast verstehen
weshalb sie nicht vergehen, –
aber wir sollen nur
tiefer und wunderbarer
hängen an dem was war
und lächeln: ein wenig klarer
vielleicht als vor einem Jahr.

Tanagra

Bir parça pişmiş toprak
devcileyin bir güneşte kavrulmuş gibi.
Sanki birden kesilmemiş de
hâlâ sürüyormuş gibi
gencecik bir kızın el hareketi;
bir şeye uzanmaksızın,
duygularının sevk ettiği hariç
hiçbir şeye yönelmeden,
kendisine değiyor sadece
çeneye değen el gibi.

Kaldırıp çeviriyoruz
teker teker heykelcikleri;
neredeyse anlayacağız
neden hâlâ yok olup gitmediklerini, –
ama daha bir içten
daha hayretle eğilmeliyiz
olup bitene
ve gülümsemeliyiz: biraz daha ayan olur
belki bir yıl öncesine göre.

Todes-Erfahrung

Wir wissen nichts von diesem Hingehn, das
nicht mit uns teilt. Wir haben keinen Grund,
Bewunderung und Liebe oder Haß
dem Tod zu zeigen, den ein Maskenmund

tragischer Klage wunderlich entstellt.
Noch ist die Welt voll Rollen, die wir spielen.
Solang wir sorgen, ob wir auch gefielen,
spielt auch der Tod, obwohl er nicht gefällt.

Doch als du gingst, da brach in diese Bühne
ein Streifen Wirklichkeit durch jenen Spalt
durch den du hingingst: Grün wirklicher Grüne,
wirklicher Sonnenschein, wirklicher Wald.

Wir spielen weiter. Bang und schwer Erlerntes
hersagend und Gebärden dann und wann
aufhebend; aber dein von uns entferntes,
aus unserm Stück entrücktes Dasein kann

uns manchmal überkommen, wie ein Wissen
von jener Wirklichkeit sich niedersenkend,
so daß wir eine Weile hingerissen
das Leben spielen, nicht an Beifall denkend.

Ölüm Tecrübesi

Hiçbir şey bilmiyoruz, şu bize tek söz söylemeyen
göçüp gidişe dair. Hiç sebep yok elimizde,
trajik bir ağıdın peçeli ağzıyla
acayip çirkinleşmiş *ölüm*e, hayranlık,

sevgi ya da nefret göstermek için.
Büsbütün oynadığımız rollerden ibaret hâlâ dünya.
Ve biz merak ettikçe keyif verip vermediğimizi,
ölüm de sürdürüyor oyunu, memnun etmese bile.

Oysa sen gidince, bir hakikat huzmesi
ansızın dalıverdi bu sahneye
göçüp gittiğin şu gedikten: yeşilin de yeşili,
sahici gün ışığı, özbeöz orman.

Biz devam ediyoruz oyuna. Kaygı içre, güçbela
öğrenilmiş olanı saya döke ve bazen de
bir yana bırakarak jestleri; ama senin bizden uzak,
bizim oyunumuza kapılıp gitmiş *Özgüvarlığın*

ara sıra çökebiliyor üstümüze,
şu ağıp duran hakikat *sezinci* gibi,
bir süre daha oynayalım diye, alkış falan ummadan,
mest olmuş halde bu hayat oyununu.

Das Karussell

Jardin du Luxembourg

Mit einem Dach und seinem Schatten dreht
sich eine kleine Weile der Bestand
von bunten Pferden, alle aus dem Land,
das lange zögert, eh es untergeht.
Zwar manche sind an Wagen angespannt,
doch alle haben Mut in ihren Mienen;
ein böser roter Löwe geht mit ihnen
und dann und wann ein weißer Elefant.

Sogar ein Hirsch ist da, ganz wie im Wald,
nur daß er einen Sattel trägt und drüber
ein kleines blaues Mädchen aufgeschnallt.

Und auf dem Löwen reitet weiß ein Junge
und hält sich mit der kleinen heißen Hand,
dieweil der Löwe Zähne zeigt und Zunge.

Und dann und wann ein weißer Elefant.

Und auf den Pferden kommen sie vorüber,
auch Mädchen, helle, diesem Pferdesprunge
fast schon entwachsen; mitten in dem Schwunge
schauen sie auf, irgendwohin, herüber –

Und dann und wann ein weißer Elefant.

Und das geht hin und eilt sich, daß es endet,
und kreist und dreht sich nur und hat kein Ziel.
Ein Rot, ein Grün, ein Grau vorbeigesendet,
ein kleines kaum begonnenes Profil – .
Und manchesmal ein Lächeln, hergewendet,
ein seliges, das blendet und verschwendet
an dieses atemlose blinde Spiel ...

Atlıkarınca

Lüksemburg Bahçesi

Bir sayvanın altında ve onun gölgesinde
bir çırpıda dönüyor alaca at sürüsü,
çıkıp gelmiş hepsi de o diyardan,
hani batmadan önce uzunca duraksayan.
Koşulmuş olsa da çoğu gösteri vagonuna,
hepsinin çehresinde bir cesaret var;
öfkeden kıpkırmızı bir aslan beliriyor
ve sonra bembeyaz bir fil ara sıra.

Geyik de orda işte, tıpkı ormandaki gibi
ancak bu kez eyerli – ve sırtına
binivermiş mavili bir kızcağız.

Ve beyazlı bir oğlan aslanın sağrısında
yapışıvermiş kayışa ufacık sıcacık eliyle,
tam da aslan sergilerken dişleriyle dilini.

Sonra bembeyaz bir fil ara sıra.

Ve salınıp gidiyorlar atların tepesinde,
zıp zıp için fazla büyük ışıl ışıl genç kızlar;
kaldırıp başlarını bu devinim içinde
bakıyorlar bu yana, oralara, bir yere –

Sonra bembeyaz bir fil ara sıra.

Hızla akıyor işte kendi nihayetine,
başıboş, amaçsızca dönüp dönüp duruyor.
Sürükleyip götürüyor kırmızı, yeşil, gri,
henüz biçimlenmemiş, belirsiz çizgileri.
Ve görülüyor ara sıra bizden yana bir gülücük,
göz alıcı bir coşkuyla kendini tüketirken
bu soluksuz, bu kör eğlence çemberinde...

Geburt der Venus

An diesem Morgen nach der Nacht, die bang
vergangen war mit Rufen, Unruh, Aufruhr, –
brach alles Meer noch einmal auf und schrie.
Und als der Schrei sich langsam wieder schloß
und von der Himmel blassem Tag und Anfang
herabfiel in der stummen Fische Abgrund – :
gebar das Meer.
Von erster Sonne schimmerte der Haarschaum
der weiten Wogenscham, an deren Rand
das Mädchen aufstand, weiß, verwirrt und feucht.
So wie ein junges grünes Blatt sich rührt,
sich reckt und Eingerolltes langsam aufschlägt,
entfaltete ihr Leib sich in die Kühle
hinein und in den unberührten Frühwind.

Wie Monde stiegen klar die Kniee auf
und tauchten in der Schenkel Wolkenränder;
der Waden schmaler Schatten wich zurück,
die Füße spannten sich und wurden licht,
und die Gelenke lebten wie die Kehlen
von Trinkenden.

Und in dem Kelch des Beckens lag der Leib
wie eine junge Frucht in eines Kindes Hand.
In seines Nabels engem Becher war
das ganze Dunkel dieses hellen Lebens.
Darunter hob sich licht die kleine Welle
und floß beständig über nach den Lenden,
wo dann und wann ein stilles Rieseln war.
Durchschienen aber und noch ohne Schatten,
wie ein Bestand von Birken im April,
warm, leer und unverborgen, lag die Scham.

Jetzt stand der Schultern rege Waage schon
im Gleichgewichte auf dem graden Körper,

Venüs'ün Doğuşu

O bağırtı, telaş ve hengâmeyle geçip
giden dehşetli gecenin sabahında, –
bir kez daha yarılıp açıldı, haykırdı derya deniz.
Ve haykırış usul usul çekilip de yeniden,
semanın solgun ağartısından, o tan yerinden
dilsiz balıkların uçurumuna dökülürken – :
doğurdu deniz.
Güneşin ilk ışınlarıyla parlıyordu, dalga dalga
açılan *utyeri*nin köpükten tüyleri; ve o kıvrımın ucunda
akça pakça, şaşkın, ıpıslak doğruldu bakire.
Nasıl kıpırdanıp gerinirse yeşil, körpecik
bir yaprak ve açarsa kıvrımlarını yavaşça,
işte öyle açılıverdi gövdesi şafak serinliğine,
fecrin el değmemiş esintisine.

Gökte aylar misali pırıl pırıl yükselip dizler
dalıverdi uylukların bulutsu kıyılarına;
çekildi geriye baldırların incecik gölgesi,
ayaklar gerilip ışıldadı,
ve eklemler can buldu yudum yudum içenlerin
gırtlağı gibi.

Öylece duruyordu karnı pelvis çanağında,
bir çocuğun avcundaki taptaze meyve gibi.
Ve göbeğinin dar ağızlı kadehinde
olanca karanlığı vardı bu saydam hayatın.
Minik bir dalga hafifçe kabarıp altında
yalıyor akıyordu, ara sıra sessiz
bir çağıltının belirdiği kalçaya doğru.
Ve nisanda dizim dizim huş ağacı gibi
yarı saydam ama henüz gölgesiz,
sıcacık, çıplak ve aşikâr uzanmıştı *utyeri*.

Şimdi omuzların işlek terazisi dengede
duruyordu artık, leğen kemiğinden

der aus dem Becken wie ein Springbrunn aufstieg
und zögernd in den langen Armen abfiel
und rascher in dem vollen Fall des Haars.

Dann ging sehr langsam das Gesicht vorbei:
aus dem verkürzten Dunkel seiner Neigung
in klares, waagrechtes Erhobensein.
Und hinter ihm verschloß sich steil das Kinn.

Jetzt, da der Hals gestreckt war wie ein Strahl
und wie ein Blumenstiel, darin der Saft steigt,
streckten sich auch die Arme aus wie Hälse
von Schwänen, wenn sie nach dem Ufer suchen.

Dann kam in dieses Leibes dunkle Frühe
wie Morgenwind der erste Atemzug.
Im zartesten Geäst der Aderbäume
entstand ein Flüstern, und das Blut begann
zu rauschen über seinen tiefen Stellen.
Und dieser Wind wuchs an: nun warf er sich
mit allem Atem in die neuen Brüste
und füllte sie und drückte sich in sie, –
daß sie wie Segel, von der Ferne voll,
das leichte Mädchen nach dem Strande drängten.

So landete die Göttin.

Hinter ihr,
die rasch dahinschritt durch die jungen Ufer,
erhoben sich den ganzen Vormittag
die Blumen und die Halme, warm, verwirrt,
wie aus Umarmung. Und sie ging und lief.

Am Mittag aber, in der schwersten Stunde,
hob sich das Meer noch einmal auf und warf
einen Delphin an jene selbe Stelle.
Tot, rot und offen.

bir fıskiye gibi fışkırıp upuzun kollara tereddütle
ve saçların gümrah şelalesine
hızla dökülen dimdik bedenin üstünde.

Sonra yavaşçacık akıp gitti çehre:
dönüşerek öne eğikliğin kısaltılmış loşluğundan
apaçık, ufki bir yücelişe.
Ve arkasından şak diye kapanıverdi çene.

Şimdi boyun, bir ışık huzmesi ve içinde özsuyun
kaynadığı bir çiçek sapı gibi uzamışken upuzun,
kollar da uzanıyordu, kuğuların
kıyıya doğru yönelmiş boyunları gibi.

Sonra bu gövdenin loş ağartısına
seher yeli gibi girdi ilk soluk.
*Damarağaçları*nın en narin dallarında
bir fısıltıdır peyda oldu, ve kan başladı
çağıldamaya kovuklarında onun.
Ve serpilip gelişti bu rüzgâr: atıldı işte
olanca soluğuyla diri göğüslere,
doldurup onları doluştu içlerine, –
sürüklesinler diye sahile uçağan bakireyi,
uzak ufuklarla dolu yelkenler misali.

Böylece tanrıça çıktı karaya.

O hızlı hızlı
adımlayıp geçerken körpecik kıyıları, peşi sıra
öğlene dek boy verdi çiçekler, çimen sapları,
âdeta kucaklayışlardan,
sıcacık ve afallamış. Yürüdü o, koştu.

Ama öğle vakti, en boğucu saatte yani,
bir kez daha kabardı deniz ve bir yunus
fırlattı tam da aynı yere.
Ölü, kıpkırmızı ve yarılmış.

Die Rosenschale

Zornige sahst du flackern, sahst zwei Knaben
zu einem Etwas sich zusammenballen,
das Haß war und sich auf der Erde wälzte
wie ein von Bienen überfallnes Tier;
Schauspieler, aufgetürmte Übertreiber,
rasende Pferde, die zusammenbrachen,
den Blick wegwerfend, bläkend das Gebiß
als schälte sich der Schädel aus dem Maule.

Nun aber weißt du, wie sich das vergißt:
denn vor dir steht die volle Rosenschale,
die unvergeßlich ist und angefüllt
mit jenem Äußersten von Sein und Neigen,
Hinhalten, Niemals-Gebenkönnen, Dastehn,
das unser sein mag: Äußerstes auch uns.

Lautloses Leben, Aufgehn ohne Ende,
Raum-brauchen ohne Raum von jenem Raum
zu nehmen, den die Dinge rings verringern,
fast nicht Umrissen-sein wie Ausgespartes
und lauter Inneres, viel seltsam Zartes
und Sich-bescheinendes – bis an den Rand:
ist irgend etwas uns bekannt wie dies?
Und dann wie dies: daß ein Gefühl entsteht,
weil Blütenblätter Blütenblätter rühren?
Und dies: daß eins sich aufschlägt wie ein Lid,
und drunter liegen lauter Augenlider,
geschlossene, als ob sie, zehnfach schlafend,
zu dämpfen hätten eines Innern Sehkraft.
Und dies vor allem: daß durch diese Blätter
das Licht hindurch muß. Aus den tausend Himmeln
filtern sie langsam jenen Tropfen Dunkel,
in dessen Feuerschein das wirre Bündel
der Staubgefäße sich erregt und aufbäumt.

Gülçanağı

Hiddet kıvılcımları saçtıklarını gördün, iki delikanlının
bir şeyin içinde tortop olduğunu gördün,
hınçtı bu ve toprağın üzerinde yuvarlanıyordu
arıların saldırdığı bir hayvan gibi;
oyuncular, üst üste yığılmış abartı düşkünleri,
ve bakışlar savurup kafatası ağızdan pul pul
dökülüyormuşçasına gemlerini hohlayarak
yıkılıp kalan gözü dönmüş atlar.

Ama biliyorsun artık nasıl unutulur bunlar:
zira duruyor önünde, bize ait hatta bizim için de
sınır sayılabilecek *Oluş*un ve *Eğiliş*in,
*Oyalayış*ın, *Asla-Veremeyiş*in, *Dikiliduruş*un
o en uç noktasıyla tepeleme dolu,
hafızalardan silinmez şu dolgun *Gülçanağı*.

Sessiz sedasız hayat, bitimsiz serpiliş,
etraftaki nesnelerin eksilttiği şu uzamdan
pay almaksızın kullanılışı boşluğun,
içerlek ve saf öz misali neredeyse *konturdan
yoksun oluş*, narin ve ışıl ışıl ışıldayan
nice tuhaflık – ta a kenarlara kadar:
var mı başka bir şey böylesine aşina olduğumuz?
Ve bir de şöyle: yoksa bir duygunun doğuşu,
taçyapraklar değiyor diye mi taçyapraklara?
Bir de şu: içlerinden birinin gözkapağı gibi açılışı,
ve altında, hepsi kapalı bir sürü gözkapağının
âdeta içgörüyü buğulayıp zayıflatmaları
gerekmişçesine on kat üst üste uyuyuşu.
Ve hepsinden öte: ışığın bu yaprakların arasından
geçmek zorunda oluşu. Bin semadan usul usul
süzüyorlar o kasvet damlasını,
ki onun har alevi içinde uyanıp şahlanır
dolaşık ercik demeti.

Und die Bewegung in den Rosen, sieh:
Gebärden von so kleinem Ausschlagswinkel,
daß sie unsichtbar blieben, liefen ihre
Strahlen nicht auseinander in das Weltall.

Sieh jene weiße, die sich selig aufschlug
und dasteht in den großen offnen Blättern
wie eine Venus aufrecht in der Muschel;
und die errötende, die wie verwirrt
nach einer kühlen sich hinüberwendet,
und wie die kühle fühllos sich zurückzieht,
und wie die kalte steht, in sich gehüllt,
unter den offenen, die alles abtun.
Und *was* sie abtun, wie das leicht und schwer,
wie es ein Mantel, eine Last, ein Flügel
und eine Maske sein kann, je nach dem,
und *wie* sie's abtun: wie vor dem Geliebten.

Was können sie nicht sein: war jene gelbe,
die hohl und offen daliegt, nicht die Schale
von einer Frucht, darin dasselbe Gelb,
gesammelter, orangeröter, Saft war?
Und wars für diese schon zu viel, das Aufgehn,
weil an der Luft ihr namenloses Rosa
den bittern Nachgeschmack des Lila annahm?
Und die batistene, ist sie kein Kleid,
in dem noch zart und atemwarm das Hemd steckt,
mit dem zugleich es abgeworfen wurde
im Morgenschatten an dem alten Waldbad?
Und diese hier, opalnes Porzellan,
zerbrechlich, eine flache Chinatasse
und angefüllt mit kleinen hellen Faltern, –
und jene da, die nichts enthält als sich.

Und sind nicht alle so, nur sich enthaltend,
wenn Sich-enthalten heißt: die Welt da draußen

Baksana şu güllerin kıpırtısına:
Öylesine küçük bir salınım açısına sahip ki hareketleri,
görünmez kalacaklardı şayet ışınları
ayrı ayrı dağılıp gitmeseydi âleme.

Bak şu beyaza, açılmış pürneşe
duruyor orda, o gepgeniş açık yapraklarla,
denizkabuğunda dimdik duran bir Venüs misali;
kızarmış olana bak, nasıl afallamışçasına
dönüveriyor şu *ilgisiz durana*
ve *o* nasıl duygusuzca geri çekiyor kendini,
ve *soğuk nevale* kendini bürünmüş nasıl da ayakta,
her şeye omuz silken şu açılmış güller arasında.
Üstelik vazgeçtikleri *şey* nasıl da hafif ve ağır,
yani bir harmani, bir yük, bir kanat
veya bir maske olabiliyor yerine göre,
ve *nasıl da* çıkarıp atıyorlar onu: soyunur gibi sevgilinin karşısında.

Onlar ne olamaz ki: şu sarı mesela,
içbükey ve açık uzanmış orada duran, bir meyvenin
kabuğu değil miydi, ve aynı sarı içinde,
birikmiş, *turunçkırmızısı* özsu değil miydi?
O tarifsiz pembeliği havada
acı bir erguvan tadı edindi diye,
çok mu geldi ona yoksa, bu serpilip açılma?
Ve şu patiskamsı olan, bir elbise değil mi
hâlâ narin ve *nefesharlı* gömleğiyle içinde,
hani birlikte fırlatılıp atılmış ikisi de
sabah karaltıları arasına, eski orman ılıcası kıyısına?
Ve şurdaki, opalin porselen,
kırılgan, yayvan bir Çin fincanı,
ağzına kadar dolu minik, pırıl pırıl kelebeklerle, –
ve öbürü, şu kendisinden başka bir şey içermeyen.

Peki hepsi öyle değil mi zaten; sadece kendini içeren,
yani kendini içermek şu demekse şayet: dışardaki dünyayı

und Wind und Regen und Geduld des Frühlings
und Schuld und Unruh und vermummtes Schicksal
und Dunkelheit der abendlichen Erde
bis auf der Wolken Wandel, Flucht und Anflug,
bis auf den vagen Einfluß ferner Sterne
in eine Hand voll Innres zu verwandeln.

Nun liegt es sorglos in den offnen Rosen.

ve rüzgârı ve yağmuru ve baharın sabrını
ve suçu ve hengâmeyi ve örtülü kaderi
ve akşam karanlığını yeryüzünün,
bulutların değişimine, uçuşuna, kaçışına kadar,
uzak yıldızların hayal meyal çekim etkisine dek,
Bâtın dolu bir avuca dönüştürmek.

Şimdi kaygısız duruyor işte şu açılmış güllerde.

Archaïscher Torso Apollos

Wir kannten nicht sein unerhörtes Haupt,
darin die Augenäpfel reiften. Aber
sein Torso glüht noch wie ein Kandelaber,
in dem sein Schauen, nur zurückgeschraubt,

sich hält und glänzt. Sonst könnte nicht der Bug
der Brust dich blenden, und im leisen Drehen
der Lenden könnte nicht ein Lächeln gehen
zu jener Mitte, die die Zeugung trug.

Sonst stünde dieser Stein entstellt und kurz
unter der Schultern durchsichtigem Sturz
und flimmerte nicht so wie Raubtierfelle;

und bräche nicht aus allen seinen Rändern
aus wie ein Stern: denn da ist keine Stelle,
die dich nicht sieht. Du mußt dein Leben ändern.

Apollon'un Eskil Gövdesi

Tanımadık görmedik onun o efsanevi başını,
hani elmalar gibi kızarırmış yüzünde gözyuvarları.
Yine de için için yanıyor gövdesi bir şamdan misali,
bakışı biraz içbükey olsa da artık, hâlâ

baki ve parıldıyor orda. Yoksa göğsünün kavisi
öyle kamaştırmazdı gözünü ve belinin nazikçe
dönüşüyle süzülüp gitmezdi bir gülücük,
şu üreme odağı cayır cayır kasıklara.

Yoksa dikilir dururdu bu taş parçası güdük ve biçimsiz,
omuzların o zar gibi dökülen çavlanı altında,
ve yanmazdı kıvıl kıvıl vahşi hayvan postu gibi;

ve patlayıp taşmazdı her köşesinden
âdeta bir yıldız gibi: değil mi ki tek bir yeri yoktur
seni seyretmediği. Değiştireceksin hayatını.

Leda

Als ihn der Gott in seiner Not betrat,
erschrak er fast, den Schwan so schön zu finden;
er ließ sich ganz verwirrt in ihm verschwinden.
Schon aber trug ihn sein Betrug zur Tat,

bevor er noch des unerprobten Seins
Gefühle prüfte. Und die Aufgetane
erkannte schon den Kommenden im Schwane
und wußte schon: er bat um Eins,

das sie, verwirrt in ihrem Widerstand,
nicht mehr verbergen konnte. Er kam nieder
und halsend durch die immer schwächre Hand

ließ sich der Gott in die Geliebte los.
Dann erst empfand er glücklich sein Gefieder
und wurde wirklich Schwan in ihrem Schoß.

Leda

Tanrı düşkünlük yüzünden bürününce onun şekline,
handiyse dehşete düştü kuğunun güzelliğiyle;
büsbütün afallamış, içinde erimeye bırakıverdi kendini.
Ama hilesi onu çoktan eyleme geçirmişti bile,

henüz keşfedilmemiş bu *Varlığın*
duygularını tatmadan önce. Sereserpe olansa
tanıyordu zaten o kuğu kisvesiyle geleni,
hemen anlayıverdi istediği yegâne şeyi,

ve dirense de sersem sepelek, artık
elinden gelmezdi gizlemek. Abanıp üstüne
dolaya dolaya boynunu onun o gitgide takatsiz kalan ellerine,

akıverdi Tanrı sevdiğinin içine.
Anca o zaman sevinçle hissetti tüylerini
ve gerçekten bir kuğuya dönüştü onun rahminde.

Die Irren

Und sie schweigen, weil die Scheidewände
weggenommen sind aus ihrem Sinn,
und die Stunden, da man sie verstände,
heben an und gehen hin.

Nächtens oft, wenn sie ans Fenster treten:
plötzlich ist es alles gut.
Ihre Hände liegen im Konkreten,
und das Herz ist hoch und könnte beten,
und die Augen schauen ausgeruht

auf den unverhofften, oftentstellten
Garten im beruhigten Geviert,
der im Widerschein der fremden Welten
weiterwächst und niemals sich verliert.

Meczuplar

Suspus olmuşlar, çünkü perdeler
kaldırılmış zihinlerinden,
ama bi' anladılar mı onları,
havalanıyor, uçup gidiyor saatler.

Geceleri çoğu zaman pencereye doğru yürüdüler mi:
birdenbire yoluna giriveriyor her şey.
Somut bir şeylere dokunuyor elleri,
kalpse yüce ve duaya hazır,
gözler sükûnla süzüyor

asude avludaki umulmadık,
tekrar tekrar tarumar edilmiş bahçeyi,
o bahçe ki tuhaf dünyaların yansımasıyla
gitgide serpilip gelişiyor, kaybolmuyor asla.

Aus dem Leben eines Heiligen

Er kannte Ängste, deren Eingang schon
wie Sterben war und nicht zu überstehen.
Sein Herz erlernte, langsam durchzugehen;
er zog es groß wie einen Sohn.

Und namenlose Nöte kannte er,
finster und ohne Morgen wie Verschläge;
und seine Seele gab er folgsam her,
da sie erwachsen war, auf daß sie läge

bei ihrem Bräutigam und Herrn; und blieb
allein zurück an einem solchen Orte,
wo das Alleinsein alles übertrieb,
und wohnte weit und wollte niemals Worte.

Aber dafür, nach Zeit und Zeit, erfuhr
er auch das Glück, sich in die eignen Hände,
damit er eine Zärtlichkeit empfände,
zu legen wie die ganze Kreatur.

Bir Azizin Hayatından

Aşinaydı başlangıcı hep ölüm gibi olan,
o üstesinden gelinmez kaygılara.
Bir evlat misali besleyip büyüttüğü kâlp,
Aşmayı öğreniyordu usulca.

Aşinaydı tarifsiz çilelere,
şafak bilmez kör karanlık viraneler gibi;
ve kıvama erince ruhu, kocasının
ve efendisinin yanında yatabilsin diye

uysalca feda etti onu; sonra durakladı
kalakaldı tek başına, tek başınalığın
her şeyi abarttığı bir yerde, işte yaşıyordu
alabildiğine, hiç arzulamadan kelimeleri.

Ne var ki gel zaman git zaman, biraz
şefkat duyabilmek üzre,
yüzünü cümle mahlukat gibi
avuçlarına sermenin bahtiyarlığını da tattı.

Die Bettler

Du wußtest nicht, was den Haufen
ausmacht. Ein Fremder fand
Bettler darin. Sie verkaufen
das Hohle aus ihrer Hand.

Sie zeigen dem Hergereisten
ihren Mund voll Mist,
und er darf (er kann es sich leisten)
sehn, wie ihr Aussatz frißt.

Es zergeht in ihren zerrührten
Augen sein fremdes Gesicht;
und sie freuen sich des Verführten
und speien, wenn er spricht.

Dilenciler

Sen bilmezdin o güruhun neden
oluştuğunu. Bir yabancı orada
dilencileri buldu. Satıyorlardı
ayalarının çukurunu.

Gösteriyorlar gezgine
gübre dolu ağızlarını,
görecek böylece (var buna hakkı)
cüzzamın onları nasıl yiyip bitirdiğini.

Eriyip gidiyor yabancı çehresi
onların delimsirek bakışlarında;
onlarsa eğleniyor zokayı yutanla
ve tükürüyorlar o konuştukça.

Der Blinde

Paris

Sieh, er geht und unterbricht die Stadt,
die nicht ist auf seiner dunkeln Stelle,
wie ein dunkler Sprung durch eine helle
Tasse geht. Und wie auf einem Blatt

ist auf ihm der Widerschein der Dinge
aufgemalt; er nimmt ihn nicht hinein.
Nur sein Fühlen rührt sich, so als finge
es die Welt in kleinen Wellen ein:

eine Stille, einen Widerstand – ,
und dann scheint er wartend wen zu wählen:
hingegeben hebt er seine Hand,
festlich fast, wie um sich zu vermählen.

Kör Adam

Paris

Bak yürüyor ve bölüyor, karanlık
menzilinde yer almayan şehri,
kopkoyu bir çatlağın pırıl pırıl bir fincanı
boylu boyunca katedişi gibi. Ve bir sayfaya

çizilir gibi resmedilmiş üstüne
nesnelerin hayali; alamıyor onları içeri.
Sezişi kıpır kıpır sadece, yakalamışçasına
dalgacıklar halinde dünyayı,

bir sükûneti, bir direnci –
sonra kimi seçeceğini bekler gibi
adanmışçasına kaldırıyor elini
ve başlıyor sanki evlilik töreni.

Eine Welke

Leicht, wie nach ihrem Tode
trägt sie die Handschuh, das Tuch.
Ein Duft aus ihrer Kommode
verdrängte den lieben Geruch,

an dem sie sich früher erkannte.
Jetzt fragte sie lange nicht, wer
sie sei (: eine ferne Verwandte),
und geht in Gedanken umher

und sorgt für ein ängstliches Zimmer,
das sie ordnet und schont,
weil es vielleicht noch immer
dasselbe Mädchen bewohnt.

Pörsümüş

Ölüp gitmişçesine uçağan,
eldivenlerini giyiyor, takıyor eşarbını.
Komodin çekmecesinden bir parfüm,
yerini alıyor o sevdiği kokunun,

ki onunla tanırdı kendisini bir zaman.
Nicedir sormaz olmuş artık kim
olduğunu (: uzak bir akraba sanki),
dolanıyor ordan oraya düşünceler içinde

tasalanıp huzursuz odanın haline
çekidüzen vere vere,
kimbilir, aynı genç kız hâlâ
orda olabilir diye.

Lied vom Meer

Capri. Piccola Marina

Uraltes Wehn vom Meer,
Meerwind bei Nacht:
du kommst zu keinem her;
wenn einer wacht,
so muß er sehn, wie er
dich übersteht:
uraltes Wehn vom Meer,
welches weht
nur wie für Ur-Gestein,
lauter Raum
reißend von weit herein ...
O wie fühlt dich ein
treibender Feigenbaum
oben im Mondschein.

Denizin Şarkısı

Capri. Piccola Marina

Kadim deniz esintisi,
deniz rüzgârı gece vakti:
kimse için değil burada *beliriş*in;
eğer uyanırsa biri,
sezmesi gerek, nasıl
aşıp geçecek seni:
kadim deniz esintisi,
yalnız o Ezeli-Kaya için
esiyormuş gibi esen,
gümrah boşluk
yırta yırta uzaklardan buraya...
Ah nasıl da hissediyor seni,
yukarılarda, ay ışığında
sürgün veren bir incir ağacı.

Spätherbst in Venedig

Nun treibt die Stadt schon nicht mehr wie ein Köder,
der alle aufgetauchten Tage fängt.
Die gläsernen Paläste klingen spröder
an deinen Blick. Und aus den Gärten hängt

der Sommer wie ein Haufen Marionetten
kopfüber, müde, umgebracht.
Aber vom Grund aus alten Waldskeletten
steigt Willen auf: als sollte über Nacht

der General des Meeres die Galeeren
verdoppeln in dem wachen Arsenal,
um schon die nächste Morgenluft zu teeren

mit einer Flotte, welche ruderschlagend
sich drängt und jäh, mit allen Flaggen tagend,
den großen Wind hat, strahlend und fatal.

Venedik'te Güz Sonu

Çoktandır, su yüzünde beliren bütün günleri
yakalayan bir olta yemi gibi sürüklenmiyor artık şehir.
Sırça saraylar daha da kırılgan, *çın~çın* ötüyor
senin bakışında. Ve bahçelerden sarkıyor

yaz, katledilmiş, bitik,
baş aşağı bir yığın kukla gibi.
Ama dipten, kadim denizahşabı iskeletlerinden
yükseliyor *İrade*: sanki gece boyunca amiralin,

kürek darbeleriyle üşüşüveren ve ansızın
çekip bütün flamaları, şıkır şıkır ve uğursuz,
o şiddetli rüzgârı kavrayan bir filoyla,

eli kulağında seher havasını şimdiden katrana boğmak üzere,
teyakkuz halindeki tersanede kadırgaların sayısını
iki katına çıkarması gerekmiş gibi.

Die Laute

Ich bin die Laute. Willst du meinen Leib
beschreiben, seine schön gewölbten Streifen:
sprich so, als sprächest du von einer reifen
gewölbten Feige. Übertreib

das Dunkel, das du in mir siehst. Es war
Tullias Dunkelheit. In ihrer Scham
war nicht so viel, und ihr erhelltes Haar
war wie ein heller Saal. Zuweilen nahm

sie etwas Klang von meiner Oberfläche
in ihr Gesicht und sang zu mir.
Dann spannte ich mich gegen ihre Schwäche,
und endlich war mein Inneres in ihr.

Lavta

Lavtayım ben. Gövdemi, onun kıvrım kıvrım
hatlarını betimlemek istersen şayet:
olgun, kabarık bir inciri tarif ediyormuş
gibi söz et ondan. Abart

içimde gördüğün karanlığı. Tullia'nın
karanlığıydı o. Yoktu bu kadarı
onun *utyeri*nde bile ve aydınlık bir salon gibiydi
ışıl ışıl saçları. Ara sıra yüzeyimden

bir tını devşirip yüzüne
şarkı diye bana söylerdi yine.
O zaman işte gerilirdim nahifliğine
nihayet benim *içim* onun olana kadar.

Die Schwestern

Sieh, wie sie dieselben Möglichkeiten
anders an sich tragen und verstehn,
so als sähe man verschiedne Zeiten
durch zwei gleiche Zimmer gehn.

Jede meint die andere zu stützen,
während sie doch müde an ihr ruht;
und sie können nicht einander nützen,
denn sie legen Blut auf Blut,

wenn sie sich wie früher sanft berühren
und versuchen, die Allee entlang
sich geführt zu fühlen und zu führen:
Ach, sie haben nicht denselben Gang.

Kız Kardeşler

Bak, nasıl da farklı taşıyor,
farklı anlıyorlar aynı ihtimalleri,
sanki seyrediyor insan geçerken
aynı odadan ayrı dönemleri.

Destek olduklarını zannediyorlar
yorgun argın yaslanırken birbirlerine;
yok aslında birinin diğerine hayrı,
kanı kanda yatıştırmak bütün yaptıkları;

nazikçe dokunup birbirlerine eskisi gibi
tatmaya çalışsalar da bulvar boyunca
hem götürülme hissini hem çekip götürmeyi:
Ah, yürüyüşleri de aynı değil ki.

Übung am Klavier

Der Sommer summt. Der Nachmittag macht müde;
sie atmete verwirrt ihr frisches Kleid
und legte in die triftige Etüde
die Ungeduld nach einer Wirklichkeit,

die kommen konnte: morgen, heute abend – ,
die vielleicht da war, die man nur verbarg;
und vor den Fenstern, hoch und alles habend,
empfand sie plötzlich den verwöhnten Park.

Da brach sie ab; schaute hinaus, verschränkte
die Hände; wünschte sich ein langes Buch –
und schob auf einmal den Jasmingeruch
erzürnt zurück. Sie fand, daß er sie kränkte.

Piyano Egzersizi

Yaz vızıldıyor. Bezdiriyor ikindi;
zihni dağarcığın, koklayıp tertemiz giysisini
koyuverdi sabırsızlığını
şu içe işleyen etüde,

yarın ya da bu akşam belirebilecek bir hakikat uğruna,
ki belki de ordaydı zaten, gizlenmişti sadece;
sonra her şeyi sunan o devasa pencerelerin önünde,
ansızın fark etti o üstüne titrenmiş parkı.

Böylece bırakıverdi çalmayı; dışarı baktı, ellerini
birbirine kenetledi; canı kalın bir kitap çekti –
ve birden, hiddet içinde, yasemin kokusunu
püskürtüverdi gerisin geri. Bu kokuydu kalbini kıran, bildi.

Das Rosen-Innere

Wo ist zu diesem Innen
ein Außen? Auf welches Weh
legt man solches Linnen?
Welche Himmel spiegeln sich drinnen
in dem Binnensee
dieser offenen Rosen,
dieser sorglosen, sieh:
wie sie lose im Losen
liegen, als könnte nie
eine zitternde Hand sie verschütten.
Sie können sich selber kaum
halten; viele ließen
sich überfüllen und fließen
über von Innenraum
in die Tage, die immer
voller und voller sich schließen,
bis der ganze Sommer ein Zimmer
wird, ein Zimmer in einem Traum.

Gülden İçeri

Hani nerde bu içe göre
bir dışarısı? Hangi ağrı üstüne
serilir böyle bir keten?
Hangi gökler yansır aynasında,
kuytu sularında
şu apaçık,
şu kaygısız güllerin, bir bak:
nasıl da boşlukta başıboş
uzanmış duruyorlar, sanki titrek bir el onları
asla saçıp savuramazmış gibi.
Zar zor ayakta tutuyorlar
kendilerini; çokları
dolup dolup taşıyor
içgözelerden günlere doğru,
o günler ki gitgide tıka basa
kapanıyor içine, bütün yaz
nihayet bir oda,
bir rüya içre bir oda oluncaya dek.

Schlaflied

Einmal wenn ich dich verlier,
wirst du schlafen können, ohne
daß ich wie eine Lindenkrone
mich verflüstre über dir?

Ohne daß ich hier wache und
Worte, beinah wie Augenlider,
auf deine Brüste, auf deine Glieder
niederlege, auf deinen Mund.

Ohne daß ich dich verschließ
und dich allein mit Deinem lasse
wie einen Garten mit einer Masse
von Melissen und Stern-Anis.

Ninni

Kaybedersem seni günün birinde,
uyuyabilir misin yine:
Ben ıhlamur yapraklarından bir taç misali
hışır hışır ötmüyorken üstünde?

Burada sabahlayıp da kelimeleri,
âdeta gözkapakları gibi,
sermiyorken senin göğüslerinin,
uzuvlarının, dudaklarının üstüne.

Seni mühürleyip de senin olanla ben,
öbek öbek melisa ve yıldız-anasonu
kaplı bir bahçeymişçesine
tek başına bırakıvermiyorken.

Rosa Hortensie

Wer nahm das Rosa an? Wer wußte auch,
daß es sich sammelte in diesen Dolden?
Wie Dinge unter Gold, die sich entgolden,
entröten sie sich sanft, wie im Gebrauch.

Daß sie für solches Rosa nichts verlangen.
Bleibt es für sie und lächelt aus der Luft?
Sind Engel da, es zärtlich zu empfangen,
wenn es vergeht, großmütig wie ein Duft?

Oder vielleicht auch geben sie es preis,
damit es nie erführe vom Verblühn.
Doch unter diesem Rosa hat ein Grün
gehorcht, das jetzt verwelkt und alles weiß.

Pembe Ortanca

Kim hayal ederdi bu pembeyi? Ve kim bilebilirdi
şu salkım saçak çiçeklerde toplandığını?
Varağından sıyrılan altının altındaki şeyler gibi,
aheste aheste soluyor, aşınmışçasına kızıllıkları.

Ki yoktur hiçbir talepleri böyle bir pembelik karşılığında.
Terk etmeden onları gülümsüyor mu havada hâlâ?
Hazır mı melekler onu şefkatle kucaklamaya,
solup giderken asilce bir koku misali?

Kimbilir belki de el çekerler ondan,
rengi atmasın asla bunu tatmasın diye.
Gene de bir yeşil, kulak kesilmiş o pembenin altında,
hani her şeyi idrak edip de tam şu an solan.

Der Leser

Wer kennt ihn, diesen, welcher sein Gesicht
wegsenkte aus dem Sein zu einem zweiten,
das nur das schnelle Wenden voller Seiten
manchmal gewaltsam unterbricht?

Selbst seine Mutter wäre nicht gewiß,
ob *er* es ist, der da mit seinem Schatten
Getränktes liest. Und wir, die Stunden hatten,
was wissen wir, wieviel ihm hinschwand, bis

er mühsam aufsah: alles auf sich hebend,
was unten in dem Buche sich verhielt,
mit Augen, welche, statt zu nehmen, gebend
anstießen an die fertig-volle Welt:

wie stille Kinder, die allein gespielt,
auf einmal das Vorhandene erfahren;
doch seine Züge, die geordnet waren,
blieben für immer umgestellt.

Okuyan

Kim tanıyor onu, hani çehresini
bir *Varlık*tan, sadece dopdolu sayfaların
çabucak çevrilişinin ara sıra zoraki duraksattığı
bir diğerine daldırıp kaybeden o kişiyi?

Annesi bile emin olamıyordu, orada,
gölgesiyle yıkanmış şeyi okuyanın
o olup olmadığından. Peki biz, vakti mülk edinmiş olanlar,
biliyor muyuz acaba ne denli kaybolup gitti o yakada,

zar zor başını kaldırıp bakıncaya kadar: kendinden taşırıp
ne var ne yoksa altındaki kitapta, gözleriyle,
almak yerine iteleyip vererek
tıka basa dolu bir dünyaya:

tek başına bir oyun tutturmuş sakin çocuklar,
birdenbire keşfetmiş gibi mevcut olanı;
gene de yüzünün evvelce derli toplu görünen hatları,
ebediyen dönüşmüştü artık.

Mohammeds Berufung

Da aber als in sein Versteck der Hohe,
sofort Erkennbare: der Engel, trat,
aufrecht, der lautere und lichterlohe:
da tat er allen Anspruch ab und bat

bleiben zu dürfen der von seinen Reisen
innen verwirrte Kaufmann, der er war;
er hatte nie gelesen – und nun gar
ein *solches* Wort, zu viel für einen Weisen.

Der Engel aber, herrisch, wies und wies
ihm, was geschrieben stand auf seinem Blatte,
und gab nicht nach und wollte wieder: *Lies.*
Da las er: so, daß sich der Engel bog.
Und war schon einer, der gelesen *hatte*
und konnte und gehorchte und vollzog.

Muhammed'in Seçilişi

Bir çırpıda fark edilen ilahi varlık: *şu* pirüpak,
ışıl ışıl *Melek*, tam da dimdik adım attığı sırada
saklandığı mağaraya, *O* bırakıp bir yana
bütün iddialarını, yalvar yakar oldu,

seyahatler yüzünden zihni allak bullak olmuş bir tacir olarak,
yani önceleri ne idiyse öyle kalmasına izin verilsin diye;
yoktu hiç *okuma yazma*sı – peki şimdi nerden çıkmıştı
bir bilgeye bile ağır gelecek *böyle* bir *Söz*!

Melekse buyurgan, gösterip durdu ona
elindeki varakta yazılı olanı,
ve pes etmeden tekrar tekrar talep etti: *Oku.*
O da okudu: öyle ki Melek iki büklüm oluverdi hürmetten.
Artık çoktan okumuş, okuyabilmiş,
itaat etmiş ve görevini yerine getirmiş biriydi *O*.

Der Berg

Sechsunddreißig Mal und hundert Mal
hat der Maler jenen Berg geschrieben,
weggerissen, wieder hingetrieben
(sechsunddreißig Mal und hundert Mal)

zu dem unbegreiflichen Vulkane,
selig, voll Versuchung, ohne Rat, –
während der mit Umriß Angetane
seiner Herrlichkeit nicht Einhalt tat:

tausendmal aus allen Tagen tauchend,
Nächte ohne gleichen von sich ab
fallen lassend, alle wie zu knapp;
jedes Bild im Augenblick verbrauchend,
von Gestalt gesteigert zu Gestalt,
teilnahmslos und weit und ohne Meinung – ,
um auf einmal wissend, wie Erscheinung,
sich zu heben hinter jedem Spalt.

Dağ

Otuz altı kere ve yüz kere
çiziktirdi ressam o dağı,
bir çırpıda çekip aldı, gerisin geri ittirdi yeniden
(otuz altı kere ve yüz kere)

o akıl sır ermez volkana doğru,
esrik, ayartı dolu, çaresizce –
oysa çizilmiş taslak
zapt edemiyordu onun azametini:

bin kere doğarak bütün günlerden,
hepsi çok yetersizmiş gibi emsalsiz gecelerin
üstünden dökülmesine izin vererek;
hemencecik tüketerek biçimden
biçime çoğalmış, vurdumduymaz,
rengini belli etmeyen her bir sureti – ,
birdenbire idrak edip, zuhurat misali,
her gediğin altından kendisini kusarken.

Der Käferstein

Sind nicht Sterne fast in deiner Nähe
und was giebt es, das du nicht umspannst,
da du dieser harten Skarabäe
Karneolkern gar nicht fassen kannst

ohne jenen Raum, der ihre Schilder
niederhält, auf deinem ganzen Blut
mitzutragen; niemals war er milder,
näher, hingegebener. Er ruht

seit Jahrtausenden auf diesen Käfern,
wo ihn keiner braucht und unterbricht;
und die Käfer schließen sich und schläfern
unter seinem wiegenden Gewicht.

Skarabe

Hemen şuracıkta değil mi yıldızlar,
hem senin kuşatıp kapsamadığın ne var,
ne ki şu kaskatı skarabenin
akik çekirdeğini bile kavrayamıyorsun

onun o kınkanatlarını perçinleyen
her bir boşluğu tüm kanınla yüklenip
taşımadan; asla daha mutedil, daha yakın,
daha fedakâr olmamıştı o boşluk. Dinleniyor işte

binyıllardır, ona kimsenin ihtiyaç duymadığı
ve engel olmadığı bu böceklerin üstünde;
ve böcekler içlerine kapanıp uyukluyorlar
boşluğun beşik gibi salınan ağırlığı altında.

Buddha in der Glorie

Mitte aller Mitten, Kern der Kerne,
Mandel, die sich einschließt und versüßt, –
dieses Alles bis an alle Sterne
ist dein Fruchtfleisch: Sei gegrüßt.

Sieh, du fühlst, wie nichts mehr an dir hängt;
im Unendlichen ist deine Schale,
und dort steht der starke Saft und drängt.
Und von außen hilft ihm ein Gestrahle,

denn ganz oben werden deine Sonnen
voll und glühend umgedreht.
Doch in dir ist schon begonnen,
was die Sonnen übersteht.

İhtişam İçinde Buda

Merkezlerin merkezi, nüvelerin nüvesi,
sen ey içine kapanıp tatlanan badem, –
taa cümle yıldıza kadar senin meyvenin
özüdür bunların hepsi: Esenlik sana.

Bak, seziyorsun artık hiçbir şeyin sana bağlı olmadığını;
senin kabuğun ebediyette,
ordadır o yoğun özsu, oradan sökün eder.
Sonra dışardan bir ışık huzmesi yardım eder ona,

değil mi ki senin güneşlerin yekpare
ve *koralev* döner durur en tepede.
Ama çoktan başlamış içinde
güneşlerden baki kalan neyse.

DUINESER ELEGIEN
(1912/1922)
DUINO AĞITLARI

Die erste Elegie

Wer, wenn ich schriee, hörte mich denn aus der Engel
Ordnungen? und gesetzt selbst, es nähme
einer mich plötzlich ans Herz: ich verginge von seinem
stärkeren Dasein. Denn das Schöne ist nichts
als des Schrecklichen Anfang, den wir noch grade ertragen,
und wir bewundern es so, weil es gelassen verschmäht,
uns zu zerstören. Ein jeder Engel ist schrecklich.

Und so verhalt ich mich denn und verschlucke den Lockruf
dunkelen Schluchzens. Ach, wen vermögen
wir denn zu brauchen? Engel nicht, Menschen nicht,
und die findigen Tiere merken es schon,
dass wir nicht sehr verlässlich zu Haus sind
in der gedeuteten Welt. Es bleibt uns vielleicht
irgend ein Baum an dem Abhang, dass wir ihn täglich
wiedersähen; es bleibt uns die Straße von gestern
und das verzogene Treusein einer Gewohnheit,
der es bei uns gefiel, und so blieb sie und ging nicht.

O und die Nacht, die Nacht, wenn der Wind voller Weltraum
uns am Angesicht zehrt –, wem bliebe sie nicht, die ersehnte,
sanft enttäuschende, welche dem einzelnen Herzen
mühsam bevorsteht. Ist sie den Liebenden leichter?
Ach, sie verdecken sich nur mit einander ihr Los.

Weißt du's *noch* nicht? Wirf aus den Armen die Leere
zu den Räumen hinzu, die wir atmen; vielleicht da die Vögel
die erweiterte Luft fühlen mit innigerm Flug.

Ja, die Frühlinge brauchten dich wohl. Es muteten manche
Sterne dir zu, dass du sie spürtest. Es hob
sich eine Woge heran im Vergangenen, oder
da du vorüberkamst am geöffneten Fenster,
gab eine Geige sich hin. Das alles war Auftrag.
Aber bewältigtest du's? Warst du nicht immer
noch von Erwartung zerstreut, als kündigte alles
eine Geliebte dir an? (Wo willst du sie bergen,

Birinci Ağıt

Kim duyardı haykırsaydım, beni melekler
makamından? Hatta içlerinden biri tutup aniden
alıverseydi beni kalbine, tükenip giderdim onun o
müthiş *Özgüvarlığı*nda ben. Hem nedir ki *Güzellik*,
şu güçbela katlandığımız dehşetengiz başlangıçtan başka,
ve hiç bozmaz istifini, dudak büker bizi helak etmeye,
bundandır ona hayranlığımız işte. Her melek ürkünçtür.

Böylece ben de tutup kendimi, bastırıyorum karanlık
hıçkırıkların ayartısını. Ah, bize kimden
medet var ki? Ne meleklerden ne insanlardan,
hatta kurnaz hayvanlar bile çoktandır seziyor,
pek de gönül rahatlığıyla barınamadığımızı
şu *Tabirler Dünyası*nda. Belki de bize kalan
öylesine bir ağaçtır şu yamaçta, her gün her gün yeniden
görelim diye; ya da dünün sokağı belki
veya bizimle olmaktan hoşlanmış ve bu yüzden gitmeyip kalmış
bir alışkanlığın çarpık sadakati.

Ve gece, ah o gece, gökler dolusu rüzgâr
çehremizi yiyip bitirince –, kime kalmazdı ki o dört gözle beklenen,
ayrı ayrı her kalbin kapısına meşakkatle dayanıp
efil efil hayal kırıklığı yaratan gece. Âşıklara daha mı zahmetsiz acaba?
Ah, onlar da bahtlarını birbirleriyle örtüyorlar anca.

Bilmiyor musun *hâlâ*? Savur at kollarından boşluğu
o soluduğumuz ufuklara; belki kuşlar hisseder o an,
genişleyen havayı daha tutkun uçuşlarıyla.

Evet, elbette sen lazımdın baharlara. Nice yıldız
bekleşip durdu sen izleyesin diye kendilerini. Maziden
bir dalga kabardı sana doğru ya da
açık bir pencerenin yanından geçtiğin sıra,
bir keman teslim etti kendini sana. Hepsi vazifeydi bunların.
Peki ama üstesinden gelebildin mi? Dalıp gitmiş değil miydin
hep beklenti içinde, sana her şey bir sevgiliyi
sezdiriyormuş gibi? (Nerde koruyup saklayacaksın ki onu,

da doch die großen fremden Gedanken bei dir
aus und ein gehn und öfters bleiben bei Nacht.)
Sehnt es dich aber, so singe die Liebenden; lange
noch nicht unsterblich genug ist ihr berühmtes Gefühl.
Jene, du neidest sie fast, Verlassenen, die du
so viel liebender fandst als die Gestillten. Beginn
immer von neuem die nie zu erreichende Preisung;
denk: es erhält sich der Held, selbst der Untergang war ihm
nur ein Vorwand, zu sein: seine letzte Geburt.
Aber die Liebenden nimmt die erschöpfte Natur
in sich zurück, als wären nicht zweimal die Kräfte,
dieses zu leisten. Hast du der Gaspara Stampa
denn genügend gedacht, dass irgend ein Mädchen,
dem der Geliebte entging, am gesteigerten Beispiel
dieser Liebenden fühlt: dass ich würde wie sie?
Sollen nicht endlich uns diese ältesten Schmerzen
fruchtbarer werden? Ist es nicht Zeit, dass wir liebend
uns vom Geliebten befrein und es bebend bestehn:
wie der Pfeil die Sehne besteht, um gesammelt im Absprung
mehr zu sein als er selbst. Denn Bleiben ist nirgends.

Stimmen, Stimmen. Höre, mein Herz, wie sonst nur
Heilige hörten: dass sie der riesige Ruf
aufhob vom Boden; sie aber knieten,
Unmögliche, weiter und achtetens nicht:
So waren sie hörend. Nicht, dass du *Gottes* ertrügest
die Stimme, bei weitem. Aber das Wehende höre,
die ununterbrochene Nachricht, die aus Stille sich bildet.
Es rauscht jetzt von jenen jungen Toten zu dir.
Wo immer du eintratest, redete nicht in Kirchen
zu Rom und Neapel ruhig ihr Schicksal dich an?
Oder es trug eine Inschrift sich erhaben dir auf,
wie neulich die Tafel in Santa Maria Formosa.
Was sie mir wollen? leise soll ich des Unrechts
Anschein abtun, der ihrer Geister
reine Bewegung manchmal ein wenig behindert.

gelip gelip giden ve çoğu zaman geceleri kalan
bütün o muazzam, o tuhaf düşüncelerin yanında.)
Ama yanıp tutuşuyorsan hasretle, söyle şarkısını sevdalıların söyle; zira
yeterince ölümsüz değil henüz, onların o nam salmış duyguları.
İmreniyorsun neredeyse, emzirilip doyurulmuş olanlardan
daha sevgin bulduğun şu sahipsizlere. Hep yeniden
yeniden başla, asla erişilmeyecek övgüye;
hatırla: kahraman kalır hafızalarda, çöküşü bile
bir bahaneydi sadece, son doğumunu var kılmaya.
Ama bitmiş tükenmiş doğa geri çekiyor âşıkları
içine, gücü yetmezmiş gibi sanki, onları iki kere
yaratmaya. Yeterince hayal ettin mi
Gaspara Stampa'yı, ta ki sevgilisi çekip gitmiş bir kız,
aşkın bu yeğin örneğinden esinlenip de
öyle içten desin kendine: Ah keşke ben de onun gibi olsaydım?
Vakti gelmesin mi artık şu köhne acılarımızın
bereket saçmasının? Gelmedi mi vakti severek
kurtarıp da kendimizi sevgiliden, sarsıla titreye var kalmamızın:
ok nasıl katlanırsa kirişe, kendisinden *daha fazla* bir şey olmak için
fırlayışta birikmek üzere. *Kalış* çünkü *hiçbir yer*dir.

Sesler, sesler. Dinle kalbim, senden evvel bir tek
azizlerin dinlediği gibi: taa yerden kaldırana dek
muazzam bir sesleniş onları; gene de sürdürdüler
zerre umursamadan, *Aklasığmaz* olanlar, dizlerinin üstünde durmayı:
Böyleydi kulak verişi onların. Sen, hiç mi hiç dayanamazdın da
Tanrı sesine. Bari çalkantıyı dinle,
sükûnetten üreyen o kesintisiz havadisi dinle.
Şu gencecik ölenlerden sana doğru çağıldıyor şimdi.
Her adım attığın kilisede, Roma'da ya da Napoli'de,
onların kaderi sana usulca seslenmedi mi?
Ya da belki bir kitabe, azametle kendini sana emanet etti,
daha geçenlerde, Santa Maria Formosa'daki bir levha gibi.
Nedir benden istedikleri? Sıyırıp ataymışım sessiz sedasız,
ara sıra ruhlarının dupduru devinimini
azıcık engelleyen o haksızlık kisvesini.

Freilich ist es seltsam, die Erde nicht mehr zu bewohnen,
kaum erlernte Gebräuche nicht mehr zu üben,
Rosen, und andern eigens versprechenden Dingen
nicht die Bedeutung menschlicher Zukunft zu geben;
das, was man war in unendlich ängstlichen Händen,
nicht mehr zu sein, und selbst den eigenen Namen
wegzulassen wie ein zerbrochenes Spielzeug.
Seltsam, die Wünsche nicht weiterzuwünschen. Seltsam,
alles, was sich bezog, so lose im Raume
flattern zu sehen. Und das Totsein ist mühsam
und voller Nachholn, dass man allmählich ein wenig
Ewigkeit spürt. – Aber Lebendige machen
alle den Fehler, dass sie zu stark unterscheiden.
Engel (sagt man) wüssten oft nicht, ob sie unter
Lebenden gehn oder Toten. Die ewige Strömung
reißt durch beide Bereiche alle Alter
immer mit sich und übertönt sie in beiden.

Schließlich brauchen sie uns nicht mehr, die Früheentrückten,
man entwöhnt sich des Irdischen sanft, wie man den Brüsten
milde der Mutter entwächst. Aber wir, die so große
Geheimnisse brauchen, denen aus Trauer so oft
seliger Fortschritt entspringt –: *könnten* wir sein ohne sie?
Ist die Sage umsonst, dass einst in der Klage um Linos
wagende erste Musik dürre Erstarrung durchdrang;
dass erst im erschrockenen Raum, dem ein beinah göttlicher Jüngling
plötzlich für immer enttrat, das Leere in jene
Schwingung geriet, die uns jetzt hinreißt und tröstet und hilft.

Aus dem Besitz der Fürstin Marie von Thurn und Taxis-Hohenlohe (1912/1922), Duino

Tuhaf elbette, artık mukim olmamak yeryüzünde,
zar zor edinilmiş alışkınlıkları bir yana bırakmak,
güllere ve onca vaatle dolu başka şeylere
insani bir gelecek anlamı atfetmemek;
bir zamanlar sonsuz endişeli ellerde ne idiysen,
artık o olmamak, hatta kendi ismini bile
parçalanmış bir oyuncak misali ardında bırakmak.
Tuhaf şey artık arzulamamak arzuları. Birbirine bağlı
ne varsa eskiden, tuhaf, şimdi hepsini boşlukta
darmadağın uçuşurken görmek. Ölü olmak zahmetli
ve telafiyle dolu bir iştir, yavaş yavaş bir nebze ebediyet izi
hissedene dek insan. – Yaşayanlar ise hep
yanılıp durur haddinden fazla keskin ayrımlar yaparak.
Derler ki melekler bilmezmiş çoğu zaman, diriler arasında mı
ölüler arasında mı dolandıklarını. Ebedi taşkın
iki âlem boyunca sürükleyip götürür kendisiyle birlikte
bütün kuşakları ve hepsinin sesini boğar ikisinde de.

En sonunda bize ihtiyacı kalmaz o erkenden uçup gidenlerin,
yavaş yavaş vazgeçer insan *dünyevi* olandan, tıpkı kesilir gibi
anne memesinin yumuşaklığından. Peki ya biz, öylesine büyük
sırlara ihtiyaç duyanlar, kutlu *yolalış*ları çoğu zaman
yastan doğanlar –: *var olabilir* miydik onlarsız?
Boşuna mı o efsane: hani bir zamanlar Linos'a yakılan ağıtta,
ilk cüretkâr nağme kaskatı uyuşukluğun içine işlemiş;
ve neredeyse tanrımsı bir delikanlının aniden
sonsuza dek terk ettiği irkilmiş uzamda, evvela boşluk
kapılmış, şimdi bizi mest edip avutan, bize el veren o titreşime.

Thurn ve Taxis-Hohenlohe Prensesi Marie'nin mâlikânesinden
(1912/1922), Duino

Die zweite Elegie

Jeder Engel ist schrecklich. Und dennoch, weh mir,
ansing ich euch, fast tödliche Vögel der Seele,
wissend um euch. Wohin sind die Tage Tobiae,
da der Strahlendsten einer stand an der einfachen Haustür,
zur Reise ein wenig verkleidet und schon nicht mehr furchtbar;
(Jüngling dem Jüngling, wie er neugierig hinaussah).
Träte der Erzengel jetzt, der gefährliche, hinter den Sternen
eines Schrittes nur nieder und herwärts: hochauf-
schlagend erschlüg uns das eigene Herz. Wer seid ihr?

Frühe Geglückte, ihr Verwöhnten der Schöpfung,
Höhenzüge, morgenrötliche Grate
aller Erschaffung, – Pollen der blühenden Gottheit,
Gelenke des Lichtes, Gänge, Treppen, Throne,
Räume aus Wesen, Schilde aus Wonne, Tumulte
stürmisch entzückten Gefühls und plötzlich, einzeln,
Spiegel: die die entströmte eigene Schönheit
wiederschöpfen zurück in das eigene Antlitz.

Denn wir, wo wir fühlen, verflüchtigen; ach wir
atmen uns aus und dahin; von Holzglut zu Holzglut
geben wir schwächern Geruch. Da sagt uns wohl einer:
ja, du gehst mir ins Blut, dieses Zimmer, der Frühling
füllt sich mit dir... Was hilfts, er kann uns nicht halten,
wir schwinden in ihm und um ihn. Und jene, die schön sind,
o wer hält sie zurück? Unaufhörlich steht Anschein
auf in ihrem Gesicht und geht fort. Wie Tau von dem Frühgras
hebt sich das Unsre von uns, wie die Hitze von einem
heißen Gericht. O Lächeln, wohin? O Aufschaun:
neue, warme, entgehende Welle des Herzens –;
weh mir: wir *sinds* doch. Schmeckt denn der Weltraum,
in den wir uns lösen, nach uns? Fangen die Engel
wirklich nur Ihriges auf, ihnen Entströmtes,

İkinci Ağıt

Her melek ürkünçtür. Gene de ben, eyvah,
sizi çığırıyorum ah ruhun amansız kuşları,
nesiniz necisiniz bilerek. Nerde Tobyas'ın günleri,
şu en çok ışıyanın alelade bir kapının eşiğinde dikildiği o günler, hani
yolculuk için bi' parça kılık değiştirmişti ve pek dehşetengiz değildi artık;
(delikanlı gözünü dikmiş merakla bakar gibi delikanlıya).
Şimdi başmelek, o tekinsiz olan çıkıp yıldızların ardından
bir adımcık atıverseydi aşağı, bizden yana: güm güm
vura vura öldürürdü bizi kendi kalbimiz. Kimsiniz siz?

İlk talihliler, siz hilkatin şımartılmışları,
sıradağlar, tankızılı sağrısı bütün
yaratılışın, – çiçek açan ilahlığın tozları,
eklemleri ışığın, dehlizleri, merdivenleri, tahtları,
varlıktan biçilmiş uzamlar, haz kalkanları, kıyameti
coşkun esrik duyguların ve sonra birden, teker teker,
aynalar: kabarıp taşan güzelliği
gerisin geri kendi yüzüne çekip alan.

Bizse buharlaşıp gidiyoruz içimizi duydukça; kendimizi
üflüyoruz ahh soluk verdikçe; kordan kora gitgide,
azalıyor kokumuz. O sırada galiba biri bize diyor ki:
Evet, kanıma yayılıyorsun, bu oda, ilkbahar
dopdolu seninle... Ama nafile, o da tutamıyor bizi,
sönüyor soluyoruz içinde, çevresinde. Ya o güzel olanlar,
ah onları kim zapt edebilir ki? Bir zuhur ediyor eşkal
bir kayboluyor çehrelerinde. Sabah çimenindeki çiy misali,
bizim olan neyse havalanıp gidiyor bizden, sıcak bir yemeğin
buğusu gibi. Ey gülümseyiş, nereye böyle? Ey göğebakış:
taptaze, sıcacık, sıyırıp geçen dalgası kalbin –;
heyhat: olup olacağı *bu yuz* işte. Peki tadı bizim gibi mi,
içinde çözündüğümüz uzayın? Ya melekler, yalnızca
onların olanı, kendilerinden taşanı mı soğurur sahiden,

oder ist manchmal, wie aus Versehen, ein wenig
unseres Wesens dabei? Sind wir in ihre
Züge so viel nur gemischt wie das Vage in die Gesichter
schwangerer Frauen? Sie merken es nicht in dem Wirbel
ihrer Rückkehr zu sich. (Wie sollten sie's merken.)

Liebende könnten, verstünden sie's, in der Nachtluft
wunderlich reden. Denn es scheint, dass uns alles
verheimlicht. Siehe, die Bäume *sind*; die Häuser,
die wir bewohnen, bestehn noch. Wir nur
ziehen allem vorbei wie ein luftiger Austausch.
Und alles ist einig, uns zu verschweigen, halb als
Schande vielleicht und halb als unsägliche Hoffnung.

Liebende, euch, ihr in einander Genügten,
frag ich nach uns. Ihr greift euch. Habt ihr Beweise?
Seht, mir geschiehts, dass meine Hände einander
inne werden oder dass mein gebrauchtes
Gesicht in ihnen sich schont. Das giebt mir ein wenig
Empfindung. Doch wer wagte darum schon zu *sein*?
Ihr aber, die ihr im Entzücken des anderen
zunehmt, bis er euch überwältigt
anfleht: nicht *mehr* –; die ihr unter den Händen
euch reichlicher werdet wie Traubenjahre;
die ihr manchmal vergeht, nur weil der andre
ganz überhand nimmt: euch frag ich nach uns. Ich weiß,
ihr berührt euch so selig, weil die Liebkosung verhält,
weil die Stelle nicht schwindet, die ihr, Zärtliche,
zudeckt; weil ihr darunter das reine
Dauern verspürt. So versprecht ihr euch Ewigkeit fast
von der Umarmung. Und doch, wenn ihr der ersten
Blicke Schrecken besteht und die Sehnsucht am Fenster,
und den ersten gemeinsamen Gang, *ein* Mal durch den Garten:
Liebende, *seid* ihrs dann noch? Wenn ihr einer dem andern
euch an den Mund hebt und ansetzt –: Getränk an Getränk:
o wie entgeht dann der Trinkende seltsam der Handlung.

yoksa bazen, kazara olmuş gibi, bizden de bir ize rastlanır mı
çekip aldıklarının içinde? Ya da bizden olsa olsa
gebe kadınların çehrelerindeki belirsizlik kadar bir şey mi
karışmıştır yüz hatlarına? Farkına varmazlar bunun, kendine dönüş
girdabına kapılmış gidiyorken. (Nasıl fark edeceklerdi ki.)

Sevdalılar, bir anlayabilselerdi bunu, şaşılacak şeyler
söylerlerdi gece esintisinde. Zira her şey bizi
gizliyor sanki. Bak, ağaçlar *ayakta*;
yaşadığımız evler duruyor hâlâ. Bir tek biz
göçüp gidiyoruz her şeyin yanından bir soluk *alış-veriş*i gibi.
Ve her şey ağız birliği etmiş bizi anmamak üzere, kısmen
utançtan belki, kısmen de dile gelmez umuttan.

Sevdalılar, siz birbirine yetenler, size
soruyorum bizi. Kavramışsınız birbirinizi. Kanıt var mı elinizde?
Bakın, yeri geliyor, birbirinin farkına varıyor
ellerim yahut yıpranmış yüzüm
sığınıveriyor avuçlarıma. Azıcık duygulandırıyor
bu beni. Ama kim göze alırdı ki sırf bu yüzden *varolma*yı?
Gene de size, şu pes edip de 'yeter *artık*!'
diye yalvaran *öteki*nin cezbesinde
çoğalanlara; siz, birbirinin elleri altında
bağbozumu mevsimi gibi bereketlenip duranlara;
ve bazen, sırf *öteki* tamamen çığırından çıktığı için
solup giden size: Size soruyorum bizi. Biliyorum,
nasıl hararetle dokunduğunuzu birbirinize, zira okşayış saklıyor,
kaybolmuyor çünkü siz müşfik olanların
kapladığı yer; duyduğunuz için altındaki duru
süreği. Böylece ebediyet vaat ediyorsunuz birbirinize âdeta
kucaklayıştan. Ama gene de, ilk bakışın dehşetini
ve penceredeki hasreti ve hani bahçede, *bir* kereliğine,
birlikte ilk gezintiyi atlattığınızda: Ah sevdalılar,
siz o zaman da *siz misiniz* hâlâ? Uzanıp da kuruluverince
birbirinizin dudağına –: dem üstüne dem:
ah o demlenen, nasıl da tuhafça kopuverir hikâyeden.

Erstaunte euch nicht auf attischen Stelen die Vorsicht
menschlicher Geste? war nicht Liebe und Abschied
so leicht auf die Schultern gelegt, als wär es aus anderm
Stoffe gemacht als bei uns? Gedenkt euch der Hände,
wie sie drucklos beruhen, obwohl in den Torsen die Kraft steht.
Diese Beherrschten wussten damit: so weit sind wirs,
dieses ist unser, uns *so* zu berühren; stärker
stemmen die Götter uns an. Doch dies ist Sache der Götter.

Fänden auch wir ein reines, verhaltenes, schmales
Menschliches, einen unseren Streifen Fruchtlands
zwischen Strom und Gestein. Denn das eigene Herz übersteigt uns
noch immer wie jene. Und wir können ihm nicht mehr
nachschaun in Bilder, die es besänftigen, noch in
göttliche Körper, in denen es größer sich mäßigt.

İnsan davranışlarındaki sakınımla şaşırtmamış mıydı sizi
Attika stelleri? Aşk ve veda öyle usulca
serilmemiş miydi omuzlara, bizimkinden ayrı
bir kumaştan biçilmişçesine? Ya o eller, hatırlayın,
gövdelerdeki kudrete rağmen nasıl da sıkletsizdir duruşları.
O nefsine hâkim olanlar biliyordu şunu: Anca buraya kadar menzilimiz,
bize ait olan *bu* işte, *böylece* dokunmak birbirimize; tanrılarsa
daha şiddetli yüklenir üstümüze. O da tanrıların bileceği şey elbette.

Biz de bulaydık keşke bakir, mutedil, daracık,
insani bir yer; akarsuyla kayalık arasında, bize ait,
uzun ince bir bağ bahçe. Zira kendi kalbimiz de hâlâ aşıp geçiyor bizi
onlarınki gibi. Ve seyredemiyoruz artık kalbimizi
onu yatıştıran suretlerde ya da
içinde daha yüce bir sükûna kavuştuğu ilahi cisimlerde.

Die dritte Elegie

Eines ist, die Geliebte zu singen. Ein anderes, wehe,
jenen verborgenen schuldigen Fluss-Gott des Bluts.
Den sie von weitem erkennt, ihren Jüngling, was weiß er
selbst von dem Herren der Lust, der aus dem Einsamen oft,
ehe das Mädchen noch linderte, oft auch als wäre sie nicht,
ach, von welchem Unkenntlichen triefend, das Gotthaupt
aufhob, aufrufend die Nacht zu unendlichem Aufruhr.
O des Blutes Neptun, o sein furchtbarer Dreizack,
o der dunkele Wind seiner Brust aus gewundener Muschel.
Horch, wie die Nacht sich muldet und höhlt. Ihr Sterne,
stammt nicht von euch des Liebenden Lust zu dem Antlitz
seiner Geliebten? Hat er die innige Einsicht
in ihr reines Gesicht nicht aus dem reinen Gestirn?

Du nicht hast ihm, wehe, nicht seine Mutter
hat ihm die Bogen der Braun so zur Erwartung gespannt.
Nicht an dir, ihn fühlendes Mädchen, an dir nicht
bog seine Lippe sich zum fruchtbarern Ausdruck.
Meinst du wirklich, ihn hätte dein leichter Auftritt
also erschüttert, du, die wandelt wie Frühwind?
Zwar du erschrakst ihm das Herz; doch ältere Schrecken
stürzten in ihn bei dem berührenden Anstoß.
Ruf ihn... du rufst ihn nicht ganz aus dunkelem Umgang.
Freilich, er *will*, er entspringt; erleichtert gewöhnt er
sich in dein heimliches Herz und nimmt und beginnt sich.
Aber begann er sich je?
Mutter, *du* machtest ihn klein, du warsts, die ihn anfing;
dir war er neu, du beugtest über die neuen
Augen die freundliche Welt und wehrtest der fremden.
Wo, ach, hin sind die Jahre, da du ihm einfach
mit der schlanken Gestalt wallendes Chaos vertratst?
Vieles verbargst du ihm so; das nächtlich-verdächtige Zimmer
machtest du harmlos, aus deinem Herzen voll Zuflucht
mischtest du menschlichern Raum seinem Nacht-Raum hinzu.

Üçüncü Ağıt

Şarkılarda sevgiliyi şakımak bir şey, heyhat,
kanın o gizli, o suçlu nehir tanrısını şakımak başka şey.
Genç kızın taa uzaktan tanıdığı delikanlısı, o ne bilir ki
kız onu doyurmadan evvel, hatta henüz hiç yokmuş gibiyken,
sık sık yalnızlıktan uç veren şu *Arzunun Efendisi*ne dair,
o ki ah, sızıp nice kavranılmaz derinliklerden, kaldırırdı
tanrısal başını, çağırarak geceyi bitimsiz bir ayaklanmaya.
Ey kanın Neptün'ü, ey onun dehşetengiz üçdişli mızrağı,
ey o karanlık rüzgârı kıvrım kıvrım deniz kabuğundan göğsünün.
Kulak ver, nasıl da kendini oyup çukurlaştırıyor gece. Siz, yıldızlar,
sizin işiniz değil mi âşığın, maşukunun çehresine
duyduğu arzu? Ey dupduru takımyıldızlar, sizden edinmedi mi maşuk,
âşığın duru simasına dair o derin kavrayışı?

Yazık ki sen, ah, sen de değildin annesi
onun kaşlarının yayını öyle beklenti üzere geren.
Sana değildi, ey onu iliklerinde hisseden kız, senin için değildi
dudaklarının doğurgan bir ifade içre kıvrılışı.
Sen, seher yeli gibi salınıp giden,
sarsar mıydı sanıyorsun senin uçağan halin onu sahiden?
Gerçi sendin ürperten onun kalbini ama eski korkular
üşüşüverdi içine o temasın dürtüsüyle.
Çağırsana onu... çağırsan da büsbütün kurtaramazsın ki o meşum tayfadan.
İster elbette, kaçar gelir de; derin bir ohh çekip
kök salar senin mahrem kalbine, sonra tutar yeniden başlar kendine.
Peki ama acaba hiç başladı mı kendine?
Ah anne, *sen* yarattın onu küçücük, sendin onu başlatan;
yeniydi senin için, eğdin o yepyeni gözlerinin üstüne
cana yakın dünyayı ve yabancıyı defettin.
Nerde, ah, nereye gitti o yıllar, hani elif gibi endamınla
kaynayıp kabaran uçuruma karşı onun önüne siper olduydun?
Bir sürü şeyi gizledin ondan böylece; gecenin netameli odasını
zararsız kıldın, pürkorunak yüreğinden
onun gece mekânına daha insani bir boşluk kardın.

Nicht in die Finsternis, nein, in dein näheres Dasein
hast du das Nachtlicht gestellt, und es schien wie aus Freundschaft.
Nirgends ein Knistern, das du nicht lächelnd erklärtest,
so als wüsstest du längst, *wann* sich die Diele benimmt...
Und er horchte und linderte sich. So vieles vermochte
zärtlich dein Aufstehn; hinter den Schrank trat
hoch im Mantel sein Schicksal, und in die Falten des Vorhangs
passte, die leicht sich verschob, seine unruhige Zukunft.

Und er selbst, wie er lag, der Erleichterte, unter
schläfernden Lidern deiner leichten Gestaltung
Süße lösend in den gekosteten Vorschlaf –:
schien ein Gehüteter... Aber *innen*: wer wehrte,
hinderte innen in ihm die Fluten der Herkunft?
Ach, da war keine Vorsicht im Schlafenden; schlafend,
aber träumend, aber in Fiebern: wie er sich ein-ließ.
Er, der Neue, Scheuende, wie er verstrickt war,
mit des innern Geschehens weiterschlagenden Ranken
schon zu Mustern verschlungen, zu würgendem Wachstum, zu tierhaft
jagenden Formen. Wie er sich hingab –. Liebte.
Liebte sein Inneres, seines Inneren Wildnis,
diesen Urwald in ihm, auf dessen stummem Gestürztsein
lichtgrün sein Herz stand. Liebte. Verließ es, ging die
eigenen Wurzeln hinaus in gewaltigen Ursprung,
wo seine kleine Geburt schon überlebt war. Liebend
stieg er hinab in das ältere Blut, in die Schluchten,
wo das Furchtbare lag, noch satt von den Vätern. Und jedes
Schreckliche kannte ihn, blinzelte, war wie verständigt.
Ja, das Entsetzliche lächelte... Selten
hast du so zärtlich gelächelt, Mutter. Wie sollte
er es nicht lieben, da es ihm lächelte. *Vor* dir
hat er's geliebt, denn, da du ihn trugst schon,
war es im Wasser gelöst, das den Keimenden leicht macht.

Siehe, wir lieben nicht, wie die Blumen, aus einem
einzigen Jahr; uns steigt, wo wir lieben,

Karanlığa değil, hayır, *Özgüvarlığının* hemen yanı başına
koydun gecekandilini, o da sanki muhabbetten ışıyıverdi.
Tek bir gıcırtı yoktu gülümseyerek açıklayamadığın,
çoktandır biliyormuş gibi döşeme tahtalarının bunu *ne vakit* yapacağını...
O da seni dinler ve yatışırdı. Ah neler becerirdi şefkatle
kalkıp gelişin; kadėri, kabarık harmanisiyle
çekiliverirdi dolabın arkasına ve kolayca yerinden olmuş
huzursuz geleceği, uyardı perdenin kıvrımlarına.

Ve o, gönlü ferah yatarken orada öylece,
mayışmış gözkapaklarının altında, senin uçağan âleminin
hoşluğunu, bastıran uykunun tadı içinde erite erite –:
hayli masun *görünürdü*... Ama *içinde*: kim savuşturur,
kim engellerdi onun içindeki soy sop sağanağını?
Ah, zerre ihtiyat yoktu şu uyuyanda; evet uykuda,
ama rüyalarda, yanarken ateşler içinde: nasıl atılıverirdi öyle.
O ki acemi ve ürkek, nasıl da karmaşırdı,
içinde olup bitenlerin çoktan çapraşık desenlere,
boğucu bitki örtüsüne, av peşindeki vahşi biçimlere evrilmiş
o durmadan sürgün veren filizleriyle. Nasıl da adanır – severdi.
Severdi özünü, içindeki yabanıllığı, içindeki
bu balta girmemiş ormanı, onun o lal olup devrilmiş varlığında
dikilir dururdu kalbi açık yeşil. Severdi. Terk edip giderdi sonra
geçerek kendi köklerinden, minicik doğumunun
çoktan yaşanıp bittiği muazzam kaynağa. Aşkla
inerdi kadim kana, *Dehşetengiz* olanın pusuya yattığı
hâlâ tıka basa ecdatla dolu o koyaklara. Ve her bir *Ürkü*
tanırdı onu, göz kırpardı, sanki haberdarmış gibi.
Evet, gülümserdi *Haşyet*... Sen nadiren
öyle şefkatle gülümsemişsindir, ey anne. Madem ona
gülümsemişti, ne diye sevmeyecekti ki onu. Hem senden *önce*
sevmişti *Ürkünç*'ü, çünkü sen, daha onu karnında taşırken,
tohumu hafif kılan suyun içinde çözünmüştü *Dehşet*.

Bak, çiçekler gibi bir yıllığına değil
bizim sevgimiz; biz sevince

unvordenklicher Saft in die Arme. O Mädchen,
dies: dass wir liebten *in* uns, nicht Eines, ein Künftiges, sondern
das zahllos Brauende; nicht ein einzelnes Kind,
sondern die Väter, die wie Trümmer Gebirgs
uns im Grunde beruhn; sondern das trockene Flussbett
einstiger Mütter –; sondern die ganze
lautlose Landschaft unter dem wolkigen oder
reinen Verhängnis –: *dies* kam dir, Mädchen, zuvor.

Und du selber, was weißt du –, du locktest
Vorzeit empor in dem Liebenden. Welche Gefühle
wühlten herauf aus entwandelten Wesen. Welche
Frauen hassten dich da. Was für finstere Männer
regtest du auf im Geäder des Jünglings? Tote
Kinder wollten zu dir... O leise, leise,
tu ein liebes vor ihm, ein verlässliches Tagwerk, – führ ihn
nah an den Garten heran, gieb ihm der Nächte
Übergewicht.....
Verhalt ihn.....

çağlar durur kollarımızda ezeli bir usare. Ey genç kız,
şu: hani şu sevdiğimiz, *içimizdeki*, müstakbel olan değil,
sınırsızca mayalanan; tek bir çocuk değil,
dağ enkazı gibi derunumuzda uzanmış yatan
o ecdat; ve sabık annelerin kupkuru
nehir yatağı –; ya da bulutlu veya
berrak bir felek altındaki bütün o
sessiz sedasız manzara –: *hepsi* işte, ey kız, senden önce davrandı.

Ve sen, bizzat sen, nerden bilirdin ki –, taa kadim çağları
ayartıp uyandırdın içinde sevgilinin. Ne duygular
boşanıp taştı göçüp gitmiş olanlardan. Hangi
kadınlar nefret etti senden o an. Nasıl meymenetsiz
adamlar dirilttin delikanlının damarlarında? Ölü
çocuklar ulaşmak istedi sana... Ah, usul usul,
gönülden bir şey yap onun için, istikrarlı, günlük bir iş, – al götür
onu bahçenin oralara, gecelerin ezgin ağırlığını
sun ona.....
Zapt et onu.....

Die vierte Elegie

O Bäume Lebens, o wann winterlich?
Wir sind nicht einig. Sind nicht wie die Zug-
vögel verständigt. Überholt und spät,
so drängen wir uns plötzlich Winden auf
und fallen ein auf teilnahmslosen Teich.
Blühn und verdorrn ist uns zugleich bewusst.
Und irgendwo gehn Löwen noch und wissen,
solang sie herrlich sind, von keiner Ohnmacht.

Uns aber, wo wir Eines meinen, ganz,
ist schon des andern Aufwand fühlbar. Feindschaft
ist uns das Nächste. Treten Liebende
nicht immerfort an Ränder, eins im andern,
die sich versprachen Weite, Jagd und Heimat.
Da wird für eines Augenblickes Zeichnung
ein Grund von Gegenteil bereitet, mühsam,
dass wir sie sähen; denn man ist sehr deutlich
mit uns. Wir kennen den Kontur
des Fühlens nicht: nur, was ihn formt von außen.
Wer saß nicht bang vor seines Herzens Vorhang?
Der schlug sich auf: die Szenerie war Abschied.
Leicht zu verstehen. Der bekannte Garten,
und schwankte leise: dann erst kam der Tänzer.
Nicht *der*. Genug! Und wenn er auch so leicht tut,
er ist verkleidet und er wird ein Bürger
und geht durch seine Küche in die Wohnung.
Ich will nicht diese halbgefüllten Masken,
lieber die Puppe. Die ist voll. Ich will
den Balg aushalten und den Draht und ihr
Gesicht aus Aussehn. Hier. Ich bin davor.
Wenn auch die Lampen ausgehn, wenn mir auch
gesagt wird: Nichts mehr –, wenn auch von der Bühne
das Leere herkommt mit dem grauen Luftzug,
wenn auch von meinen stillen Vorfahrn keiner

Dördüncü Ağıt

Ey ağaçları hayatın, ne zaman kışınız ah?
Yek ahenk değiliz biz. Göçmen kuşlar gibi içten
içe biliyor değiliz. Köhnemiş ve bitik,
öyle rüzgârlara vurup aniden kendimizi
gömülüveriyoruz umursamaz göletin dibine.
Çiçek açmakla solmak aynı anda ayan oluyor bize.
Aslanlar dolaşıyor hâlâ bir yerlerde ve bilmiyorlar
acziyet nedir, ihtişamları sürdükçe.

Bizse büsbütün niyet ettiğimizde bir şeye,
sezeriz bir diğerinin külfetini de. Husumet
hısımdır bize. Hep sınıra varmaz mı
sevdalıların biri diğerinde,
enginlik, av ve yurt vaat etmiş olsalar da birbirlerine.
O sırada bir anlık eskiz için
güçbela bir çatışma fonu hazırlanır,
görebilelim diye; zira epey aşikâr edilmiştir
bize. Bilmeyiz hissedişi çevreleyen hatları:
olsa olsa onu dıştan biçimleyen şeydir bildiğimiz.
Kim ürpererek oturmamıştır ki kalbinin perdesi önünde?
Açıldı işte: bir veda sahnesiydi.
Anlaması kolay. O bildik bahçe,
salınıyordu hafifçe: derken belirdi dansçı.
Ah yine mi *o*. Yeter artık! Ne denli incelikle oynasa da rolünü,
bir kisvedir büründüğü ve bir bakarsın sıradan bir vatandaş olmuş,
mutfaktan giriveren evine.
İhtiyacım yok şu yarı dolu maskelere,
kukla olsun daha iyi. O dolu hiç değilse. Katlanırım
tıka basa gövdesine, teline, edalı işveli
çehresine. Burdayım işte. Hazır ve nazır.
Lambalar sönse de, biri bana 'buraya kadar'
dese de –, kurşuni akıntısıyla boşluk
sahneden bana doğru süzülse de,
suskun atalarımdan hiçbiri artık oturmasa da

mehr mit mir dasitzt, keine Frau, sogar
der Knabe nicht mehr mit dem braunen Schielaug:
Ich bleibe dennoch. Es giebt immer Zuschaun.

Hab ich nicht recht? Du, der um mich so bitter
das Leben schmeckte, meines kostend, Vater,
den ersten trüben Aufguss meines Müssens,
da ich heranwuchs, immer wieder kostend
und, mit dem Nachgeschmack so fremder Zukunft
beschäftigt, prüftest mein beschlagnes Aufschaun, –
der du, mein Vater, seit du tot bist, oft
in meiner Hoffnung, innen in mir, Angst hast,
und Gleichmut, wie ihn Tote haben, Reiche
von Gleichmut, aufgiebst für mein bißchen Schicksal,
hab ich nicht recht? Und ihr, hab ich nicht recht,
die ihr mich liebtet für den kleinen Anfang
Liebe zu euch, von dem ich immer abkam,
weil mir der Raum in eurem Angesicht,
da ich ihn liebte, überging in Weltraum,
in dem ihr nicht mehr wart....: wenn mir zumut ist,
zu warten vor der Puppenbühne, nein,
so völlig hinzuschaun, dass, um mein Schauen
am Ende aufzuwiegen, dort als Spieler
ein Engel hinmuss, der die Bälge hochreißt.
Engel und Puppe: dann ist endlich Schauspiel.
Dann kommt zusammen, was wir immerfort
entzwein, indem wir da sind. Dann entsteht
aus unsern Jahreszeiten erst der Umkreis
des ganzen Wandelns. Über uns hinüber
spielt dann der Engel. Sieh, die Sterbenden,
sollten sie nicht vermuten, wie voll Vorwand
das alles ist, was wir hier leisten. Alles
ist nicht es selbst. O Stunden in der Kindheit,
da hinter den Figuren mehr als nur
Vergangnes war und vor uns nicht die Zukunft.
Wir wuchsen freilich und wir drängten manchmal,

yanı başımda, ne bir kadın, ne de gözleri
kahverengi o şaşı oğlan hatta:
Ben gene de kalırım burda. Daima sürer temaşa.

Haksız mıyım? Sen öyle acı bulurdun ki
hayatın tadını, baba, benimkini tadınca,
istencimin ilk bulanık özütünü hani
ben büyürken tadıp tadıp durdukça,
damağında hayli tuhaf bir geleceğin tadıyla
yoklardın buğulu bakışımı, –
ve sen, babam benim, öldüğünden beri, çoğu zaman
umudumda, endişe dolusun içimin en içinde,
ve itidalden, ölülere mahsus o itidal âleminden
vazgeçmişsin, benim zerre kadar kaderim uğruna,
haksız mıyım? Ya siz, haksız mıyım ey,
size olan aşkımın minik başlangıcı yüzünden
beni sevmiş olanlar, ama ben hep yüz çevirdim,
zira çehrenizdeki boşluk, uzay boşluğuna
dönüşüveriyordu ben sevince
ve siz yoktunuz artık orda....: kukla sahnesinin
önünde beklemek isterse canım, ya da hayır
pürdikkat seyredersem, sonunda bedel olsun
diye bakışıma, sahnede, o doldurulmuş gövdeleri
sarsıp dirilten bir melek belirmeli, oyuncu niyetine.
Melek ve kukla: nihayet asıl oyun başlar böylece.
Sırf *Orad'Oluş*umuzla durmadan bölüp ayırdığımız,
bir araya geliverir o zaman. Anca o zaman
doğar işte mevsimlerimizden, cümle değişimin
çarkı. O zaman oynamaya başlar melek
ötede, üstümüzde. Bak şu ölenlere,
onlar sezerdi muhakkak, burda yapıp ettiğimiz her şeyin
nasıl da tamamen sahte olduğunu. Kendisi
değil ki hiçbir şey. Ey çocukluğun saatleri,
biçimlerin ardında *sadece geçmiş*ten daha fazlasının
yattığı ve önümüzde geleceğin olmadığı o saatler.
Büyürdük elbette ve sabırsızlanırdık ara sıra

bald groß zu werden, denen halb zulieb,
die andres nicht mehr hatten, als das Großsein.
Und waren doch, in unserem Alleingehn,
mit Dauerndem vergnügt und standen da
im Zwischenraume zwischen Welt und Spielzeug,
an einer Stelle, die seit Anbeginn
gegründet war für einen reinen Vorgang.

Wer zeigt ein Kind, so wie es steht? Wer stellt
es ins Gestirn und giebt das Maß des Abstands
ihm in die Hand? Wer macht den Kindertod
aus grauem Brot, das hart wird, – oder lässt
ihn drin im runden Mund, so wie den Gröps
von einem schönen Apfel?..... Mörder sind
leicht einzusehen. Aber dies: den Tod,
den ganzen Tod, noch *vor* dem Leben so
sanft zu enthalten und nicht bös zu sein,
ist unbeschreiblich.

bir an evvel büyüyelim diye, biraz da şu *büyümüş olmak*tan
başka bir şeyleri bulunmayanların hatırına.
Gene de bir *başınalığımız*da, sürgit olanla
gönlümüzü avutur ve dikilir dururduk
dünyayla oyuncak arasındaki gedikte,
taa en başından beri, saf bir *seyr* için
kurulmuş bir noktada.

Kim betimler bir çocuğu tam da olduğu gibi? Kim
yerleştirip onu burcuna, teslim eder eline
mesafe ayarını? Kim çıkarır sertleşeduran
esmer ekmekten çocuk ölümünü, – ya da bırakır
onu yuvarlak ağzının içinde, enfes bir elmanın
eşeleği gibi?..... Katilleri anlamak
kolay. Ama bu: ölümü,
külliyen ölümü, daha Dirim başlamadan *önce*,
öyle nazikçe, darılmadan gücenmeden taşımak içinde,
bu, tarife sığmaz işte.

Die fünfte Elegie

Frau Hertha Koenig zugeeignet

Wer aber *sind* sie, sag mir, die Fahrenden, diese ein wenig
Flüchtigern noch als wir selbst, die dringend von früh an
wringt ein *wem*, *wem* zu Liebe
niemals zufriedener Wille? Sondern er wringt sie,
biegt sie, schlingt sie und schwingt sie,
wirft sie und fängt sie zurück; wie aus geölter,
glatterer Luft kommen sie nieder
auf dem verzehrten, von ihrem ewigen
Aufsprung dünneren Teppich, diesem verlorenen
Teppich im Weltall.
Aufgelegt wie ein Pflaster, als hätte der Vorstadt-
Himmel der Erde dort wehe getan.
Und kaum dort,
aufrecht, da und gezeigt: des Dastehns
großer Anfangsbuchstab..., schon auch, die stärksten
Männer, rollt sie wieder, zum Scherz, der immer
kommende Griff, wie August der Starke bei Tisch
einen zinnenen Teller.

Ach und um diese
Mitte, die Rose des Zuschauns:
blüht und entblättert. Um diesen
Stampfer, den Stempel, den von dem eignen
blühenden Staub getroffnen, zur Scheinfrucht
wieder der Unlust befrucheten, ihrer
niemals bewussten, – glänzend mit dünnster
Oberfläche leicht scheinlächelnden Unlust.

Da: der welke, faltige Stemmer,
der alte, der nur noch trommelt,
eingegangen in seiner gewaltigen Haut, als hätte sie früher
zwei Männer enthalten, und einer

Beşinci Ağıt

Hertha Koenig Hanımefendi'ye ithafen

Peki ama kim *onlar*, söyle bana, şu gezgin taklabazlar, şu bizden
bile biraz daha gelgeç olanlar, küçük yaştan beri – kimbilir
*kim*in için, *kimin* uğruna – amansızca burulup duranlar
doymak bilmez bir iradenin eliyle? Ki hâlâ buruyor onları,
büküyor, düğümlüyor, sallıyor onları,
fırlatıp atıyor, gerisin geri yakalıyor onları; ve sanki yağlanmış,
kaygan havadan inercesine konuyorlar,
onların o nihayetsiz hoplayışlarıyla gitgide incelen,
havı dökülmüş halının, şu
kâinatta yitip gitmiş halının üstüne.
Bir yarabandı misali tutturulmuş, sanki kenar mahallenin göğü
yeryüzünün canını yakmış gibi orda.
Ve ayak basar basmaz,
dimdik, göz önüne serilir işte: *Dikilenduruş*'un
büyük başharfi..., o en güçlü adamları, onları
bile yeniden evirip çevirir şaka olsun diye, şu her daim gelip
kavrayan pençe, kudretli August'un masada
kalay bir tabağı ezip büküşü gibi.

Ve bu merkezin etrafında, ah
temaşanın gülü:
açılır ve döker yapraklarını. Şu havan tokmağının,
kendi çiçeklenişinin tozuna bulanmış
ve hiç farkına varmaksızın bir kez daha
bıkkınlığın yalancı meyvesine döllenen
o pistilin etrafında, – incecik yüzeyiyle
parıldıyorken usancın uçuk sahte tebessümü.

İşte: pörsümüş, buruş buruş halterci,
artık anca davul çalabilen ihtiyar,
küçülüp büzüşmüş irikıyım cüssesinde, sanki orda eskiden
iki adam varmış da, biri çoktan

läge nun schon auf dem Kirchhof, und er überlebte den andern,
taub und manchmal ein wenig
wirr, in der verwitweten Haut.

Aber der junge, der Mann, als wär er der Sohn eines Nackens
und einer Nonne: prall und strammig erfüllt
mit Muskeln und Einfalt.

Oh ihr,
die ein Leid, das noch klein war,
einst als Spielzeug bekam, in einer seiner
langen Genesungen...

Du, der mit dem Aufschlag,
wie nur Früchte ihn kennen, unreif,
täglich hundertmal abfällt vom Baum der gemeinsam
erbauten Bewegung (der, rascher als Wasser, in wenig
Minuten Lenz, Sommer und Herbst hat) –
abfällt und anprallt ans Grab:
manchmal, in halber Pause, will dir ein liebes
Antlitz entstehn hinüber zu deiner selten
zärtlichen Mutter; doch an deinen Körper verliert sich,
der es flächig verbraucht, das schüchtern
kaum versuchte Gesicht... Und wieder
klatscht der Mann in die Hand zu dem Ansprung, und eh dir
jemals ein Schmerz deutlicher wird in der Nähe des immer
trabenden Herzens, kommt das Brennen der Fußsohln
ihm, seinem Ursprung, zuvor mit ein paar dir
rasch in die Augen gejagten leiblichen Tränen.
Und dennoch, blindlings,
das Lächeln...

Engel! o nimms, pflücks, das kleinblütige Heilkraut.
Schaff eine Vase, verwahrs! Stells unter jene, uns *noch* nicht
offenen Freuden; in lieblicher Urne
rühms mit blumiger schwungiger Aufschrift: *"Subrisio Saltat."*

boylamış kilise mezarlığını, bu öbüründen uzun yaşayan ise
sağır ve bazen biraz
sersem, kalakalmış dul teninin altında.

Oysa şu genç olan, bir enseyle bir rahibenin oğluymuş gibi
duran adam: tıka basa dolmuş
kasla ve ahmaklıkla.

Ey sizler,
hani bir ıstırabın henüz azıcıkken,
uzun nekahet dönemlerinden birinde,
bir zamanlar oyuncak edindikleri...

Sen, yalnızca ham meyvelerin aşina olduğu
o patırtıyla, günde yüz kere
düşen, hep birlikte yükseltilmiş devinim
ağacından (ki sudan daha hızlı, birkaç dakikada
kateder baharı, yazı, güzü) –
düşüp mezara çarpan:
bazen, kısa bir duraklama anında, sevecen bir ifade
belirecek olur yüzünde, o nadiren şefkat gösteren
annenden yana; ama yitip gider, tükenir
yamyassı olup gövdende, o zar zor yeltenilmiş
çekingen ifade... Sonra tekrar
çırpar adam ellerini sıçrayış için, ve bir sızı
daha peyda olamadan senin o hep doludizgin
kalbinin civarında, duyarsın ondan önce
ayak tabanlarının yanışını, gözlerine hücum eden
birkaç damla hakiki gözyaşıyla.
Gene de, körü körüne de olsa,
o gülümseme...

Ey melek, al, kopar o minicik çiçekli şifa otunu.
Bul bir vazo getir, koru onu! Koy arasına, bize *henüz*
örtülü olan o sevinçlerin; öv yücelt onu zarif bir kül kabında,
çiçek çiçek kıvrım kıvrım yazıyla: *"Subrisio Saltat."*

Du dann, Liebliche,
du, von den reizendsten Freuden
stumm Übersprungne. Vielleicht sind
deine Fransen glücklich für dich –,
oder über den jungen
prallen Brüsten die grüne metallene Seide
fühlt sich unendlich verwöhnt und entbehrt nichts.
Du,
immerfort anders auf alle des Gleichgewichts schwankende Waagen
hingelegte Marktfrucht des Gleichmuts,
öffentlich unter den Schultern.

Wo, o *wo* ist der Ort – ich trag ihn im Herzen –,
wo sie noch lange nicht *konnten*, noch voneinander
abfieln, wie sich bespringende, nicht recht
paarige Tiere; –
wo die Gewichte noch schwer sind;
wo noch von ihren vergeblich
wirbelnden Stäben die Teller
torkeln...

Und plötzlich in diesem mühsamen Nirgends, plötzlich
die unsägliche Stelle, wo sich das reine Zuwenig
unbegreiflich verwandelt -, umspringt
in jenes leere Zuviel.
Wo die vielstellige Rechnung
zahlenlos aufgeht.

Plätze, o Platz in Paris, unendlicher Schauplatz,
wo die Modistin, *Madame Lamort*,
die ruhlosen Wege der Erde, endlose Bänder,
schlingt und windet und neue aus ihnen
Schleifen erfindet, Rüschen, Blumen, Kokarden, künstliche Früchte –, alle
unwahr gefärbt, – für die billigen
Winterhüte des Schicksals.
.....

Sonra sen, tatlım benim,
en cazip sevinçlerin, dilsizce
üzerinden atlayıp geçtiği sen. Belki de
senin yerine püsküllerin mutludur –,
ya da o körpecik
dolgun göğüslerinin üzerindeki metalik yeşil ipek
kendisini hadsizce şımartılmış ve müstağni hissediyordur.
Sen,
terazilerin oynayaduran kefelerinde, sükûnetin
hep farklı farklı tartılmış o pazar meyvesi,
alenisin omuzlar arasında.

Nerde, ah *nerede* o yer – kalbimde taşıyorum onu –,
o *becermekten* hâlâ çok uzak oldukları, doğru dürüst
çiftleşemeyip üst üste yığışan hayvanlar misali hâlâ
birbirlerinin üzerinden döküldükleri; –
ağırlıkların hâlâ ağır olduğu;
beyhude dönen çubuklarının üstünde
tabakların hâlâ yalpalanıp durduğu
o yer...

Sonra birdenbire bu meşakkatli *Hiçyer*'de, ansızın
som *Çok-az*'ın akılalmazcasına
o boş *Çok-fazla*'ya dönüşüp değiştiği
dile gelmez nokta.
Çok haneli hesabın
*Sıfır*a yakınsadığı yer.

Meydanlar, ey Paris'teki meydan; şapka tasarımcısı
Madame Lamort'un, yeryüzünün tedirgin yollarını,
şu bitmez tükenmez kurdeleleri düğümleyip büktüğü
ve onlardan, kıytırık kışlık şapkaları için kaderin
–hepsi yalandan boyalı– yeni fiyonklar, farbelalar,
çiçekler, rozetler, suni meyveler
icat ettiği ebedi sahne.
.....

Engel!: Es wäre ein Platz, den wir nicht wissen, und dorten,
auf unsäglichem Teppich, zeigten die Liebenden, die's hier
bis zum Können nie bringen, ihre kühnen
hohen Figuren des Herzschwungs,
ihre Türme aus Lust, ihre
längst, wo Boden nie war, nur an einander
lehnenden Leitern, bebend, – und *könntens*,
vor den Zuschauern rings, unzähligen lautlosen Toten:
Würfen die dann ihre letzten, immer ersparten,
immer verborgenen, die wir nicht kennen, ewig
gültigen Münzen des Glücks vor das endlich
wahrhaft lächelnde Paar auf gestilltem
Teppich?

Melek! Bilmediğimiz bir yer olsaydı ve orda,
tarife sığmaz bir halının üstünde sergileseydi sevdalılar,
burada bir türlü gösteremedikleri marifetleri:
yürek hoplayışlarının o gözüpek esrik figürlerini,
o ihtiras kulelerini, nicedir
altlarında bulunmayan zemin yerine, titreye titreye
birbirine yaslanan o merdivenlerini – *becerebilselerdi bunu*,
çepeçevre seyircilerin, o say say bitmez sessiz ölülerin önünde:
O zaman onlar da fırlatır mıydı acaba, durmadan biriktirilmiş,
hep saklanmış, bize meçhul olan, ebediyen geçerli o son
uğur paralarını, tatmin olmuş halının üstündeki
şu en sonunda sahiden gülümseyen
çiftin önüne?

Die sechste Elegie

Feigenbaum, seit wie lange schon ists mir bedeutend,
wie du die Blüte beinah ganz überschlägst
und hinein in die zeitig entschlossene Frucht,
ungerühmt, drängst dein reines Geheimnis.
Wie der Fontäne Rohr treibt dein gebognes Gezweig
abwärts den Saft und hinan: und er springt aus dem Schlaf,
fast nicht erwachend, ins Glück seiner süßesten Leistung.
Sieh: wie der Gott in den Schwan.
..... Wir aber verweilen,
ach, uns rühmt es zu blühn, und ins verspätete Innre
unserer endlichen Frucht gehn wir verraten hinein.
Wenigen steigt so stark der Andrang des Handelns,
dass sie schon anstehn und glühn in der Fülle des Herzens,
wenn die Verführung zum Blühn wie gelinderte Nachtluft
ihnen die Jugend des Munds, ihnen die Lider berührt:
Helden vielleicht und den frühe Hinüberbestimmten,
denen der gärtnernde Tod anders die Adern verbiegt.
Diese stürzen dahin: dem eigenen Lächeln
sind sie voran, wie das Rossegespann in den milden
muldigen Bildern von Karnak dem siegenden König.

Wunderlich nah ist der Held doch den jugendlich Toten. Dauern
ficht ihn nicht an. Sein Aufgang ist Dasein; beständig
nimmt er sich fort und tritt ins veränderte Sternbild
seiner steten Gefahr. Dort fänden ihn wenige. Aber,
das uns finster verschweigt, das plötzlich begeisterte Schicksal
singt ihn hinein in den Sturm seiner aufrauschenden Welt.
Hör ich doch keinen wie *ihn*. Auf einmal durchgeht mich
mit der strömenden Luft sein verdunkelter Ton.

Dann, wie verbärg ich mich gern vor der Sehnsucht: O wär ich,
wär ich ein Knabe und dürft es noch werden und säße
in die künftigen Arme gestützt und läse von Simson,
wie seine Mutter erst nichts und dann alles gebar.

Altıncı Ağıt

İncir ağacı, nicedir öyle anlamlı ki gözümde,
neredeyse büsbütün es geçip de çiçeğe durmayı
tantanasızca boşaltman saf sırrını,
tam vaktinde ermeye azmetmiş o meyvenin içine.
Sarkık dalların bir aşağı bir yukarı
fıskiyenin memesi gibi devindiriyor usareyi: o da zar zor
uyanıp uykusundan, fışkırıyor en tatlı marifetinin sevincine.
Hani *Tanrı*, *Kuğu*'nun i~çi~ne.
..... Bizse oyalanıyoruz,
ah, çiçek açmanın böbürlenişiyle ve ele verip kendimizi
süzülüyoruz nihai meyvemizin günü geçmiş özüne.
Yalnızca bazılarında kabarır eyleme dürtüsü böyle şiddetle,
çiçeklenişin ayartısı dudaklarının körpeliğine
ve gözkapaklarına, asude gece esintisi gibi değince
alev alev gür kalpleriyle hemen sıralansınlar diye:
yani kahramanlar belki ve *bağban ölümün*, damarlarını
bir başka burduğu şu vakitsizce göçmeye yazılmış olanlar.
Bir onlar atılır ileri: o kendi tebessümlerinin
önünde gidenler, narin oyumlu Karnak rölyeflerindeki
muzaffer kralın koşum atları gibi.

Doğrusu ya şaşılası bir yakınlığı vardır kahramanın genç ölülere. Beka
ırgalamaz onu. *Özgüvarlığadır* onun yükselişi; tekrar tekrar
sürükleyip götürür kendini, atılır daimi tehlikesinin
değişkin burcuna. Onu orda pek az insan bulurdu ama
bize gelince koyu bir sessizliği bürünen kader, vect ile birden
nağme nağme şakır onu, gürül gürül çağıldayan dünyasının fırtınasına.
Zaten duymam kimseyi *onu* duyduğum gibi. Uğuldayagelen
havayla karangu sesi, bir çırpıda delip geçer beni.

O zaman, nasıl da can atardım gizlenmeye şu özlemden: olsaydım ah,
keşke bir çocuk olsaydım olabilseydim hâlâ, yaslanıp
otursaydım istikbalin kollarına ve okusaydım Samson hakkında, hani
ilkin nasıl hiçbir şey doğuramamış da annesi, her şeyi doğuruvermiş sonra.

War er nicht Held schon in dir, o Mutter, begann nicht
dort schon, in dir, seine herrische Auswahl?
Tausende brauten im Schoß und wollten *er* sein,
aber sieh: er ergriff und ließ aus –, wählte und konnte.
Und wenn er Säulen zerstieß, so wars, da er ausbrach
aus der Welt deines Leibs in die engere Welt, wo er weiter
wählte und konnte. O Mütter der Helden, o Ursprung
reißender Ströme! Ihr Schluchten, in die sich
hoch von dem Herzrand, klagend,
schon die Mädchen gestürzt, künftig die Opfer dem Sohn.

Denn hinstürmte der Held durch Aufenthalte der Liebe,
jeder hob ihn hinaus, jeder ihn meinende Herzschlag,
abgewendet schon, stand er am Ende der Lächeln, – anders.

Hem kahraman değil miydi o daha içindeyken, ey anne, orda
senin içinde başlamadı mı zaten, buyurgan seçimi?
Hani binlercesi mayalanıp rahminde *o* olmak istediydi,
ama bak: o yakaladı ve bir kenara bıraktı –, seçti ve üstesinden geldi.
Şayet yerle bir ettiyse sütunları, senin gövdenin âleminden
daha dar bir diyara firar ettiği içindi bu, ki orda da sürdürdü
seçmeyi ve başarmayı. Ey kahramanların anneleri, siz ey taşkın
ırmakların kaynağı! Siz, ey kalbin yamaçlarından
genç kızların bile feryat ederek, günü gelince
oğula adak olsun diye kendilerini fırlatıp attığı koyaklar.

Zira kahraman, aşkın duraklarından kasırga gibi esip geçtiği sıra,
adına çarpan her bir kâlp, hepsi ötelere taşırdı onu,
ve daha sırtını döner dönmez, kalırdı gülümseyişlerin ucunda, – bir başka.

Die siebente Elegie

Werbung nicht mehr, nicht Werbung, entwachsene Stimme,
sei deines Schreies Natur; zwar schrieest du rein wie der Vogel,
wenn ihn die Jahreszeit aufhebt, die steigende, beinah vergessend,
dass er ein kümmerndes Tier und nicht nur ein einzelnes Herz sei,
das sie ins Heitere wirft, in die innigen Himmel. Wie er, so
würbest du wohl, nicht minder –, dass, noch unsichtbar,
dich die Freundin erführ, die stille, in der eine Antwort
langsam erwacht und über dem Hören sich anwärmt, –
deinem erkühnten Gefühl die erglühte Gefühlin.

O und der Frühling begriffe –, da ist keine Stelle,
die nicht trüge den Ton der Verkündigung. Erst jenen kleinen
fragenden Auflaut, den, mit steigernder Stille,
weithin umschweigt ein reiner bejahender Tag.
Dann die Stufen hinan, Ruf-Stufen hinan, zum geträumten
Tempel der Zukunft –; dann den Triller, Fontäne,
die zu dem drängenden Strahl schon das Fallen zuvornimmt
im versprechlichen Spiel.... Und vor sich, den Sommer.

Nicht nur die Morgen alles des Sommers –, nicht nur
wie sie sich wandeln in Tag und strahlen vor Anfang.
Nicht nur die Tage, die zart sind um Blumen, und oben,
um die gestalteten Bäume, stark und gewaltig.
Nicht nur die Andacht dieser entfalteten Kräfte,
nicht nur die Wege, nicht nur die Wiesen im Abend,
nicht nur, nach spätem Gewitter, das atmende Klarsein,
nicht nur der nahende Schlaf und ein Ahnen, abends...
sondern die Nächte! Sondern die hohen, des Sommers,
Nächte, sondern die Sterne, die Sterne der Erde.
O einst tot sein und sie wissen unendlich,
alle die Sterne: denn wie, wie, wie sie vergessen!

Siehe, da rief ich die Liebende. Aber nicht *sie* nur
käme... Es kämen aus schwächlichen Gräbern

Yedinci Ağıt

Yaltaklanmak yok artık, yaltaklanmak olmasın ey kabına sığmayan ses,
feryadının mayası; gerçi şu kuşunki kadar tiz olurdu çığlığın,
hani coşan mevsim, yücelere, derin gökyüzüne fırlattığı
tek başına bir kâlp değil gamlı bir mahluk olduğunu
neredeyse unutarak onu havaya kaldırdığı sıra. Sen de
en az onun kadar dil döküyor olurdun –, dinleye dinleye ısınan
ve içinde usulca bir cevap uyanan o henüz meçhul,
suskun yâren seni bizzat tatsın diye, –
olsun diye cüretkâr kalbinin koralev duygudaşı.

Ah ama bahar anlardı –, hiçbir yer yok ki
taşımıyor olsun müjdenin tınısını. Önce o minik,
sorgulayan avaz, ki çoğalan sükûnetle gepgeniş
suskuya bürüyüverir onu, pırıl pırıl olumlayan bir gün.
Sonra basamaklar, yükselen davet-basamakları muhayyel
gelecek tapınağının –; ardından şırıltı, o vaat oyununda,
fışkıran suyuna çoktan düşüşü öngören
fıskiye... İlerisi de yaz.

Bütün yaz sabahları değil sadece –, sadece
güne dönüşmeleri ve tan ağartısıyla parlamaları değil.
Yalnızca çiçeklerin çevresindeki narin ve yukarıda,
biçime bürünmüş ağaçların etrafındaki o güçlü kudretli günler değil.
Bu faş olmuş güçlerin doğurduğu huşu değil sadece,
yalnızca yollar değil, akşam çayırları değil sadece,
sadece, geç gelen fırtınanın ardından, soluyan *Ayanoluş* değil,
ne de sadece yaklaşan uyku ve bir önsezi, akşamları...
Geceler var bir de! Yüce yaz geceleri,
geceler, bir de yıldızlar, yerkürenin yıldızları.
Ah, günün birinde ölü olmak ve bilmek ebediyen
tüm yıldızları: zira nasıl, nasıl, nasıl unutulur ki onlar!

Bak, o zaman seslenirdim işte sevgiliye. Ama bir tek *o*
olmazdı gelen... Yıkık dökük mezarlardan kızlar gelir

Mädchen und ständen... Denn wie beschränk ich,
wie, den gerufenen Ruf? Die Versunkenen suchen
immer noch Erde. – Ihr Kinder, ein hiesig
einmal ergriffenes Ding gälte für viele.
Glaubt nicht, Schicksal sei mehr, als das Dichte der Kindheit;
wie überholtet ihr oft den Geliebten, atmend,
atmend nach seligem Lauf, auf nichts zu, ins Freie.

Hiersein ist herrlich. Ihr wusstet es, Mädchen, *ihr* auch,
die ihr scheinbar entbehrtet, versankt –, ihr, in den ärgsten
Gassen der Städte, Schwärende, oder dem Abfall
Offene. Denn eine Stunde war jeder, vielleicht nicht
ganz eine Stunde, ein mit den Maßen der Zeit kaum
Messliches zwischen zwei Weilen –, da sie ein Dasein
hatte. Alles. Die Adern voll Dasein.
Nur, wir vergessen so leicht, was der lachende Nachbar
uns nicht bestätigt oder beneidet. Sichtbar
wollen wirs heben, wo doch das sichtbarste Glück uns
erst zu erkennen sich giebt, wenn wir es innen verwandeln.

Nirgends, Geliebte, wird Welt sein, als innen. Unser
Leben geht hin mit Verwandlung. Und immer geringer
schwindet das Außen. Wo einmal ein dauerndes Haus war,
schlägt sich erdachtes Gebild vor, quer, zu Erdenklichem
völlig gehörig, als ständ es noch ganz im Gehirne.
Weite Speicher der Kraft schafft sich der Zeitgeist, gestaltlos
wie der spannende Drang, den er aus allem gewinnt.
Tempel kennt er nicht mehr. Diese, des Herzens, Verschwendung
sparen wir heimlicher ein. Ja, wo noch eins übersteht,
ein einst gebetetes Ding, ein gedientes, geknietes –,
hält es sich, so wie es ist, schon ins Unsichtbare hin.
Viele gewahrens nicht mehr, doch ohne den Vorteil,
dass sie's nun *innerlich* baun, mit Pfeilern und Statuen, größer!

Jede dumpfe Umkehr der Welt hat solche Enterbte,
denen das Frühere nicht und noch nicht das Nächste gehört.

ve dikilirdi... Hem zaten nasıl, nasıl sınırlayayım ki
artık ağızdan çıkmış çağrıyı? Arar durur hâlâ çukura gömülmüş
olanlar yeryüzü toprağını. – Siz ey çocuklar, nicesine
bedel sayılır bu yakada bir kez kavranan şey.
Çocukluğun yoğunluğundan öte bir şey olduğunu sanmayın kaderin;
nasıl da sık sık sıyırıp geçerdiniz sevgiliyi, soluya
soluya o şen şakrak koşudan sonra, hiçliğe doğru, açıklığa.

Burad'Oluş muhteşem. Siz, *siz* de biliyordunuz bunu kızlar,
siz sureta mahrum olanlar, dibi boylayanlar –, siz, şehirlerin
en rezil ara sokaklarında irin irin kaynayanlar ya da kokuşmaya
bırakılmış olanlar. Zira her birinize bir saat, belki
bir saatten de az, zaman ölçüleriyle zar zor ölçülebilen,
iki lahza arasında bir süre biçilmişti –, o an bir *Özgüvarlığa*
kavuştunuz işte. Ne var ne yok hepsine. Damarlar *Vard'Oluş* dolu.
Ancak öyle kolay unutuyoruz ki gülen komşumuzun
bizde onaylamadıklarını ya da gıpta ettiklerini. Görünür
kılmak istiyoruz onu, her ne kadar en görünür mutluluk
onu anca içimizde dönüştürünce bize kendini açsa bile.

Hiçbir yerde, ey sevgili, içimizdekinden başka dünya *olmayacak.*
Geçip gidiyor ömrümüz dönüşe değişe. Ve dışarısı
siliniyor gitgide. Bir zamanlar muhkem bir evin olduğu yerde,
muhayyel bir yapı peyda oluveriyor, verevine, külliyen
hayali alana ait, hâlâ bütünüyle zihnin içindeymişçesine.
Geniş kudret mahzenleri kuruyor *çağın ruhu* kendine,
her şeyden söküp aldığı o sürükleyici dürtü gibi biçimsiz.
Tanımıyor artık tapınakları. Bizse gizlice biriktiriyoruz
kalbin saçıp savurduklarını. Evet, nerde hâlâ yaşıyorsa bir teki,
bir zamanlar dua edilmiş, tapınılmış, önünde diz çökülmüş bir *Şey* bile –,
her nasılsa öyle sürdürüyor orda kendini, çoktandır, görünmezin içinde.
Pek çoğu farkında değil artık bunun, hatta kaçırmışlar onu *içlerinde*
sütünlarla, heykellerle ve daha heybetli kurma fırsatını bile!

Ruhsuz her dönüşünde dünyanın çıkar böyle miras yoksunları,
ne geçmiş onlara aittir ne de gelmek üzere olan.

Denn auch das Nächste ist weit für die Menschen. *Uns* soll
dies nicht verwirren; es stärke in uns die Bewahrung
der noch erkannten Gestalt. – Dies *stand* einmal unter Menschen,
mitten im Schicksal stands, im vernichtenden, mitten
im Nichtwissen-Wohin stand es, wie seiend, und bog
Sterne zu sich aus gesicherten Himmeln. Engel,
dir noch zeig ich es, *da*! in deinem Anschaun
steht es gerettet zuletzt, nun endlich aufrecht.
Säulen, Pylone, der Sphinx, das strebende Stemmen,
grau aus vergehender Stadt oder aus fremder, des Doms.

War es nicht Wunder? O staune, Engel, denn *wir* sinds,
wir, o du Großer, erzähls, dass wir solches vermochten, mein Atem
reicht für die Rühmung nicht aus. So haben wir dennoch
nicht die Räume versäumt, diese gewährenden, diese
unseren Räume. (Was müssen sie fürchterlich groß sein,
da sie Jahrtausende nicht unseres Fühlns überfülln.)
Aber ein Turm war groß, nicht wahr? O Engel, er war es, –
groß, auch noch neben dir? Chartres war groß –, und Musik
reichte noch weiter hinan und überstieg uns. Doch selbst nur
eine Liebende –, oh, allein am nächtlichen Fenster....
reichte sie dir nicht ans Knie –?
Glaub *nicht*, dass ich werbe.
Engel, und würb ich dich auch! Du kommst nicht. Denn mein
Anruf ist immer voll Hinweg; wider so starke
Strömung kannst du nicht schreiten. Wie ein gestreckter
Arm ist mein Rufen. Und seine zum Greifen
oben offene Hand bleibt vor dir
offen, wie Abwehr und Warnung,
Unfasslicher, weitauf.

Uzaktır çünkü insana en yakın gelecek bile. Ama darmadağın
etmesin bu *bizi*; güçlendirsin içimizde himayesini
o hâlâ fark edilen biçimin. – Hani şu bir vakitler insanlar arasında *dururdu*,
o yıkıcı kaderin ortasında dururdu, tam ortasında
*Nereyeliği-Bilmeyiş*in, dururdu *varmış*çasına ve kendine doğru
eğerdi yıldızları güvenli semalarından. Melek,
sana da göstereyim onu, *işte*! senin bakışında
doğrulup kurtulsun artık, dimdik olsun nihayet.
Sütunlar, pilonlar, Sfenks, katedralin külrengi
gayretkeş ağışı, çürüyüp giden yahut yabancı bir şehirden.

Mucize değil miydi bu? Hayret et ey melek, zira *biziz* o, biz,
sen ey Muazzam, anlat, bilinsin neler becerdiğimiz,
yetmiyor övgüye benim nefesim. Yani gene de hepten
boşlamadık mekânları, şu cömert, şu *bizim* olan
mekânları. (Kimbilir ne müthiş, ne devasa olmalı onlar,
binyıllardır duygularımızla dolup taşmadığına göre.)
Oysa kocamandı bir kule, değil mi? Ey melek, koskocaydı, –
senin yanında bile? Upuzundu Chartres –, ve müzik
ç o k ötelere ulaşır, aşıp geçerdi bizi. Gel gör ki
bir âşık bile –, ah, yapayalnız, leyli pencerelerde....
eremez miydi senin dizlerine –?
Sanma ki dil döküyorum.
Melek, gelmezsin gerçi dökmüş olsam bile! Zira hep
*defediş*le dolu benim seslenişim; ilerleyemezsin
böyle güçlü bir akıntının tersine. Uzatılmış bir kol
gibi benim çağrım. Ve onun yukarda, kavranmayı
bekleyen eli, açık duruyor önünde
senin, karşı koyuş ve ikaz gibi,
akla sığmazca, t a a yukarlarda.

Die achte Elegie

Rudolf Kassner zugeeignet

Mit allen Augen sieht die Kreatur
das Offene. Nur unsre Augen sind
wie umgekehrt und ganz um sie gestellt
als Fallen, rings um ihren freien Ausgang.
Was draußen *ist*, wir wissens aus des Tiers
Antlitz allein; denn schon das frühe Kind
wenden wir um und zwingens, dass es rückwärts
Gestaltung sehe, nicht das Offne, das
im Tiergesicht so tief ist. Frei von Tod.
Ihn sehen wir allein; das freie Tier
hat seinen Untergang stets hinter sich
und vor sich Gott, und wenn es geht, so gehts
in Ewigkeit, so wie die Brunnen gehen.

Wir haben nie, nicht einen einzigen Tag,
den reinen Raum vor uns, in den die Blumen
unendlich aufgehn. Immer ist es Welt
und niemals Nirgends ohne Nicht: das Reine,
Unüberwachte, das man atmet und
unendlich *weiß* und nicht begehrt. Als Kind
verliert sich eins im Stilln an dies und wird
gerüttelt. Oder jener stirbt und *ists*.
Denn nah am Tod sieht man den Tod nicht mehr
und starrt *hinaus*, vielleicht mit großem Tierblick.
Liebende, wäre nicht der andre, der
die Sicht verstellt, sind nah daran und staunen...
Wie aus Versehn ist ihnen aufgetan
hinter dem andern... Aber über ihn
kommt keiner fort, und wieder wird ihm Welt.
Der Schöpfung immer zugewendet, sehn
wir nur auf ihr die Spiegelung des Frein,
von uns verdunkelt. Oder dass ein Tier,
ein stummes, aufschaut, ruhig durch uns durch.
Dieses heißt Schicksal: gegenüber sein
und nichts als das und immer gegenüber.

Sekizinci Ağıt

Rudolf Kassner'e ithafen

Yaratık olanca gözüyle seyreder
açıklığı. Bir tek bizim gözlerimiz
içe dönmüş ve onu çepeçevre kuşatan
tuzaklar gibi, özgürlüğe çıkış yolunun etrafındaki.
Ne *var* dışarda, hayvanın yüzünden
anlarız anca; zira daha küçükten tersyüz
edip çocuğu, zorlarız hayvanın çehresinde
öylesine derin olan açıklığa değil de
oluşuma gerisin geri bakmaya. Ölümden azade.
Onu biz görürüz sadece; özgür hayvan
zevalini hep ardında bırakır ve Tanrı'yı
önünde, ve gitti mi gider taa ebediyete,
tıpkı pınarların akıp gidişi gibi.
Bizim asla, bir günlüğüne bile yoktur
önümüzde o katışıksız uzam, hani
çiçeklerin serpilip açtığı bitimsizce. Her daim dünyadır o
ve *Hiç*siz, *Hiçbiryer* değildir asla: o saf,
gözetimsiz, soluyup ebediyen
bildiğimiz ve imrenmediğimiz uzam. Çocukken
usulca kaybolup gidebilir insan onun içinde ve
sarsıla titreye gelir kendine. Ya da biri ölür ve *o olur*.
Çünkü yaklaşırken ölüm, görmez insan artık ölümü
ve bakakalır *ötelere*, belki de kocaman hayvani bakışlarla.
Sevgililer, engellemese biri diğerinin görüşünü,
ona yaklaşır ve hayret ederler...
Âdeta yanlışlıkla açılır birbirlerinin
ardındaki onlara... Ama kimse aşıp geçemez
ötekini, ve yeniden peyda oluverir dünya.
Durmadan hilkate çevirip yüzü, olsa olsa
yansımasını görürüz kararttığımız
hürlüğün. Ya da bir hayvanın, dilsiz
ve sakin, kaldırıp başını bizi delercesine baktığını.
Budur işte kader denen: karşı karşıya olmak,
bundan başka da bir şey değil, daima karşı karşıya.

Wäre Bewußtheit unsrer Art in dem
sicheren Tier, das uns entgegenzieht
in anderer Richtung –, riß es uns herum
mit seinem Wandel. Doch sein Sein ist ihm
unendlich, ungefasst und ohne Blick
auf seinen Zustand, rein, so wie sein Ausblick.
Und wo wir Zukunft sehn, dort sieht es Alles
und sich in Allem und geheilt für immer.

Und doch ist in dem wachsam warmen Tier
Gewicht und Sorge einer großen Schwermut.
Denn ihm auch haftet immer an, was uns
oft überwältigt, – die Erinnerung,
als sei schon einmal das, wonach man drängt,
näher gewesen, treuer und sein Anschluss
unendlich zärtlich. Hier ist alles Abstand,
und dort wars Atem. Nach der ersten Heimat
ist ihm die zweite zwitterig und windig.
O Seligkeit der *kleinen* Kreatur,
die immer *bleibt* im Schoße, der sie austrug;
o Glück der Mücke, die noch *innen* hüpft,
selbst wenn sie Hochzeit hat: denn Schoß ist Alles.
Und sieh die halbe Sicherheit des Vogels,
der beinah beides weiß aus seinem Ursprung,
als wär er eine Seele der Etrusker,
aus einem Toten, den ein Raum empfing,
doch mit der ruhenden Figur als Deckel.
Und wie bestürzt ist eins, das fliegen muss
und stammt aus einem Schoß. Wie vor sich selbst
erschreckt, durchzuckts die Luft, wie wenn ein Sprung
durch eine Tasse geht. So reißt die Spur
der Fledermaus durchs Porzellan des Abends.

Und wir: Zuschauer, immer, überall,
dem allen zugewandt und nie hinaus!
Uns überfüllts. Wir ordnens. Es zerfällt.
Wir ordnens wieder und zerfallen selbst.

Bizimki gibi bir farkındalık olsaydı
karşı yönden bize doğru yaklaşan
şu kendinden emin hayvanda –, sürükleyip götürürdü
bizi kendi girdabıyla birlikte. Ama ona göre sonsuzdur
*Oluş*u, dipsiz ve kendi haline
aldırışsız, ötelere bakışı gibi bakir.
O her şeyi görür bizim *Gelecek* gördüğümüz yerde,
ve kendini görür her şeyde, ebediyen şifa bulmuş.

Gene de o sak, o sıcakkanlı hayvanda
kopkoyu bir hüznün ağırlığı ve kaygısı vardır.
Ona da yapışır çünkü durmadan, bizi
sık sık kahreden şey, – o hatıra yani,
ısrarla peşinden koşulan şey sanki bir zamanlar
daha yakın, daha sahih ve bizimle bağı sınırsızca
şefkatliymiş gibi. Her şey mesafedir burda,
ordaysa nefesti. O ilk yurttan sonra
muğlak ve çalkantılı onun için ikincisi.
Ey o *minicik* yaratığın, onu doğurmuş
rahimde daima *kalan* saadeti;
ey düğün vaktinde bile, *içerde* hâlâ sıçrayıp duran
tatarcığın neşesi: rahim her şeydir çünkü.
Baksana köklerinin handiyse ikisinden de haberdar olan
şu kuşun yarım yamalak kesinliğine,
sanki bir bölmeye hapsolmuş bir ölüden
havalanan ama bir figür olarak lahit kapağına
uzanıveren Etrüsklü birinin ruhuymuş gibi.
Hem nasıl allak bullaktır bir rahimden çıkıp da
uçmak zorunda kalan. Kendinden ürkmüşçesine
havada zikzak çizer durur, bir çatlağın bir fincanı
boydan boya katedişi gibi. Yarasanın izi de
öyle çatlatıp geçer akşamın porselenini.

Ama biz: seyirciyiz, her zaman, her yerde,
her şeye dönük ve asla dışında değil!
O bizi tıka basa doldurur. Biz onu düzenleriz. O paramparça olur.
Biz onu yeniden düzenler ve paramparça ederiz kendimizi.

Wer hat uns also umgedreht, dass wir,
was wir auch tun, in jener Haltung sind
von einem, welcher fortgeht? Wie er auf
dem letzten Hügel, der ihm ganz sein Tal
noch einmal zeigt, sich wendet, anhält, weilt –,
so leben wir und nehmen immer Abschied.

Kim altüst etmiş bizi böyle ki, ne yaparsak
yapalım, çekip giden birinin hali tavrı
var üstümüzde? Ona vadisini uçtan uca
bir kez daha gösteren son tepeciğin üstünde,
o nasıl döner, duralar, eğleşirse –,
biz de öyle, hep vedalaşarak yaşarız işte.

Die neunte Elegie

Warum, wenn es angeht, also die Frist des Daseins
hinzubringen, als Lorbeer, ein wenig dunkler als alles
andere Grün, mit kleinen Wellen an jedem
Blattrand (wie eines Windes Lächeln) –: warum dann
Menschliches müssen – und, Schicksal vermeidend,
sich sehnen nach Schicksal?...

Oh, *nicht*, weil Glück ist,
dieser voreilige Vorteil eines nahen Verlusts.
Nicht aus Neugier, oder zur Übung des Herzens,
das auch im Lorbeer *wäre*.....

Aber weil Hiersein viel ist, und weil uns scheinbar
alles das Hiesige braucht, dieses Schwindende, das
seltsam uns angeht. Uns, die Schwindendsten. *Ein* Mal
jedes, nur *ein* Mal. *Ein* Mal und nichtmehr. Und wir auch
ein Mal. Nie wieder. Aber dieses
ein Mal gewesen zu sein, wenn auch nur *ein* Mal:
irdisch gewesen zu sein, scheint nicht widerrufbar.

Und so drängen wir uns und wollen es leisten,
wollens enthalten in unsern einfachen Händen,
im überfüllteren Blick und im sprachlosen Herzen.
Wollen es werden. – Wem es geben? Am liebsten
alles behalten für immer... Ach, in den andern Bezug,
wehe, was nimmt man hinüber? Nicht das Anschaun, das hier
langsam erlernte, und kein hier Ereignetes. Keins.
Also die Schmerzen. Also vor allem das Schwersein,
also der Liebe lange Erfahrung, – also
lauter Unsägliches. Aber später,
unter den Sternen, was solls: *die* sind *besser* unsäglich.
Bringt doch der Wanderer auch vom Hange des Bergrands
nicht eine Hand voll Erde ins Tal, die Allen unsägliche, sondern
ein erworbenes Wort, reines, den gelben und blaun

Dokuzuncu Ağıt

Neden öyleyse, mesele her yaprağının kenarında
(bir rüzgârın tebessümü gibi) minik dalgacıklarla,
diğer bütün yeşillerden biraz daha koyu bir defne olarak
geçirmekse *Vard'Oluş* müddetini –: neden o zaman
insanca davranmalı – ve kaçınarak kaderden
kaderi arzulamalı?...

Ah, mutluluk var diye *değil*,
yaklaşan bir hasardan şu alelacele sağlanmış fayda.
Ve ne tecessüsten ne de hani defnede de sürecek
kalbin temrini için.....

Ama değil mi ki çok şey *Burad'Oluş* ve değil mi ki burada olan
her şeyin, tuhaf bir biçimde bizi ilgilendiren bütün bu faniliğin
bize ihtiyacı varmış gibi görünüyor. Bize, en fani olana yani. Her biri
bir kere, sadece *bir* kere. *Bir* kere ve işte o kadar. Biz de
bir kereyiz. Tekrarı yok asla. Ama bu
bir kere olmuş olmak, sadece *bir* kereliğine bile olsa:
dünyada bulunmuş olmak, geçersiz kılınamaz bir şey.

Böylece biz de abanıp kotarmak istiyoruz onu,
zapt etmek istiyoruz yalınç avuçlarımızda,
sıkış tıkış bakışlarımızda, lal olmuş kalbimizde.
Ona evrilmeyi murat ederek. – Kime sunmalı peki? En iyisi
hepsini ebediyen elde tutmak... Ah, öbür âleme, heyhat,
ne götürebilir ki insan *öte geçe*ye? Ne burda yavaş yavaş
öğrenilmiş *görü*yü ne de bu yanda olup bitenleri. Hiçbirini.
Mihneti o zaman. Öyleyse hepsinden önce varoluş külfetini,
uzun aşk deneyimini o halde, – büsbütün
dile gelmez olanı yani. Peki ama sonra,
yıldızların arasında, ne fark eder ki: *dile gelmez* kalsalar *daha iyi*.
Hani o seyyah da inerken dağ yamacından vadiye,
kimseye dile gelmez bir avuç toprak yerine kazanılmış,
bakir bir kelime, o sarı mavi kantaron çiçeğini

Enzian. Sind wir vielleicht *hier*, um zu sagen: Haus,
Brücke, Brunnen, Tor, Krug, Obstbaum, Fenster, –
höchstens: Säule, Turm.... aber zu sagen, verstehs,
oh zu sagen so, wie selber die Dinge niemals
innig meinten zu sein. Ist nicht die heimliche List
dieser verschwiegenen Erde, wenn sie die Liebenden drängt,
daß sich in ihrem Gefühl jedes und jedes entzückt?
Schwelle: was ists für zwei
Liebende, daß sie die eigne ältere Schwelle der Tür
ein wenig verbrauchen, auch sie, nach den vielen vorher
und vor den Künftigen...., leicht.

Hier ist des *Säglichen* Zeit, *hier* seine Heimat.
Sprich und bekenn. Mehr als je
fallen die Dinge dahin, die erlebbaren, denn,
was sie verdrängend ersetzt, ist ein Tun ohne Bild.
Tun unter Krusten, die willig zerspringen, sobald
innen das Handeln entwächst und sich anders begrenzt.
Zwischen den Hämmern besteht
unser Herz, wie die Zunge
zwischen den Zähnen, die doch,
dennoch, die preisende bleibt.

Preise dem Engel die Welt, nicht die unsägliche, *ihm*
kannst du nicht großtun mit herrlich Erfühltem; im Weltall,
wo er fühlender fühlt, bist du ein Neuling. Drum zeig
ihm das Einfache, das von Geschlecht zu Geschlechtern gestaltet,
als ein Unsriges lebt, neben der Hand und im Blick.
Sag ihm die Dinge. Er wird staunender stehn; wie du standest
bei dem Seiler in Rom, oder beim Töpfer am Nil.
Zeig ihm, wie glücklich ein Ding sein kann, wie schuldlos und unser,
wie selbst das klagende Leid rein zur Gestalt sich entschließt,
dient als ein Ding, oder stirbt in ein Ding –, und jenseits
selig der Geige entgeht. – Und diese, von Hingang
lebenden Dinge verstehn, daß du sie rühmst; vergänglich,
traun sie ein Rettendes uns, den Vergänglichsten, zu.

getirir ya. Kimbilir belki de sırf şunları söylemek için *burdayız*dır: Ev,
köprü, kuyu, kapı, sürahi, meyve ağacı, pencere, –
ya da çok çok: Sütun, kule.... ama nasıl söylemeli, anlasana,
ah öyle söylemeli ki, şeylerin kendileri bile asla içlerinden
geçirmemiş olsun böylesi derinliği. Bu ketum dünyanın
sinsi hilesi değil mi, kaynaştırırken âşıkları,
içlerinde her duyguyu tel tel esritmesi?
Eşik: nedir iki âşık için
anlamı ki kendi kadim kapı eşiklerini,
onlar da birazcık aşındırırlar, evvel gelen çoklarından sonra
ve gelecek olanlardan önce...., belli belirsiz.

İşte vakti *dile gelir* olanın, onun yurdu *burası*.
Konuş ve ikrar et. Her zamankinden daha çok
dağılıp gidiyor artık yaşanabilir şeyler, zira
defedip onları yerlerini alıyor bir hayalsiz amel.
İçerdeki devinim kabarıp da başka sınırlar çizer çizmez kendine,
kabukların altında hevesle çatlayan edim.
Çekiçlerin arasında var kalıyor
kalbimiz, dişlerin arasında
duran ama gene de övgüyü
sürdüren dil gibi.

Meleğe dünyayı öv, dile gelmez olanı değil, *ona*
caka satamazsın pek muhteşem hislerinle; onun daha yoğun
duygular hissettiği kâinatta, sen bir çömezsin daha. Yalın olanı
göster ona bu yüzden, nesilden nesile serpilip ellerimizin yanı başında
ve bakışlarımızda, bize ait olarak yaşayanı göster.
*Eşya*yı anlat ona. Hayretler içinde kalacaktır; kalakaldığın gibi senin de,
Roma'daki urgancının ya da Nil'deki çömlekçinin yanında.
Göster ona bir şey ne kadar kutlu olabilir, ne denli masum ve bizim,
ah edip inleyen elem bile nasıl karar kılar *duru biçim*de,
ya bir şey olarak hizmet eder ya da ölür bir şeyde –, ve firar eder
esriyip kemanın ötesinde. – Ve şunlar, şu ölümle
yaşayan şeyler, anlarlar kendilerini övdüğünü; göçüp
giderken bir necat umarlar biz en fanilerden.

Wollen, wir sollen sie ganz im unsichtbarn Herzen verwandeln
in – o unendlich – in uns! Wer wir am Ende auch seien.

Erde, ist es nicht dies, was du willst: *unsichtbar*
in uns erstehn? – Ist es dein Traum nicht,
einmal unsichtbar zu sein? – Erde! unsichtbar!
Was, wenn Verwandlung nicht, ist dein drängender Auftrag?
Erde, du liebe, ich will. Oh glaub, es bedürfte
nicht deiner Frühlinge mehr, mich dir zu gewinnen –, einer,
ach, ein einziger ist schon dem Blute zu viel.
Namenlos bin ich zu dir entschlossen, von weit her.
Immer warst du im Recht, und dein heiliger Einfall
ist der vertrauliche Tod.

Siehe, ich lebe. Woraus? Weder Kindheit noch Zukunft
werden weniger..... Überzähliges Dasein
entspringt mir im Herzen.

İsterler ki tamamen dönüştürelim onları görünmez kalplerimizde
– ah ebediyen – kendimize! Kim olursak olalım nihayetinde.

Dünya, senin istediğin de bu değil mi: *görünmeden*
dirilmek içimizde? – Hayalin değil mi,
günün birinde görünmez olmak? – Dünya! görünmez!
Nedir, dönüşüm değilse şayet, senin ivedi görevin?
Dünya, ey sevgili seni, arzuluyorum. Ah inan ki
gerek yok artık o baharlarına beni elde etmen için –, biri,
ah, teki bile yeter de artar kanıma zaten.
Adsız sansız, gelip çook uzaklardan, sende karar kılmışım ben.
Sen her zaman haklıydın, mahrem ölümdür
senin o mübarek buluşun.

Bak, yaşıyorum. Ama neyle? Ne çocukluk azalıyor
ne de gelecek..... Haddinden çok *Özgüvarlık*
fışkırıyor kalbimden.

Die zehnte Elegie

Daß ich dereinst, an dem Ausgang der grimmigen Einsicht,
Jubel und Ruhm aufsinge zustimmenden Engeln.
Daß von den klar geschlagenen Hämmern des Herzens
keiner versage an weichen, zweifelnden oder
reißenden Saiten. Daß mich mein strömendes Antlitz
glänzender mache; daß das unscheinbare Weinen
blühe. O wie werdet ihr dann, Nächte, mir lieb sein,
gehärmte. Daß ich euch knieender nicht, untröstliche Schwestern,
hinnahm, nicht in euer gelöstes
Haar mich gelöster ergab. Wir, Vergeuder der Schmerzen.
Wie wir sie absehn voraus, in die traurige Dauer,
ob sie nicht enden vielleicht. Sie aber sind ja
unser winterwähriges Laub, unser dunkeles Sinngrün,
eine der Zeiten des heimlichen Jahre –, nicht nur
Zeit –, sind Stelle, Siedelung, Lager, Boden, Wohnort.

Freilich, wehe, wie fremd sind die Gassen der Leid-Stadt,
wo in der falschen, aus Übertönung gemachten
Stille, stark, aus der Gussform des Leeren der Ausguss
prahlt: der vergoldete Lärm, das platzende Denkmal.
O, wie spurlos zerträte ein Engel ihnen den Trostmarkt,
den die Kirche begrenzt, ihre fertig gekaufte:
reinlich und zu und enttäuscht wie ein Postamt am Sonntag.
Draußen aber kräuseln sich immer die Ränder von Jahrmarkt.
Schaukeln der Freiheit! Taucher und Gaukler des Eifers!
Und des behübschten Glücks figürliche Schießstatt,
wo es zappelt von Ziel und sich blechern benimmt,
wenn ein Geschickterer trifft. Von Beifall zu Zufall
taumelt er weiter; denn Buden jeglicher Neugier
werben, trommeln und plärrn. Für Erwachsene aber
ist noch besonders zu sehn, wie das Geld sich vermehrt, anatomisch,
nicht zur Belustigung nur: der Geschlechtsteil des Gelds,
alles, das Ganze, der Vorgang –, das unterrichtet und macht
fruchtbar.....

Onuncu Ağıt

Gün gelsin de, o amansız kavrayışın sonunda,
neşe ve görkem şakıyayım onayan meleklere.
Kalbin o belgin vurulmuş çekiçlerinin hiçbiri
susmasın gevşek, işkilli ya da çağılgan
teller yüzünden. Daha parlak kılsın beni
akışan yüzüm; fark edilmez gözyaşlarım çiçeğe
dursun. Bakın o zaman nasıl yâr olursunuz bana, siz ey
kederli geceler. Ne diye diz çökerek, ah avutulmaz kız kardeşler,
boyun eğmedim ki size, ne diye koyvermedim kendimi ki
çözüneyim çözük saçlarınızda. Biz, saçıp savuranlar acıları.
Nasıl da bakıp onlardan öteye, o hazin süreye,
bekliyoruz acaba bir sonu yok mu diye. Acılar oysa
kışdökmez yapraklarımızdır bizim, her dem koyu anlam yeşilimiz,
mahrem senenin mevsimlerinden *biri* –, sadece mevsim de
değil –, yer, yerleşim, korunak, arz, mesken.

Doğrusu ya, heyhat, nasıl da yabansı ıstırap şehrinin ara sokakları,
orda, birbirini bastıran seslerden oluşmuş sahte
sessizlikte, üst perdeden caka satar boşluğun kalıbından
dökülmüş: yaldızlı şamata, çatlayıp yarılan abide.
Ah, nasıl un ufak ederdi, iz bırakmamacasına bir melek,
onların kiliseyle sınırlanmış, o hazır-satım teselli panayırını:
derli toplu, kapalı ve bir pazar günü postanesi kadar hayal kırıklığı içinde.
Dışardaysa kıvraşır durur yıllık panayırın kıyıları.
Özgürlük salıncakları! Heves batağanları, gayret hokkabazları!
Ve nişangâhın kıpır kıpır oynayıp hünerli biri isabet ettirdi mi
çın çın öttüğü, şans tasvirleriyle bezenmiş
o cafcaflı atış poligonu. Yalpa vurup ilerliyor
alkıştan bahtına doğru; dil döküyor çünkü davullarla, bağıra çağıra,
türlü türlü merak uyandıran onca baraka. Ancak yetişkinler için
ayrıca caziptir, paranın nasıl üredığini görmek, sırf eğlence için
değil, anatomik olarak da: paranın üreme organı,
hepsi, tekmili, bütün gidişat –, eğitici ve bereketli
kılan.....

.... Oh aber gleich darüber hinaus,
hinter der letzten Planke, beklebt mit Plakaten des >Todlos<,
jenes bitteren Biers, das den Trinkenden süß scheint,
wenn sie immer dazu frische Zerstreuungen kaun...,
gleich im Rücken der Planke, gleich dahinter, ists *wirklich.*
Kinder spielen, und Liebende halten einander, – abseits,
ernst, im ärmlichen Gras, und Hunde haben Natur.
Weiter noch zieht es den Jüngling; vielleicht, daß er eine junge
Klage liebt..... Hinter ihr her kommt er in Wiesen. Sie sagt:
– Weit. Wir wohnen dort draußen.... Wo? Und der Jüngling
folgt. Ihn rührt ihre Haltung. Die Schulter, der Hals –, vielleicht
ist sie von herrlicher Herkunft. Aber er läßt sie, kehrt um,
wendet sich, winkt... Was solls? Sie ist eine Klage.

Nur die jungen Toten, im ersten Zustand
zeitlosen Gleichmuts, dem der Entwöhnung,
folgen ihr liebend. Mädchen
wartet sie ab und befreundet sie. Zeigt ihnen leise,
was sie an sich hat. Perlen des Leids und die feinen
Schleier der Duldung. – Mit Jünglingen geht sie
schweigend.

Aber dort, wo sie wohnen, im Tal, der Älteren eine, der Klagen,
nimmt sich des Jünglings an, wenn er fragt: – Wir waren,
sagt sie, ein Großes Geschlecht, einmal, wir Klagen. Die Väter
trieben den Bergbau dort in dem großen Gebirg; bei Menschen
findest du manchmal ein Stück geschliffenes Ur-Leid
oder, aus altem Vulkan, schlackig versteinerten Zorn.
Ja, der stammte von dort. Einst waren wir reich. –

Und sie leitet ihn leicht durch die weite Landschaft der Klagen,
zeigt ihm die Säulen der Tempel oder die Trümmer
jener Burgen, von wo Klage-Fürsten das Land
einstens weise beherrscht. Zeigt ihm die hohen
Tränenbäume und Felder blühender Wehmut,
(Lebendige kennen sie nur als sanftes Blattwerk);

.... Fakat ah, hemen ötede,
yanında boyuna taze atıştırmalıklar çiğnerken içenlere
pek leziz gelen şu acı bira "*Ölümyok*"un posterleri
yapıştırılmış son tahta perdenin arkasında...,
hemen ardında tahta perdenin, tam arkasında, işte *gerçek*.
Çocuklar oynuyor, sevgililer kenetlenmiş birbirine – orda burda,
vakur, cılız çimenlerde, köpeklerse yaradılışın gereğini yapıyor.
Öteler uzaklar çağırıyor delikanlıyı; belki de körpecik bir *Feryat*'a
gönül verdi diye..... Yürüyor onun ardı sıra çayırlara. Kız diyor ki:
– Uzaklarda. Taa orda oturuyoruz biz.... Nerde ki? Sonra delikanlı
takılıyor peşine. Kızın hali duygulandırıyor onu; omuzları, boynu –, belki de
asil bir sülaleden. Ama ayrılıyor kızdan, dönüp gidiyor,
sonra geriye bakıp el sallıyor... Ne gelir ki elden? O bir *Feryat*'tır anca.

Bir tek genç ölüler, ilk evresinde
ebedi sükûnetin, alışkanlıklarından vazgeçişin,
seve seve takılırlar onun peşine. *Feryat*
kızların yolunu gözleyip ahbaplık eder onlarla. Sakin sakin
gösterir onlara üzerinde ne varsa. Istırabın incileri, tahammülün
ince tülleri. – Sessizce yürür gider,
yanında delikanlılarla.

Ama orda, yaşadıkları yerde, o vadide, *Feryatgiller*in ihtiyarlarından biri,
onaylar delikanlıyı soru sorduğunda: – Biz, der,
büyük bir sülaleydik, bir zamanlar, biz *Feryatgiller*. Ecdadımız
maden işletirdi şu yüce dağlarda; insanlarda
ezeli-ıstıraptan perdahlanmış bir parça ya da kadim bir volkandan,
cüruflu, taşıllaşmış bir öfke topağı bulursun bazen.
Evet, oradan gelme bu. Biz eskiden zengindik. –

Ve sonra usulca gezdirir onu *Feryat*'ın engin arazisi boyunca,
tapınakların sütunlarını ya da bir zamanlar *Feryat* prenslerinin
ülkeye bilgece hükmettiği şu kalelerin yıkıntılarını
gösterir ona. Ulu gözyaşı ağaçlarını
gösterir, çiçek açak hüzün tarlalarını,
(Yaşayanların nazarında sadece yumuşacık ağaç yapraklarıdır onlar);

zeigt ihm die Tiere der Trauer, weidend, – und manchmal
schreckt ein Vogel und zieht, flach ihnen fliegend durchs Aufschaun,
weithin das schriftliche Bild seines vereinsamten Schreis. –
Abends führt sie ihn hin zu den Gräbern der Alten
aus dem Klage-Geschlecht, den Sibyllen und Warn-Herrn.
Naht aber Nacht, so wandeln sie leiser, und bald
mondets empor, das über Alles
wachende Grab-Mal. Brüderlich jenem am Nil,
der erhabene Sphinx –: der verschwiegenen Kammer Antlitz.
Und sie staunen dem krönlichen Haupt, das für immer,
schweigend, der Menschen Gesicht
auf die Waage der Sterne gelegt.

Nicht erfaßt es sein Blick, im Frühtod
schwindelnd. Aber ihr Schaun,
hinter dem Pschent-Rand hervor, scheucht es die Eule. Und sie,
streifend im langsamen Abstrich die Wange entlang,
jene der reifesten Rundung,
zeichnet weich in das neue
Totengehör, über ein doppelt
aufgeschlagenes Blatt, den unbeschreiblichen Umriss.

Und höher, die Sterne. Neue. Die Sterne des Leidlands.
Langsam nennt sie die Klage: – Hier,
siehe: den *Reiter*, den *Stab*, und das vollere Sternbild
nennen sie: *Fruchtkranz*. Dann, weiter, dem Pol zu:
Wiege; *Weg*; *Das Brennende Buch*; *Puppe*; *Fenster*.
Aber im südlichen Himmel, rein wie im Innern
einer gesegneten Hand, das klar erglänzende >*M*<,
das die Mütter bedeutet..... –

Doch der Tote muss fort, und schweigend bringt ihn die ältere
Klage bis an die Talschlucht,
wo es schimmert im Mondschein:
die Quelle der Freude. In Ehrfurcht
nennt sie sie, sagt: – Bei den Menschen
ist sie ein tragender Strom. –

otlayan gam sürülerini gösterir ona, – bazen de bir kuş ürküp
dümdüz kanat çırparak göğe çevrili bakışlar arasından,
karalar uzaklara münzevi çığlığının yazılı hayalini. –
Akşamları götürür onu *Feryat*-sülalesinden ataların,
o kâhin kadınların, uyaran üstatların mezarlarına.
Daha bir usul gezinirler ama gece yaklaştıkça ve çok geçmeden,
ay misali yükselir, o her şeyi
gözetleyen mezar taşı. Kardeş şu Nil'deki
ulu Sfenks'le –: ücra içodanın çehresi.
Ve hayretle bakakalırlar o ebediyen, suslu,
haşmetli başa, insan çehresini
yıldızların kantarına yatıran.

Kavrayamaz bunu, delikanlının vakitsiz ölümle
sersemlemiş bakışı. Oysa Sfenks'in bakışları,
çifte tacın kasnağının ardından, ürkütüp uçurur baykuşu. Ve baykuş,
yavaşça sıyırıp geçerken boydan boya yanağını,
şu en olgun kavisi yani,
çizer belli belirsiz
henüz ölenin duyuşuna, çizercesine karşılıklı açılmış
iki sayfa üzerine, o tarifsiz silueti.

Ve yukarlarda bi'yerde, yıldızlar. Yeniler. Elem diyarının yıldızları.
Feryat usulca, bir bir sayıyor adlarını: – İşte,
bak: *Süvari*, *Asa*, bütün takımyıldıza da
Meyve Çelengi derler. Daha da ötede, kutba doğru:
Beşik; *Patika*; *Yanan Kitap*; *Kukla*; *Pencere*.
Göğün güneyinde ise, kutsanmış bir elin ayasındaymışçasına
berrak, pırıl pırıl parlayan "*A*",
manası Anneler..... –

Ama gitmek zorundadır ölü delikanlı, ve sessizce götürür onu
yaşlı *Feryat*, mehtap ile balkıyan
vadi geçidine, kaynağına
kadar sevincin. Huşu içinde
söyler adını *Feryat*, der ki: – Aparan bir akarsudur bu
insanların arasında. –

Stehn am Fuß des Gebirgs.
Und da umarmt sie ihn, weinend.

Einsam steigt er dahin, in die Berge des Ur-Leids.
Und nicht einmal sein Schritt klingt aus dem tonlosen Los.

Aber erweckten sie uns, die unendlich Toten, ein Gleichnis,
siehe, sie zeigten vielleicht auf die Kätzchen der leeren
Hasel, die hängenden, oder
meinten den Regen, der fällt auf dunkles Erdreich im Frühjahr. –

Und wir, die an *steigendes* Glück
denken, empfänden die Rührung,
die uns beinah bestürzt,
wenn ein Glückliches *fällt*.

Dururlar dağın eteğinde.
Ve *Feryat* ağlayarak kucaklar delikanlıyı.

Tek başına tırmanır o, ezeli-ıstırabın dağlarına.
Ve bir kez olsun yankılanmaz ayak sesleri suskun bahtından.

Fakat o ebedi ölüler zihnimizde bir mesel canlandırsaydı şayet,
bak, fındık ağaçlarının kuru dallarından sarkan tırtılsı salkımları
işaret ederlerdi muhtemelen ya da baharda
toprağın kara bağrına düşen yağmuru çağrıştırırlardı. –

Ve biz, mutluluğun *ağdığını*
tahayyül edenler, yaşardık
o bizi âdeta dehşete salan duyguyu,
ne zaman mutlu bir şey *düşecek* olsa.

SONETTE AN ORPHEUS

(1922)

ORPHEUS'A SONELER

Erster Teil

Birinci Bölüm

I

Da stieg ein Baum. O reine Übersteigung!
O Orpheus singt! O hoher Baum im Ohr!
Und alles schwieg. Doch selbst in der Verschweigung
ging neuer Anfang, Wink und Wandlung vor.

Tiere aus Stille drangen aus dem klaren
gelösten Wald von Lager und Genist;
und da ergab sich, daß sie nicht aus List
und nicht aus Angst in sich so leise waren,

sondern aus Hören. Brüllen, Schrei, Geröhr
schien klein in ihren Herzen. Und wo eben
kaum eine Hütte war, dies zu empfangen,

ein Unterschlupf aus dunkelstem Verlangen
mit einem Zugang, dessen Pfosten beben, –
da schufst du ihnen Tempel im Gehör.

I

İşte bir ağaç ağdı. Ey o masum aşkınlık!
Ah söylüyor Orpheus şarkısını! Ey kulaktaki yüce ağaç!
Ve sükûta gömüldü her şey. Ama bu suskuda bile
yeni bir başlangıç, ima ve dönüşüm sürdü gitti.

Sökün ettiler sükûnetin mahlukları başıboş
apaçık ormandan dışarı, yuvalarından inlerinden;
o zaman aşikâr oldu ki hinlikten,
endişeden değil, kulak vermektendi,

o sessiz sedasız hal. Kükreyiş, çığlık, böğürtü
büzüşüp kaldı kalplerinde. Ve bu nağmeyi kucaklamak için
evvelce derme çatma bir kulübenin bile olmadığı,

hepsi hepsi kazıkları zangır zangır sarsılan girişiyle
en karanlık arzularından çatılmış bir sığınağın bulunduğu yerde, –
sen var ettin onlar için *Duyuş*taki tapınağı.

III

Ein Gott vermags. Wie aber, sag mir, soll
ein Mann ihm folgen durch die schmale Leier?
Sein Sinn ist Zwiespalt. An der Kreuzung zweier
Herzwege steht kein Tempel für Apoll.

Gesang, wie du ihn lehrst, ist nicht Begehr,
nicht Werbung um ein endlich noch Erreichtes;
Gesang ist Dasein. Für den Gott ein Leichtes.
Wann aber *sind* wir? Und wann wendet *er*

an unser Sein die Erde und die Sterne?
Dies *ists* nicht, Jüngling, daß du liebst, wenn auch
die Stimme dann den Mund dir aufstößt, – lerne

vergessen, daß du aufsangst. Das verrinnt.
In Wahrheit singen, ist ein andrer Hauch.
Ein Hauch um nichts. Ein Wehn im Gott. Ein Wind.

III

Bir tanrının gücü yetebilir buna. Ama nasıl, söyle bana,
bir erkek ipince lir boyunca nasıl gitsin onun peşi sıra?
Zihni çatışık. Çifte kâlp yolunun kavşağında
kaim bir tapınak yok Apollon uğruna.

Senin öğrettiğin gibi şarkı söyleyiş, ihtiras değil,
nihayet elde edilmiş olanla böbürlenmek de değil;
Varlığın özü şarkı. Tanrı için işten değil.
Ama ne zaman *var oluruz* biz? Ne zaman yöneltir *o*

yeryüzünü ve yıldızları bizim varlığımıza?
Bu *o* değil, delikanlı, değil o sevdiğin, sesin
püskürürcesine zorlasa da ağzını, – öğren

artık unutmayı şu mutantan şarkını. Nasılsa akıp gidecek.
Bir özge demdir doğrusu şarkı söylemek.
Hiç uğruna bir nefes. Tanrı'da bir esgin. Bir bora.

IV

O ihr Zärtlichen, tretet zuweilen
in den Atem, der euch nicht meint,
laßt ihn an eueren Wangen sich teilen,
hinter euch zittert er, wieder vereint.

O ihr Seligen, o ihr Heilen,
die ihr der Anfang der Herzen scheint.
Bogen der Pfeile und Ziele von Pfeilen,
ewiger glänzt euer Lächeln verweint.

Fürchtet euch nicht zu leiden, die Schwere,
gebt sie zurück an der Erde Gewicht;
schwer sind die Berge, schwer sind die Meere.

Selbst die als Kinder ihr pflanztet, die Bäume,
wurden zu schwer längst; ihr trüget sie nicht.
Aber die Lüfte ... aber die Räume ... .

IV

Siz ey müşfik olanlar, karışın ara sıra
sizi kaale almayan havalara;
bırakın ikiye ayrılsın yanaklarınızda,
yeniden bir bütün olup titreşir arkanızda.

Siz ey mesut olanlar, sapasağlam olanlar,
siz o kalplerin miladı gibi görünenler.
Okların gerildiği yaylar ve okların hedefleri,
ilelebet parlayacak gözyaşının iziyle gülümseyişiniz.

Korkmayın acı çekmekten, külfeti
geri gönderin yeryüzünün ağırlığına;
hem ağırdır dağlar, denizler ağır.

Hatta çocukken diktiğiniz ağaçlar bile,
–taşıyamazsınız artık– dev gibi oldular çok zaman önce.
Ama ya esintiler... ya mesafeler...

V

Errichtet keinen Denkstein. Laßt die Rose
nur jedes Jahr zu seinen Gunsten blühn.
Denn Orpheus ists. Seine Metamorphose
in dem und dem. Wir sollen uns nicht mühn

um andre Namen. Ein für alle Male
ists Orpheus, wenn es singt. Er kommt und geht.
Ists nicht schon viel, wenn er die Rosenschale
um ein paar Tage manchmal übersteht?

O wie er schwinden muß, daß ihrs begrifft!
Und wenn ihm selbst auch bangte, daß er schwände.
Indem sein Wort das Hiersein übertrifft,

ist er schon dort, wohin ihrs nicht begleitet.
Der Leier Gitter zwängt ihm nicht die Hände.
Und er gehorcht, indem er überschreitet.

V

Anıt falan dikmeyin. Bırakın da
gül açsın her yıl onun hatırına.
Orphèus çünkü o. Halden hale bürünür
şekilden şekile şunda bunda. Gerek yok başka isimler

bulmaya uğraşmamıza. Şarkı varsa, söyleyen
Orpheus'tur mutlaka. Gelir ve gider.
Epey bir şey sayılmaz mı, gülün çanak yaprağından
birkaç gün daha fazla yaşarsa bazen?

Ah nasıl da solacak kavrayasınız diye!
O da ürkmüş olsa bile yok oluşundan.
Kelamı aşıp giderken *Burad'oluş*u,

çoktan varmıştır artık, eşlik edemeyeceğiniz yere.
Sınırlamaz ellerini lirin telleri.
Boyun eğer üstelik aşıp öteye geçmekle.

VII

Rühmen, das ists! Ein zum Rühmen Bestellter,
ging er hervor wie das Erz aus des Steins
Schweigen. Sein Herz, o vergängliche Kelter
eines den Menschen unendlichen Weins.

Nie versagt ihm die Stimme am Staube,
wenn ihn das göttliche Beispiel ergreift.
Alles wird Weinberg, alles wird Traube,
in seinem fühlenden Süden gereift.

Nicht in den Grüften der Könige Moder
straft ihm die Rühmung lügen, oder
daß von den Göttern ein Schatten fällt.

Er ist einer der bleibenden Boten,
der noch weit in die Türen der Toten
Schalen mit rühmlichen Früchten hält.

VII

Övmek – tam da bu işte! Övmek için görevlendirilmiş biri,
taşın suskunluğundan doğan maden filizi gibi
çıkıp geldi. Onun kalbi, ah o fani üzüm cenderesi
insanlara ebedi şarap sunan.

Asla çatallanmaz sesi tozdan topraktan,
ilahi örnek onu sımsıkı kavradığı zaman.
Her şey üzüm bağı olur, salkım salkım üzüme dönüşür,
onun hassas güney tepelerinde olgunlaşan.

Ne kral mezarlarındaki kokuşmuşluk
ne de tanrılardan vuran bir gölge,
yalana saptırır onun övgülerini.

Şu payidar elçilerden birisidir o,
muhteşem meyvelerle dolu kâseleri
taa ölülerin kapılarına kadar koruyup taşıyan.

IX

Nur wer die Leier schon hob
auch unter Schatten,
darf das unendliche Lob
ahnend erstatten.

Nur wer mit Toten vom Mohn
aß, von dem ihren,
wird nicht den leisesten Ton
wieder verlieren.

Mag auch die Spieglung im Teich
oft uns verschwimmen:
Wisse das Bild.

Erst in dem Doppelbereich
werden die Stimmen
ewig und mild.

IX

Kim gölgeler arasında bile
canlandırdıysa liri,
tükenmez övgüyü basiretle
bir tek o verebilir geri.

Kim ölülerin haşhaş tohumunu
tattıysa onlarla birlikte,
bir tek o yitirmez bir daha
en zayıf tınıyı bile.

Varsın gözümüzde bulanıklaşsın
ikide bir göletteki yansıma:
Sen hayali görmeyi bil.

Yalnız o çifte âlemde
sesler dönüşüp olur
ebedi ve mutedil.

XII

Heil dem Geist, der uns verbinden mag;
denn wir leben wahrhaft in Figuren.
Und mit kleinen Schritten gehn die Uhren
neben unserm eigentlichen Tag.

Ohne unsern wahren Platz zu kennen,
handeln wir aus wirklichem Bezug.
Die Antennen fühlen die Antennen,
und die leere Ferne trug ...

Reine Spannung. O Musik der Kräfte!
Ist nicht durch die läßlichen Geschäfte
jede Störung von dir abgelenkt?

Selbst wenn sich der Bauer sorgt und handelt,
wo die Saat in Sommer sich verwandelt,
reicht er niemals hin. Die Erde *schenkt*.

XII

Selam olsun bizi birleştirebilen o *Ruh*a;
çünkü doğrusu ya biz, *görünümler*de ömür süreriz.
Ve saatler minik adımlarla işler geçer,
bizim için geçerli olan günün yanından.

Bilmeksizin asıl yerimizi,
eyler dururuz günün nabzına göre.
Duyargalar hisseder duyargaları,
ve boş mesafeler taşırdı...

Katışıksız gerilim. Ey *Kudret*in müziği!
Her sıkıntı yönelmedi mi senden öteye
ıvır zıvır uğraşlar sayesinde?

Hatta rençper uğraşıp didinse bile,
erişemez asla tohumun yaza
dönüştüğü yere. Topraktır *bahşeden*.

XVI

Du, mein Freund, bist einsam, weil ... .
Wir machen mit Worten und Fingerzeigen
uns allmählich die Welt zu eigen,
vielleicht ihren schwächsten, gefährlichsten Teil.

Wer zeigt mit Fingern auf einen Geruch? –
Doch von den Kräften, die uns bedrohten,
fühlst du viele ... Du kennst die Toten,
und du erschrickst vor dem Zauberspruch.

Sieh, nun heißt es zusammen ertragen
Stückwerk und Teile, als sei es das Ganze.
Dir helfen, wird schwer sein. Vor allem: pflanze

mich nicht in dein Herz. Ich wüchse zu schnell.
Doch *meines* Herrn Hand will ich führen und sagen:
Hier. Das ist Esau in seinem Fell.

XVI

Sen, dostum, tek başınasın, çünkü...
Biz, kelimeler ve imalarla yavaş yavaş
kendimize mal ediyoruz dünyayı,
onun belki de en cılız, en tehlikeli kısmını.

Kim parmakla gösterir ki bir kokuyu? –
Gene de hissediyorsun bize gözdağı vermiş
güçlerin çoğunu... Tanıyorsun ölüleri
ve ürküyorsun tılsımlı sözlerden.

Bak, demek ki birlikte katlanmalıyız artık,
bütünmüş gibi sanki, yarım yamalak bölük pörçük şeylere.
Zor olacak sana yardım etmek. Hepsi bir yana: sakın ha,

dikmeyesin beni kalbine. Büyüyüverirdim orda süratle.
Halbuki rehber olup *Efendim*in eline şöyle demek istiyorum ben:
İşte. *Esav* bu, postunun altında.

XVII

Zu unterst der Alte, verworrn,
all der Erbauten
Wurzel, verborgener Born,
den sie nie schauten.

Sturmhelm und Jägerhorn,
Spruch von Ergrauten,
Männer im Bruderzorn,
Frauen wie Lauten ...

Drängender Zweig an Zweig,
nirgends ein freier ... .
Einer! O steig ... o steig ...

Aber sie brechen noch.
Dieser erst oben doch
biegt sich zur Leier.

XVII

En altta en eskisi, dolaşık,
budaklanmış ne varsa hepsinin
kökü, hiç farkına varılmamış,
o gizli kaynak.

Tolga ve avcı borazanı,
aksakalların vecizeleri,
ağabey kardeşe garezli,
kadınlarsa lavta gibi...

Üşüşüyor dal üstüne dal,
serbest değil hiçbiri... Biri!
Ah tırman... tırman hadi...

Hâlâ kırılıyorlar ama.
Gene de bir tek şu yukardaki
lir oluyor büküp kendini.

XVIII

Hörst du das Neue, Herr,
dröhnen und beben?
Kommen Verkündiger,
die es erheben.

Zwar ist kein Hören heil
in dem Durchtobtsein,
doch der Maschinenteil
will jetzt gelobt sein.

Sieh, die Maschine:
wie sie sich wälzt und rächt
und uns entstellt und schwächt.

Hat sie aus uns auch Kraft,
sie, ohne Leidenschaft,
treibe und diene.

XVIII

Duyuyor musun, *Efendim*,
*Yeni*nin uğuldayıp sarsılışını?
Yaklaşıyor
onu ululayan yalvaçlar.

Hiçbir duyuş salim değil gerçi
bu hengâme içinde,
övülmek istiyor gene de
artık şu makine parçası.

Bak, işte makine:
nasıl da yuvarlana döne alıyor intikamını,
çirkinleştirip mecalsiz bırakıyor bizi.

Mademki bizden almış gücünü,
tutkusuzca işleyip
hizmet etsin öyleyse.

XIX

Wandelt sich rasch auch die Welt
wie Wolkengestalten,
alles Vollendete fällt
heim zum Uralten.

Über dem Wandel und Gang,
weiter und freier,
währt noch dein Vor-Gesang,
Gott mit der Leier.

Nicht sind die Leiden erkannt,
nicht ist die Liebe gelernt,
und was im Tod uns entfernt,

ist nicht entschleiert.
Einzig das Lied überm Land
heiligt und feiert.

XIX

Bulutların biçimi gibi
çarçabuk değişse de dünya,
ne var ne yoksa kemale eren
rücu ediyor *kadim yuva*ya.

Değişimin ve gidişatın ötesinde,
daha engin daha azade,
ey *Lir Tanrısı* senin uvertürün
hâlâ sürüyor işte.

Hayır, idrak edilmedi acı,
aşk öğrenilmedi,
ve neyse bizi bertaraf eden ölümde,

henüz esrar perdesinden sıyrılmadı.
Bir tek ülkenin dilindeki şarkı
takdis edip kutluyor seni.

XX

Dir aber, Herr, o was weih ich dir, sag,
der das Ohr den Geschöpfen gelehrt? –
Mein Erinnern an einen Frühlingstag,
seinen Abend, in Rußland – , ein Pferd ...

Herüber vom Dorf kam der Schimmel allein,
an der vorderen Fessel den Pflock,
um die Nacht auf den Wiesen allein zu sein;
wie schlug seiner Mähne Gelock

an den Hals im Takte des Übermuts,
bei dem grob gehemmten Galopp.
Wie sprangen die Quellen des Rossebluts!

Der fühlte die Weiten, und ob!
Der sang und der hörte – , dein Sagenkreis
war *in* ihm geschlossen.
Sein Bild: ich weih's.

XX

Peki sana, ya Rab, söyle, ne adayayım sana
ki sensin öğreten işitme duyusunu yarattıklarına? –
Zihnimde Rusya'da bir ilkbahar gününe,
akşamına –bir ata– dair hatıralar...

Karşı köyden yaklaşıyordu o kır at bir başına,
tahta bir kazık ön toynağında,
yalnız olmak için geceleyin çayırlarda;
nasıl da vuruyordu yelesi lüle lüle

coşkusuyla hemahenk boynuna,
hoyratça kösteklenmiş bu dörtnala koşuda.
Ve fokur fokur kaynıyordu saf kanının pınarları!

İçinde duyuyordu enginleri, hem de nasıl!
Şarkı söylüyor ve işitiyordu – senin *söylencedöngün*
içine mühürlenmişti onun.
O hayali, onu adıyorum işte.

XXII

Wir sind die Treibenden.
Aber den Schritt der Zeit,
nehmt ihn als Kleinigkeit
im immer Bleibenden.

Alles das Eilende
wird schon vorüber sein;
denn das Verweilende
erst weiht uns ein.

Knaben, o werft den Mut
nicht in die Schnelligkeit,
nicht in den Flugversuch.

Alles ist ausgeruht:
Dunkel und Helligkeit,
Blume und Buch.

XXII

Sürüklenip gidenleriz biz.
Ama zamanın adımlarını
küçücük bir damla sayın,
*Her dem baki olan*da.

Bütün bu ivecen koşuşturma
er geç bitmiş olacak;
çünkü ancak kalımlı olandır
bize *sırrı* açacak.

Delikanlılar, ah, heba etmeyin
cesareti aceleye
ya da uçuş hevesine.

Her şey sükûn içinde:
karanlık ve aydınlık,
çiçek ve kitap.

Zweiter Teil

İkinci Bölüm

I

Atmen, du unsichtbares Gedicht!
Immerfort um das eigne
Sein rein eingetauschter Weltraum. Gegengewicht,
in dem ich mich rhythmisch ereigne.

Einzige Welle, deren
allmähliches Meer ich bin;
sparsamstes du von allen möglichen Meeren, –
Raumgewinn.

Wieviele von diesen Stellen der Räume waren schon
innen in mir. Manche Winde
sind wie mein Sohn.

Erkennst du mich, Luft, du, voll noch einst meiniger Orte?
Du, einmal glatte Rinde,
Rundung und Blatt meiner Worte.

I

Soluyuş, sen ey görünmez şiir!
Özgüvarlığın etrafında durmadan
safça değiş tokuş edilen uzay boşluğu. İçerisinde
kendimi ahenkle *var*agetirdiğim *denkleşim*.

Gitgide denizi olduğum
o yegâne dalga; sen,
en eli sıkı olanı bütün mümkün denizlerin, –
uzamdan kâr.

Bu kazanılmış yerlerin kaçı zaten
içimdeydi benim. Evladım gibi
bazı rüzgârlar.

Sen, vaktiyle bana ait yerlerle hâlâ dolu olan hava, tanıyor musun beni?
Bir zamanlar sözlerimin pürüzsüz kabuğu,
yuvarlaklığı ve yaprağı olan sen.

VI

Rose, du thronende, denen im Altertume
warst du ein Kelch mit einfachem Rand.
Uns aber bist du die volle zahllose Blume,
der unerschöpfliche Gegenstand.

In deinem Reichtum scheinst du wie Kleidung um Kleidung
um einen Leib aus nichts als Glanz;
aber dein einzelnes Blatt ist zugleich die Vermeidung
und die Verleugnung jedes Gewands.

Seit Jahrhunderten ruft uns dein Duft
seine süßesten Namen herüber;
plötzlich liegt er wie Ruhm in der Luft.

Dennoch, wir wissen ihn nicht zu nennen, wir raten ...
Und Erinnerung geht zu ihm über,
die wir von rufbaren Stunden erbaten.

VI

Gül, ey tahtına kurulmuş oturan, antik çağdakiler için
kenarları sade bir kadehtin sen.
Bizim içinse sınırsız, serapa çiçekleniş,
bitmez tükenmez nesne.

Işıldıyorsun servetinle, safi nur olan bir bedende
âdeta giysi giysi üstüne;
ne var ki her bir yaprağın senin
hem reddi hem inkârıdır her türden elbisenin.

Asırlardır getirir kokun
en tatlı isimlerini bizden yana;
ve ansızın ihtişamıyla kalır havada.

Gene de bilemeyiz onu nasıl anmalı, çok çok tahminde bulunuruz...
Ve anılabilir vakitlerden dilendiğimiz
hatırlayış akıp gider ona doğru.

XIII

Sei allem Abschied voran, als wäre er hinter
dir, wie der Winter, der eben geht.
Denn unter Wintern ist einer so endlos Winter,
daß, überwinternd, dein Herz überhaupt übersteht.

Sei immer tot in Eurydike –, singender steige,
preisender steige zurück in den reinen Bezug.
Hier, unter Schwindenden, sei, im Reiche der Neige,
sei ein klingendes Glas, das sich im Klang schon zerschlug.

Sei – und wisse zugleich des Nicht-Seins Bedingung,
den unendlichen Grund deiner innigen Schwingung,
daß du sie völlig vollziehst dieses einzige Mal.

Zu dem gebrauchten sowohl, wie zum dumpfen und stummen
Vorrat der vollen Natur, den unsäglichen Summen,
zähle dich jubelnd hinzu und vernichte die Zahl.

XIII

Önünde ol bütün vedaların, ardında kalmışçasına
henüz geçmiş kış misali.
Çünkü kışlar içinde öyle bitmek bilmez bir kış var ki,
kalbin anca kışlayarak atlatabilir onu.

Her daim ölü ol *Eurydike*'de –, yüksel şakıya şakıya,
överek tırman gerisin geri o duru bağlantıya.
Burda, sönüp gidenler arasında, bu *Uful* âleminde,
çın çın öten bir kadeh ol – çoktan parçalanmış sesin içinde.

Hem ol~hem bil *Hiçoluş*'un hükmünü
ve deruni titreşiminin ebedi sebebini
ki tamamen yerine getiresin onu, bu defalığına bari.

Hem sarf edilmiş hem de suskun ve dilsiz
topyekûn kaynağına tabiatın, o dile gelmez toplama yani,
ekle kendini sevinçle ve çiz üstünü çıkan sayının.

XVI

Immer wieder von uns aufgerissen,
ist der Gott die Stelle, welche heilt.
Wir sind Scharfe, denn wir wollen wissen,
aber er ist heiter und verteilt.

Selbst die reine, die geweihte Spende
nimmt er anders nicht in seine Welt,
als indem er sich dem freien Ende
unbewegt entgegenstellt.

Nur der Tote trinkt
aus der hier von uns *gehörten* Quelle,
wenn der Gott ihm schweigend winkt, dem Toten.

Uns wird nur das Lärmen angeboten.
Und das Lamm erbittet seine Schelle
aus dem stilleren Instinkt.

XVI

Tekrar tekrar yırtıp açtığımız,
şifa bahşeden o yerdir Tanrı.
Bilmeyi arzuladığımız için haşiniz biz,
O ise şen şakrak, üleştirilmiş.

Saf ve kutsanmış bir bağışı bile
başka türlü kabul etmez âlemine,
o dizginsiz akıbete, kıpırdamadan
göğüs germek haricinde.

Bir tek *Ölmüş* olan içer
burada bizim *işittiğimiz* pınardan,
Tanrı usulca el ettiğinde ona, o *Ölmüş*e.

Bizim nasibimize anca velvele düşer.
Kuzuysa çıngırağını
daha dingin içgüdülerden diler.

XX

Zwischen den Sternen, wie weit; und doch, um wievieles noch weiter,
was man am Hiesigen lernt.
Einer, zum Beispiel, ein Kind ... und ein Nächster, ein Zweiter – ,
o wie unfaßlich entfernt.

Schicksal, es mißt uns vielleicht mit des Seienden Spanne,
daß es uns fremd erscheint;
denk, wieviel Spannen allein vom Mädchen zum Manne,
wenn es ihn meidet und meint.

Alles ist weit –, und nirgends schließt sich der Kreis.
Sieh in der Schüssel, aufheiter bereitetem Tische,
seltsam der Fische Gesicht.

Fische sind stumm ... , meinte man einmal. Wer weiß?
Aber ist nicht am Ende ein Ort, wo man das, was der Fische
Sprache wäre, *ohne* sie spricht?

XX

Ne kadar uzak yıldızların arası; ama gene de daha fazla
yanı başımızdakilerden öğrendiklerimiz arasındaki mesafe.
Birisi, sözgelimi, bir çocuk... ve beriki, bir ikincisi –,
ah nasıl da kopuklar birbirlerinden akılalmaz biçimde.

Kader belki de tartıyor bizi, *Varolanlar* arasındaki genişlikle,
bir yabancılık hissedelim diye;
düşün bir, ne kadardır aradaki mesafe, kız erkekten
hem uzak durup hem onu hayal ettiğinde.

Her şey uzak – ve halka kapanmıyor hiçbir yerde.
Baksana, şen şakrak donatılmış masada, kâsede
ne acayip balıkların yüz ifadesi.

Balıklar dilsiz ... sanılırdı bir zamanlar. Kim bilir?
Peki yok mudur eninde sonunda, balıkların dili neyse
işte o dilin *onlarsız* konuşulduğu bir yer?

XXI

Singe die Gärten, mein Herz, die du nicht kennst; wie in Glas
eingegossene Gärten, klar, unerreichbar.
Wasser und Rosen von Ispahan oder Schiras,
singe sie selig, preise sie, keinem vergleichbar.

Zeige, mein Herz, daß du sie niemals entbehrst.
Daß sie dich meinen, ihre reifenden Feigen.
Daß du mit ihren, zwischen den blühenden Zweigen
wie zum Gesicht gesteigerten Lüften verkehrst.

Meide den Irrtum, daß es Entbehrungen gebe
für den geschehnen Entschluß, diesen: zu sein!
Seidener Faden, kamst du hinein ins Gewebe.

Welchem der Bilder du auch im Innern geeint bist
(sei es selbst ein Moment aus dem Leben der Pein),
fühl, daß der ganze, der rühmliche Teppich gemeint ist.

XXI

Söyle şarkısını kalbim, hiç tanımadığın bahçelerin; o sanki cam
kalıbına dökülmüş, saf ve ulaşılmaz bahçelerin.
Ah kimselere benzemez sularıyla gülleri İsfahan'ın, Şiraz'ın,
yücelt şanını, söyle vect ile şarkılarını onların.

Anlat kalbim, onlardan asla mahrum kalmadığını.
Ballanan incirlerin seni düşleyip olgunlaştığını.
Çiçeğe durmuş dallar arasından bir yüze doğru kabarırcasına
vuran esintilerle haşır neşir olduğunu.

Vazgeç mahrumiyetin, verilmiş hükümden yani
*Varolmak*tan doğduğunu sanma yanılgısından!
İpek iplik, sen de katıldın işte dokumanın içine.

Hangi *hayaldeseni*yle bir olursan ol içten içe,
(acı dolu bir hayattan bir *an* olsun bu isterse),
bil ki maksat tamamıdır, şu övülesi halının.

XXIII

Rufe mich zu jener deiner Stunden,
die dir unaufhörlich widersteht:
flehend nah wie das Gesicht von Hunden,
aber immer wieder weggedreht,

wenn du meinst, sie endlich zu erfassen.
So Entzognes ist am meisten dein.
Wir sind frei. Wir wurden dort entlassen,
wo wir meinten, erst begrüßt zu sein.

Bang verlangen wir nach einem Halte,
wir zu Jungen manchmal für das Alte
und zu alt für das, was niemals war.

Wir, gerecht nur, wo wir dennoch preisen,
weil wir, ach, der Ast sind und das Eisen
und das Süße reifender Gefahr.

XXIII

Çağır beni sana durmaksızın
karşı koyan o saatlerinden birine:
köpeklerin suratı gibi yalvarırcasına yakın
ama nihayet yakaladım sandığında

hep, yeniden başka yöne çevriliveren.
Böylesine mahrum kaldığındır en çok senin olan.
Özgürüz işte. Önceleri hoş karşılandığımızı
zannettiğimiz yerden de kovulduk.

Bir dayanak özlemi çekiyoruz ürke ürke,
bazen eski için çok toy
ve asla olmamış olan için çok yaşlıyız.

Gene de büsbütün adiliz överken,
zira biz hem dal hem bıçağız,
ve tadıyız olgunlaşan tehlikenin.

XXVII

Giebt es wirklich die Zeit, die zerstörende?
Wann, auf dem ruhenden Berg, zerbricht sie die Burg?
Dieses Herz, das unendlich den Göttern gehörende,
wann vergewaltigts der Demiurg?

Sind wir wirklich so ängstlich Zerbrechliche,
wie das Schicksal uns wahr machen will?
Ist die Kindheit, die tiefe, versprechliche,
in den Wurzeln – später – still?

Ach, das Gespenst des Vergänglichen,
durch den arglos Empfänglichen
geht es, als wär es ein Rauch.

Als die, die wir sind, als die Treibenden,
gelten wir doch bei bleibenden
Kräften als göttlicher Brauch.

XXVII

Harap eden *Zaman*, var mı sahiden?
Kıpırtısız dağ başında, ne zaman paramparça edecek hisarı?
Ebediyen tanrılara ait olan şu kâlp,
Demiurg onu ne zaman kirletecek?

Böylesine ürkekçe kırılgan mıyız sahiden,
kaderin bize kanıtlamak istediği kadar?
O derin, vaatkâr çocukluk,
sükûn buldu mu – sonraları – köklerinde?

Ah, *fani* olanın hayaleti,
bir dumanmış gibi geçip gidiyor
masumca duygun olanın içinden.

Bizse, o sürüklenip gidenler olarak
ilahi töre sayılıyoruz gene de
baki güçlerce.

XXIX

Stiller Freund der vielen Fernen, fühle,
wie dein Atem noch den Raum vermehrt.
Im Gebälk der finstern Glockenstühle
laß dich läuten. Das, was an dir zehrt,

wird ein Starkes über dieser Nahrung.
Geh in der Verwandlung aus und ein.
Was ist deine leidendste Erfahrung?
Ist dir Trinken bitter, werde Wein.

Sei in dieser Nacht aus Übermaß
Zauberkraft am Kreuzweg deiner Sinne,
ihrer seltsamen Begegnung Sinn.

Und wenn dich das Irdische vergaß,
zu der stillen Erde sag: Ich rinne.
Zu dem raschen Wasser sprich: Ich bin.

XXIX

Binbir türlü uzaklığın sakin ahbabı, duy,
soluğun nasıl da genleştiriyor uzayı.
Kasvetli çan kulelerinin çatı kirişlerinde
çınla dur. Seni yiyip bitiren neyse,

güçlenir bu besin sayesinde.
Solup yeniden belir başkalaşım içinde.
Nedir en ıstırap veren deneyimin?
İçmek acı geliyorsa sana, şarap ol öyleyse.

Bu uçsuz bucaksız taşkın gecesinde
duyularının kavşağındaki büyülü kudret ol,
anlamı ol onların o acayip karşılaşmasının.

Ve şayet unuttuysa seni dünyevi olan,
de ki dingin toprağa: Akıyorum ben.
De ki canı tez suya: Varım ben.

DIE GEDICHTE AUS DEM NACHLASS
(1910/1926)
TEREKESİNDEN ŞİİRLER

Pietà

Jetzt wird mein Elend voll, und namenlos
erfüllt es mich. Ich starre wie des Steins
Inneres starrt.
Hart wie ich bin, weiß ich nur Eins:
Du wurdest groß –
... ... und wurdest groß,
um als zu großer Schmerz
ganz über meines Herzens Fassung
hinauszustehn.
Jetzt liegst du quer durch meinen Schoß,
jetzt kann ich dich nicht mehr
gebären.

Pietà

Istırap içindeyim baştan ayağa şimdi ve bu keder tarifsizce
dolduruyor içimi. Donakalıyorum öylece, nasıl kaskatı
kesilirse taşın içi.
Katı olduğum kadar bildiğim bir şey varsa:
Sen büyüdün –
... ... de büyüdün,
kalbimin gergefine sığmayıp taşacak
kocaman bir acıya
dönüşmek üzere.
Şimdi çapraz uzanmış yatıyorsun rahmimde,
ben seni doğuramam
bundan böyle.

Die Alraune

Der Hund der die Alraune zog
vom Schrei...

Adamotu

Sökmüş adamotunu köpek
feryat figan...

Die Mandelbäume in Blüte

Die Mandelbäume in Blüte: alles, was wir leisten können, ist, sich ohne Rest zu erkennen in der irdischen Erscheinung.

Unendlich staun ich euch an, ihr Seligen, euer Benehmen,
wie ihr die schwindliche Zier traget in ewigem Sinn.
Ach wers verstünde zu blühn: dem wär das Herz über alle
schwachen Gefahren hinaus und in der großen getrost.

Badem Ağaçları Çiçeğe Durmuş

Badem ağaçları çiçeğe durmuş: Bütün elimizden gelen, ardımızda kalıntı bırakmamacasına, kendimizi dünyevi görünümlerde idrak etmektir.

Hayran hayran sizi seyrediyorum durmadan ey bahtiyarlar, bakıyorum
tavırlarınıza, o fani süsleri ebediyet arzusuyla nasıl taşıdığınıza.
Ah bir anlaşılabilseydi çiçek açmak: o zaman işte kâlp
her küçük tehlikeyi aşar ve teselli bulurdu büyüğünde.

Lange musst du leiden

Lange mußt du leiden, kennend nicht was,
bis plötzlich aus gehässig erbissener Frucht
deines Leidens Geschmack eintritt in dir.
Und da liebst du schon fast das Gekostete. Keiner
redet dirs wieder aus.

Acı Çekmelisin Uzun Süre

Acı çekmelisin uzun süre, neyi tattığının
farkına varmadan, aniden alana dek ıstırabının
kinle ısırılmış meyvesinin tadını.
Sonra zaten hemen bayılacaksın o lokmaya. Kimse
seni bir daha vazgeçiremeyecek ondan.

Überfließende Himmel verschwendeter Sterne

Überfließende Himmel verschwendeter Sterne
prachten über der Kümmernis. Statt in die Kissen,
weine hinauf. Hier, an dem weinenden schon,
an dem endenden Antlitz,
um sich greifend, beginnt der hin-
reißende Weltraum. Wer unterbricht,
wenn du dort hin drängst,
die Strömung? Keiner. Es sei denn,
daß du plötzlich ringst mit der gewaltigen Richtung
jener Gestirne nach dir. Atme.
Atme das Dunkel der Erde und wieder
aufschau! Wieder. Leicht und gesichtlos
lehnt sich von oben Tiefe dir an. Das gelöste
nachtenthaltne Gesicht giebt dem deinigen Raum.

Boşa Harcanmış Yıldızlarla Dolup Taşan Gökyüzü

Boşa harcanmış yıldızlarla dolup taşan gökyüzü
parıldıyor ihtişamla kederin üzerinde. Yastıklara değil,
yukarıya doğru ağla. Burada, zaten ağlayan
ve yok olup giden çehrenin yanı başında,
her tarafa yayılarak başlıyor, mest-
edici kâinat. Kim durdurabilir
akışı, sen oraya doğru
seğirttiğinde? Kimse. Tabii sen aniden
karşı koymadıkça, sana doğru sökün eden
o yıldızların şiddetine. Çek içine.
Solu yeryüzünün karanlığını ve yeniden
bak yukarı! Bi' daha. Uçağan ve çehresiz,
sana doğru abanıyor yukardan derinlikler. Çözünmüş,
geceyi bürünmüş çehre, yer açıyor seninkine.

Narziß

Narziß verging. Von seiner Schönheit hob
sich unaufhörlich seines Wesens Nähe,
verdichtet wie der Duft vom Heliotrop.
Ihm aber war gesetzt, daß er sich sähe.

Er liebte, was ihm ausging, wieder ein
und war nicht mehr im offnen Wind enthalten
und schloß entzückt den Umkreis der Gestalten
und hob sich auf und konnte nicht mehr sein.

Narkissos

Narkissos solup gitti. Güzelliğinden
varlığının yakınlığı durmadan yayıldı havalandı
ve *Heliotrop*'un kokusu gibi yoğunlaştı.
Ama kendisini seyretmekti onun varlık sebebi.

Özünden sızıp yayılanı sevdi, yeniden aldı içine,
ordan oraya taşınmıyordu artık başıboş rüzgârla,
sonra hayran hayran mühürledi biçimlerin çevresini
ve yok etti kendisini; var olmayacaktı bundan böyle.

Dich aufdenkend...

Dich aufdenkend wird mein Wesen erglühter,
meine Adern röten die Nacht.
An meinem Herzen der gerüstete Hüter
klirrt vor Verdacht. Wacht
dein Gefühl durch die mündigen Sterne herüber?
Gehst du aus unaufhaltsamem Raum

Seni Hayal Ettikçe...

Seni hayal ettikçe *koralev* kesiliyor varlığım,
damarlarım kızartıyor geceyi.
Kalbimin etrafında vesveseyle şakırdatıyor
o kuşanmış gardiyan pusatını. Sezilerin
kolluyor mu bu yanı, ergin yıldızların arasından?
Çıkıp geliyor musun karşı konulmaz *Boşluk*tan

Hinter den schuld-losen Bäumen

Hinter den schuld-losen Bäumen
langsam bildet die alte Verhängnis
ihr stummes Gesicht aus.
Falten ziehen dorthin ...
Was ein Vogel hier aufkreischt,
springt dort als Weh-Zug
ab an dem harten Wahrsagermund.

O und die bald Liebenden
lächeln sich an, noch abschiedslos,
unter und auf über ihnen geht
sternbildhaft ihr Schicksal,
nächtig begeistert.
Noch zu erleben nicht reicht es sich ihnen,
noch wohnt es
schwebend im himmlischen Gang,
eine leichte Figur.

Masum Ağaçların Arkasında

Masum ağaçların arkasında
kadim alınyazısı yavaş yavaş
biçimlendiriyor suskun çehresini.
Oraya yerleşiyor kırışıklar...
Bir kuşun burada ciyak ciyak öttüğü şey,
bir acı iziyle peyda oluveriyor, orada,
o kaskatı kâhin dudağında.

Ah pek yakında aşka düşecek olanlar
gülümsüyorlar birbirlerine, henüz elvedasız,
kaderleri, gecegil efsunla sermest
burçlar misali doğup
batıyor üzerlerinde.
Gene de tadına varacakları kadar yakına erişmiyor,
ve hâlâ süzülerek
yaşıyor semavi yörüngede
bir *uçağan* figür.

Du im Voraus verlorne Geliebte

Du im Voraus
verlorne Geliebte, Nimmergekommene,
nicht weiß ich, welche Töne dir lieb sind.
Nicht mehr versuch ich, dich, wenn das Kommende wogt,
zu erkennen. Alle die großen
Bilder in mir, im Fernen erfahrene Landschaft,
Städte und Türme und Brücken und un-
vermutete Wendung der Wege
und das Gewaltige jener von Göttern
einst durchwachsenen Länder:
steigt zur Bedeutung in mir
deiner, Entgehende, an.

Ach, die Gärten bist du,
ach, ich sah sie mit solcher
Hoffnung. Ein offenes Fenster
im Landhaus – , und du tratest beinahe
mir nachdenklich heran. Gassen fand ich, –
du warst sie gerade gegangen,
und die Spiegel manchmal der Läden der Händler
waren noch schwindlich von dir und gaben erschrocken
mein zu plötzliches Bild. – Wer weiß, ob derselbe
Vogel nicht hinklang durch uns
gestern, einzeln, im Abend?

Sen, Daha En Baştan Yitirilmiş...

Sen, daha en baştan
yitirilmiş sevgili, sen *HiçGelmemiş*,
bilmem hangi tınılar okşar gönlünü.
Çabalamıyorum artık seni tanımaya, gelmekte olan
çalkandığı sıra. İçimdeki cümle
muazzam hayal, uzaklardaki tadılmış manzara,
şehirler ve kuleler ve köprüler ve
umulmadık dönüşü yolların
ve bir zamanlar tanrılarla iç içe geçmiş
şu kudretli topraklar:
hepsi, senin o firari anlamına
ağıyor içimde.

Ah, sen o bahçelersin
işte, öyle umutla seyrettiğim.
Açık bir pencere
kır evinde – ve sen yanıma dalgın dalgın
yaklaştıydın neredeyse. Dar sokaklara rastladım, –
tam da ordan geçmiştin az evvel,
ve esnaf dükkanlarında aynaların hâlâ
başı dönüyordu senin yüzünden ara sıra ve benim apansız
suretimi yansıtıyorlardı ürpertiyle. – Kim bilecek dün
aynı kuşun çınlayıp çınlamadığını içimizde,
ayrı ayrı, akşam saatlerinde?

Die große Nacht

Oft anstaunt ich dich, stand an gestern begonnenem Fenster,
stand und staunte dich an. Noch war mir die neue
Stadt wie verwehrt, und die unüberredete Landschaft
finsterte hin, als wäre ich nicht. Nicht gaben die nächsten
Dinge sich Müh, mir verständlich zu sein. An der Laterne
drängte die Gasse herauf: ich sah, daß sie fremd war.
Drüben – ein Zimmer, mitfühlbar, geklärt in der Lampe – ,
schon nahm ich teil; sie empfandens, schlossen die Läden.
Stand. Und dann weinte ein Kind. Ich wußte die Mütter
rings in den Häusern, was sie vermögen – , und wußte
alles Weinens zugleich die untröstlichen Gründe.
Oder es sang eine Stimme und reichte ein Stück weit
aus der Erwartung heraus, oder es hustete unten
voller Vorwurf ein Alter, als ob sein Körper im Recht sei
wider die mildere Welt. Dann schlug eine Stunde – ,
aber ich zählte zu spät, sie fiel mir vorüber. –
Wie ein Knabe, ein fremder, wenn man endlich ihn zuläßt,
doch den Ball nicht fängt und keines der Spiele
kann, die die andern so leicht an einander betreiben,
dasteht und wegschaut, – wohin –?: stand ich und plötzlich,
daß *du* umgehst mit mir, spielest, begriff ich, erwachsene
Nacht, und staunte dich an. Wo die Türme
zürnten, wo abgewendeten Schicksals
eine Stadt mich umstand und nicht zu erratende Berge
wider mich lagen, und im genäherten Umkreis
hungernde Fremdheit umzog das zufällige Flackern
meiner Gefühle – : da war es, du Hohe,
keine Schande für dich, daß du mich kanntest. Dein Atem
ging über mich. Dein auf weite Ernste verteiltes
Lächeln trat in mich ein.

Yüce Gece

Hayran hayran seyrettim seni çoğu kez, dün başladığım pencerede
dikildim ve hayran hayran seyre daldım seni. Yeni şehir sanki
henüz yasaktı bana ve kandırılmamış manzara,
ben yokmuşum gibi kararıyordu. En yakındaki nesneler bile
uğraşmıyordu, kendilerini benim için kavranabilir kılmaya. Dar sokak,
fener direğine doğru kabarıp taşıyordu: gördüm acayipliğini.
Ötede –lambayla aydınlatılmış, duygudaş bir oda–,
işte tam ben de payımı alıyordum ki fark edip kapatıverdiler panjurları.
Durakaldım. Bir çocuk ağladı sonra. Biliyordum civar evlerdeki
annelerin neler yapabildiğini – ve yine biliyordum
onca gözyaşının teselli bulmaz kaynağını.
Ya da bir sesin şarkısı duyuluyor ve umulandan biraz daha
uzağa ulaşıyordu, veya bir ihtiyar büsbütün serzeniş içinde
öksürüyordu aşağıda, haklı olan onun bedeniymiş gibi
daha mutedil dünya karşısında. Sonra bir saat vurdu –
ama saymakta geciktim ben, devrilip gitti yanımdan. –
Hani bir oğlan, şu yeni gelen, nihayet kabul edilip de oyuna
daha ilk topu tutamaz ve diğerlerinin birbirleriyle rahat rahat
oynadıkları hiçbir oyunu beceremez, kalakalır ve
öylece uzaklara dalar ya –kimbilir nereye?–: ben de durup ansızın
kavrayıverdim işte, *sendin* bana ahbaplık edip benimle oynayan
ey kemale ermiş gece, sonra hayran hayran seyrettim seni. Kulelerin
hiddete kapıldığı, önüne geçilmiş kaderiyle bir şehrin
beni çepeçevre kuşattığı, kestirilemez dağların
karşımda uzandığı ve açlık çeken yabansılığın,
halka halka daralarak duygularımın tesadüfi seğirmeleri
etrafında sinsi sinsi dolaştığı o yerde –: ordaydı işte, sen ey Yüce olan,
utanç duymazdın beni tanımaktan. Soluğun
esip geçti üstümden. Engin vakarına yayılmış tebessümün
işledi içime.

Klage

Wem willst du klagen, Herz? Immer gemiedener
ringt sich dein Weg durch die unbegreiflichen
Menschen. Mehr noch vergebens vielleicht,
da er die Richtung behält,
Richtung zur Zukunft behält,
zu der verlorenen.

Früher. Klagtest? Was wars? Eine gefallene
Beere des Jubels, unreife.
Jetzt aber bricht mir mein Jubel-Baum,
bricht mir im Sturme mein langsamer
Jubel-Baum.
Schönster in meiner unsichtbaren
Landschaft, der du mich kenntlicher
machtest Engeln, unsichtbaren.

Feryat

Kimin için ah edip inleyeceksin ey kâlp? Senin gitgide
daha çok sakınılmış hayat yolun, çırpınıp duruyor
şu akıl sır ermez insanlar arasında. Hatta belki daha da beyhude,
koruyor çünkü,
sürdürüyor geleceğe,
yitip gitmiş olana doğru yönünü.

Ağlayıp sızlar mıydın eskiden? Peki neydi o? Yere düşmüş,
ham bir sevinç meyvesi.
Ne ki şimdi yarılıyor ortadan ikiye *Sevinçağacım*,
parçalanıyor fırtınada benim usul usul büyüyen
Sevinçağacım.
Görünmez manzaramın en güzel şeyi,
sensin beni meleklere, o göze sır varlıklara
tanıdık kılan.

Man muss sterben weil man sie kennt

("Papyrus Prisse". Aus den Sprüchen des Ptah-hotep, Handschrift um 2000 v. Chr.)

"Man muß sterben weil man sie kennt." Sterben
an der unsäglichen Blüte des Lächelns. Sterben
an ihren leichten Händen. Sterben
an Frauen.

Singe der Jüngling die tödlichen,
wenn sie ihm hoch durch den Herzraum
wandeln. Aus seiner blühenden Brust
sing er sie an:
unerreichbare! Ach, wie sie fremd sind.
Über den Gipfeln
seines Gefühls gehn sie hervor und ergießen
süß verwandelte Nacht ins verlassene
Tal seiner Arme. Es rauscht
Wind ihres Aufgangs im Laub seines Leibes. Es glänzen
seine Bäche dahin.

Aber der Mann
schweige erschütterter. Er, der
pfadlos die Nacht im Gebirg
seiner Gefühle geirrt hat:
schweige.

Wie der Seemann schweigt, der ältere,
und die bestandenen
Schrecken spielen in ihm wie in zitternden Käfigen.

"Ölmeli Çünkü Onları Tanıdı"

(Prisse Papirüsü elyazmaları. Ptahhotep'in vecizelerinden, MÖ 2000)

"Ölmeli çünkü onları tanıdı." Ölmeli
gülümseyişlerinin anlatılmaz çiçeklenişi yüzünden. Ölmeli
onların o hassas elleri yüzünden. Ölmeli
kadınlar yüzünden.

Delikanlı söylesin şarkısını ölümcüllerin
*Gönüloylumu*nda döne döne yükselirken
onlar. O tomurcuklanan göğsünden
söylesin şarkısını:
ulaşılmaz olanlara! Ah, ne acayipler onlar.
Belirip onun
sezi doruklarında
boşaltıyorlar tatlı tatlı dönüşmüş geceyi
kollarının ıpıssız vadisine. Ve gövdesinin yaprakları arasında
rüzgârı hışırdıyor ağışlarının. Balkıyor
akışıyor dereleri.

Ama yetişkin
susakalsın allak bullak. O, gece vakti
patikasız sezi yamaçlarında
yolunu şaşıran:
susakalsın.

Gemicinin, şu ihtiyarın sustuğu gibi,
hem de katlanılmış ürpertiler
oynaşırken içinde, titretircesine kafesleri.

Heimkehr

Heimkehr: wohin? Da alle Arme schmerzen
und Blicke, alle, mißverstehn.
Auszug: wohin? Die Fernen sind im Herzen,
und wie sie dir nicht *dort* geschehn,

betrügst du dich um jeden Weg. Was bleibt?

Nichts, als zu *sein.* Zum nächsten Stein zu sagen:
Du bist jetzt ich; ich aber bin der Stein.
Heil mir. Die Not kann aus mir Quellen schlagen,
und das Unsägliche wird aus mir schrein,

das Menschen nicht ertragen, wenn sie's treibt.

Sılaya Dönüş

Sılaya dönüş: nereye? Orda bütün kollar sızlar
ve bakışların hepsi yanlış anlar.
Göç: nereye? Kalptedir uzaklar,
ve *orda*, kalbinde belirmedikçe,

her olası güzergâhla kandırırsın kendini. Ne kalır geriye?

*Olmak*tan başka hiçbir şey; ve şöyle söylemekten en yakındaki taşa:
Sen bensin artık; bense taş.
Selam bana! Mahrumiyet pınarlar fışkırtabilir benden,
çığlık olup taşabilir *Dilegelmez* olan içimden,

ki katlanamaz insanlar ona kapılıp sürüklenince.

Ausgesetzt auf den Bergen des Herzens

Ausgesetzt auf den Bergen des Herzens. Siehe, wie klein dort,
siehe: die letzte Ortschaft der Worte, und höher,
aber wie klein auch, noch ein letztes
Gehöft von Gefühl. Erkennst du's?
Ausgesetzt auf den Bergen des Herzens. Steingrund
unter den Händen. Hier blüht wohl
einiges auf; aus stummem Absturz
blüht ein unwissendes Kraut singend hervor.
Aber der Wissende? Ach, der zu wissen begann
und schweigt nun, ausgesetzt auf den Bergen des Herzens.
Da geht wohl, heilen Bewußtseins,
manches umher, manches gesicherte Bergtier,
wechselt und weilt. Und der große geborgene Vogel
kreist um der Gipfel reine Verweigerung. – Aber
ungeborgen, hier auf den Bergen des Herzens ... .

Kalbin Dağlarında *Tenha*...

Kalbin dağlarında *Tenha*. Bak nasıl da küçük orda,
bak: soṇ beldesi sözlerin, yukarda,
o da küçücük ama son
avlusu duyuşun. Onu tanıyor musun?
Kalbin dağlarında *Tenha*. Ellerin
altındaki taş zemin. Gerçi burda bile
bir şeyler tomurcuklanıyor; bilisiz bir ot
şarkı söyleyerek çiçekleniyor dilsiz uçurum yamacından.
Peki ya bilinci olan? Ah, anlamaya başladı o
ve suslu artık, *Tenha*, kalbin dağlarında.
İşte bir sürü zinde farkındalık gezinip duruyor
ordan oraya, bir yığın esirgenmiş dağ hayvanı,
yer değiştirip konaklıyor. Ve o korunmuş devasa kuş
dönüp duruyor som inkârın doruğunda. – Ama
korunmasız, burada, kalbin dağlarında...

Einmal noch kam zu dem Ausgesetzten

Einmal noch kam zu dem Ausgesetzten,
der auf seines Herzens Bergen ringt,
Duft der Täler. Und er trank den letzten
Atem wie die Nacht die Winde trinkt.
Stand und trank den Duft, und trank und kniete
noch ein Mal.
Über seinem steinigen Gebiete
war des Himmels atemloses Tal
ausgestürzt. Die Sterne pflücken nicht
Fülle, die die Menschenhände tragen,
schreiten schweigend, wie durch Hörensagen
durch ein weinendes Gesicht.

Bir Kez Daha Ulaştı Vadilerin Kokusu

Bir kez daha ulaştı vadilerin kokusu,
kalbinin dağlarında çırpınıp duran
şu *Tenha*ya. O da çekti içine son nefesi
gecenin rüzgârları soğuruşu gibi.
Durdu ve soğurdu kokuyu, çekip içine diz çöktü
bir kez daha.
Kayalık bölgelerinin üstünde
dökülüp saçıldı semanın
soluksuz vadisi. Dermiyor yıldızlar
beşerin eliyle yaratılan bereketi,
suskuyla kayıyorlar, ağlayan bir çehreyi
boydan boya kateden rivayet misali.

Irrlichter

Wir haben einen alten Verkehr
mit den Lichtern im Moor.
Sie kommen mir wie Großtanten vor ...

Ich entdecke mehr und mehr
zwischen ihnen und mir den Familienzug,
den keine Gewalt unterdrückt:
diesen Schwung, diesen Sprung, diesen Ruck, diesen Bug,
der den andern nicht glückt.

Auch ich bin dort, wo die Wege nicht gehn,
im Schwaden, den mancher mied,
und ich habe mich oft verlöschen sehn
unter dem Augenlid.

Bataklık Işıkları

Eski bir bağ var
bataklık ışıklarıyla aramızda.
Büyükhalalarım gibi görünüyorlar bana...

Hiçbir gücün bastıramayacağı
bir aile çekimi keşfediyorum
gitgide onlarla aramda:
bu devinim, bu sıçrayış, bu silkiniş,
başkalarının başaramadığı bu kavis.

Ben de ordayım işte, o yolların ulaşmadığı yerde,
çoklarının sakındığı buğular dumanlar içinde,
ve sık sık izliyorum sönüp gidişimi
gözkapaklarımın ardında.

Die Lauben unsrer Schmerzen

O wie sind die Lauben unsrer Schmerzen
dicht geworden. Noch vor wenig Jahren
hätten wir für unsre wunderbaren
Herzen nicht so dunkeln Schutz gefunden.

Winde hätten von den Liebesmunden
uns die stillen Flammen hingerissen,
und es wäre aus den ungewissen
Stunden kühler Schein in uns gefallen.

Aber hinter unsern Schmerzen, allen
immer höhern, immer dichtern
Schmerzen, brennen wir mit windstillen
Gesichtern.

Sızılarımızın Çardağı

Ah nasıl da kalınlaştı sızılarımızın
çardağı. Oysa daha birkaç yıl önce
böyle izbe bir barınak
bulamazdık şahane gönüllerimize.

Rüzgârlar aşkın dudaklarından
sürükleyip getirirdi bize dingin alevleri,
ve müphem saatlerden serin
bir pırıltı düşerdi içimize.

Ama sızılarımızın, gitgide daha büyük
daha yoğun bütün sancılarımızın
ardında, kavrulup duruyoruz işte
sütliman çehrelerle.

An Hölderlin

Verweilung, auch am Vertrautesten nicht,
ist uns gegeben; aus den erfüllten
Bildern stürzt der Geist zu plötzlich zu füllenden; Seeen
sind erst im Ewigen. Hier ist Fallen
das Tüchtigste. Aus dem gekonnten Gefühl
überfallen hinab ins geahndete, weiter.

Dir, du Herrlicher, war, dir war, du Beschwörer, ein ganzes
Leben das dringende Bild, wenn du es aussprachst,
die Zeile schloß sich wie Schicksal, ein Tod war
selbst in der lindesten, und du betratest ihn; aber
der vorgehende Gott führte dich drüben hervor.

O du wandelnder Geist, du wandelndster! Wie sie doch alle
wohnen im warmen Gedicht, häuslich, und lang
bleiben im schmalen Vergleich. Teilnehmende. Du nur
ziehst wie der Mond. Und unten hellt und verdunkelt
deine nächtliche sich, die heilig erschrockene Landschaft,
die du in Abschieden fühlst. Keiner
gab sie erhabener hin, gab sie ans Ganze
heiler zurück, unbedürftiger. So auch
spieltest du heilig durch nicht mehr gerechnete Jahre
mit dem unendlichen Glück, als wär es nicht innen, läge
keinem gehörend im sanften
Rasen der Erde umher, von göttlichen Kindern verlassen.
Ach, was die Höchsten begehren, du legtest es wunschlos
Baustein auf Baustein: es stand. Doch selber sein Umsturz
irrte dich nicht.

Was, da ein solcher, Ewiger, war, mißtraun wir
immer dem Irdischen noch? Statt am Vorläufigen ernst
die Gefühle zu lernen für welche
Neigung, künftig im Raum?

Hölderlin'e

Konaklamak nasip değil bize, en içli dışlı olduklarımızın
yanında bile; olmuş bitmiş hayallerden
apansız atılıverir *Ruh* gerçekleştirilecek olanlara; göller
ancak *ebet*tedir. Burda düşüştür
en mahir olunan şey. Ustalıklı bir duygudan
çullanıveririz öcü alınmış olana ve ötesine doğru.

Sana, ey *Muhteşem* olan, ey *Ruh-uyaran*, mecburi hayaldi
sana bütün bir hayat ve sen onu dile getirdiğinde,
kader misali kapanıverdi dize, bir ölüm vardı
en mülayim olanında bile ve sen daldın onun içine;
ama elbette başı çeken tanrı alıp götürdü seni ötelere.

Sen ey gezgin *Ruh*, sen gezginlerin en gezentisi! Nasıl da
sıcacık şiirlerinde oturup evcimen, upuzun kalakalırlar
kıt benzetmeleriyle şu tüm ötekiler. *Paydaşlar*. Bir tek sen
süzülürsün ay gibi. Ve senin o vedalarda hissettiğin gececil,
mübarek ürkmüş manzaran
aydınlanır kararır aşağıda. Kimse
daha asilce feda etmedi, daha sağlam,
daha müstağni geri vermedi onu *Bütün*'e. Sen de öyle
kutlu oynadın, artık çetelesini tutmadığın yıllar boyunca
bitimsiz mutlulukla, o sanki senin içinde değilmiş de, kimseye
ait olmaksızın uzanıp yatıyormuş gibi yeryüzünün
asude çimenlerinde, ilahi çocuklarca terk edilmiş.
Ah en ululaın imrendikleri neyse, gönülsüzce bina ettin onu sen,
tuğla üstüne tuğla: dikildi ayağa. Ama devrilişi bile
şaşırtmadı seni yolundan.

Madem vardı böyle ebedi birisi, neden hâlâ güvenmiyoruz
Dünyevi olana? *Eğreti* olandan ciddiyetle öğrenmektense
duyguların neye, nereye yöneleceğini
gelecekteki uzamda?

Der Tod Moses

Keiner, der finstere nur gefallene Engel
wollte; nahm Waffen, trat tödlich
den Gebotenen an. Aber schon wieder
klirrte er hin rückwärts, aufwärts,
schrie in die Himmel: Ich kann nicht!

Denn gelassen durch die dickichte Braue
hatte ihn Moses gewahrt und weitergeschrieben:
Worte des Segens und den unendlichen Namen.
Und sein Auge war rein bis zum Grunde der Kräfte.

Also der Herr, mitreißend die Hälfte der Himmel,
drang herab und bettete selber den Berg auf;
legte den Alten. Aus der geordneten Wohnung
rief er die Seele; die, auf! und erzählte
vieles Gemeinsame, eine unzählige Freundschaft.

Aber am Ende wars ihr genug. Daß es genug sei,
gab die vollendete zu. Da beugte der alte
Gott zu dem Alten langsam sein altes
Antlitz. Nahm ihn im Kusse aus ihm
in sein Alter, das ältere. Und mit Händen der Schöpfung
grub er den Berg zu. Daß es nur einer,
ein wiedergeschaffener, sei unter den Bergen der Erde,
Menschen nicht kenntlich.

Musa'nın Ölümü

Hiçbiri değil, bir tek o kasvetli, kovgun melek
hevesliydi; silahları aldı, ölümüne hizalandı
Tanrı buyruklarına. Ama işte yeniden
bangır bangır gerisin geri, yukarı doğru,
haykırıverdi semaya: Yapamam!

Zira Musa çalımsı kaşları arasından, istifini hiç bozmadan
onu fark edip yazmaya devam etmişti:
Kutlu Kelam'ı ve o ebedi İsmi.
Ve gözleri dupduruydu taa dibine kadar kudretinin.

Bunun üzerine Rab sürükleyip götürerek semanın yarısını,
aşağıya yöneldi ve bizzat döşek kıldı dağı;
yatırdı yaşlı adamı. Derli toplu meskeninden
çağırdı ruhu; fırlayıverdi o da! Ve sayıp döktü
bir yığın ortak şeyi, hesaba gelmez bir dostluğu.

Ama nihayet tamamdı işte. Kabullendi mutmain ruh
bu kadarının kâfi olduğunu. Sonra ezeli Tanrı
yavaşça yaklaştırdı kadim çehresini
ihtiyara. Çıkarıp aldı onu ondan bir öpücükle
daha büyük olan kendi yaşına. Ve hilkatin elleriyle
kazdı dağ mezarını. Yeryüzünün dağları arasında,
insanların ayırt edemediği, yeniden yaratılmış,
yegâne dağ olsun diye.

An die Musik

Musik: Atem der Statuen. Vielleicht:
Stille der Bilder. Du Sprache wo Sprachen
enden. Du Zeit,
die senkrecht steht auf der Richtung
vergehender Herzen.

Gefühle zu wem? O du der Gefühle
Wandlung in was? – : in hörbare Landschaft.
Du Fremde: Musik. Du uns entwachsener
Herzraum. Innigstes unser,
das, uns übersteigend, hinausdrängt, –
heiliger Abschied:
da uns das Innre umsteht
als geübteste Ferne, als andre
Seite der Luft:
rein,
riesig,
nicht mehr bewohnbar.

Müziğe Dair

Müzik: Heykellerin *soluyuş*u. Bir ihtimal:
Tasvirlerin sükûneti. Sen, sözün bittiği yerdeki
söz. Sen, solup giden
kalplerin güzergâhında
dikine duran *Zaman*.

*Kim*e yönelik duygular? Sen ey evrilişi
duyguların, *ne*ye? –: işitilir manzaraya.
Sen, yabancı: müzik. Sen bize sığmaz olan
Gönüloylumu. En içkin canımız,
aşıp geçerek bizi, sökün ediyor dışarı, –
kutsal veda:
Bâtın kuşatırken bizi
maharetli mesafeler misali, hani
havanın öbür tarafı gibi:
duru,
koskocaman,
ve artık meskûn olmayan.

Baudelaire

Für Anita Forrer

Der Dichter einzig hat die Welt geeinigt,
die weit in jedem auseinanderfällt.
Das Schöne hat er unerhört bescheinigt,
doch da er selbst noch feiert, was ihn peinigt,
hat er unendlich den Ruin gereinigt:

und auch noch das Vernichtende wird Welt.

Baudelaire

Anita Forrer için

Bir tek şair birleştirdi, her parçası
birbirinden çok uzağa düşmüş dünyayı.
*Şer*le onadı güzelliği,
methiyeler düzüp dursa da ruhuna eziyet eden şeye,
sonsuza dek paklayıp arındırdı o viraneyi:

yine de hâlâ viran eden, dünya oluyor.

Wir, in den ringenden Nächten,

Wir, in den ringenden Nächten,
wir fallen von Nähe zu Nähe;
und wo die Liebende taut,
sind wir ein stürzender Stein.

Biz O Kıvrandıran Gecelerde

Biz o kıvrandıran gecelerde,
düşüp duruyoruz buracıktan şuracığa;
ve yârin çiy tanesi olduğu yerde,
bir taş oluyoruz onun içine yuvarlanıveren.

Mein scheuer Mondschatten

Mein scheuer Mondschatten spräche gern
mit meinem Sonnenschatten von fern
in der Sprache der Toren;
mitten drin ich, ein beschienener Sphinx,
Stille stiftend, nach rechts und links
hab ich die beiden geboren.

Benim Ürkek Aygölgem

Benim ürkek aygölgem can atardı
güneşgölgemle uzaklardan
ahmakların üslubuyla konuşmaya;
bense aralarında, ışımış Sfenks,
sükûnet bahşederek, sağa~sola
doğurdum her ikisini de.

Odette R...

Tränen, die innigsten, *steigen*!

O wenn ein Leben
völlig stieg und aus Wolken des eigenen Herzleids
niederfällt: so nennen wir Tod diesen Regen.

Aber fühlbarer wird darüber, uns Armen, das dunkle –,
köstlicher wird, uns Reichen, darüber das seltsame Erdreich.

Odette R...

Ey en içten gelen gözyaşları, *taşın*!

Ah ne zaman bir hayat
külliyen yükselip de gönlünün elem bulutlarından
boşanıverse: ölüm deriz o yağmura biz.

Bu yüzden işte biz fakirler için daha duyumsanabilir olur şu kara toprak –
ve daha doyulmaz olur bu yüzden biz zenginler için şu garip toprak.

Wir sagen Reinheit und wir sagen Rose

Wir sagen Reinheit und wir sagen Rose
und klingen an an alles, was geschieht;
dahinter aber ist das Namenlose
uns eigentlich Gebilde und Gebiet.

Mond ist uns Mann und Erde ist uns weiblich,
die Wiese scheint voll Demut, stolz der Wald;
doch über alles wandelt unbeschreiblich
die immer unentschiedene Gestalt.

Die Welt bleibt Kind; nur wir erwachsen leider.
Blume und Stern sind still, uns zuzusehn.
Und manchmal scheinen wir die Prüfung beider
und dürfen fühlen, wie sie uns bestehn.

Safiyet Diyoruz, Gül Diyoruz

Safiyet diyoruz, gül diyoruz
ve yankıyoruz olup biten her şeyde;
ardındaki adı sanı olmayandır oysa
asıl oluş, asıl diyar bize.

Ay erkek bizim için, yeryüzü dişi,
çayır tevazu dolu görünüyor, ormansa mağrur;
gene de her şeyin üstünde tarifsizce salınıyor
o her daim *muallak* biçim.

Dünya çocuk kalıyor; bir tek biz büyüyoruz ne yazık ki.
Çiçekle yıldız dingin, bizi seyre koyulmuş.
Bazen sınav gibi görünüyoruz onlara
ve hissedebiliyoruz bizi nasıl geçtiklerini.

Tränenkrüglein

Andere fassen den Wein, andere fassen die Öle
in dem gehöhlten Gewölb, das ihre Wandung umschrieb.
Ich, als ein kleineres Maß, und als schlankestes, höhle
mich einem andern Bedarf, stürzenden Tränen zulieb.

Wein wird reicher, und Öl klärt sich noch weiter im Kruge.
Was mit den Tränen geschieht? – Sie machten mich schwer,
machten mich blinder und machten mich schillern am Buge,
machten mich brüchig zuletzt und machten mich leer.

Gözyaşı Şişeciği

Diğerlerinde şarap var, yağ var ötekilerde, yatıyorlar öylece
çeperlerini belirleyen oyulmuş tonoz içinde.
Bense daha küçük, incecik bir endazede, bambaşka bir ihtiyaç için
oyulmuşum, düşen gözyaşlarını biriktireyim diye.

Daha bir olgunlaşıyor şarap ve yağ daha da berraklaşıyor haznelerde.
Ya gözyaşlarına ne oluyor? – Onlar ağırlaştırdı beni,
daha kör kıldılar, ışıl ışıl ettiler kıvrımlarımı,
en nihayet çatlatıp beni, büsbütün boşalttılar içimi.

Haï-Kaï

Kleine Motten taumeln schauernd quer aus dem Buchs;
sie sterben heute Abend und werden nie wissen,
daß es nicht Frühling war.

Haiku

Minik güveler titreyerek sendeliyor çalıların arasında;
bu akşam ölecekler ve asla bilmeyecekler,
baharın gelmediğini.

Eine Furche...

Eine Furche in meinem Hirn,
eine Linie meiner Hand:
hält die Gewohnheit stand,
wird sie mir beides verwirrn.

Rette dich und entflieh
aus dem verengten Netz.
Wirf ein neues Gesetz
über dich und sie.

Bir Yarık...

Beynimde bir yarık,
avcumda bir çentik:
bildiğini okursa şayet alışkanlık,
karman çorman olacak ikisi de.

Koru kendini kurtar,
kaç bu daralmış ağdan.
Yeni bir yasa doğur,
kendin ve onlar için baştan.

Wir sind nur Mund

Wir sind nur Mund. Wer singt das ferne Herz,
das heil inmitten aller Dinge weilt?
Sein großer Schlag ist in uns eingeteilt
in kleine Schläge. Und sein großer Schmerz
ist, wie sein großer Jubel, uns zu groß.
So reißen wir uns immer wieder los
und sind nur Mund. Aber auf einmal bricht
der große Herzschlag heimlich in uns ein,
so daß wir schrein –,
und sind dann Wesen, Wandlung und Gesicht.

Biz Ağızdan İbaretiz

Biz ağızdan ibaretiz. Kim söyleyecek her şeyin tam ortasında
sağ salim konaklayan şu ücra kalbin şarkısını?
Onun güm güm atışları minicik vuruşlara bölünmüştür
içimizde. Ve müthiş ağrısı,
aynı müthiş sevinci gibi çok büyük gelir bize.
Bu yüzden tekrar tekrar sıyırıp atarız kendimizi
ve kalırız ağızdan ibaret. Ama sonra birdenbire
o müthiş kâlp atışı gizlice istila eder bizi;
bizse avaz avaz bağırır,
Varlık, *Dönüşüm* ve *Sima* oluruz böylece.

Vorfrühling

Härte schwand. Auf einmal legt sich Schonung
an der Wiesen aufgedecktes Grau.
Kleine Wasser ändern die Betonung.
Zärtlichkeiten, ungenau,

greifen nach der Erde aus dem Raum.
Wege gehen weit ins Land und zeigens.

Unvermutet siehst du seines Steigens
Ausdruck in dem leeren Baum.

Erken Bahar

Haşinlik çekilip gitti. Ansızın çöküverdi rikkat
çayırların çıplak griliği üstüne.
Derecikler değiştiriyor ses perdelerini.
Okşayışlar, yarım yamalak,

uzanıyor fezadan yeryüzüne.
Ve yollar onu ima ederek uzak diyarlara akıp gidiyor.

Sense görüyorsun aniden onun
tırmanan çehresini kuru ağaçta.

Vergänglichkeit

Flugsand der Stunden. Leise fortwährende Schwindung
auch noch des glücklich gesegneten Baus.
Leben weht immer. Schon ragen ohne Verbindung
die nicht mehr tragenden Säulen heraus.

Aber Verfall: ist er trauriger, als der Fontäne
Rückkehr zum Spiegel, den sie mit Schimmer bestaubt?
Halten wir uns dem Wandel zwischen die Zähne,
daß er uns völlig begreift in sein schauendes Haupt.

Fanilik

Saatlerin *akarkum*u. Hayırla kutsanmış binanın bile
sessiz sedasız, biteviye silinip gidişi.
Dirim esip duruyor. O hiçbir şey taşımaz olmuş
kolonlar, bağlantısızca çıkıntı yapıyor artık.

Ama zeval: peki o daha mı hazin, fiskiyenin
yalım alaz zerreler saçtığı aynaya geri dönüşünden?
Öyle sürelim ki değişimin dişleri arasına kendimizi,
mütecessis başıyla külliyen kavrasın bizi.

Welt war in dem Antlitz der Geliebten

Welt war in dem Antlitz der Geliebten –,
aber plötzlich ist sie ausgegossen:
Welt ist draußen, Welt ist nicht zu fassen.

Warum trank ich nicht, da ich es aufhob,
aus dem vollen, dem geliebten Antlitz
Welt, die nah war, duftend meinem Munde?

Ach, ich trank. Wie trank ich unerschöpflich.
Doch auch ich war angefüllt mit zuviel
Welt, und trinkend ging ich selber über.

Dünya Yüzündeydi Sevgilinin

Dünya yüzündeydi sevgilinin –,
ama taşıp boşalıverdi birden:
dünya dışarda, dünya zapt edilemez artık.

Neden, neden içmedim kaldırdığımda
o dopdolu, o sevgili çehresinden
dünyayı, öyle yakındı ki kokusu dudaklarıma?

Ah, içtim. Nasıl içtim kanmazcasına hem.
Ama öyle tıka basa doluydum ki ben de
dünyayla, içerken taştım durdum kendimden.

Aufgedeckter das Land

Aufgedeckter das Land: auf allen Wegen ist Heimkehr,
durch den gelockerten Baum sieht man das Haus, wie es währt.
Himmel entfernt sich von uns. Wärmt nun, oh Herzen, die Erde,
daß sie uns innig gehört in dem verlassenen Raum.

Gitgide Daha Çıplak Arazi

Gitgide daha çıplak arazi: sılaya çıkıyor bütün dönüş yolları,
hafiflemiş ağacın dalları arasından ev görünüyor, yerli yerinde hâlâ.
Gökyüzüyse bizden uzaklaşıyor. Ah kalpler, ısıtın artık yeryüzünü,
ki bizim olsun taa derinden o ıpıssız boşlukta.

Handinneres

Innres der Hand. Sohle, die nicht mehr geht
als auf Gefühl. Die sich nach oben hält
und im Spiegel
himmlische Straßen empfängt, die selber
wandelnden.
Die gelernt hat, auf Wasser zu gehn,
wenn sie schöpft,
die auf den Brunnen geht,
aller Wege Verwandlerin.
Die auftritt in anderen Händen,
die ihresgleichen
zur Landschaft macht:
wandert und ankommt in ihnen,
sie anfüllt mit Ankunft.

El Ayası

Avuç içi. Artık duygudan başka hiçbir şeyi
adımlamayan taban. Yukarıya doğru çevrili
ve aynasında
o kendi başına gezinen
semavi sokakları ağırlayan.
Daldırılınca su üstünde *seyr*etmeyi
öğrenmiş olan,
o kuyuların üstünde dolanan,
olanca yolu dönüştüren.
Belirip başka ellerde
kendi gibi olanları
manzaraya çeviren:
onlarla dolaşıp ulaşan
ve onları varışla tıka basa dolduran.

Die Blume des Abschieds

Irgendwo blüht die Blume des Abschieds und streut
immerfort Blütenstaub, den wir atmen, herüber;
auch noch im kommendsten Wind atmen wir Abschied.

Veda Çiçeği

Bir yerlerde veda çiçeği açıyor, bize doğru
saçıyor durmadan, soluduğumuz polenlerini:
vedayı çekiyoruz içimize, yaklaşan ilk rüzgârda dahi.

Die Vogelrufe fangen an zu rühmen

Die Vogelrufe fangen an zu rühmen.
Und sind im Recht. Wir hören lange hin.
(Wir hinter Masken, ach, und in Kostümen!)
Was rufen sie? ein wenig Eigensinn,
ein wenig Wehmut und sehr viel Versprechen,
das an der halbverschlossnen Zukunft feilt.
Und zwischendurch in unserm Horchen heilt
das schöne Schweigen, das sie brechen.

Bir Övgüdür Tutturdu Kuşötüşleri

Bir övgüdür tutturdu *kuşötüşleri*.
Hakları da var buna. Ne zamandır kulak kesilmişiz.
(Maskelerimizin ardında, heyhat, kıyafetler içinde!)
Ya nedir çığırdıkları? Bir parça serkeşlik,
biraz hüzün ve yarı kilitli gelecekte
raspa yapıp duran çokça vaat.
Esenlik bağışlıyor ara sıra *Duyuş*umuza,
kesintiye uğrattıkları o nefis sükût.

Maltes Lied

Du, der ichs nicht sage, daß ich bei Nacht
weinend liege,
deren Wesen mich müde macht
wie eine Wiege.
Du, die mir nicht sagt, wenn sie wacht
meinetwillen:
wie, wenn wir diese Pracht
ohne zu stillen
in uns ertrügen?
– – – – – –
Sieh dir die Liebenden an,
wenn erst das Bekennen begann,
wie bald sie lügen.
– – – – – –
Du machst mich allein. Dich einzig kann ich vertauschen.
Eine Weile bist dus, dann wieder ist es das Rauschen,
oder es ist ein Duft ohne Rest.
Ach, in den Armen hab ich sie alle verloren,
du nur, du wirst immer wieder geboren:
weil ich niemals dich anhielt, halt ich dich fest.

Malte'nin Şarkısı

Sen, geceleri hıçkıra hıçkıra yattığımı
söylemediğim;
varlığı, beni bir beşik misali bitap
düşüren.
Sen, benim uğruma gözüne uyku girmediğinde
demeyen:
İster misin katlanalım
söndürmeden,
içimizdeki göz kamaştıran ateşe?
– – – – – –
Baksana şu sevdalılara,
bir başladılar mı itirafa,
yalan oluveriyor bütün sözleri.
– – – – – –
Sensin beni yalnız koyan. Bir tek seni evirebiliyorum biçimden biçime.
Bi' bakıyorum sensin, sonra işte yeniden uğultu
ya da uçup giden bir koku.
Ah, hepsini yitirdim kollarımda,
sen, sadece sen doğup duruyorsun demâdem:
Değil mi ki hiç alıkoymadım, sımsıkı tutuyorum seni o yüzden.

POÈMES EN FRANÇAIS
(1922/1926)
FRANSIZCA ŞİİRLER

Chaque pétale un linceul

Préfères-tu, rose, être l'ardente compagne
de nos transports présents?
Est-ce souvenir qui davantage te gagne
lorsqu'un bonheur se reprend?

Tant de fois je t'ai vue, heureuse et sèche,
– chaque pétale un linceul–
dans un coffret odorant, à côté d'une mèche,
ou dans un livre aimé qu'on relira seul.

Her Taçyaprak Bir Kefen

İstemez miydin ah gül, coşkun ortağı olmayı
halen duyduğumuz esrimenin?
Yoksa daha çok kazanan bir anı olmayı mı tercih ederdin
mutluluk dizginleri yeniden ele geçirdiğinde?

Kaç kere gördüm seni memnun ve kuru,
–her taçyaprağın bir kefen–
hoş kokulu bir kutuda, bir bukle saçın yanında
ya da tek başına bi' daha okunacak sevilen bir kitabın arasında.

Été

Été: être pour quelques jours
le contemporain des roses;
respirer ce qui flotte autour
de leurs âmes écloses.

Faire de chacune qui se meurt
une confidente,
et survivre à cette soeur
en d'autres roses absentes.

Yaz

Yaz: Birkaç günlüğüne
güllerle akran olmak ve
süzülen ne varsa solumak
serpilen ruhlarının etrafında.

Bir mahrem-i esrar edinip
ölen her bir gülden,
yaşatmak o ahretliği
öbür kayıp güllerde.

Depuis quand nous te jouons

Depuis quand nous te jouons
avec nos yeux, fenêtre!
Comme la lyre, tu devais être
rendue aux constellations!

Instrument tendre et fort
de nos âmes successives,
arrache enfin de nos sorts
ta forme définitive!

Monte! Tourne de loin
autour de nous qui te fîmes.
Soyez, astres, les rimes
trouvées à nos bouts de destin!

Ne Zamandır Seni Oynuyoruz

Ne zamandır seni oynuyoruz
gözlerimizle, ey pencere!
Lir misali, takımyıldızların
arasına dönmeliydin sen de.

Ey duygun ve güçlü çalgısı
ardışık ruhlarımızın,
koparıp al yazgımızdan
en mükemmel biçimini.

Tırman hadi! Dön dur uzaklarda,
seni yaratmış olan bizlerin etrafında.
Ve siz, olun ey gökcisimleri,
kaderimizin kafiyeleri.

Pégase

Cheval ardent et blanc, fier et clair Pégase,
après ta course–ah! que ton arrêt est beau!
Sous toi, cabré soudain, le sol que tu écrases
avale l'étincelle et donne de l'eau.

.

La source qui jaillit sous ton sabot dompteur,
à nous, qui l'attendons, est d'un secours suprême;
sens-tu que sa douceur impose à toi-même?
Car ton cou vigoureux apprend la courbe des fleurs.

Pegasus

Ey beyaz, coşkun aygır; mağrur ışıl Pegasus,
ah ne güzel duruşun – koşu bittikten sonra!
Sen aniden şahlanınca yutuyor ezilen toprak
saçtığın kıvılcımı ve su peyda olup akıyor orda.

O çalımlı toynağının altından fışkıran pınar,
en yüce gönül avuntusu, biz ümitvar olanlara;
duyuyor musun ne latif, nasıl da dayatıyor sana kendini!
Öğreniyor böylece kavi boynun çiçekler misali kavislenmeyi.

Tombeau

[dans un parc]

Dors au fond de l'allée,
tendre enfant, sous la dalle;
on fera le chant de l'été
autour de ton intervalle.

Si une blanche colombe
passait au vol là-haut,
je n'offrirais à ton tombeau
que son ombre qui tombe.

Makber

[bir parkta]

Uyu, hıyabanın taa ucunda,
ah körpe yavrucak, taş levhanın altında;
söylenecek bir yaz şarkısı
yattığın boşluğun etrafında.

Karbeyaz bir güvercin
tepemizden u ç u p geçecek olsa,
bir şey sunamam ki makberine
onun toprağa düşen gölgesinden başka.

De quelle attente...

De quelle attente, de quel
regret sommes-nous les victimes,
nous qui cherchons des rimes
à l'unique universel?

Nous poursuivons notre tort
en obstinés que nous sommes;
mais entre les torts des hommes
c'est un tort tout en or.

Hangi Ümidin...

Hangi ümidin, hangi pişmanlığın
kurbanlarıyız, şu uçsuz bucaksız
Bir'e kafiye düşürmeye
uğraşan bizler?

Elimizden geldiğince inatla
sürdürüyoruz yanılgımızı;
gene de insanların *yanılış*ları yanında
som altın sayılır bu hata.

Douce courbe

Douce courbe le long du lierre,
chemin distrait qu'arrêtent des chèvres;
belle lumière qu'un orfèvre
voudrait entourer d'une pierre.

Peuplier, à sa place juste,
qui oppose sa verticale
à la lente verdure robuste
qui s'étire et qui s'étale.

Sarmaşık Boyunca

Sarmaşık boyunca yumuşacık bir kavis,
keçilerin kestiği şaşkın patika;
bir kuyumcunun taşla sarıp
sarmalamak isteyeceği enfes ışık.

Tam yerinde bir titrek kavak,
dimdik duruşuyla kafa tutuyor
göz alabildiğine uzanıp giden
usul, gürbüz yeşilliğe.

Quel calme nocturne

Quel calme nocturne, quel calme
nous pénètre du ciel.
On dirait qu'il refait dans la palme
de vos mains le dessin essentiel.

La petite cascade chante
pour cacher sa nymphe émue ...
On sent la présence absente
que l'espace a bue.

Ah Sükûneti Gecenin

Ah sükûneti gecenin, ah nasıl da
gökyüzünden işliyor içimize.
Sanki hayat çizgisini
çizer gibi yeniden avuç içlerinize.

Hüzne batmış perisini gizlemek üzre
şırıl şırıl şarkı söylüyor minik şelale...
Ve duyuyoruz boşluğun içip bitirdiği
*var*olmayan mevcudiyeti.

La petite clématite

La petite clématite se jette
en dehors de la haie embrouillée
avec ce liseron blanc qui guette
le moment de se refermer.

Cela forme le long du chemin
des bouquets où des baies rougissent.
Déjà? Est-ce que l'été est plein?
Il prend l'automne pour complice.

Küçük Yaban Asması

Küçük yaban asması, karman çorman
çitin dışına atıyor kendini,
yeniden kapanmak üzre fırsat kollayan
şu beyaz gündüzsefasıyla birlikte.

Demet demet kümelenmişler
böğürtlenlerin kızardığı patika boyunca.
Bitti mi şimdi? Nihayet buldu mu yaz?
Kendine suç ortağı seçip de sonbaharı.

Les choses comblées

Les tours, les chaumières, les murs,
même ce sol qu'on désigne
au bonheur de la vigne,
ont le caractère dur.

Mais la lumière qui prêche
douceur à cette austérité
fait une surface de pêche
à toutes ces choses comblées.

Tok Nesneler

Kuleler, sazdan kulübeler, duvarlar,
hatta asmaların mutluluğu
saydığımız toprak bile
doğası gereği serttir.

Ama bu sertliğe
yumuşaklık aşılayan ışık
bir şeftali yüzeyi bahşeder
tüm bu tok nesnelere.

Chemins qui ne mènent nulle part

Chemins qui ne mènent nulle part
entre deux prés,
que l'on dirait avec art
de leur but détournés,

chemins qui souvent n'ont
devant eux rien d'autre en face
que le pur espace
et la saison.

Hiçbir Yere Çıkmayan Patikalar

Ustaca saptırılmış gibi
sanki menzillerinden,
iki çayır arasında
hiçbir yere çıkmayan patikalar,

çoğu zaman
önlerinde salt boşluk
ve mevsimden başka bir şey
olmayan patikalar.

Reste tranquille

Reste tranquille, si soudain
l'Ange à ta table se décide;
efface doucement les quelques rides
que fait la nappe sous ton pain.

Tu offriras ta rude nourriture
pour qu'il en goûte à son tour,
et qu'il soulève à sa lèvre pure
un simple verre de tous les jours.

Ingénuement, en ouvrier céleste,
il prête à tout une calme attention;
il mange bien en imitant ton geste,
pour bien bâtir à ta maison.

Sakin Ol

Sakin ol, eğer Melek ziyaret için
senin masanı seçiverirse;
usulca düzelt ekmeğinin altındaki
buruşmuş masa örtüsünü.

Sırası geldi mi buyur edersin,
yavan yemeğinden tatsın diye,
basit, öylesine bir bardağı
o pak dudağına götürsün diye.

Semavi bir işçinin maharetiyle
sükûnetle dikkat kesilir her şeye;
yer içer afiyetle taklit ederek seni,
güzelce inşa edebilesin diye haneni.

Verre de Venise

Comme un verre de Venise
sait en naissant ce gris
et la clarté indécise
dont il sera épris,

ainsi tes tendres mains
avaient rêvé d'avance
d'être la lente balance
de nos moments trop pleins.

Venedik Camı

Nasıl bilirse Venedik camı,
doğar doğmaz
sevdalanacağı o loşluğu,
o ikircikli aydınlığı,

senin müşfik ellerin de
öyle hayal etmişti taa en baştan,
doygun vakitlerimizin
yavaşlatan dengesi olmayı.

Toute la nuit

Sur le soupire de l'amie
toute la nuit se soulève,
une caresse brève
parcourt le ciel ébloui.

C'est comme si dans l'univers
une force élémentaire
redevenait la mère
de tout amour qui se perd.

Tüm Gece

Dostun iç çekişiyle
ağıyor tüm gece,
bir okşayış çabucak tarayıp
geçiyor gözleri kamaşmış gökyüzünü.

Evrenin asli güçlerinden biri
sanki yeniden
kaybolan tüm sevgilerin
anası haline gelmiş gibi.

La pièce touffue

Entre le masque de brume
et celui de verdure,
voici le moment sublime où la nature
se montre davantage que de coutume.

Ah, la belle! Regardez son épaule
et cette claire franchise qui ose ...
Bientôt de nouveau elle jouera un rôle
dans la pièce touffue que l'été compose.

Gür Oyun

Sis ve yeşillik maskesi
arasından beliriyor işte,
tabiatın kendisini her zamankinden
daha çok sergilediği o yüce an.

Ah, ne güzellik! Baksanıza omzuna
ve şu cüretkâr içtenliğine...
Yeniden rol alacak yakında
yazın sahnelediği gür oyunda.

À la bougie éteinte

À la bougie éteinte,
dans la chambre rendue à l'espace,
on est frôlé par la plainte
de feu la flamme sans place.

Faisons-lui un subtil
tombeau sous notre paupière,
et pleurons comme une mère
son très familier péril.

Sönmüş Mumun Yanı Başında

Sönmüş mumun yanı başında,
boşluğa teslim olmuş odada
sıyırıp geçiyor bizi.
yersiz yurtsuz alevin feryadı.

Zarif bir mezar kazalım ona
gözkapaklarımızın altında,
ve bir anne gibi gözyaşı dökelim
çoktan aşina olduğu felakete.

Une question

On arrange et on compose
les mots de tant de façons,
mais comment arriverait-on
à égaler une rose?

Si on supporte l'étrange
prétention de ce jeu,
c'est que, parfois, un ange
le dérange un peu.

Bir Soru

Bir oraya bir buraya dizip duruyor
yazıp çiziyoruz kelimeleri,
ama haddimize mi
bir gülle boy ölçüşmek?

Kurumuna çalımına katlanıp
sürdürüyorsak şu tuhaf oyunu,
ara sıra bir meleğin
huzurumuzu kaçırmasındandır bu.

AÇIKLAMA VE YORUMLAR

İLK ŞİİRLER

Rainer Maria Rilke'nin, bir aceminin bile "ol(uş)ması" gereken bir şey ve bu *oluşa başlangıç* halinin son derece zahmetli bir süreç olduğu fikri, daha ilk döneminin muazzam üretiminde kendisini açığa vurur. Her ne kadar çoğunlukla "ilham şairi" diye anılmış/anılıyor olsa da Rilke için sıçrayış doğuran bütün başlangıçların kaynağı, daha sonra büyükşehrin ayartıcı çeşitliliğiyle yüzleşmek zorunda kaldığı Paris'te ustası Rodin'in "toujours travailler" tavsiyesi uyarınca kendi şiir ontolojisinin mihveri kılacağı **sıkı çalışma**ydı. Muhakkak ki eskiz niteliğindeki erken başlangıçlar ve sıkı çalışma olmasaydı şair, 1899'da *Dua Saatleri Kitabı*'yla başlayıp 1902'ye kadar *Duino Ağıtları* ve *Orpheus'a Soneler* ile giderek olgun bir ton kazanan görü deneyimini dile büründürme çabasında, henüz yirmi üç yaşındayken bu denli etkileyici bir yazınsal *corpus*'a ulaşamazdı. *Dua Saatleri Kitabı*'nın ilk bölümünü yazmaya başladığı sıralarda basılan *Mir zur Feier* başlıklı beşinci şiir seçkisiyle Rilke, artık acemi başlangıçlarını pekiştirmişti; şiir dergilerinde, gazetelerde kalan, bir araya getirmediği pek çok şiirin yanı sıra iki öykü derlemesi yayımlamış; ikisi Prag'da sahnelenmiş olan birkaç oyun yazmış ve sanat eleştirmeni olarak kayda değer bir şöhrete kavuşmuştu. 1896 sonbaharında Prag'ı terk ettiğinde bir şiir dergisinin editörlüğü de dahil olmak üzere edebiyatın hemen her türünü denemişti ancak hâlâ şair olmak istediğinden tam olarak emin değildi.

Stuttgartlı yayımcı Adolf Bonz'a yazdığı 25 Aralık 1897 tarihli mektubunda Rilke, *Leben und Lieder*, *Larenopfer*, *Traumgekrönt*, *Advent* ve *Mir zur Feier* başlıklı betiklerden oluşan ilk dönem şiirlerine dair tasavvurunu şöyle dile getiriyor: "Söylemeye can attığım şeylerle dolu yedi eskiz defteri seçimimi bekliyor; ya şimdi söylenmeli ya da hiç söylenmemeli. [...] Bir adım olduğunda, yani 'ben' olduğum

zaman bu şiirler tamamen gereksiz olacak; belki o zaman bir seçki ya da eksiksiz bir baskı yapılabilir – ancak o zaman sessizliklerinin üzerinde uzanan yazdan güzel ve sıcak olacak o çiçekler, o bahar anıları..."

İlk şiirlerinde Rilke, henüz oturmamış üslubuyla *Zeitgeist*'ın esinlediği her şeyi lirikleştirmeye çalışan bir görüntü sergiler. Paris döneminin getirdiği doygun dünya deneyimi ve giderek yetkinleşen dil hâkimiyetiyle şiir seyrinin ilk dönemleriyle kıyaslanamayacak özgünlükte yapıtlar yaratan şair, yine de bütün acemiliklerine rağmen kişisel gelişiminin bu ilk evrelerini gözler önüne sermekten kaçınmamış; *İlk Şiirler*'in yeni baskılarında ufak tefek rötuşlar dışında herhangi bir güncellemeye gitmemiştir. Bu sayede okuyucu, bir yandan şairin erken dönem şiirinin motif dağarcığını ve dilsel gelişimini, bir yandan da "fin de siècle"ın canlı bir panoramasını gözlemleme imkânına kavuşur. Bu bağlamda tüm çelişkileri ve üslup kusurlarıyla Rilke'nin "oluş"an şiir dilinin çağdaş eğilimlere karşı "oburca" iştahının, natüralizmden sembolizme, empresyonizmden Art Nouveau'ya kadar her tür etkinin şairin erken dönem şiirlerine yansımasına yol açtığı söylenebilir.

Gece Düşünceleri

Şiir, Rilke'nin 1896 yılında kendi parasıyla bastırıp "esnaf derneklerine, kitapçılara, hastanelere ve barlara" dağıttığı *Wegwarten* isimli şiir dergisinde yayımlanmıştır. Şairin *Larenopfer* başlıklı şiir kitabını çıkarmasından hemen sonra, 2 Ocak 1896'da yayın hayatına başlayan derginin ilk sayısında Rilke'nin 1893-1895 yılları arasında yazdığı yirmi bir şiir yer almaktadır. Rilke, mütevazı dergisinin akıbeti hakkında şunları yazar: "Bunların gerçekten *halk*a ulaşıp ulaşmayacağını kim bilebilir ki? Şans dergiyi şuraya buraya, gerçek insanların arasına ve basit şarkıların biraz ışık ve neşe uyandırabileceği yalnız bir odaya taşıyıverir belki de, kimbilir..."

Akşam Benim Kitabım

| erguvani damaskla ışıl ışıl müzeyyen:

Damask ya da *damasko*, adını, ilk üretildiği yer olan Şam'dan alan kumaş türüdür. Fransız arşiv belgelerinde on dördüncü yüzyıldan

itibaren anılmaya başlayan damaskın kesin üretim tarihi bilinmemektedir. Orijinali ipek, pamuk ve yünden mamul bu kumaş, üzerindeki girift ve gösterişli desenler sebebiyle daima çok sevilen bir kumaş olmuştur.

Uyanıyor İlk Güller

| *sessizusul* bir gülüş gibi:
Alm. "leisleise"; *sessizusul* (kısık sesle)

DUA SAATLERİ KİTABI

Dua Saati kitapları (Lat. *horarium*, Fr. *livre d'heures*), on ikinci yüzyılda ortaya çıkıp Ortaçağ'ın sonlarına doğru özellikle Fransa'da büyük yaygınlık kazanan; Latince veya yerel dilde duaların yer aldığı popüler risalelerdir. Günün farklı zamanları için dualar içeren *saat kitapları*, inananlar için zamanın geçişini ilahi bir düzen uyarınca yapılandırmayı amaçlar. Tezhipler ve tasvirlerle süslü bu kitaplar, Ortaçağ'da din eğitimiyle sanatı birleştirmek gibi bir işlevi de yerine getiriyordu.

Rilke'nin 1899-1903 yılları arasında kaleme aldığı ve "Gelegt in die Hände" (*ellerine teslim edildi*) ibaresiyle Lou Andreas-Salomé'ye ithaf ettiği ancak 1905'e kadar yayımlanmayan *Dua Saatleri Kitabı*, şairin erken dönem ürünleri içerisindeki en etkili şiirler toplamıdır. Şairin şiir döngüsünü kapatan *Duino Ağıtları*'nın duyum köklerinin dayandığı, baştan sona mitopoetik bir örgüyle kurgulanmış olan bu kitap, üstünkörü bir yaklaşımla Rilke'nin "dindar bir şair" olarak nam salmasına yol açmıştır.

"Münzevi Hayattan Sayfalar", "Hac Kitabı" ve "Yoksulluğun ve Ölümün Kitabı" başlıklı üç bölümden oluşan *Dua Saatleri Kitabı*'nın ilham kaynağı, Rus Ortodoks keşişlerinin münzevi yaşamıdır. Şairin üç bölüm boyunca seyrine koyulduğu tanrı tasavvuru, "ateşin görkemi"nde boy gösteren Floransalı bir tanrıdan, asketik bir Rus "oluş tanrısı"na; tecrübe vadilerinde ona eşlik eden akıl hocası bir tanrıdan, onu yoksulların mahrumiyeti içinde yaşamaya mahkûm etmek üzere acımasızca beliren ancak hemen ardından kendisini zayıfların ve yoksulların güvencesi olarak sunan merhametli bir tanrıya doğru devinip dönüşür. Rilke, Ortodoks bağlamından soyutlayarak kurguladığı kişisel *Dua Saatleri Kitabı*'nın oluşum sürecini şöyle niteler: "İlk sözler sabahları ya da

akşamları uyandığımda, sessizlik hâkim olduğunda benliğimden âdeta dua gibi taşıyordu. Oldukları gibi dökülmeleri için dilimden, kendimi uykunun bilinmezliğine ya da günün başlangıcına teslim ettim."

Baştan sona bir tür adanma ve özdeşleşme temrini olarak örgülenmiş olan *Dua Saatleri Kitabı*'ndaki şiirlerin *persona*sı, ikona boyayan bir keşiştir. *Şair~keşiş*, her bir şiirin meridyeniyle seyrettiği dalgalanışlar boyunca ruhunu iskandil ederek *şiir~dua*nın yöneldiği "**İşitenSen**" ile "Ben" arasındaki ilişkiyi tekrar tekrar sorgular. Sema' eyleminin öznesi ve "şeylerin içrek Özü" olan tanrıysa dönüşüp duran pek çok temsilde varlığını ağyara her dem başka bir biçimde gösterir: Boyalı ikonlarla çevrili bir ışık; insanlığın içinde akadurduğu bir deniz; merhamet uyandıran, yuvasından düşmüş bir kuş yavrusu; kayadaki değerli bir cevher; kuşatıcı ve müşfik bir yasa; titreyen ellerle inşa edilen bir katedral; varlığın kudretinin kendisinden doğduğu karanlık; hayatın ve ölümün ses perdeleri arasında güzelliğini koruyan bir şarkı; zamanın gecesinden sonraki horoz ötüşü; gemiye sahil, kıyıya gemi...

Evrendeki varlığımızın *Natura*'yla bakışımlı bir sürecin parçası olduğuna dair içsel ışımanın yayıldığı ilk yapıt olan *Dua Saatleri Kitabı*'nda yer alan şiirler, aynı zamanda Rilke'nin, duyulur/görülür kıldığı eşsiz *Dasein*'ın da çekirdeğini oluşturmaktadır.

MÜNZEVİ HAYATTAN SAYFALAR

İşte Saat Eğilip Dokunuyor Bana

"Münzevi Hayattan Sayfalar"ın ilk şiiri, sabah çanının çaldığı bir kompozisyonla açılır. *Şair~keşiş* personamıza dokunan ***Saat***, gündelik yaşamın kronolojik zamanı veya aşkın bir ruh hali doğuran ilham anı olarak iki ayrı bakış açısından yorumlanabilir. İlk ve *lafzi* (literal) bakışla keşişin inziva hücresinin çan kulesinin tam altında olduğunu tahayyül edebiliriz; ikinci yorumsa keşişin anın içinde, zamanın dışında yaşadığı bir epifani tecrübesini sezdirecektir.

| titriyor duyularım:

Hem keşişin Tanrı karşısındaki huşu duygusunun hem de bu duygunun doğurduğu yaratıcı muhayyilenin imi olarak betik boyunca farklı kiplerde sürekli yinelenen *zittern* (titremek) fiilinde, Danimarkalı filozof Søren Kierkegaard'ın *Korku ve Titreme*'sinin (*Furcht und Zittern*) yankısını duymak mümkündür.

Bir Sürü Cübbeli Kardeşim Var

Rilke, *Dua Saatleri Kitabı*'ndaki şiirlerin doğuşundan kısa bir süre önce İtalya'ya yaptığı bir seyahat sırasında İtalyan resmine, özellikle de Rönesans dönemi eserlerine büyük bir ilgi duymaya başlamıştı. Lou Andreas-Salomé ile birlikte bu eserler üzerine incelemelerde bulunan şair, bu özel ilgisini Ağustos 1897 tarihli bir mektubunda Frieda von Bülow'a şöyle aktarmakta:

"Son dört yüz yılın Floransalı bir ustası beni büyülüyor; gitgide daha derinlemesine ve kişisel olarak incelemek istediğim Sandro Botticelli. Onun Madonnaları usanmış hüzünleri, serbest bırakılmayı ve tatmin olmayı arzulayan kocaman gözleriyle [...] çağımızın özlemlerinin tam kalbinde yer alıyor."

Ey İçinden Sabahın Doğduğu Alacakaranlık

Rilke, doğanın esinleyici kudreti yanında İtalyan resmine olan sevgisinin sönük kaldığını itiraf eder gibidir. Şair, kutsal olanı aktarmaya hiçbir şeyin Dünya'nın tabii güzelliği kadar uygun olmadığını ileri sürerek çağının bakışını aşar.

Seviyorum Varlığımın Karanlık Saatlerini

| O demler söylüyor bana, engin ve / ebedi ikinci bir hayatım olduğunu:

Varlığı/varlıkta seyir temelli yaratımı boyunca sezinç ve görü yordamıyla hem var hem yok, hem aynı hem de farklı olmayı tecrübe eden Rilke, burada da aynı anda iki boyutta yaşadığımızı duyurur: Anlık dramlarımız (*göçüp gitmiş bir delikanlının kederde / ve şarkılarda yitirdiği o rüya*) ve bütün bunların bir anlam kazandığı

daha geniş bir bağlam (*sıcacık kökleriyle onu sarıp sarmalamış / şu olgun ve hışır hışır ağaç*).

Keşke Bir Kerecik

Dua Saatleri Kitabı'nda *şair~keşiş* personasının **boşluğu** (Budizm) ve **adanmışlığı** (Hıristiyan, Hindu ve Sufi) iç içe geçirerek Doğu ile Batı'nın ruhani deneyimlerini bir dua kıvamında birleştirdiği bu şiir, "ergin" tonuyla dikkati çekmekte.

Tam da Biten Yüzyılın Eşiğinde

| Dingin güçler uçtan uca yoklayıp *erimi* / süzüyorlar birbirlerini bulanık bakışlarla:

Bu dizeleri yazdığı sırada yirmi üç yaşında bir genç olduğu düşünüldüğünde Rilke'nin yirminci yüzyılın kaderine/kederine dair böylesine sezinç ve görü sahibi oluşu, tek kelimeyle ürperticidir!

Sözlerinden Anlıyorum

| Ama bak cinayet geldi, ilk ölümden önce:

Kabil'in, kardeşi Habil'i öldürmesine atıf.

Benzi Solmuş Genç Habil...

| Yokum ben. Kardeşim bir şey yaptı bana, / gözlerim kapalıyken:

Tekvin 4:1-2'ye göre Hz. Âdem ile Havva'nın ilk oğlu olan Kabil çiftçi, ikinci oğul Habil ise koyun çobanı olmuş; Kabil toprağın mahsulünü, Habil de sürünün ilk doğanlarını Rabb'e sunmuş ancak Rab Habil'in sungusunu kabul ederken Kabil'inkine bakmamıştır bile. Bu duruma hiddetlenen Kabil, Rabb'in ihtarına rağmen kardeşi Habil'i **uykusunda**, kafasını taşla ezerek öldürmüştür. Bunun üzerine Rab, Kabil'in toprak tarafından lanetlendiğini, artık yeryüzünde kaçak ve serseri olarak yaşayacağını ilan etmiştir.

Sen Ey Karanlık

"Sen ey soyundan geldiğim karanlık" dizeleriyle açılan şiirde Rilke, aydınlık yerine karanlığa itibar göstererek *Bir*'den yayılan

"aydınlığı/ışığı" esas alan ve Hegel'in "Tanrı hakkında ince kıyılmış zırvalar" diye nitelediği yeni-Platoncu öğretinin maneviyat anlayışının tam aksi bir yön tutar. Bu karanlık seyir, Rilke'yi yirmi üç yıl sonra *Orpheus'a Soneler* vadisine çıkaracaktır.

Dünyada Yapayalnız

| Açılmak, kendimi aşmaktır arzum. / İstemem bükülü kalayım hiçbir yerde:

Açılma (*entfalten*), Rilke'nin şiir ontolojisinin temel kavramlarındandır ve hem tanrıya hem de sanatçı figürüne uygulanabilecek kademeli bir "oluş" halini işaret eder. Ancak bu açılım ve aşma, titizlikle gözetilmesi gereken muğlak bir haldir. Zira Walter Benjamin'in Kafka'nın meselleri üzerine yorumunda olduğu gibi, "Taçyapraklar bir gül olmaya açılacaktır; ama çocuklara kâğıt katlayarak yapmayı öğrettiğiniz gemi açıldığında dümdüz bir kâğıt parçasına dönüşür."

| Arzum, uzun uzun / ve yakından gördüğüm bir tasvir gibi / betimlemektir kendimi, / idrak ettiğim bir kelime, / aşinası olduğum günlük maşrapa, / annemin çehresi:

Rilke, mevcudatın (*Seiende*) arasına kendisini alçakgönüllülük ve minnetle yerleştirerek estetik ve tinsel seyrinin asli unsurunu açığa vurur.

Titreyen Ellerle Yükseltiyoruz Seni

Şiir, iki hal üzerine bir sorgulama ve teklif biçiminde okunabilir: Mahir zanatkârlar olarak kuleler, kubbeler, mabetler aracılığıyla zerre zerre istif ve inşa ettiğimiz Tanrı mı; rüyalarda, sezinç yordamıyla çok daha dolaysız kavradığımız "Tanrı" mı?

Madem Vaktiyle Biri

| Biz istemesek de, / *Tanrı olgunlaşmakta*:

Tanrı'nın ya da Doğa'nın (*Deus sive Natura*) yaratımı, irademizin (!) erişemeyeceği kontrol edilemez bir süreç olarak ortaya çıkar.

Ne Diye Bocalıyor Ellerim

| Cümle semavatın senin, kulak kesilmiş içime / çünkü sır eylemişim sana kendimi tefekkürle:

Rilke, kelimelerle tıka basa dolup taşan bir çağda ilahiyatın terane ve rivayetleriyle iliği kemiği kurutulmuş dindense, *Varlığı* idrak yolunda kulak kesilme ve tefekküre her zamankinden daha çok ihtiyacımız olduğunu anıştırır. Ayrıca krş. *Orpheus'a Soneler*, *I*: "Sen var ettin onlar için *Duyuş*taki tapınağı."

Burdayım İşte, Sen Ey Huzursuz

| Duymuyor musun / dalga dalga tüm duyularımla kıyılarını dövüp durduğumu? / Kanat takmış hislerim, halka halka / dönüyor upuçuk, çehrenin etrafında:

Tanrı, kıyıda huzursuzca etrafı süzen şaire telkinde bulunurken âdeta, "Beni zaten bulmamış olsaydın aramazdın," der gibidir.

Hayatım

| Geçmişimin önünde bir ağacım ben [...] Birbiriyle geçinmeye zar zor alışmış / iki tını arasındaki dinginliğim ben:

Rilke'nin bu şiire ilişkin notlarında "burada Tanrı'ya çok yaklaştı" ifadesiyle andığı *şair~keşiş*, organik büyüme (*ağaç*) ve görünüşteki çelişkilerin (*ses perdelerinin karanlık aralığı*) uzlaşması yordamıyla kendisini Tanrı'yla özdeşleştirir.

Seni Buluyorum Bütün Bu Mevcudiyette

1922'de Ilse Jahr'a yazdığı bir mektupta Rilke, var olanlarla (*Dinge/Seiende*) varlığın/dünyada oluşun ilişkisini şöyle ifade ediyor: "Çocukluğumun hakiki sırdaşı nesnelerdi. Daha sonra Rusya bana kendini açtı ve bizatihi cemaat olarak taayyün eden Tanrı'nın kardeşliğini ve karanlığını bahşetti. O zaman Tanrı içime yerleşti ve uzun bir süre onun huzurunda, dizlerimin üzerinde yaşadım."

Ben Ölürsem, Ne Yaparsın Tanrım?

Tanrı'yla olan ilişkinin kaybını, *Özgüvarlığın* hayatını kaybetmesinden daha *primordial* (asli) sayan Rilke'ye göre insan, Tanrı'ya

şefkatle bakabileceği bir şey vermek için vardır. Tanrı'yla olan savunmasız ilişkimiz, Rilke açısından Tanrı'nın nesnel varlığından daha önemlidir. Şair bu düşünceyi 1910 yılında Mimi Romanelli'ye yazdığı bir mektupta şöyle dile getirir:

"Bu sabah dua etmeden önce, Tanrı'nın var olup olmadığını bilmek isteyen hasislerden ne kadar uzak olduğumu duyumsadım. Yani Tanrı artık yoksa ya da henüz yoksa, bunun ne önemi var ki? Onu yaratacak olan, benim saf bir yaratım halinde göklere yükselen duamdır. Varsın, duamın tasarladığı Tanrı varlığını sürdüremesin, daha iyi ya; onu yeniden yaratırız, böylece daha az tükenir."

HAC KİTABI

Sensin Gelecek

| Sensin Gelecek, [...] Sen o *Biçim*sin, dönüşüp duran, / daima tek başına kaderden dışavuran:

Geleceği, içimizde taşıdığımız bir tohum gibi içrek özümüzle ilişkilendiren Rilke, yüzyılın getireceği eşi benzeri görülmemiş karanlığı ve acıları sezse de, "sonsuzluğun çayırları üstündeki büyük tan kızıllığı" dizesiyle ona dair beslediği derin umudu da açığa vurur.

YOKSULLUĞUN VE ÖLÜMÜN KİTABI

Ya Rab, Kendisine Özgü Bir Ölüm Bahşet Herkese

Rilke'nin, ilham köklerini muhtemelen Nietzsche'nin *Böyle Buyurdu Zerdüşt*'ünden alan ve hem *Malte Laurids Brigge* anlatısında hem de diğer pek çok şiirinde dokuduğu "kendi ölümünü ör(l)mek" fikrine göre, ölüm yaşama yabancı ya da ona karşıt bir şey değil, bilakis yaşamın doruk noktası, "öteki yüzü"dür. Yaşamın amacı, kişinin bir meyvenin olgunlaşması misali içinde büyüyen "kendi ölümünü" geliştirmesidir.

TASVİRLER KİTABI

Tasvirler Kitabı, Rilke'nin gençlik dönemindeki özgü/l sıçramayı imleyen deneyimlerden geçtiği yedi yıllık bir dönem boyunca (Haziran 1899-Ağustos 1906) kademeli olarak yazılmıştır. Lou Andreas-Salomé'yle karmaşık ilişkisi, birlikte Rusya'ya yaptıkları iki gezi ve giderek uzaklaşmaları; Bremen yakınlarındaki bir sanatçı kolonisi olan Worpswede'de tanıştığı, biri heykeltıraş, diğeri ressam olan Clara Westhoff ile Paula Becker'in şairin *fin de siècle* fantezilerinin nesneleri haline gelmesi; Rodin'in büyüsüne kapılarak heykelsi bir "nesne/oluş" şiiri (*Dinggedicht*) fikrini geliştirmesi; *Baudelaire*vari bir flanörlük süreci yaşadığı Paris yılları ve nihayet şairlik seyri uğruna, körelme korkusuyla *bengil* özgürlük arzusunun umutsuzca iç içe geçtiği bir itkiyle karısını ve çocuğunu terk edişi, *Tasvirler Kitabı*'nı dokuyan esas liflerdir. Kitabın, Rilke henüz yirmi altı yaşındayken, Temmuz 1902'de yayımlanan ilk versiyonu, şairin Berlin-Schmargendorf ve Worpswede'de tuttuğu günlüklerde yer alan, 1898 ila 1901 yılları arasında yazılmış kırk beş şiiri içeriyordu. Dört yıl sonra, Aralık 1906'daysa, ilk baskıdan önemli farklılıklar içeren ikinci baskı yayımlandı. Rilke bu baskıya otuz yedi yeni şiir eklemiş ve şiirlerin sırasını değiştirip ayrı şiirleri bir araya getirerek kitabı iki bölüme ayırmıştır.

Art Nouveau üslubundan *Dua Saatleri Kitabı*'nın tinselliğine, *Yeni Şiirler*'in nüvesi olan "nesne/oluş" şiir ontolojisinden *Malte Laurids Brigge*'de başat hale gelen Tanrı'nın "sakat bıraktıklarının" yarattığı tedirgin varoluşa kadar Rilke'nin şiir seyrinin tüm evrelerinin açık uçlarını barındıran *Tasvirler Kitabı*, bu yelpazede "Geceleyin İnsanlar", "Komşu", "Pont du Carrousel", "Güz Sonu",

"Fırtınalı Bir Geceden" ve özellikle de "Sesler" gibi benzersiz örnekler sunar.

Komşu

| Garip keman, peşimden mi geliyorsun? / [...] Yüzlerce el mi çalıyor seni? Yoksa sadece biri mi?:

Baştan sona bir nabız misali atan ürpertici ve elejik tınısıyla tenhalık, tedirginlik ve hayata yabancılaşma temalarını karanlık bir hayal ırmağının akışına karan şiir, ne kadar uzağa giderse gitsin kemanın hatırdan çıkmayan nağmesinden kaçamayan ve onun yarattığı hakikat alanı dışında hiçbir yerde barınamayan bir ruhu çizer. *Dua Saatleri Kitabı*'nda "komşu"muz, her yere nüfuz eden ilahi mevcudiyetiyle her daim yanı başımızda duyumsadığımız Tanrı'nın ta kendisiydi. Bu şiirdeyse komşu, şarkısı tahammül edilmesi son derece güç ancak acı-tatlı ezgileri olmadığı takdirde kendilerini hayat köprüsünden atabilecek olanlar için varoluşu katlanılabilir kılan bir şarkıcıdır. Yaşam ve ölüm arasında bir aracı olarak titreşen kemanın sesi, heyecan verici bir umuda değil, ölümle dolu bir teslimiyete uyarlıdır.

Pont du Carrousel

| Köprünün üstünde dikilen kör adam, / meçhul krallıkların sınır taşı gibi gri, / belki de hep aynı kalan bir şey o:

Şiir, Rilke'nin, Paris günlerinde Pont du Carrousel Köprüsü üzerinde gördüğü kör bir adam aracılığıyla yaşadığı *seyr* (*contemplation*) tecrübesinin yansımasıdır. Rilke'nin şiirlerinde sık sık yinelenen "yabancılar" ve "körlük" gibi motifler, çoğunlukla yüksek seziş ve içgörünün saf halleri olarak idealize edilir. Burada kör adam, her şey etrafında akıp sürüklenirken "elif gibi" sabit duran bir *Varlık* (*Ding*); bir ortak nokta biçiminde tahayyül edilmiştir. Köprünün üzerinde bilinmeyen âlemin sınır taşı gibi dikilmekte ve âdeta bir tür "memento mori" uyarısı gibi ölüler diyarının girişini imlemektedir. Körlüğü, dikkatimizi, her tür insan deneyimini yüzeyinden hızla sıyırıp geçen modern dünya

yaşamından ölümün yaklaşan karanlığına ve onun şaşmaz kesinliğine çeker gibidir.

Hazan Günü

| ve hazan yaprakları sürüklenirken / dolanır o r d a n oraya, huzursuzca bulvarlarda:

Krş. Paul Verlaine, *Chanson d'automne* [Hazan Şarkısı]: "Çeker giderim işte / haşin yelle / sürükler o r d a n / oraya beni / gazel yaprağı misali. (*Et je m'en vais / Au vent mauvais / Qui m'emporte / Deçà, delà, / Pareil à la / Feuille morte.*)"

Gecenin Eşiğinde

| Çağıldayıp kabaran / uzak yankılara gerilmiş / bir yayım ben:

"Homurtulu karanlıkla dolu keman gövdeleri"ni anıştıran nesnelerin uzak yankılarına gerilmiş bir yay olarak beliren lirik ben, kadınların hıçkırıklarına ve bütün nesillerin kinine kapılarak daha evrensel bir sesin parçası halinde akmaya başlar. Işığın peşine düşerek dipsiz kadim uçurumlara dek dans eden bu ses, dünyevi olanla aşkın olan arasında bir tür arabuluculuk rolü üstleniyor gibidir.

Vakar Saati

| Şimdi kim ağlıyorsa dünyada bi' yerlerde, / ağlıyorsa dünyada öyle sebepsizce, / benim için ağlıyor:

Şiirin *lirik beni*, yeryüzünü ve sakinlerini yaratan ancak tarihe ve fiillere seyirci kalan bir tanrı imajı çizer. Öte yandan dizelerin sadeliği, dolaysızlığı ve yarattığı genişleme duygusu, Rilke'nin de sık sık andığı *Yuhanna 4:13-16*'daki ifadeleri çağrıştırmaktadır: "Tanrı'da yaşadığımızı ve O'nun bizde yaşadığını, bize kendi Ruhu'ndan üflemiş olmasından anlıyoruz. [...] Tanrı'nın bize olan sevgisini tanıdık ve buna inandık. Tanrı sevgidir. Sevgide yaşayan Tanrı'da yaşar, Tanrı da onda yaşar."

Kıt'alar

Strophe [kıt'a], antik Yunan trajedisinde kasidelerin ilk bölümüne verilen isimdir; hemen ardından *antistrophe* ve *epode* bölümleri

gelir. John Milton'ın *Samson Agonistes*'in önsözünde belirttiği üzere birbirini takip eden bu müzikal kıtaların ilki olan *strophe*, sahnede sağdan sola hareket eden bir Yunan korosu tarafından söylenirdi.

Sesler

Dramatik monolog tarzında yazılmış dokuz bölümden oluşan *Sesler*'in her bir şiiri, "Kapak Sayfası" başlıklı sunumunda "*Beschnittenen*" diye nitelenen sakatlanmış/sakat bırakılmış talihsizlerin deneyimlerini dile getirir. Dilenci, kör, ayyaş, canına kıyan, dul kadın, mankafa, öksüz, cüce ve cüzzamlıdan oluşan bu zavallı güruh, bir yönüyle "Yoksulluğun ve Ölümün Kitabı"ndaki figürleri hatırlatsa da onlardan yayılan kurtarıcı ışığa sahip değildir. Rilke'nin söylenmeyeni ve fark edilmeyeni benzersiz bir duyarlıkla dile getirdiği bu şiirlerin gerçekçi söylemi, yer yer *Brecht*vari bir tona bürünür. Şair, sanatın incelikleri yerine hayatın haşin çirkinliğini gözler önüne sererek her bir figürün tedirgin ve dengesiz dili yordamıyla bizi, varoluşla yalın/çıplak bir biçimde yüzleşmeye zorlar.

Dilencinin Şarkısı

| bir yatırdım mı sağ kulağımı / sağ elimin içine, / yabancı olurum âdeta / kendi sesime:

Kendi sesine yabancılaşma imajı, olağan koşullarda kişinin kendisine saklayacağı ruh hallerini başkalarının önünde açığa vurma zorunluluğundan doğan iç sıkıntısını maskeleme çabasını imler. Nihayet bu yabancılaşma duygusu vasıtasıyla kişisel utanmazlık, profesyonel utanmazlığa dönüşecektir. Ancak dilencinin, "Birkaç kuruş için feryadım. / Şairlerdeyse yaygaranın bini bir para." dizeleriyle kendi varoluşsal sefaletini şairlerden daha geri plana atmasında, sözkonusu maskenin anlık olarak düşmesinin etkisi sezilebilir.

Körün Şarkısı

| Körüm ben ey dışardakiler, bir ilenç bu, / itici bir şey, bir aykırılık, / ve günbegün ağırlaşan bir yük:

Rilke'nin "Kör Adam", "Pont du Carrousel" vd. pek çok şiirinde içgörüyü bileyen bir yücelik hali olarak ortaya çıkan körlük motifi,

"Körün Şarkısı"nda insan hayatını ıstırap verici bir zorluğa mahkûm eden "bir ilenç", "bir aykırılık" ve "günbegün ağırlaşan bir yük" olarak belirir. "Karımın koluna koyuyorum elimi, / o külrengi elimi donuk griliğine, / alıp katışıksız boşluk boyunca götürüyor beni." dizeleri, körün içinde bulunduğu muhtaçlık durumunu koyu bir keder çizgisi olarak şiirin ufkuna çizer. Fakat "aykırılık" nitelemesi, aynı zamanda muhtaçlık durumunun ötesini; kör ile görenin, engelli ile sağlıklı olanın yeniden yorumlandığı başka bir varoluş düzeyini de işaret etmektedir. "Körüm ben, ey dışardakiler" ifadesiyse, lirik benle muhatap arasındaki mutlak mesafeyi keskin bir biçimde vurgular. "Dışardakiler"in kıpırdanış, kımıltı ve engelsiz hareketleri, "taşın taşa değmesinden" farklı tınlamayan donuk bir varoluşu temsil etmektedir; oysa "içinde bitimsiz bir haykırış"la hakiki anlamda "yaşayan, acı çeken, inleyip sızlayan" yalnızca *kör*dür. Sıradan insanların hiç bilmediği bir perdeden söylenen bir şarkıdır bu...

Ayyaşın Şarkısı

| Hep içimde değildi o. Arada gelir giderdi. / Zapt edeyim onu derken *şarap* o işi hallediverdi:

"Ayyaşın Şarkısı"nda *lirik ben*in tasviri, iki farklı öğe yordamıyla sunulur. İlk kıtada dram *Ben* ile *İd* ya da *şarap* arasında cereyan eder. "Hep içimde değildi o" dizesiyle sezdirilen *İd*, ayyaş için hayatın anlamıdır; ancak bu güdü kavranıp gemlenmediği için zamanla, şarap onun yerini alarak hayatı belirleme işlevini üstlenir. İkinci kıtada *Ben*, yine şarap tarafından yönlendirilen bir oyunda oyuncağa dönüşmüştür. Bu hazin oyunun sonunda bağımlılık, ayyaşı, "*ölüm* denen o yabani yaratığın" fışkının içine fırlatıp attığı pis bir karta dönüştürecektir.

Canına Kıyanın Şarkısı

| Hadi, son bir an daha. / Böyle deyip durmadan kesiyorlar / ipimi. / Oysa nasıl da hazırdım son zamanlarda, / hatta birazcık sonsuzluk bile vardı / sanki bağırsaklarımda:

Şiir, intihara yeltenen kişinin başarısız kendini asma girişimlerini alaya alan bir üslupla açılır. Bu ironik söylem, ciddiyetle ilan

edilen ölüme hazır oluş haline bağırsaklarda biriken bir parça sonsuzluğun eşlik edişiyle gitgide erken dönem Gottfried Benn şiirlerine benzer grotesk bir havaya bürünür: "bırakın da kusayım."

Ölüme düşkün figür, "hayatın kıvamında ve güzel, dünyanın da tepeleme bir tencere" olduğunu biliyor olsa da bünyesi bu *sahihlikten yoksun* yemeği kabul etmemekte ve "kendi ölümünü öleceği" bin yıllık bir perhizi özlemektedir.

Dul Kadının Şarkısı

| İlk başlarda güzeldi hayatım. / Cesaret veriyor, ısıtıyordu kalbimi. / Tabii o zamanlar nerden bilirdim / gençken herkese öyle geldiğini:

"Dul Kadının Şarkısı", ölen kocasının yasını tutmak bir yana eşinin ölümünden önce bile hayatla yüzleşme cesaretini kaybetmiş içsesin alışılmışın dışında kader yorumuyla dikkati çekmektedir. Gençliğin kaygısız yıllarını olgunluğun hayal kırıklığı izlemiş; hayat "âdeta ortadan ikiye yarılmış gibi / yılbeyil güzelliğini, körpeliğini, sihrini" yitirivermiş ve sevginin sıcaklığından geriye sabırdan başka bir şey kalmamıştır. Ama bu, ne ölen kocasının suçudur ne de kadının. Kader, çoktan dejavuya dönüşmüş olan her şeyi bir bir geri alırken bedbaht ruhu günlük tasfiye satışından sonra büsbütün boşalmış bir halde öylece bırakıverir.

Mankafanın Şarkısı

| Engel olmuyorlar bana. Bırakıyorlaryoluma gideyim. / "Hiçbi' şey olmaz" diyorlar. / Ne güzel. / Bi' şeycik olmaz:

"Sesler" şiir döngüsünün bütününe hâkim olan kaygılı ses perdesinin aksine "Mankafanın Şarkısı", ironik bir biçimde güvenli bir tını yayar. Hastalığından kaynaklanan eksiklik, lirik beni dünyayı pratik anlamda daha iyi kullanan (!) başkalarına bağımlı kılar ve naif özgürlük fikri, çevresindekilerin itimat telkin eden jestleriyle bir karar noktasına kavuşur. "Sesler"in tüm özneleri ıstırap dolu hayatlarına yazıklanırken "Hiçbi' şey olmaz" teminatıyla güya huzurlu bir merkez edinmiş yegâne kişi olan mankafa, ara sıra istikrarsız

zihninde kan külçeye, "YerGök" de zarif bir topa dönüşse bile, bir sayıklama edasıyla tekrarlayıp durduğu "ne güzel" nidasıyla bulanık memnuniyetini açığa vurur.

Öksüzün Şarkısı

| Hiçkimseyim ben ve hiçkimse olacağım / Ama bir şey *olmak* için çok küçüğüm henüz; / gerçi daha sonra da öyle kalacağım:

"Sesler" şiir döngüsünde sunulan kader kurbanlarının hepsi sefil durumda olmalarına rağmen muhtaçlıkları çevre tarafından aynı şekilde karşılanmaz. Yani kör biriyle karşılaşmak rahatsızlık vermek bir yana merhamet uyandırırken cüzzamlı birinin görüntüsüne katlanmak hayli zordur. Yine dilenci ve ayyaş sakıngan bir rahatsızlık uyandırabilirken, bir mankafa zaman zaman hayatı sorgulatan gülünç bir boşluk hissi doğurabilir. Bu anlamda "Öksüzün Şarkısı", "Dul Kadının Şarkısı"yla paralellik göstermektedir. İki parçada da *lirik ben*, hayatını gözden geçirerek ümitsiz bir sonuca ulaşır: Dul kadın geriye dönüp güdük hayatını seyrederken kaderin kendisi için sahnelediği trajediye yeniden tanık olur; öksüzün yakarışındaysa mukadder geleceğine dair bir kehanet tınısı duyulmaktadır.

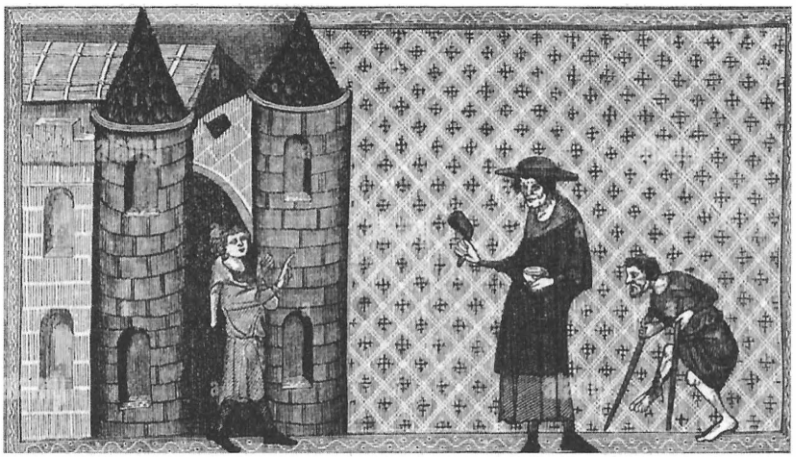
Cücenin Şarkısı

| Evet, dik ve sağlam bir ruhum var belki, / ama kalbimi, çarpık soyumu, / bana ıstırap veren her şeyi yani / dik tutmaya gücü yetmiyor:

"Cücenin Şarkısı"nda *lirik ben*, kaderin kendisine biçtiği eciş bücüş uzuvları sayıp dökerken lüzumsuz varoluşunu ilençler: "Ne diye tereddüt ediyor bilmem ki Tanrı, / fırlatıp atmaya şu gübre yığınına bunları." Kalbin arzularıyla fiziksel engelin imkânsız kıldığı bu arzuların gerçekleşmesi arasındaki acı verici uyumsuzluk, cücenin tatmin edilmemiş cinselliğe dönük imalarında yankılanır; sağlam ve dik bir ruhu vardır belki ama "bahçesi yok[tur], yok[tur] yatağı." Yağmur sonrası kaçışan kurbağacıklar gibi lap lap sıçrayan hantal ellerine ve abus çehresine bakıp Tanrı'nın kendisine dargın olup olmadığını esefle sorgularken, sesinde insan hayatının can alıcı sorusu, "neden ben" çınlar gibidir.

Cüzzamlının Şarkısı

| Bak, herkesin terk ettiği biriyim ben. / Tek bir tanışım bile yok bu şehirde, / tutulmuşum şu cüzzam illetine. / Tıngırdatıyorum elimdeki / kaynana zırıltısını, / yanımdan yöremden geçenler / işitsin diye kederli bakışımı:

Döngünün son parçasında sahne alan cüzzamlı, sadece acı çeken biri değil, aynı zamanda hem korkunç hastalığı hem de çirkinliği nedeniyle "herkesin terk ettiği" lanetlenmiş biridir. Ancak bu ilence karşı teslimiyet içinde, on dokuzuncu yüzyılda cüzzamlıların etrafı uyarmak maksadıyla tıngırdattıkları kaynana zırıltısıyla insanları kendisinden uzak tutarak sözde bir özgürlük alanı açar: "Neresiyse tıngırağımın menzili / orada evimde sayılırım." Cüzzamlının, hayatın trajik saçmalığına tanıklık eden bu hali, daha verimli bir yaratma edimi için insanlardan kaçınan ama bir izlerçevre olarak da onlardan vazgeçemeyen şairin çelişkisini çağrıştırmaktadır.

YENİ ŞİİRLER

Rilke, Paris'e taşındıktan kısa bir süre sonra Rodin'le tanışmıştı. Sanatçının eserlerine hayranlığı arttıkça, kendi yaratımından duyduğu memnuniyetsizlik de derinleşiyordu. Büyük bir emekçi olan Rodin'in üretim sürecine sarf ettiği enerji ve adanmışlık karşısında Rilke, kendisini lirik becerinin ve ilhamın kölesi gibi hissetmeye başlamıştı. Böylelikle gitgide heykeltıraşın, "Çalış, daima çalış!" sözü kulaklarında çınlarken tamamen yeni bir dizi çalışma alışkanlığı edinmeye koyuldu: Kendini her gün düzenli olarak planlanmış saatlerde yazmaya zorluyor; Paris'te dolaşarak gözlem gücünü keskinleştiriyor; notlar alıyor ve şiirler için tema listeleri yapıyordu. Yine bu sıralarda Rodin'in "sonsuz sayıda yaşayan yüzey"in sanatı olarak nitelediği duruma karşılık gelecek bir şiir yordamı üzerine kafa yormaya başlamıştı: Duygulardan ziyade nesnelerin dünyasına ait olmayı başaracak bir şiir! Önceleri yavaş yavaş belirerek 1906-1908 arasında inanılmaz bir yaratıcı enerji patlamasıyla süren bu *pürtefekkür seyr*in meyvesi, modern edebiyatta nesnel deneyim yolundaki lirik arayışın en çarpıcı örneği kabul edilen *Yeni Şiirler* oldu.

Yeni Şiirler'i "yeni" kılan en başat unsur, Rilke'nin şiir dilindeki aynı anda hem daha anlaşılır hem de daha karmaşık hale gelen dönüşümdür. İfadenin yoğunlaştırılması ve yazan öznenin benliğinin silinmesi, nesnel bir idealin peşinde en uç noktalara kadar götürülür. Esasen bu *Dinggedichte* yani *Oluşşiirleri*'nin sadece birkaçı nesnelere dairdir ancak hepsi maddi bir niteliğe sahiptir ve okuyucuyu heykelsi, müstakil bir varlıkla karşı karşıya getirir; Rodin'den mülhem bir hacim ve kontur duygusu yaratır. Yer yer durağan bir nesneyi betimleyen şiirlerde bile görsel hayal, handiyse bir arp misali titreşen dizenin ve sentaksın desteklediği işitsel hayalle birleşerek nesnenin

hayal âleminde *var*agelmesini sağlar. Şairin "Gülçanağı" başlıklı şiirinde yaprak yaprak, ton ton deneyimlediği bu bilinç∫dalınç eylemi, özne ile nesnenin hayal düzeyinde yaratılmış bir bütünlüğün ayrılmaz veçheleri olduğu fikrini açığa vurma (*aletheia*) çabasından başka bir şey değildir: ***Güller ve Seyr ontolojisi***!

Genç Kız Feryadı

| Çocuk olduğumuz o yıllarda / hafifti henüz / bu yalnızlık düşkünlüğü:

"Genç Kız Feryadı"nda dile gelen *ben*, çocukluktaki "dünya-içinde-olma" halini kaybetmenin yasını tutar ancak çocukluktaki varoluş biçimi gene de kendine özgü karakterini hatırlayabileceği kadar ona yakındır.

Çocukluktan ergenliğe geçiş aşamasındaki lirik ben, çocukluk deneyimleriyle tezat oluşturan yeni durumuna bir tür dışlanmışlık duygusuyla hayıflanır. İlk dizelerde benlik ve dünyanın ayrışmasından önceki temel varoluş biçimi sayılabilecek bir sempati içerisinde çizilen kız çocuğu, çevresiyle uyumludur; grubu, uzaklığı, yakınlığı, yolu, hayvanı, resmi olanlarla özdeşleşir. Ancak ikinci kıtada gelip çatan ergenlik haliyle birlikte hissedilen tedirginlik, "Ben *en büyük*te değil miyim kendi içimde? / İçimdeki ben artık avutup anlamak / istemiyor mu çocukluktaki gibi beni?" dizelerinde yankılanır. İlk kıtadaki üçüncü şahıs betimlemesinden ikinci kıtada birinci şahıs söylemine geçiş, benlik ve dünya, "ben" ve "ben olmayan" arasındaki ayrımı keskinleştirir.

Çocukluğu, *Natura*'nın ve şeylerin kendilerini aşırı bir anlamla sunduğu bir *oluş* biçiminde kavrayan Rilke için bu evre, kendine özgü bir "dünya-içinde-olma" tarzını ifade etmektedir. Ergenlikse bir tür ara evredir. Worpswede günlüklerinde Rilke bu hali şöyle açımlar: "Sonra birden erkek ve kız çocukları için, doğadaki şeylerin ve olayların artık onları ilgilendirmediğini ve hemcinslerinin de henüz onlarla ilgilenmediğini hissettikleri, derin, titrek melankoliyle dolu o yalnız ergenlik dönemi geliverir. Ergen, *Doğa*ya çocukluk katılımı ile yetişkin yabancılaşması arasında bir tür *hiçyer*de yaşar!"

Zeytin Bahçesi

| Yürüdü yukarıya külrengi yapraklar altında / b a ş t a n sona külrengi, eriyip dağılmış zeytin tarlalarına, / gömdü sonra toza batmış alnını / sıcacık ellerinin tozgun çukuruna:

Yeni Ahit'in asli mesajı olan İsa'nın dirilişi ve dünyevi misyonunu tamamlaması, şiirde derin bir inkâr ve isyanla aşağılanır. İsa'nın çarhıma gerilmeden önceki gece Romalılar tarafından tutuklandığı Getsemani'ye atıfta bulunan "Zeytin Bahçesi"nde, tüm *çile* yolculuğuna nihai anlamını veren kutsal kurtuluş mucizesi hiç anılmaz; bilakis *ağıdın* odağına, Tanrı tarafından terk edilenin sonsuz yalnızlığı yerleşmiştir. Böylelikle Rilke, "Bulamıyorum artık seni. Hayır, yoksun içimde. / Başkalarında da yoksun. Şu kayanın içinde de. / Seni bulamıyorum artık. Yapayalnızım işte." dizeleriyle ilahi vahyin tamamlanması ve zafer yerine insanın yenilgisini duyururken, *passion* da Hıristiyan ritüelinin bir yorumu olarak değil, *Yüce Olan*'ı artık bulamayan "herkesin derin hayal kırıklığı" olarak ortaya çıkar. Herkesin; zira başlık açıkça *Kitab-ı Mukaddes*'teki olaya işaret etse de İsa'nın ismi şiirin hiçbir yerinde geçmez ve *acı çeken* anonim bir "O" olarak kalır. Yeryüzündeki son gecesini "bütün insanlığın kederiyle bir başına" dua ederek geçiren *O* seçilmiş (!) talihsiz, "Mesih" falan değil, kendisine hiçbir "meleğin gelmediği", ıstırabında yalnız olmayan pek çok çaresizden birisidir sadece.

Şairin Ölümü

| Onu öyle yaşarken görenler, fark etmediler / bütün bunlarla nasıl da hemhal olduğunu, / oysa bunlar; bu koyaklar, bu çayırlar / bu sular*dı* onun çehresi:

Rilke'nin "çift yönlü görme kipi" her zaman bir karşılıklılık ya da *aktif-pasiflik* anlamına gelir; bu sayede görme eylemi, âdeta görmek aynı zamanda görülen tarafından görülmeyi de içeriyormuşçasına bir pasiflik ya da acı çekme haline bürünür. Rilke'nin *sine qua non*'u olarak hem şiirinde hem de düzyazılarında gözlenen *das Seiende*'yi radikal bir aktif-pasiflik biçiminde kavrama tutumu (*einsehen*), özellikle *Oluşşiirleri*nin panter, kuğu, leda, gül vd. figürlerini

yalnızca şairin bakışının pasif nesneleri, metaforları veya sembolleri olarak daraltan yorumları da boşa düşürmektedir. Sözkonusu aktif-pasiflik hali "Şairin Ölümü" şiirinde de, "Onun çehresiydi işte bütün bu enginler" dizesiyle zirveye çıkarken şairin ekstatik zihni kendinden uzağa/kendine uzaktan bakar ve tamamen bilinçli bir şekilde Doğa'ya katılır.

| korka korka göçüp giden maskesi, / havayla çürüyen bir meyvenin / narin ve bomboş içi sanki (und seine Maske, die nun bang *verstirbt*, / ist zart und offen wie die Innenseite / von einer Frucht, die an der Luft *verdirbt*):

Krş. Jacob Böhme: "Wer nicht stirbt, bevor er stirbt, / der verdirbt, wenn er stirbt." (Ölmeden önce ölmeyen / odur işte ölünce çürüyüp giden.)

Buda

| Bekliyor muyuz, sahiden / bizi görsün diye? Buna ihtiyacı var mı sanki?:

Yeni Şiirler'de yer alan Buda temalı üç şiirden ilki olan bu şiir, Batı ile Doğu, Avrupa ile Asya, heykel ile şiir, Budizm'in kurucusu ile modernist bir şair arasında bir diyalog arayışı gibi okunabilir. Rilke'nin Buda tefekkürü, Auguste Rodin'in 1900 yılı Paris Dünya Fuarı'ndan satın alıp Meudon'daki evinin bahçesine yerleştirdiği bir heykelle tetiklenmişti. Eylül 1905'ten 1906 baharına kadar Rodin'in bahçesindeki kulübede yaşayıp heykeltıraşın asistanı olarak çalışan şair, eşi Clara Westhoff'a yaşadığı mekânı, "Önümde geniş, çiçekli, yıldızlı bir gece ve aşağıda, pencerenin dışındaki çakıllı yol, üzerinde derin sükûnet içinde bir Buda heykelinin durduğu küçük bir tepeye doğru uzanıyor; göğün altında gece ve gündüzün tarifsiz birliği. '*C'est le centre du monde*,' dedim Rodin'e..." sözleriyle betimlerken, 11 Ocak 1906'da bu defa, şiirin, "Dinlermiş gibi. Sükûnet: Uzak mı uzak..." şeklindeki ilk dizelerini yankılayan şu cümleleri yazar karısına: "Buda uzun boylu ve bilgili; insan onun içinde özsuyun fokurdadığını düşünüyor. Dün berrak bir akşamüstü Musée'den aşağıya döndüğümüzde bahçemin duvarı karanlıktı ama arkasında

dünyanın tüm ay ışığı Buda'nın etrafındaydı; Tanrı'nın aydınlattığı bir ayinin ortasındaymış gibi kıpırtısız, zengin, kadim bir kayıtsızlıkla ışıldıyordu."

L'Ange du Méridien

| Ey *Taşçıl*, ne biliyorsun *Oluş*umuza dair?:

L'Ange du Méridien: Meridyen Meleği

Chartres: Paris'in seksen kilometre güneybatısında bulunan aynı adlı kentte on üçüncü yüzyılda inşa edilmiş; heykelleri, vitrayları ve bezemeleriyle bugüne kadar korunabilmiş gotik bir katedral.

Şiirin esin kaynağı olan ve şairin 25 Ocak 1906'da Rodin ve eşiyle birlikte Chartre şehrindeki katedrali ziyaretleri sırasında karşılaştığı, elinde güneş saati tutan melek heykeli, ünlü vitray pencerelerle birlikte Chartres Katedrali'ne görkemini bahşeden pek çok heykel arasında hem gerçek hem de mecazi anlamda ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Revakların etrafındaki heykellerden daha yüksekteki bir kaide üzerinde izole bir şekilde duran *L'Ange du Méridien*, bu "seçkin" konumuyla diğer heykellerden ayrışır ve doğal olarak gözlemcinin ilgisini üzerinde toplar. Bu özel ve yüksek konuma ilaveten, ikonografik açıdan bakıldığında güneş saati tutan bir meleğe Ortaçağ heykelleri arasında pek rastlanmaz; Ortaçağ melekleri genellikle ellerinde buhurdan, trompet, kılıç ya da kitap gibi nesneler tutar.

Meleklerin Rilke şiirinin en önemli sembolik figürleri arasında yer aldığı malumdur. *Meridyen Meleği* ise şairin mitopoetik hayal gücünün saf yaratımları biçiminde beliren diğer melek şiirlerinden farklı olarak insanlara ve kaderlerine kayıtsızlığı "ne biliyorsun

*Oluş*umuza dair?" dizesinde çınlayan bir **Taşçıl**'a; bir heykele odaklanır. Fırıl fırıl bir rüzgârın katedralin etrafında inançsızlığın ürpertici keskinliğiyle *–bir inkârcı misali–* estiği bir günde gözleyen, göğsünün önünde tuttuğu bir güneş saatiyle gülümseyen bir melek figürüne dalmıştır. Meleğin tebessümünü seyrederken bütün bir günün üzerinde dengede durduğu değirmi güneş saatinden anın kayıp gidişi sezilmektedir. İnsan varoluşuna aldırışsız melek, bahtiyar bir çehreyle elindeki "geçicilik levhası"nı gecenin değişmezliğine uzatır gibidir sanki. Böylelikle *Meridyen Meleği* hem inancın hem de onun sorgulanabilirliğinin tecessümü halini alır.

Ortaçağ'da Tanrı

| en sonunda (urucunu engellemek üzere) / ağırlıklar gibi iliştirdiler üstüne:

İnanç krizinin de nesnelerin somutluğu içerisinde sunulması, Rilke'nin *Oluşşiirleri*nde kullandığı tekniğin özelliğidir. "Ortaçağ'da Tanrı", Tanrı'yı olmuş bitmiş bir geçmişe hasreder. Ortodoksi açısından inkâr anlamına gelen bu zamansal kısıt, Tanrı'nın her yerde hazır ve nazır olduğuna dair en temel teolojik anlayışla çelişmektedir. Şiirin tamamına nakşedilmiş antropomorfik tanrı imajı, dinin vazettiği Yaradan'ın sadece hayal gücünün ürünü olduğunu duyurur gibidir. Yargılayıcı bir otoriteye ihtiyaç duyan insanlar, Tanrı'yı içlerinde biriktirip büyütmüş ve nizam versin diye onu "oldur"muşlardır. Nihayet ulaşılmaz yüceliğini ve aşkın mükemmelliğini temsil zannıyla devasa katedralleri Tanrı'nın üzerine, "urucunu" engelleyen dünyevi ağırlıklar olarak çakmışlardır. "Artık ondan beklenen sadece / sınırsız sayıların üstünde göstere / göstere dönmesi" ve gündelik işlere delalet etmesidir. Varoluşu anbean, bizzat keşfetmek yerine pragmatik beklentiyle gösterdiği bu dokunaklı gayret, başarısızlığa mahkûm olan ve bu yüzden Tanrı'yı evcilleştirmeye çalışan insanoğlunun dünyevi esaretinin tanıtıdır. Ancak ilahi özün bu kapalı devre inanç dünyasının içinde profanlaşmasıyla Tanrı da çekip gidince –tıpkı mekanik bir saatin yüksek sesle vuruşunun aşkın olanın dehşet verici varlığını zamansal düzenin güya "tıkır tıkır işleyen" tutarlılığına zerk ederek insanların

kaçışmasına sebep olması gibi– kontrol edilemez olanın ürküsü yeniden patlak verecektir.

Morg

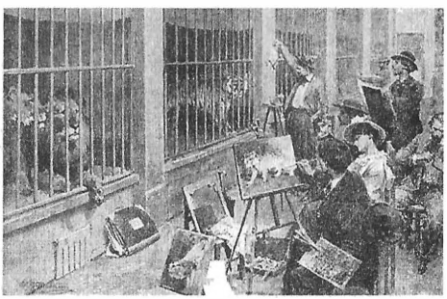
| Uzanmış yatıyorlar işte orda:

Rilke'nin "Morg" şiiri ölüm olgusunu değil, kimliği belirsiz ölülerin teşhis için sergilendiği Paris morgundaki cesetleri konu edinir. Cesetlerin görünümünde, Gottfried Benn'in beş şiirlik "Morg" döngüsünün aksine tiksinti uyandıracak hiçbir şey yoktur. Yıkanmış ve "tertemiz"dirler. Sakalları biraz daha sertleşmiş olsa da en azından "aval aval bakanları tiksindirmeyecek kadar" muntazamdır. Bu izleyicilerin cesetleri teşhis için mi yoksa o dönemde Paris'te yaygın olduğu üzere sadece meraktan mı morgda oldukları açık değildir.

Morgdaki ölülerle ilgili olmasına rağmen şiirde ölüm ve çürüme hiç anılmaz; ölüm nedeninden, yaralanmalardan veya diğer ölüm izlerinden bahsedilmez. Sadece son iki dizede, "Gözler evrilip tersyüz oldu gözkapaklarının / ardında, içeriyi süzüyorlar artık." ifadesiyle uzanmış yatanların hayatta olmadıklarını anlarız. Belki mevcut olabilecek yegâne çürüme belirtisi cesetlerin "ağızlarının çevresindeki usanç"tır; o da yıkanıp temizlenmiştir.

Panter

| Öylesine bitkin ki gözlemekten parmaklıkları, / birini bile yakalayamaz olmuş artık bakışı:

Şiirin epigrafında geçen, Paris'teki en eski botanik bahçelerinden *Jardin des Plantes*'taki pantere ilaveten Rilke, muhtemelen küçük bir Yunan panter (ya da kaplan) heykeline göndermede bulunuyor. Rodin üzerine yazdığı kitaptaki şu satırlar da bu yorumu desteklemektedir:

"Rodin'in atölyesinde Yunan işçiliğiyle yapılmış, neredeyse bir el büyüklüğünde bir panter kalıbı var. Panterin gövdesinin altından, dört güçlü yumuşak pençenin oluşturduğu boşluğa önden baktığınızda bir Hint taş tapınağının derinliklerine bakar gibi oluyorsunuz..."

Şair, eşi Clara'ya yazdığı 27 Eylül 1902 tarihli mektupta da aynı heykelcikten bahisle şunları söylüyor: "Rodin bu heykel için, '*C'est beau, c'est tout*,' diyor. Onu bu küçük alçı kopyaya neyin bağladığını, meramını ve antikiteyi anladım. Bu hayvanda da modellemedeki canlılığın aynısı var; elimden daha büyük olmayan bu küçücük *nesne*nin üzerinde, sanki gerçekten devasa bir şeymiş gibi – hepsi canlı, aktif ve farklı yüz binlerce *yüz* mevcut. Ve tüm bunlar sadece alçıda! Sinsi adımlar, geniş pençelerin güçlü basışı ve aynı anda tüm kudretini kuşanmış o ihtiyat, o sükûnet, en yüksek yoğunlukla ifadesini bulmuş."

Kuğu

| Kuğunun sarsak adımları gibi bu zahmet; / henüz yapılmamış olanları ağır aksak / ve ayaklar bukağılı katedercesine:

*Oluşşiirleri*nin nüvesini oluşturan "pürtefekkür seyrediş"in en etkileyici örneklerinden olan "Kuğu" şiiri, kuğuların yürüyüşünü yakından gözlemledikten sonra tekrar okunduğunda, okuyana algı ve hayal gücünün birbirini nasıl aydınlatabileceğini kavrama imkânı sağlar. "Kuğu" şiiri, bu "vakur" su kuşu ile doğal çevresi (*Umwelt*) arasındaki ilişki dolayımında insan varoluşuna yoğunlaşması bakımından çarpıcıdır. Şiirin ilk iki dizeden son dizeye doğru örgüleniş biçimi, kuğunun anatomisi ve davranışının *Umwelt*'inin unsurlarıyla (kara ve su) ilişkisini açığa vurur. Kuğu karadaki sarsak yürüyüşüyle hayatın zahmetini, suya süzülüşüyle her gün ayak bastığımız zeminin altımızdan kayıp gidiverişi gibi beliren ölümü simgelemektedir. Anatomisi; ince bacakları ve perdeli ayakları üzerinde taşıdığı büyük gövdesi, yürümeye hiç uygun değildir. Bu görünümüyle kara için değil, su ve yüzme için var olduğu gayet açıktır. Ayaklarına bukağı olan karadan, ona nazikçe kucak açarak tatmin olmuşçasına "dalga dalga geri çekilen o sulara" doğru süzülürken âdeta epifanik bir biçimde dünyadan ilahi âleme geçer.

Tanagra

| Bir parça pişmiş toprak / devcileyin bir güneşte kavrulmuş gibi:

Antik Yunan sanatında küçük pişmiş toprak tanrı ve tanrıça heykelciklerine verilen genel isim. MÖ dördüncü yüzyılda Yunanistan'ın Boeotia bölgesinin Tanagra kentinde üretilen bu heykelcikler, fırınlanmadan önce ince beyaz bir sıvıyla boyanır ve ardından pişirilirdi.

En meşhur Tanagra heykelciği, Paris Louvre Müzesi'ndeki "Mavili Kadın"dır. Şair, bu heykelcikleri ilk kez Eylül 1902'de burada görmüş ve karısına Paris'ten şöyle yazmıştı: "Tanagra. Ebedi yaşamın kaynağı bu!" Şiirin ilk kıtasında heykelciğin *nesne~oluş*una yönelen Rilke, ikinci ve son kıtadaki "Kaldırıp çeviriyoruz / teker teker heykelcikleri [...] / ama daha bir içten / daha hayretle eğilmeliyiz / olup bitene" dizelerinde kullandığı kapsayıcı "biz" zamiriyle okuyucuyu heykelciklerin dönüştürücü doğasını kavramaya çağırır.

Ölüm Tecrübesi

| Hiçbir şey bilmiyoruz, şu bize tek söz söylemeyen / göçüp gidişe dair:

Şiir, Rilke'yi 1905 yılında Friedelshausen'deki şatosunda bir yaz boyunca ağırlamış olan Kontes Luise von Schwerin'in ölümünün birinci yıldönümü vesilesiyle yazılmıştı.

"Ölüm Tecrübesi", tanıdığımız birinin göçüp gittiği gedikten ansızın yemyeşil bir hakikat huzmesinin sahneye düşmesiyle ölümün nasıl tecrübe edilebileceğine odaklanır. Yaşam denen oyunu sürdürürken "trajik bir ağıdın peçeli ağzıyla / acayip çirkinleşmiş" olan ölüme sevgi, hayranlık ya da nefret göstermek için elimizde hiçbir sebep yoktur zira dünya dediğimiz şey, hepsi hepsi oynadığımız rollerden ibarettir.

Modern dünyada yalnızca dirimin önemli ve ölümün yokmuş gibi yapılması gereken bir tür "malzeme kaybı" olduğu yönünde yaygın bir tutum varsa da, yaşamanın çekirdeği ölüm tecrübesi, hatta "ölme sanatı"dır. Kitlesel kurbanlar, anonim ölüler, insan türünün er geç yok olacağı varsayımı (ve tesellisi), ruhumuzun geçirgenliğini kalınlaştırmış gibi görünse de "hakikat sezinci", yani ölüm tecrübesi ani bir darbeyle, elbette kısa bir süreliğine çöker üstümüze. Sonra yeniden, alkış falan beklemeden, kendimizden geçmiş bir halde bu "yaşamak oyunu"na devam ediveririz.

Atlıkarınca

| ve sonra bembeyaz bir fil ara sıra:

Rilke'nin, Paris'teki *Lüksemburg Bahçesi*'ndeki *Karussell*'i paradigmatik bir metafora çevirdiği bu eşsiz *oluşiir* örneğinde zamansal akış, biçimsel yapı ve imajlar âdeta bir atlıkarınca misali döner. Çok sayıda görsel izlenim ve hareketin canlı tasvirinin yanı sıra ara ara tekrarlanan "Und dann und wann ein weißer Elefant" (Sonra bembeyaz bir fil ara sıra) ifadesi, atlıkarıncanın dönüşlerini işaret ederken okuyucuyu da derhal anaforuna çekiverir.

Heidegger, *Varlık ve Zaman*'da, *Dasein*'ın her zaman bir duygudurum (*Stimmung*) içerisinde ve dünyayla uyumlanmaya (*Stimmen*) dönük olduğunu savlar. Bu anlamda aynı müzik gibi şiir de sadece bir ruh halini tanımlama ya da ona atıfta bulunmakla kalmayıp geliştirdiği dilin müzikalitesi aracılığıyla maruz kalanı belirli bir ruh haline sokar; böylelikle okuyucuyu o dünyaya "uyumlu kılar."

Özgüvarlık'ı çocuksu bir söylem ve şakacı ruh haliyle dünyada oluşa akort eden *Atlıkarınca*, bazen "Hızla akıyor işte kendi nihayetine / başıboş, amaçsızca dönüp dönüp duruyor." dizelerindeki gibi renksiz ve donuk yetişkin algısının miyarına vurulsa da tekrar tekrar ortaya çıkan duygu, "bembeyaz fil"in yarattığı coşkunluktur. Halk dilinde yaygın olarak kullanılan "dann und wann" ifadesi, basit ritmi, tek heceli vurgusu ve iç kafiyesi sayesinde tekerleme etkisi yaratarak çocuksu ruh halini daha da güçlendirir.

Son kıtayla birlikte atlıkarınca holistik bir biçimde hızlanarak ağar ve hayat denen "bu soluksuz, bu kör eğlence çemberinde"

renkler gitgide bulanıklaşmaya başlar; bir çehre belirir gibi olduğu anda siliniverir; belki ara sıra girdabın içinde bir gülümseyiş, anlık bir aydınlanma görülecektir!

Venüs'ün Doğuşu

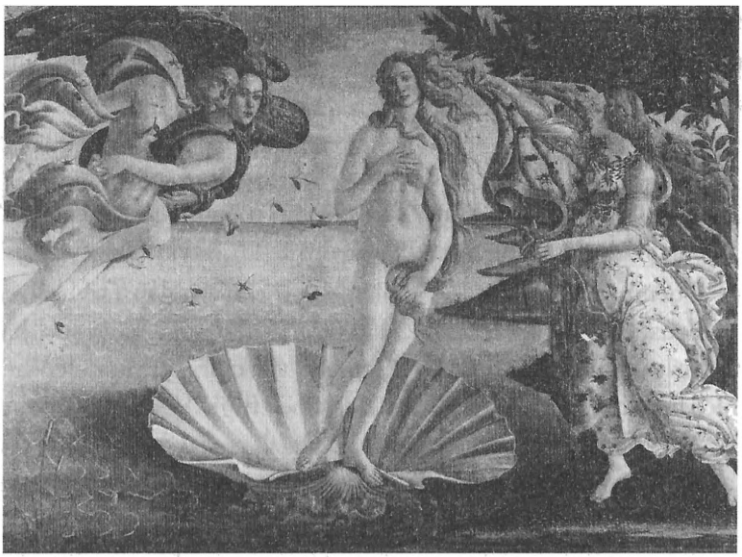
| O bağırtı, telaş ve hengâmeyle g e ç i p / giden dehşetli gecenin sabahında, – / bir kez daha yarılıp açıldı, haykırdı derya deniz:

Rilke'nin *Yeni Şiirler*'de yer alan diğer şiirlerinden farklı olarak "Orpheus, Eurydice, Hermes", "Hetären-Gräber" ve "Alkestis" başlıklı şiirlerle birlikte mitik bir geçmişte var olan bir modele –hem sürece hem de imaja– geri dönüşü tecrübe ettiği "Venüs'ün Doğuşu" şiiri, 1904 yılının başlarında Roma'da taslak olarak belirdikten sonra aynı yılın sonbaharında İsveç'te tamamlanmış ve kimi modernist sanatçılar tarafından büyük bir coşkuyla karşılanmıştır.

Rilke'nin, Baudelaire ve Swinburne'de de baskın bir tema olan Eros ve Thanatos'un yarattığı cazibe ve şiddet, oluş ve yok oluş arasındaki bir gerilimle çerçevelenen "Venüs'ün Doğuşu" şiiri, Sandro Botticelli'nin (1445-1510) ünlü tablosuyla ilişkilendirilerek Hıristiyan ölüm ve diriliş dramının Afrodit mitine uyarlanması şeklinde yorumlanabilir.

Botticelli'nin tablosunun ilham kaynağıysa dönemin ünlü şairi Angelo Poliziano'nun Yunan aşk ve güzellik tanrıçası Afrodit'in Latin muadili Venüs'ün doğuşunu anlattığı bir şiiridir. Yunan mitolojisinde Afrodit'in doğuşu şöyle hikâye edilir: Kronos, hükümdarlığı ele geçirmek amacıyla babası Uranüs'ü hadım edip cinsel organını denize atar. Uranüs'ün uzvundan saçılan köpüklerle (*aphros*) deniz döllenir ve tanrıça Afrodit doğar.

Tabloda Venüs, Zephyr ve ona sarılmış olan Chloris tarafından temsil edilen rüzgârlarla bir denizkabuğu üzerinde seyrederek kıyıya çıkmak üzereyken betimlenmiştir; rüzgârın soluğu, bakirenin üzerine ortası altın renkli güller savurmaktadır. Antik dönem eserlerinde vulvayı simgeleyen denizkabuğu, Rilke'nin şiirinde de hem *utanma* hem de *utyeri* (edep/avret yeri) manasına gelen "die Scham" kelimesiyle vurgulanır. Deniz kabuğunun içinde çırçıplak boy vermiş, klasik heykelde "Venus Pudica" (erdemli Venüs) diye

adlandırılan bir duruşla kıyıya varmak üzere olan Venüs, elleriyle göğüslerini, saçlarıyla da utyerini zarifçe kapatmaktadır.

Şiir ana hatlarıyla beş bölüme ayrılabilir: Telaş ve hengâme dolu gecenin ardından, denizin "semanın solgun ağartısından, o tan yerinden / dilsiz balıkların uçurumuna dökülürken" yarılıp açılarak Venüs'ü doğurması; güneşin ilk ışınlarıyla bakirenin belirişi ve her bir uzvunun (uyluklar, baldırlar, karın, kalçalar vs.) en ince ayrıntısına kadar "arzu"yla tasviri; "sonra bu gövdenin loş ağartısına / seher yeli gibi" giren ilk solukla kanın kovuklarda çağıldamaya başlaması; tanrıçanın kıyıya çıkışıyla tabiattaki değişim ve yaşam döngüsünün kurucu unsuru olarak ölümün belirişiyle denizin Venüs'ü bıraktığı yere bu defa ölü, kıpkırmızı ve yarılmış bir yunusu fırlatışı...

Gülçanağı

| Baksana şu güllerin kıpırtısına: / Öylesine küçük bir salınım açısına sahip ki hareketleri, / görünmez kalacaklardı şayet ışınları / ayrı ayrı dağılıp gitmeseydi âleme:

Güllerle dolu bir çanaktan/kâseden öte, bir gülün "varoluş yatağı" olarak **çanakyaprağı** imleyen "Gülçanağı", beklenmedik bir

biçimde güllerle hiçbir ilgisi bulunmayan dizelerle açılır: "Hiddet kıvılcımları saçtıklarını gördün, iki delikanlının / bir şeyin içinde tortop olduğunu gördün, / hınçtı bu ve toprağın üzerinde yuvarlanıyordu / arıların saldırdığı bir hayvan gibi." Dizenin uzunluğu ve girift, dramatik betimlemesi, okuyucuya şiirin başlığını ve temasını bir an için unutturur. İki çocuk, gemlerini hohlayarak yıkılıp kalan gözü dönmüş atlar gibi toprağın üzerinde hınç içinde yuvarlanmaktadır.

Işık-gölge etkisinin (*chiaroscuro*) zıtlıkları yoğunlaştırıp vurgulayışı misali ikinci kıtada birdenbire, "*Oluş*un ve *Eğiliş*in, / *Oyalayış*ın, *Asla-Veremeyiş*in, *Dikileduruş*un" barınağı olan gülçanağı belirir. İlk dizelerde görsel hayali şiddet dolu bir sahneye raptedilmiş okuyucu, ikinci kıtanın açılış dizesindeki "sen" hitabıyla âdeta bir unutuşa ve sükûna davet edilir: "Ama biliyorsun artık nasıl unutulur bunlar." Şimdi onu hafızalardan silinmez, dolgun bir gülçanağı beklemektedir.

Fenomenolojik olarak gül, ilk kıtanın çizdiği hiddetin antitezi sayılabilecek bir içsellik ve huzur sergilemektedir. Ve bu içsellik, izleyici tarafından güllere yüklenen bir nitelik değildir; aksine, bizatihi her kipin (*Oluş*, *Eğiliş*, *Oyalayış*, *Asla-Veremeyiş*, *Dikileduruş*) en uç noktasını sınayan varlığıyla kökten farklı bir mana âlemini ifşa eden güldür. Bitimsiz serpilişiyle gül, saf öz olarak "neredeyse konturdan yoksun oluş" halinde ışıl ışıl yanmaktadır.

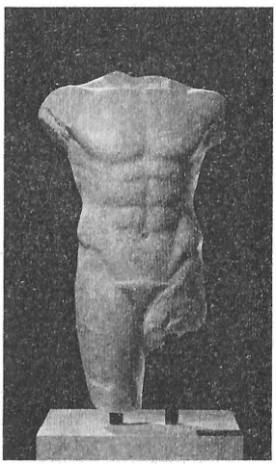
"Baksana şu güllerin kıpırtısına: / Öylesine küçük bir salınım açısına sahip ki hareketleri, / görünmez kalacaklardı şayet ışınları / ayrı ayrı dağılıp gitmeseydi âleme." dizeleriyle başlayan kıtada ve devamında "Bak" (*Sieh*) imperatifiyle âdeta *nesne~oluş*lara bakma eylemini öğrenircesine temrin ederek kendisini sürekli bir dönüşüme açık kılan Rilke, "Gülçanağı"nı bitirdikten sonra günlüğüne şu satırları yazacaktır: "Bakmak, hakkında çok az şey bildiğimiz harika bir şey. Onunla bütünüyle dışa açılıyoruz fakat tam da en ergin haldeyken içimizde özlemle gözlemlenmemeyi bekleyen şeyler oluyor sanki ve anlamları bizden bağımsız, bozulmamış bir şekilde nesnede büyüyor..."

Şu halde bir gülçanağına bakmak, gülün var*oluş* ve yok*oluş*unun tam merkezine, gülün gül olduğu yere bakmak demektir.

Denizkabuğunda Venüs misali dimdik duran beyazı; afallamışçasına bir diğer lakayıt komşusuna dönüveren kırmızısı; rengini, meyvenin içinde birikmiş turunç özsudan alan sarısı; acı bir erguvan tadı edinen pembesiyle hepsi sadece ve sadece kendini içeren güller, dışımızdaki dünyayı "uzak yıldızların hayal meyal çekim etkisine dek" *bâtın* dolu bir avuca dönüştürmek üzere kaygısızca açar dururlar...

Apollon'un Eskil Gövdesi

| Tanımadık görmedik onun o efsanevi başını, / hani elmalar gibi kızarırmış yüzünde gözyuvarları:

Louvre Müzesi'nin arkaik odasında Apollon'un üç torsosu yer almaktadır ancak şiiri esinleyen heykelin Actium ve Paros kökenli olanlardan ziyade üçüncü yüzyılın başlarına tarihlenen Milet Tiyatrosu'ndaki heykel olması muhtemeldir.

Rilke, *Yeni Şiirler*'i kapatan "İhtişam İçinde Buda" başlıklı şiirde olduğu gibi bu şiirde de heykele Rodin'in gözünden bakar. "Apollon'un Eskil Gövdesi"nin son dizesi olan "Değiştireceksin hayatını." ifadesinin ima yükü, maruz kalanı, parlaklığı ve uyandırdığı azamet duygusuyla her şeyi kucaklayan tanrısal güzelliğe teslim olup kendini ve hayatını yenilenen bir güzergâh uyarınca değiştirmeye çağırır.

Leda

| Tanrı düşkünlük yüzünden bürününce onun şekline, / handiyse dehşete düştü kuğunun güzelliğiyle:

Rilke'nin, Yunan mitolojisindeki *Leda ve Kuğu* anlatısını yaratıcı ilhamın ruha nüfuz edişiyle *Varlık*'ın rahimde gerçekten can buluşu bağlamında yeniden yorumladığı şiir, bu temayı işleyen sayısız resim ve heykel içerisinden akla ilk olarak Da Vinci'nin kayıp tablosunun eskizlerini getirir:

Mitosa göre Baştanrı Zeus (Jüpiter) kuğu şekline bürünerek Sparta kralı Tyndareos'un nehir kıyısında yıkanan güzel karısı Kraliçe Leda'ya yaklaşır ve sağ kanadını, güzelliğinden dehşete düşmüş Leda'nın kalçaları üzerine arzuyla yayar. Şaşkın ve ürpermiş Leda direnmeye çalışsa da sonunda takati kesilir ve üstüne abanmış tanrının akışına teslim olur. Leda'yla Kuğu'nun ilişkisinden, her bir yumurtadan ikiz olmak üzere dört çocuk doğar. Dört bebek sazlıkların üzerinde Kuğu Zeus'la anneleri Leda'yı izlemektedir; arka planda orman ve dağlar belli belirsiz uzanır.

Elbette Leda her zaman bir kurban olarak görülmemiş, uğradığı tecavüz de istenmeyen bir vahşet eylemi olarak temsil edilmemiştir. Hatta doğrusu mitin modern yorumcularının pek çoğu, anlatının özündeki şiddet öğesini bastırarak ya da inkâr ederek tecavüz meselesini tamamen geçiştirmiştir. Leda'nın kuğuyla karşılaşmasını romantik bir oyunbazlık ya da cinsel bir kabulleniş şeklinde sunan on dokuzuncu yüzyıl sonu ve yirminci yüzyıl başı sanatçıları, Leda'nın hikâyesini ürpertici bir takip ve taciz dramı olarak değil, huzurlu bir cennet sahnesi olarak tahayyül ve tasvir etmişlerdir.

Anılan dönemin büyük modernist şairlerinden Yeats, "Leda and the Swan" başlıklı şiirinde duyarlılığa, ilhama ve sezgiye erişimde dişilliğin imkânlarını yoklarken Rilke de yaratıcı ilhamla Leda'da somutlanan geleneksel kadın alıcılığı ve cinsel pasiflik arasında bağlantı kurar. *Dua Saatleri Kitabı*'nın şair-keşiş personası ilahi ilham için Tanrı'ya "*und meine Seele ist ein Weib vor dir*" (Ve ruhum bir kadındır önünde senin) diye yakarırken Rilke, 1904 tarihli bir mektubunda, "alıcı ve doğurucu" olduğu için yaratıcılığın en derininde kadınsı bir tecrübe olduğunu iddia eder. Şair, *Duino Ağıtları*'yla yaşadığı ilham tecrübesini aktarırken

de benzer ifadeler kullanacaktır: "Ruh öyle aceleyle girip çıkıyor, öyle çılgınca geliyor ve öyle aniden kayboluyor ki sanki kendimi parçalara ayrılıyormuş gibi hissediyorum."

Rilke, hayatının büyük bölümünü –gerek sanatçı kadınlarla dostluklar ve aşk ilişkileri kurarak gerekse Louise Labé'den Elizabeth Browning'e kimi kadın şairlerin aşk şiirlerini çevirerek– yaratıcılığın özünde var olduğuna inandığı bu dişil estetik teorisini kendi içinde deneyimlemeye adamıştı. Ancak dini ve yaratıcı ilhamı kadınların fiziksel ve duygusal deneyimleriyle bu denli açıkça ilişkilendirmesine rağmen "Leda" şiirinde, kadın protagonistle özdeşleşmekten büyük ölçüde kaçınır, hatta paradoksal bir biçimde erkek tonunu benimseyip şairi Leda'dan ziyade Zeus'la özdeşleştirerek metaforu tersine çevirir. Böylece mitos *Öteki*'nin ilham yaratan tecavüzünden, şairin şiirsel nesnesine vizyoner nüfuzuna evrilir:

Şair (*Zeus*), şiirsel nesnesine (*Leda*) tam anlamıyla hâkim olabilmek için önce edebi dilin ve şiirsel algının (*kuğu*) bedenine girmelidir. Nihayet ancak nesnesinin içine aktıktan sonra tüylerini sevinçle hissedecek ve "gerçekten bir kuğuya", bir şaire dönüşecektir. Yine aynı dönemde yazdığı "Orpheus, Eurydice, Hermes" ve "Alkestis" gibi şiirlerde Rilke, kadınları, erkek şair olarak imrendiği ve arzuladığı karanlık, gizemli güçleri olan dokunulmaz varlıklar olarak tasvir etse de "Leda"da bu güçlü ötekiliği daha ziyade kuğuya atfeder gibi görünmektedir. Ve Yeats'in sonesinde olduğu gibi burada Leda'nın "**rahmi**", şiirin can yatağı haline gelmiştir: *Schoß*! Böylelikle Leda, salt Zeus'un arzusunun aracı olmaktan çıkarak onun yaratıcı evriminin varlık alanına ve sınırlarına dönüşür. Öyle, çünkü "kadının içi, aynı zamanda erkeğin biçim aldığı yerdir!"

Meczuplar

| Suspus olmuşlar, çünkü perdeler / kaldırılmış zihinlerinden:

Tasvirler Kitabı'ndaki "Sesler" döngüsünden yaklaşık bir yıl sonra Rilke, "Meczuplar", "Dilenciler", "Kör Adam" vd. bazı şiirlerle yeniden aşina figürlere döner ancak bu kez lirik ben, birinci tekil şahsın dilinden değil, hikâye kipiyle sunulur.

Günlük hayatta insanların uzun vadeli ilişkiler kurmasını ve başkalarıyla bir arada yaşamasını sağlayan ayrım yapma melekesi, yani bölme ve perdeleme zihinlerinden kaldırıldığı için *meczuplar suspus*turlar. Sınır bilmez, tepetaklak bir dünyada yaşayan bu *ötekiler*, kendiliğinden varoluşlarıyla uygarlık normlarını kayıtsızca ihlal ederler. Ancak geceleri, yani dış dünya rahatsız edici gündelik dinamikleri içinde artık algılanamaz olduğunda meczuplar için her şey birdenbire yoluna giriverir. Şairler gibi onlar da tuhaf dünyaların yansımasıyla asla kaybolmayan, aksine serpilip gelişen özbahçelerine hapsolmuşlardır.

Bir Azizin Hayatından

| Aşinaydı başlangıcı hep ölüm gibi olan, / o üstesinden gelinmez kaygılara:

Bu şiirin "Meczuplar"ın hemen ardından gelişini, her iki figürün de toplum içinde "aşırılık"la ilişkilendirilmesine bağlamak mümkündür.

Azizlerin de meczupların da kaderlerinin ortak paydası yalnızlık ve yabancılıktır. Deliler tuhaf özbahçelerinde güvenlik bulurken azizlerin "bir evlat misali besleyip büyüttüğü kalp" usulca tahammülü ezberler. Aziz, başından beri aşina olduğu o üstesinden gelinmez kaygılar ve tarifsiz eziyet içinde, kelimeleri arzulamaksızın, hayatı boyunca kocasının ve efendisinin (Tanrı'nın) yanına kıvrılabilmek üzere ruhunu hizmet yoluna feda eder.

Kör Adam

| Bak yürüyor ve bölüyor, karanlık / menzilinde yer almayan şehri, / kopkoyu bir çatlağın pırıl pırıl bir fincanı / boylu boyunca katedişi gibi:

"Kör Adam", kışkırtıcı derinlikteki metaforları ve okuyucunun jeste dönük bir hayal seyrine açılmasını talep eden söylemiyle insanın "körlük"le dünya-içinde-oluş halini sorgulayan çarpıcı bir örnektir. "Bak" imperatifiyle açılan şiir, okuyucuyu kör adamı Paris şehrinden geçerken seyretmeye çağırır. Menzilinde yer almayan

şehre diğer insanlar gibi katılamayan ötekilerden biri olarak kör adam, pırıl pırıl bir fincanı baştan sona kateden koyu bir çatlak misali şehri "böler." Okuyucuyu ışık ve görme arasındaki ilişkiye yeniden, tefekkürle bakmaya yönelten bu dizeler, körün, parlak ve kalabalık metropolle tezat oluşturan karanlık iç dünyasını çağrıştırır. Nesnelerin hayali, zihninde bir sayfaya çizilmiş gibidir; onları içeri alamaz.

Dokunma duyusu bize yalnızca bedensel erişim alanımızda bulunan nesneler hakkında fikir verir, işitme duyusu daha uzaktaki nesneler hakkında bir seziş sağlarken görme, çevreyi kavrayıp anlamlandırmayı sağlayan duyular arasında en kapsayıcı olanıdır. Gözlerimizin menzili dağlardan yıldızlara kadar uzanır. Bu anlamda görme duyusundan mahrum olmak, varlığın coşkusundan ve *Natura*'nın dışsal çeşitliliğinden mahrum kalmak demektir. Bu yüzden de kör büyük ölçüde, dışın duyumuna~doyumuna sahip olmadan için kuyu~koyu sesine maruz kalır.

Şehirde belli bir mesafeyi yürüdükten sonra kör adam, kendisine yardım edecek birini seçmeyi beklermiş gibi, adanmışçasına (*hingegeben*) elini kaldırır. "Hingegeben" ifadesi, elini seçmek için özgürce kaldırmış gibi görünse de aslında körün başkalarına bağımlılığını ima eder gibidir.

Diğer bir açıdan *hingegeben*, kör adamın elini neredeyse bir evlilik törenindeki ciddiyetle kaldırarak kendisini bir başkasına teslim ya da emanet etmesi biçiminde de yorumlanabilir.

Lavta

Lavtayım ben. Gövdemi, onun kıvrım kıvrım / hatlarını betimlemek istersen şayet: / olgun, kabarık bir inciri tarif ediyormuş / gibi söz et ondan:

Rilke'nin "Lavta"sı, sanatın karanlığını fahişeninkiyle metaforik olarak eşitlercesine neredeyse grotesk bir erotizmle tınlar. Lavta da kurtizan gibi, yarılmış çeperiyle hayali kışkırtan "kabarık bir incir" misali esrarengiz bir derinlik içermektedir. "Abart / içimde gördüğün karanlığı. Tullia'nın / karanlığıydı o. Yoktu bu kadarı / onun *ut-yeri*nde bile" ifadelerinde zirveye ulaşan müzik ve kadın arasındaki

gerilim, giderek karanlığı fethetme arzusunu körükleyecektir. Nihayet, Eros ile sanat arasındaki hassas ve son derece karmaşık ilişki, "O zaman işte gerilirdim nahifliğine / nihayet benim *içim* onun olana kadar." dizesiyle düğümlenir.

Bu dizelerde kıyasa konu olan Tullia d'Aragona, on altıncı yüzyıl İtalya'sında soylulara hizmet veren meşhur bir fahişeydi. Tullia, edebiyat, müzik ve felsefe alanında kapsamlı bir eğitim almıştı ve birkaç dil biliyordu. Döneminin kimi sanat eleştirmenleri onu Floransalı fahişelerin en ahlaksızı olarak kınamış olsa da Petrarca'nın sonelerini ezbere bilecek kadar yetenekli olan Tullia sık sık Roma din adamları, politikacılar, şairler ve seçkin bilim adamları tarafından ziyaret edilirdi. *Aşkın Sonsuzluğu Üzerine Diyaloglar* başlıklı bir şiir kitabı da yayımlamış olan Tullia d'Aragona, şiirlerinde Platon'un aşk anlayışıyla kendi aşk kavrayışını karşılaştırıyordu.

Gülden İçeri

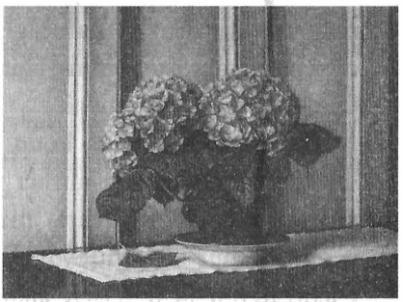
| Hani nerde bu içe göre / bir dışarısı? Hangi ağrı üstüne / serilir böyle bir keten?:

Şiir ani bir soruyla; içgözelerden günlere doğru dolup dolup taşan güllere göre bir dışın nerede olduğu sorgulamasıyla açılır.

Özgüvarlık ontolojisini gül dolayımında seyrettiği pek çok şiirden birisi olan "Gülden İçeri"de Rilke, dünyevi olanla semavi olan arasındaki koşutluğu "Hangi gökler yansır aynasında, / kuytu sularında / şu apaçık, / şu kaygısız güllerin" dizeleriyle muayyen bir içselliğe bağlar. "Gülçanağı", "Mavi Ortanca" gibi şiirlerinde de çiçeklerle gökler ve daha spesifik olarak yıldızlar arasında deruni bir bağ kurup onların kokularını yer yer sinestezik bir deneyim olarak sunan Rilke için gül, artık "bir rüya içre bir oda"ya dönüşecektir.

Pembe Ortanca

| Kim hayal ederdi bu pembeyi? Ve kim bilebilirdi / şu salkım saçak çiçeklerde toplandığını?:

Rilke aslında başlarda, *Yeni Şiirler* toplamını oluşturan iki bölümü "Mavi Ortanca" ve "Pembe Ortanca" diye adlandırmak istiyordu. Renklerinin epifanik bir ışıkla belirmesi ve soluşuyla faniliği imleyen bu ayraç şiirlerden "Mavi Ortanca" birdenbire kendini yenileyip yaşamı sevinçle selamlarken aslında en başından beri aheste aheste solup çiçeği terk eden pembe, ölümü olumlamaktadır. İki şiir de sözkonusu süreçleri dünyevi ve ilahi olan arasındaki etkileşim bağlamına yerleştirir.

Ayrıca krş. *Orpeus'a Soneler, IX.*

Okuyan

| Kim tanıyor onu, hani çehresini / bir *Varlık*tan, sadece dopdolu sayfaların / çabucak çevrilişinin ara sıra zoraki duraksattığı / bir diğerine daldırıp kaybeden o kişiyi?:

Rilke'nin okuma ve okuyan kişi üzerine tefekküre koyulduğu şiirlerin hepsinin ortak noktası, okumanın sona erdiği, kitaptan dünyaya geçiş anıdır. Okumanın iç dünyasından "tıka basa dolu bir dünyaya" geçiş eşiği, ilişkilerin artık ve henüz sabit olmadığı bir olasılıklar aralığı olarak betimlenir. Bu açıklık~boşluk anı, yeni gözlerle görmenin ve kişinin dünyadaki varlığını yeniden derinliğine fark etmesinin mümkün olduğu bir noktadır.

Muhammed'in Seçilişi

| Bir çırpıda fark edilen ilahi varlık: *şu* pürüpak, / ışıl ışıl *Melek*, tam da dimdik adım attığı sırada / saklandığı mağaraya, *O* bırakıp bir yana / bütün iddialarını, yalvar yakar oldu:

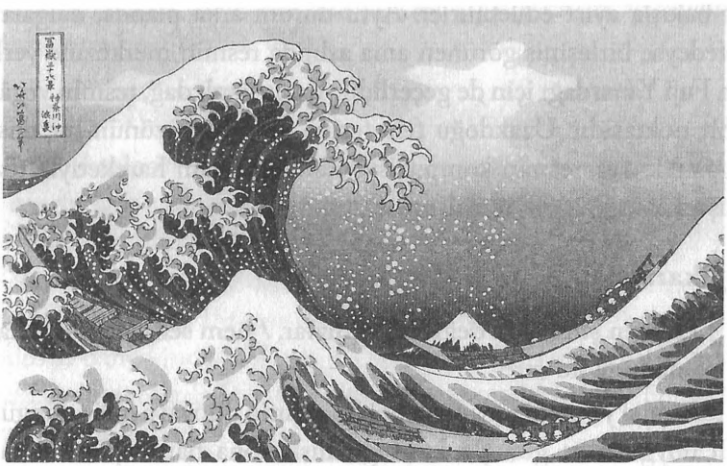
Rilke, şiirde Hz. Muhammed'e ilk vahyin gelişine ilişkin rivayete büyük ölçüde uyar: Hira Mağarası'nda uzlete çekilmiş olan

geleceğin yalvacı, melek Cebrail tarafından ziyaret edilir ve kendisine Kur'an ayetlerini "oku"ması emredilir. Hz. Muhammed okuma yazma bilmeyişini gerekçe göstererek "önceleri ne idiyse öyle" yani "seyahatler yüzünden zihni allak bullak olmuş bir tacir olarak" kalmasına izin vermesi için Cebrail'e yalvarır. Zira kendisinden okuması talep edilen şeyler, "bir bilgeye bile ağır gelecek" sözlerdir. Ancak Cebrail buyurgan bir biçimde "Oku!" emrini tekrarladıkça vahyin muhatabı birdenbire sanki her zaman biliyormuş gibi metni okuyuverir.

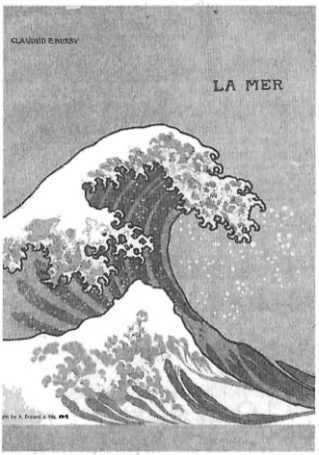
Vahiy anının getirdiği dönüşümü Goethe'den daha güçlü bir biçimde yankılamayı başaran şiir, bunu yalvacın ruhunda gerçekleşen bir süreçten ziyade Cebrail ile Hz. Muhammed arasındaki dinamik ilişkiyle dışlaştırır. Sonenin en çarpıcı kısmı, Hz. Muhammed'in okur okumaz okuyabildiğini fark etmekten çağrıya itaat eden ve görevini yerine getiren birine dönüştüğü son üçlüktür. Okuma ve itaat etme eylemleri, önceki hayatını bile köklü bir biçimde etkileyerek basit bir taciri, kesintisiz vahyin muhatabı olan bir yalvaca evirmiştir.

Dağ

| Otuz altı kere ve yüz kere / çiziktirdi ressam o dağı, / bir çırpıda çekip aldı, gerisin geri ittirdi yeniden:

Şiir, adı "resimle kafayı bozmuş" olarak çevrilebilecek Katsushika Hokusai'nin (1760-1849) yetmiş yaşında ürettiği "Otuz Altı Fuji Dağı Manzarası" isimli resim serisinden esinlenmiştir. Hokusai, ayrıca manzara resmi kitapları arasında şaheser kabul edilen, "Fuji Dağı'nın Yüz Görünümü" başlıklı bir dizi resim daha yapmıştır. Bu serilerin en bilinen parçası olan *Kanagawa Açıklarındaki Büyük Dalga*'nın etkileri Vincent Van Gogh, Claude Monet ve James Whistler gibi ressamların eserlerinin yanı sıra Rilke'nin "Dağ" şiirine ve Claude Debussy'nin "La Mer" isimli senfonik şiirine kadar uzanır.

Sözkonusu resimde devasa bir okyanus dalgası uçuk maviden derin, neredeyse siyah~maviye kadar çeşitli renk tonlarında yükselir. Köpüğün geniş beyaz tepeleri yuvarlak formları çevrelemekte ve dalgaya tehditkâr hatlarını vermektedir. Dinamik yüzeye karışan üç kayık, doğanın merhametine kalmıştır. Kayıkların ve içindeki muhtemelen az sonra boğulacak insanların renkleri çevreleriyle uyumludur; bu sebeple genel kompozisyon içinde zar zor ancak ikinci bir bakışla ayırt edilebilirler. Aynı durum arka planda, dalgalarla neredeyse birleşmiş görünen ama aslında resmin merkezine yerleşen Fuji Yanardağı için de geçerlidir: Karla kaplı dağ, resmin yegâne sabit noktasıdır. Uzakdoğu felsefesine göre yeryüzünün bir unsuru olarak dağ, resmin kompozisyonundaki suyun hareketiyle tezat oluşturan "sükûneti" temsil etmektedir.

Skarabe

| Hemen şuracıkta değil mi yıldızlar, / hem senin kuşatıp kapsamadığın ne var:

Skarabe ya da diğer adıyla bokböceğinin dünyaya geliş döngüsü, yön duygusu ve güneşle kurduğu ilişki, ona bambaşka anlamlar

yüklenmesine yol açmıştır. Bunların başında yeniden doğum gelir. Mısırlılar skarabelerin pupa evresini gözlemleyerek ölülerini tıpkı bir koza gibi mumyalamaya başlamışlardı. Eski Mısır inanışında ölüler de skarabeler ve güneş gibi bir pupa evresi geçirirler. Koza ya da mumya içerisindeki bu evre sonunda ikinci yaşama uyanılacaktır. Bundan dolayı ölen kişinin bedeni mumyalanırken kâlp kısmına onu korumak amaçlı bir "kâlp skarabesi" konulur. İnanışa göre her ölüm devamında dirilişi de getirecektir.

Bu böceğin üreme biçimi, kendi kendinin nedeni olan yaratıcı güç "Ptha"nın evrendeki kozmik nesneleri şekillendirerek oluşturmasını temsil eder. Mısır hiyeroglif yazısında "olmak", daha doğrusu "verilen biçimi alarak varlık haline dönüşmek" anlamına gelen "hpr" ya da "kheper" fiili, ayakları açık bir skarabeyle yazılır. İlah Khepra'nın adı da bu fiilden türemiştir.

Yine böceğin yumurtalarını koyduğu ve itme gücüyle yuvarladığı küre, kozmosta bir güçle yuvarlanıp giden bir ateş küresi olan ve tohumlarını Sirius'tan alan Güneş'i simgelemektedir.

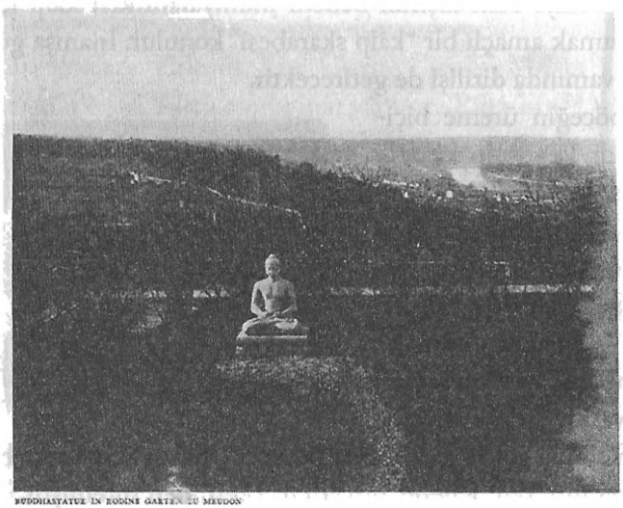
Skarabe'nin ölüm ve ölüm-ötesiyle alakalı olarak da reenkarnasyonu simgelemek üzere eski Mısır'da bir tür muska olarak kullanıldığı bilinmektedir.

İhtişam İçinde Buda

| Merkezlerin merkezi, nüvelerin nüvesi, / sen ey içine kapanıp tatlanan badem, – / t a a cümle yıldıza kadar senin meyvenin / özüdür bunların hepsi: Esenlik sana:

Rainer Maria Rilke'nin Buda üzerine yazdığı üç şiirden oluşan serinin en bilineni "İhtişam İçinde Buda"dır. Şairin Buda'ya ilgisini, Rodin'in bahçesinde bulunan ve Fransız heykeltıraşın 1900 yılında düzenlenen Paris Dünya Fuarı'ndan satın aldığı bir Endonezya heykeli tetiklemişti.

Şiir, "nüvelerin nüvesi" diye nitelenen Buda'yı içine kapanıp tatlanan badem tohumuyla özdeşleştirerek açılır. Buda, meyvesi gökler de dahil olmak üzere her şeyi kuşatan canlı ve dinamik bir badem gibidir. Persona, bu ruhani başarıya hayranlık duyar ve Buda'yı selamlar.

BUDDHASTATUE IN RODINS GARTEN ZU MEUDON

Rilke'nin şiirde kullandığı en çarpıcı araç, çifte metafordur. Buda'nın kendisi ruhsal mükemmelliğin ve genişlemiş bilincin bir imgesidir ancak Rilke, Buda heykelini bademle üst üste bindirerek şiire ikinci bir metafor düzeyi ilave eder. Hasılı Rilke, heykelin manevi önemini açıklamak için, Buda'nın mükemmelleşmiş bilincini sembolize etmek üzere tabii bir mecaz (*badem*) kullanarak meseleyi daha girift bir hale sokar: Zamanın ve mekânın merkezinde sükûn içinde oturan Buda, bademin merkezindeki tohum ya da çekirdeği andırmaktadır. Bu sınırlı tohum veya çekirdek, Buda'nın bilinci sayesinde genişleyerek yıldızlı gökyüzü de dahil olmak üzere tüm âlemi ve zamanı kapsar. Bademin kabuğu (Buda'nın bedeni), artık içerdiği bilinci sınırlamaya hizmet etmez; metaforlar giderek ruhani dünyanın fiziksel dünyayı kapsamasına ve tüm fiziksel sınırları ortadan kaldırmasına izin verir.

DUINO AĞITLARI

*Özgürvarlığ*ına bahşedilmiş "Şiir Meridyeni"yle "temas"ını her dem diri tutan ve *seyr'engiz*'i boyunca hep üretken bir şair olan Rilke, meşhur anlatısı *Die Aufzeichnungen des Malte Laurids Brigge*'yi [Malte Laurids Brigge'nin Notları] 1910 yılında, Paris'te tamamlamıştı. Sözkonusu kitapta Danimarkalı genç şair Malte personasıyla yalnızlık, yoksulluk, yabancılaşma, hastalık, paranoya ve umutsuzlukla örülmüş büyükşehir hayatını seyreden Rilke'nin ego sınırları o kadar incelmişti ki, sonunda, tüm şehrin/insanların ruhsal yıkımını üstlenmekten kendisini paramparça ve boşlukta buldu. Sonraki iki yıl boyunca kafası allak bullak, her zamankinden daha huzursuz ve mutsuz bir halde Avrupa'da dolaştı durdu. Şiiri tamamen bırakıp tıp fakültesine kaydolmayı düşündü. Sanki her şey *ash*na, "hiç"e dönüyor; zihinde belirdiği anda anlamsızlaşıveriyordu. 1912 kışında zengin dostu Thurn ve Taxis-Hohenlohe Prensesi Marie'nin daveti üzerine, Adriyatik Denizi yakınlarında bulunan Duino Şatosu'nda misafirliğe başladı. Prensesin anılarında aktardığına göre ocak ayının sonlarında bir sabah Rilke, keyfini kaçıran bir mektup aldıktan sonra denize iki yüz metre kadar inen kayalıklar boyunca dar bir patikayla kalenin eteklerine bağlanan burçlara tırmanmaya başladı. Bu tekinsiz havada ve zeminde bir ileri bir geri yürürken mektuba nasıl cevap vereceğini düşünüyordu. Sonra birden durdu. Şiddetli rüzgârın soluğundan türeyen bir ses, âdeta bir melek ona sesleniyordu: "Kim duyardı haykırsaydım, beni melekler / makamından? Hatta içlerinden biri tutup aniden / alıverseydi beni kalbine, tükenip giderdim onun o / müthiş *Özgürvarlığ*ında ben." Derhal hep yanında taşıdığı not defterini çıkardı ve sanki dikte ediliyormuşçasına gelen bu dizeleri kaydetti. Daha sonra odasına döndü ve ilham

(*Eingebung*) karşısında bile titizliğinden ödün vermeyerek önce yanıtlanması gereken mektubu yazdı, ardından şiire devam etti. Akşama kadar "Birinci Ağıt" tamamlanmıştı.

Rilke, I. Dünya Savaşı'nın doğurduğu aşağılanmışlık duygusuyla koyu bir melankoliye ve umutsuzluğa sürüklenmiş olmasına rağmen 1915'in sonlarına doğru *Duino Ağıtları*'nın üçünü tamamlamıştı. Ancak yaşadığı ruhsal çalkantı, *Ağıtlar*'a devam etmesine müsaade etmeyecekti; öyle ki sonunda Alman kültürünü ve dilini reddederek İsviçre'nin Fransızca konuşulan Valais Kantonu'na taşındı. Şairin burada, İsviçreli tüccar ve sanat hamisi Werner Reinhart'ın kendisine tahsis ettiği izole ve rüzgârlı Muzot Şatosu'ndaki çileli inzivası, iki haftalık bir ilham patlamasının ardından Şubat 1922'de *Duino Ağıtları* ve *Die Sonette an Orpheus*'un [Orpheus'a Soneler] tamamlanmasıyla sonuçlanacaktı.

Ağıtlar'la *Orpheus'a Soneler*'in ontolojik özünü "dehşetin ve mutluluğun özdeşliğini; yani aynı tanrısal baştaki iki yüzü, daha doğrusu ondan uzaklığımıza ya da onu algıladığımız zihin durumuna göre kendini şu veya bu şekilde sunan bu tek yüzü göstermek" biçiminde sunan Rilke, ölümünden bir yıl önce, 13 Kasım 1925 tarihli bir mektubunda, şiirlerini Lehçeye çeviren Witold Hulewicz'e *Duino Ağıtları* hakkında şunları yazıyor:

"[*Ağıtlar*'ı], *Dua Saatleri*'nde zaten mevcut olan, *Yeni Şiirler*'in her iki bölümünde de dünya imajından zahmet harcamaksızın deneysel bir şekilde yararlanan ve ardından *Malte*'de çatışmaya sıkışmış halde gerisin geri hayata çarpıp orada gayya kuyusunda asılı kalmışçasına duran bu hayatın imkânsız olduğunu neredeyse ispatlayan temel öncüllerin daha da geliştirilmesi olarak görüyorum. [...] *Yaşam ve ölümün olumlanması Ağıtlar'da bir bütün olarak karşımıza çıkar. Ağıtlar*'da bu şekilde deneyimlenip kutlulanan hayat ile ölümden birini diğeri olmadan kabul etmek, nihayetinde sonsuz olan her şeyi dışlayan bir sınırlama olacaktır.

Biz, şimdi burada olanlar: Ne bir an için ***zamanedünyası***na kandık ne de onun içine gömüldük; hiç durmadan bizden önce gelenlere, kökenlerimize ve bizden sonra gelecekmiş gibi görünenlere doğru göçüp gidiyoruz. Bu alabildiğine "aleni" dünyada herkesin

"hemzaman" olduğu söylenemez zira hepsinin var *olmasına* neden olan şey tam da zamanın ortadan kalkmasıdır. Geçicilik her yerde derin bir oluşun içine dalar. Dolayısıyla *Burad'Oluş*'un tüm biçimleri sadece süreyle sınırlı olarak kullanılmamalı, elden geldiğince bizim de parçası olduğumuz o üstün anlamların içine sığdırılmalıdır. *Ama* (benim gitgide artan bir hararetle uzaklaştığım) *Hıristiyani anlamda değil*, salt dünyevi, koyu dünyevi, kutsanmışçasına dünyevi bir bilinçle, *burada* görülenleri ve temas edilenleri daha geniş, en geniş çevreye dahil edebilmektir asıl mesele. Gölgesi yeryüzünü karartan bir öte dünyanın değil, bir bütünün, *o **bütün***ün içine. Doğa, günlük ilişkilerimizde ve kullanımımızda yer tutan nesneler kalımsız ve dayanıksızdır; ancak burada olduğumuz müddetçe onlar, tıpkı atalarımızın sırdaşları oldukları gibi *bizim* mülkümüz ve dostumuz, acılarımızın ve mutluluğumuzun sırdaşlarıdır. Dolayısıyla önemli olan sadece *Burad'Oluş*'u cümleten aşağılamamak ve küçümsememek değil, bilakis tam da bizimle paylaştığı geçici doğası hatırına, bu olgu ve nesnelerin tarafımızdan en derin bir idrakle anlaşılması ve dönüştürülmesidir

Dönüştürülmesi mi? Evet, çünkü bize düşen bu fani, bu takatsiz dünyayı, acısı ve tutkusuyla içimize olabildiğince derin bir biçimde nakşetmektir; öyle ki cevheri içimizde "görünmezce" yeniden varlığa kavuşabilsin. *O **görünmezin** arılarıyız biz. Nous butinons éperdument le miel du visible, pour l'accumuler dans la grande ruche d'or de l'Invisible.* [*Görünür* olanın balını, *görünmez*in büyük altın kovanında saklamak üzere harıl harıl toplarız.]

Katolikliğin ölüm, öbür dünya ve sonsuzluk tasavvurunu *Ağıtlar*'a [...] raptetmek gibi bir hataya düşülürse bu eserlerin doğuş noktasından tamamen uzaklaşılmış ve daha köklü bir yanlış anlamaya zemin hazırlanmış olur. *Ağıtlar*'daki "meleğin" Hıristiyan cennetindeki melekle hiçbir ilgisi yoktur; [...] *Ağıtlar*'ın meleği, ***görünmez*** olanda daha yüksek bir gerçeklik mertebesinin idraki sorumluluğunu üstlenen varlıktır. Bu yüzden "ürkünç" gelir bize çünkü onun âşıkları ve dönüştürücüleri olan bizler gene de hâlâ ***görünür*** olanın *düşkün*üyüzdür. Evrenin tüm olası dünyaları bir sonraki daha derin gerçeklik düzeylerine dalarcasına dalarlar görünmez olana:

Bazı yıldızlar hemen yükselir ve meleklerin sonsuz bilincinde yitip gider; diğerleriyse onları yavaş yavaş ve meşakkatle dönüştüren, dehşeti ve hazzı içerisinde ***görünmezin*** *bir sonraki farkındalık seviyesine ulaştıkları o varlıklara bağımlıdırlar. Bir kez daha vurgulayalım ki bizler, Ağıtlar'daki manasıyla yeryüzünün dönüştürücüleriyiz; bütün Özgüvarlığımız, aşkımızın ağışları ve düşüşleri, her şey bizi bu göreve ehil hale getirir.* [...] *Ağıtlar* ile *Soneler*'i, birbirlerini bütünleyen ve bana "aynı nefes"le doldurma lütfu bahşedilmiş iki yelken olarak görüyorum; *Soneler*'in pas rengi küçük yelkeni ve *Ağıtlar*'ın beyaz, devasa kanvası..."

Birinci Ağıt

| melekler makamı:

Rilke, Witold Hulewicz'e yazdığı, yukarıda alıntılanan 1925 tarihli mektupta, geleneksel melek fikriyle ilişkili terminoloji ve durumlara atıfta bulunuluyor gibi görünse de *Ağıtlar*'daki meleğin Hıristiyan cennetindeki meleklerle hiçbir alakası olmadığını ifade eder ve ekler: "*Ağıtlar*'ın meleği, bizim gerçekleştirmeye çalıştığımız *görünür* olanı *görünmeze* dönüştürme eylemini, kendi içinde çoktan tamamlamış bir yaratıktır."

Yine melek, ürkünçlük ve varlık bağlamında şairin *Der Brief des jungen Arbeiters* [Genç Emekçinin Mektubu] başlıklı metninde yer alan şu cümle dikkat çekicidir: "Eski kiliselerde, sadece *iyi-uslu* örneklere yer veren yeni kiliselerden farklı olarak çirkin, ürkünç ve şeytani olanın da temsil edildiğini görürsünüz. İşte var olmayan melek ve var olmayan şeytan; *var olan* insan, onların arasında duruyor ve onların gerçekdışılığı, onu benim için daha gerçek kılıyor."

| tükenip giderdim onun o / müthiş *Özgüvarlığı*nda ben:

Melek (*Ἄγγελος*) aniden onu kalbine alıverse, lirik özne, meleğin "müthiş *Özgüvarlığı*nda" tükenip gider. *Deutsches Wörterbuch von Jacob Grimm und Wilhelm Grimm*'e göre ilk kez on sekizinci yüzyılda kullanılmaya başlayan ve zaman içerisinde "mevcut olmak, var olmak, varoluş, yaşam, özellikle de bunun asli önkoşulları" gibi bir

anlam ağacıyla dallanıp budaklanan kelime, Rilke'nin çağdaşı olan ve kurguladığı *Dasein* metafiziğinde şairin hayal seyrinden geniş ölçüde beslenen Martin Heidegger'in *lexicon*unda, ontolojik mevcudiyet, otantiklik, gündelik olanın ontik tesadüfi koşullarının ötesinde yaşanan varoluş deneyimi gibi anlamlar üstlenir. Dolayısıyla benliğin en temel niteliği olarak *Dasein* kavramı, bağlam uyarınca bu dizedeki gibi tikelleri imlediğinde *Özgüvarlık*, hali vurguladığında ise *Vard'Oluş* diye karşılanmalıdır.

| pek de gönül rahatlığıyla barınamadığımızı / şu *Tabirler Dünyası*nda:

"Tabirler Dünyası" kalıbındaki *gedeutet* aynı zamanda "deuten" (yorumlamak, tabir etmek) fiilini ve "anlam, önem" olarak tercüme edilebilecek "Bedeutung" kelimesini de çağrıştırmaktadır. Rilke'nin imasıyla başkaları tarafından zaten anlam(lar)la yüklenip önceden belirlenmiş *Tabirler Dünyası*, insan kavrayışı tarafından filtrelenmiş; bu yüzden de bireyin deneyim imkânının bütünüyle açığa çıkamadığı, indirgenmiş ve savunmacı bir dünyadır.

Ayrıca krş. *Orpheus'a Soneler, I/XVI*:

"Du, mein Freund, bist einsam, weil...
Wir machen mit Worten und Fingerzeigen
uns allmählich die Welt zu eigen,
vielleicht ihren schwächsten, gefährlichsten Teil."

Sen, dostum, tek başınasın, çünkü...
Biz, kelimeler ve imalarla yavaş yavaş
kendimize mâl ediyoruz dünyayı,
onun belki de en cılız, en tehlikeli kısmını.

| Gaspara Stampa:

Yirmi altı yaşındayken Kont Collaltino di Collalto'ya umutsuzca âşık olan, İtalyan Rönesansı'nın en önemli kadın şairi. Üç yıl sonra Kont kendisini terk ettikten sonra teselliyi dinde aramış, aşkını ölümsüzleştiren 200 sone yazmış ve otuz bir yaşında hayata veda etmiştir (1523-1554).

| ok nasıl katlanırsa kirişe, kendisinden *daha fazla* bir şey olmak için / fırlayışta birikmek üzere. *Kalış* çünkü *hiçbir yer*dir:

Rilke, "kendisinden daha fazla bir şey olmak için fırlayışta birikmek üzere kirişe katlanan ok"un durağanlığını ve hareketini imlerken "denn Bleiben ist nirgends" [*Kalış* çünkü *hiçbir yer*dir] ifadesiyle kalmak anlamına gelen "bleiben" kelimesini dizede mastar halinde kullanmış; böylelikle de bir yer zarfını bir isimle değil, bir fiille birleştirerek iki mekânsal motifin tek bir eliptik ifadede yoğunlaştırıldığı cüretkâr bir formülasyon yaratmıştır.

| Şu gencecik ölenler:

"Meşhur üniversitesinde okurken birdenbire ölüp giden bir sürü genç adamın mezar taşlarına rastladığım Padova'da, Bologna'da, Venedik'te ya da Roma'da, ölümün sınırsız bilgisinin önünde bir öğrenci gibi durdum ve beni eğitmesine izin verdim. O gencecik bedenler gelişimizi ve gidişimizi kıskanmadan, sanki ölüm spazmıyla ilk kez yaşam meyvesini ısırmış ve artık ebediyen onun tadını çıkarıyor gibiydiler."

Rilke'nin Magda von Hattingberg'e mektubundan; 16 Şubat 1914

| Santa Maria Formosa:

Rilke'nin 1911 yılında ziyaret ettiği, Venedik'teki bir kilise. Bu kilisede yer alan ve teolog Romano Guardini'nin şiirde Rilke'nin atıfta bulunduğunu ileri sürdüğü levhanın üzerinde şu cümleler okunmaktadır: "Hayat sürerken başkaları için yaşadım; şimdiyse, ölümden sonra hepten yok olmadım, soğuk mermerde kendim için yaşıyorum. Ben Hermann Wilhelm'dim. Flandre benim için yas tutuyor, Adria benim için iç çekiyor, yoksulluk beni çağırıyor. 16 Ekim 1593'te öldü."

| Ebedi taşkın / iki âlem boyunca sürükleyip götürür kendisiyle birlikte / bütün kuşakları ve hepsinin sesini boğar ikisinde de:

"Ölüm, *hayatın* bize sırtını dönen, bakışlarımızca görünür kılınmamış yanıdır; *her iki sınırlanmamış âlemde* de evinde olan ve *her ikisinden de bitmez tükenmezce beslenen Özgüvarlığımızı* en yetkin bilinç düzeyine taşımak için çaba göstermeliyiz... Hayatın gerçek formu *her iki* âleme de uzanır, mükemmel döngünün kanı her

ikisinde de akar; *ne bu dünya ne öte dünya vardır, ancak* bizi aşan o varlıkların, "meleklerin" meskeni olan *yüce Birlik* vardır."

Rilke'nin Witold Hulewicz'e mektubundan; 13 Kasım 1925

| Linos'a yakılan ağıt:

Adonis, Apollon ve Orpheus ile bağlantılı çeşitli biçimlere bürünen, doğaya tapınma ve müziğin kökeniyle ilişkilendirilen antik Yunan tanrısı. Tüm zamanların en büyük şairi ve Opheus'un öğretmeni olduğu rivayet edilen Linos, kıskançlık yüzünden Apollon tarafından genç yaşta öldürülmüş ve adına ağıtlar yakılmıştır. Benzer bir ağıttan *İlyada*'nın on sekizinci bölümünde, Hephaistos'un Akhilleus'un kalkanını uzun uzun tasvir ettiği dizelerde söz edilir: "Kızlar ve delikanlılar, kaygısız yürekleri ve masum kahkahalarıyla, hasır sepetlere yığılmış bal gibi tatlı üzümleri taşıyorlardı; aralarında bir delikanlı berrak tonlu liri ve güzel sesiyle Linos'a ağıt yakıyordu, diğerleri ise ona eşlik etmek üzere güçlü bir ritimle ayaklarını yere vuruyor, coşkuyla sıçrıyor, bağırıyorlardı."

Efsaneye göre, Linos'un ani ölümüyle ardında bıraktığı boşluk o denli şiddetle irkilmişti ki bu titreyen şaşkınlığa *müzik* adı verildi. Bir diğer anlatı varyantı ise Linos'a yakılan ağıda göndermede bulunurken sözkonusu ağıdı müziğin kökeni olarak sunar; zira Linos'un ölümüyle uyuşanlar Orpheus'un şarkısıyla yeniden uyanmıştır.

Rilke "Birinci Ağıt"ta, kendi *keder mit*ini inşa etmek için kozmolojik ve psikolojik olanı birleştirmektedir: Başlangıçta "tanrımsı" bir gençliği besleyen doluluk, sonra delikanlı aniden çekip gittiğinde boşluğa; *varlığın yokluğu*na dönüşür. Daha sonra bu *Golgota*vari, kaskatı uyuşukluğun içine ilk cüretkâr nağmenin işlemesiyle birlikte, irkilmiş uzamda önce boşluk kapılıverir "bizi mest edip avutan, bize el veren o titreşime."

İkinci Ağıt

| Nerde Tobyas'ın günleri:

Tobyas; Eski Ahit'in dokuz apokrif kitabından biri olan Tobit'te bahsi geçen bir figür. MÖ 180 civarında, muhtemelen Aramice yazılan *Tobit'in Kitabı*, Tanrı'nın iman sahibi olanlara yaptığı

mucizevi yardımları konu alan bir hikâyeler toplamıdır. Anlatıya göre Ninova'da sürgünde bulunan Tobit, dışarıda yatmak zorunda kaldığı bir gece, bir serçenin pisliği yüzünden kör olur ve Rab'den ölümünü ister. Aynı anda, yedi kocası da evlendiği gece Azmodius (yıkıcı şeytan) tarafından öldürülen Sara isimli bir kadın da ölmek için dua etmektedir. Tobit daha sonra oğlu Tobyas'ı, Gabel adlı kişide bıraktığı 250 kilo gümüşü geri almak üzere Medya'ya gönderir. Kendi yaşında bir genç olarak zuhur eden başmelek Rafael ve onun köpeğiyle birlikte yola koyulan Tobyas, yolculuk esnasında bir balık yakalayıp ödünü, kalbini ve karaciğerini çıkarır. Bu büyü gücü ve Rafael'in tavsiye ve yardımlarıyla Tobyas, Azmodius'u öldürür. Daha sonra ikamet ettikleri evin sahibi olan Sara'yla evlenir. Tobyas ile Sara, Tobit'in gümüşleri ve Sara'nın babasının servetinin yarısı ile Ninova'ya dönerler. Tobyas, balığın ödü ile babasının gözünü iyileştirir. Mucizevi yardımları karşılığında servetin yarısını Rafael'e vermek isterler. Rafael ise ibadet ve sadakanın servetten üstün olduğunu söyleyerek Rabb'in kendisini, Tobit ile Sara'yı iyileştirmek üzere görevlendirdiğini açıklar ve göğe yükselir.

| çiçek açan ilahlığın tozları:

"Bitkiler âleminde harikulade bir biçimde sergilenen şey –sanki daima güvende olacağını biliyorlarmışçasına sırlarını gizlememeleri–, tam da Mısır'daki heykellerin önünde ve o zamandan beri de Mısır'a dair her şeyin önünde hep deneyimlediğim bir şeydir: Her yerde baştan sona gizli olan bir sırrın, gizlemeye gerek duymadan ifşası. Belki de fallik olan her şey, insanın gizli sırrının Natura'nın açık sırrı doğrultusunda ortaya çıkışından ibarettir. 'Çiçek tozu' kelimesini düşünmeden Mısır tanrılarının gülümsemesini hatırlayamıyorum."

Rilke'nin Lou Andreas-Salomé'ye mektubundan; 20 Şubat 1914

| Biliyorum, / nasıl hararetle dokunduğunuzu birbirinize, zira okşayış saklıyor, / kaybolmuyor çünkü siz müşfik olanların / kapladığı yer; duyduğunuz için altındaki duru / *süreği:*

Rilke, "İkinci Ağıt"ın İtalyancaya çevirisi hakkında Prenses Marie'ye yazdığı bir mektupta, "Benim için çok değerli olan bu bölüme dair endişelerim var," dedikten sonra şöyle devam ediyor:

"Bu ifade tam olarak şunu imliyor: Âşığın elini koyduğu yer, yitip gitmekten, yaşlanmaktan, bütünsel doğamızda hemen her zaman meydana gelen parçalanmadan esirgeniyor –, bu yer sadece onun elinin altında varlığını koruyor, dupduru sürüyor. İtalyancada bunu bütünüyle duyurmak mümkün olmalı; zira herhangi bir yorumda kaybolup gidebilir. Bu dizeleri yazabilmiş olmaktan dolayı öyle coşkuluyum ki..."

Rilke'nin Thurn ve Taxis-Hohenlohe Prensesi Marie'ye mektubundan; 16 Aralık 1913

| İnsan davranışlarındaki sakınımla şaşırtmamış mıydı sizi / Attika stelleri:

Kökeni Mısır'a dayanan ve en arkaik örnekleri MÖ 610-530 yıllarına tarihlenen Attika mezar stelleri, üzerine ölülerin isimleri ve resimlerinin oyulduğu taş levhalardır. Rilke, 10 Ocak 1912 tarihli mektubunda Lou Andreas-Salomé'ye Napoli'de gördüğü mezar taşlarından bahsederken şunları söyler:

"... Eski bir mezar taşının önünde, insanlara asla orada tasvir edilenlerden daha güçlü jestlerle dokunmamam gerektiğini fark ediverdim. Gerçekten de bazen, elimi birinin omzuna hafifçe koyarak kalbimin bütün dürtüsünü ifade edecek kadar ileri gittiğimi düşünüyorum..."

| Ve seyredemiyoruz artık kalbimizi / onu yatıştıran suretlerde ya da / içinde daha yüce bir sükûna kavuştuğu ilahi cisimlerde:

Dizenin anıştırdığı "suretler" (*Bilder*) ve "ilahi cisimler" (*göttliche Körper*), dünya-içre-oluş'tan (*In-der-Welt-sein*) doğan çatışkıların gelenek yordamıyla görünüşte çözüldüğü, alternatif bir estetik uyum alanı sağlayan "din"e ve "sanat"a dair bir metonimi olarak yorumlanabilir. Ancak şair, "seyredemiyoruz" vurgusuyla "geri dönüş"ün

imkânsızlığını yalın bir biçimde çizerek *Özgüvarlığı* din ve sanatın ötesinde bir gelecek aramaya mahkûm eder. Artık kurtuluşu başka bir yerde aramamız ya da belki de hiç aramamamız gerekmektedir.

Üçüncü Ağıt

| Şarkılarda sevgiliyi şakımak bir şey, heyhat, / kanın o gizli, o suçlu nehir tanrısını şakımak başka şey:

Sevgiliyi (*die Geliebte*) anınca iffet ve şefkatten ziyade kanın o gizli, o suçlu nehir tanrısının yani cinsel dürtülerin uyanması, Freud'un bilinçaltı (*das Unterbewusste*) kavramına bir gönderme olarak okunabilir. Rilke, Eylül 1913'te Lou Andreas-Salomé'yle birlikte katıldığı bir psikanaliz kongresinde Freud'la tanışmıştı. Rilke ile Salomé ayrıca, *Drei Abhandlungen zur Sexualtheorie* [Cinsel Teori Üzerine Üç Deneme] (1905) kitabından hareketle, aşkla ilgili olarak klasik dünyanın güdüye (*der Trieb*) daha fazla önem verirken modern dünyanın aşk nesnesini tercih ettiği iddiası da dahil olmak üzere, Freud'un fikirleri hakkında bir hayli yazışmışlardı. Ancak ağıdın giriş dizelerine hâkim olan kök imajın, Rilke'nin Rodin (1902) monografisinde geçen şu ifadelerde yattığı anlaşılmaktadır: "Kanın çağıl çağıl hücumundan damlayan başlarını kaldırarak bilinçdışından tuhaf nehir tanrıları gibi neşet eden o kadim sırlar..."

Rilke'nin bilinçdışına (*das Unbewusste*) veya Nietzscheci terimlerle *Dionysosçu* kabule ve bilinçdışının sanat aracılığıyla *Apolloncu* şekillenişine yaptığı vurgu, bilhassa 43. dizeyle esrik bir tona bürünür: "**senin uçağan âleminin / hoşluğu**nu, bastıran uykunun tadı içinde erite erite..."

| Ey kanın Neptün'ü, ey onun dehşetengiz üçdişli mızrağı:

Antik Yunan deniz tanrısı Poseidon'un Roma mitolojisindeki muadili sayılan Neptün, genellikle elinde üçdişli mızrağıyla balinalar ve deniz atları tarafından çekilen bir deniz kabuğu üzerinde tasvir edilir. Otoritesini temsil eden üçdişli mızrağıyla Neptün'ün, kayaları parçalamak, devasa dalgalar yaratmak, suyu şekillendirmek ve şiddetli fırtınalar çıkarmak gibi güçleri vardır.

Cinsel enerjinin genleşmesinin pagan kökenlerini vurgulamak istercesine Neptün'ü dizelerine davet eden Rilke, "kanın Neptün'ü" tabiriyle karşı konulmaz kudretiyle hem içgüdüsel yaşamın akışkan kaynağı olarak denizi hem de kargaşa içinde olan "zemin"i ve yok eden sarsıntıları ima eder gibidir. Üçdişli mızrak (*Dreizack*) imajının da bir silah olmanın yanı sıra fallik bir iktidar timsali olarak kullanıldığı düşünülebilir.

| Ah anne, *sen* yarattın onu küçücük, sendin onu başlatan:

Krş. *Malte Laurids Brigge'nin Notları*, s. 49:

"Ey nesnesiz gece. Ey dışarı bakan kör pencere, ey dikkatle kapanmış kapılar, uzun zaman öncesinden gelen, devralınmış, asla tam olarak anlaşılamamış donanım. Ey merdiven boşluğundaki sessizlik. Bitişik odalardan gelen sessizlik, yukarıda tavandaki sessizlik. Ey anne: Sen ey vaktiyle çocuklukta, bütün o sessizliğin önünü alan **Yegâne**. Üstlenip sessizliği "Korkma, buradayım," diyen sen. Sen, korkana, korkudan mahvolana gecenin bir yarısında sessizlik olma cesaretini gösteren. Bir ışık yakarsın ve sen olursun artık ses. Işığı önüne tutar, "Benim," dersin, "korkma." Sonra yavaşça yere bırakırsın, hiç şüphe yoktur: Sensindir o, sen, hemen orada, ardında gizli bir mana bulunmayan, iyi, basit, belirgin olan tanıdık bildik şeylerin etrafındaki ışık. Duvarın bir yerinde tedirgin edici bir kıpırtı veya döşeme tahtalarında bir gıcırtı mı oldu, gülümser, sadece gülümsersin; aydınlık bir fon üzerinde seni inceleyen ürkmüş çehreye, sanki her yarım sesin sırrına vâkıf, her sesle hemfikir ve mutabıkmışsın gibi gülümsersin. Yeryüzünün muktedirleri arasında senin kudretine denk bir kudret var mı? Bak, krallar uzanmış dik dik bakıyor ve masalcılar, dikkatlerini dağıtıp oyalayamıyor onları. Gözdelerinin mesut koynundayken bile ürperti sürüne sürüne kaplıyor üzerlerini, titretip mecalsiz bırakıyor. Ama sen geliyor ve arkanda bırakıp

dehşeti tamamen önüne geçiyorsun; şuradan buradan kalkan bir perde gibi değil ama, hayır: Sanki sana ihtiyaç duyan bir seslenişe koşup yetişivermişsin gibi. Sanki olabilecek her şeyden ç o k önce davranmışsın ve ardında sadece acelen, ebedi yolun, sevginin kanat çırpışları varmış gibi..."

| istikrarlı, günlük bir iş:

"Malte'nin yazıldığı uzun ve karmaşık tenhalıkta, onun bedelini ödediğim gücün büyük ölçüde, Capri'de iki yaşlı kadın ve bir kızın yanında oturup onların dikiş nakış işlerini izlemem ve en sonunda bazen, onlardan birinin soyduğu elmayı bana vermesi dışında hiçbir şeyin olmadığı bazı akşamlardan kaynaklandığından kesinlikle emindim..."

Rilke'nin Lou Andreas-Salomé'ye mektubundan; 10 Ocak 1912

Dördüncü Ağıt

| Köhnemiş ve bitik, / öyle rüzgârlara vurup aniden kendimizi / gömülüveriyoruz umursamaz göletlerin dibine:

"Sollamak", "geride bırakmak" gibi anlamlar taşıyan *überholen* fiilinden geçmiş zaman ortacıyla türetilmiş "überholt" (*köhnemiş*) kelimesi, dize bağlamında, "tarihin ilerleyişi tarafından gereksiz kılınma; miadını doldurma" gibi durumları anıştırmaktadır. Burada tasvir edilen, bir eylem biçimi değil, kültürel bir tükeniş halidir ve bu hal, "köhnemiş"i bütünleyen "spät" kelimesiyle güçlendirilmiştir. İkinci kelime yüzeysel bir bakışla "geç" diye çevrilip geçilebilir; ancak imlenen, zaman içinde bir noktadan (geç›erken) ziyade nihai varoluş durumudur. Rilke'nin iması muhtemelen, Oswald Spengler'in Batı medeniyetini derinliğine sorguladığı *The Decline of the West* [Batının Çöküşü] (1923) isimli eserine yöneliktir. Bu yorumla okunduğunda, "spät" kelimesi Batı kültüründeki son aşamaya; "geç" değil ama "bitik" yahut "tükenmiş" bir kültüre işaret eder.

| O bildik bahçe, / salınıyordu hafifçe:

Rilke, bu muhayyel bahçeyle muhtemelen mitolojide masumiyeti ve bereketli doğayı temsil eden arketipik bahçeye ya da Aden

Bahçesi'ne atıfta bulunmaktadır. Ancak içinde bulunduğumuz çağın kültürel hafızasında bahçe artık sabit değil, bilakis salıngandır.

| İhtiyacım yok şu yarı dolu maskelere, / kukla olsun daha iyi. O dolu hiç değilse:

Dizelerin esin kaynağı, Rilke'nin Prenses Marie'ye 13 Aralık 1913 tarihli mektubunda, "Beni tekrar tekrar hayretler içinde bırakan bir başyapıt," diye nitelediği, Heinrich von Kleist'ın "Über das Marionettentheater" [Kukla Tiyatrosu Üzerine] (1810) adlı kısa denemesidir. Kleist'ın karakteri Bay C., kukla ile insan dansçıyı karşılaştırırken kuklanın iki avantajı olduğunu belirtir:

"İlki, olumsuz olanı: Kukla asla etkiye maruz kalmış gibi davranmaz... Dahası, kuklaların yerçekimine bağlı olmama gibi bir avantajları vardır. Dansa en çok direnç gösteren nitelik olan maddenin eylemsizliği hakkında hiçbir şey bilmezler; zira onları havaya kaldıran kuvvet, onları yere bağlayan kuvvetten daha büyüktür... Kuklalar yere yalnızca, tıpkı elfler gibi hafifçe dokunmak ve bu anlık duruş sayesinde uzuvlarının salınımını yeniden canlandırmak için ihtiyaç duyar. Biz insanlar ise dansın yorgunluğunu atabilmek için dinlenmeye muhtacız. Bu dinlenme anının dansa dahil olmadığı açıktır ve yapabileceğimiz en iyi şey, bu anı mümkün olduğunca göze çarpmayan bir hale getirmektir."

| suskun atalarımdan hiçbiri artık oturmasa da / yanı başımda, ne bir kadın, ne de gözleri / kahverengi o şaşı oğlan hatta:

"Gözleri kahverengi şaşı oğlan", Rilke'nin yedi yaşında ölen kuzeni Egon von Rilke'ye atıfta bulunmaktadır.

Ayrıca krş. *Malte Laurids Brigge'nin Notları*, s. 20:

"Bu kadının yanında, kuzinlerden birinin küçük oğlu oturuyordu; benim yaşlarımda ama daha ufak tefek ve narin bir çocuktu. Solgun, ince boynu pileli bir büzgünün içinden yükseliyor ve uzun çenesinin altında kayboluyordu. İnce dudakları sıkıca kapalıydı, burun delikleri hafifçe titriyordu ve güzel koyu kahverengi gözlerinden sadece biri hareket ediyordu. Bu göz bazen huzurlu ve hüzünlü bir şekilde bana doğru bakarken diğeri, sanki elden çıkarılmış da

artık kaale alınmıyormuşçasına hep aynı köşeye bakmaya devam ediyordu."

| ve sen, babam benim, öldüğünden beri, çoğu zaman / umudumda, endişe dolusun içimin en içinde:

"Birbirimizi anlamakta ve kabullenmekte çoğu zaman son derece zorlandığımız babamı nasıl sevdiğimi hatırlıyorum da! Çocukluğumda, bir gün onun artık olmayabileceği düşüncesi bile zihnimi allak bullak eder, kalbimi uyuştururdu; doğrusu en başından beri çok farklı bir yöne işaret eden *Özgüvarlığım*, bana öylesine büsbütün onun aracılığıyla koşullanmış gelirdi ki onun gidişi, içimin en içinde kendi yıkımımla eşanlamlıydı... Ama ölüm, sevginin özünde, ta derinlere kök salmıştır ve eğer ona atfedilen çirkinlikler ve şüpheler tarafından yanıltılmaya izin vermeksizin onun farkında olursak, hiçbir yerde sevgiyle çelişmez: Nihayetinde ölüm, kalplerimizde tarifsiz bir şekilde taşıdığımız *Bir*i, tam da o kalbin *içinden* başka *nereye* sürüp götürebilir ki; bu sevgili varlığın "ideası", daha doğrusu onun süregiden etkisi –zira bizde yaşadığından beri somut varlığından giderek daha bağımsız hale gelen *bu etki* nasıl sona erebilirdi zaten–, bu oldum olası gizli etki *nerede içimiz*de olduğundan daha güvenli olabilirdi ki?! Bu etkiye nerede daha çok yaklaşabilir, onu nerede daha bir arınçla kutlayabilir ve sanki kalbimiz yeni bir dil, yeni bir şarkı, yeni bir güç bellemişçesine kendi seslerimizle birlikte ortaya çıktığı andakinden daha iyi ne zaman itaat edebiliriz ona!"

Rilke'nin Kontes Margot Sizzo-Noris-Crouy'a mektubundan;
6 Ocak 1923

| Melek ve kukla: nihayet asıl oyun başlar böylece:

"Paradokslar konusunu ne kadar ustalıkla sunarsa sunsun, mekanik bir kuklanın insan vücudunun yapısında bulunandan daha fazla zarafet içerebileceğine beni asla inandıramazdı. Bay C. bunun üzerine, bir insanın esasen bir kukla kadar zarif olmasının imkânsız olduğunu söyledi: 'Bu noktada cansız maddeyle ancak bir tanrı yarışabilir. İşte dairesel dünyanın iki ucunun buluştuğu nokta da burası.'

Şaşkınlığım gitgide artıyordu ve bu acayip iddialara ne diyeceğimi bilemiyordum.

Bir tutam enfiye alırken *Yaratılış Kitabı*'nın üçüncü bölümünü yeterince dikkatle okumadığımı söyledi; ve eğer bir kimse tüm insan gelişiminin bu ilk dönemine aşina değilse onunla daha sonraki dönemler hakkında sohbet etmesi beklenemezdi, hele son dönemler hakkında hiç beklenemezdi.

Ona, bilincin bir insanın doğal zarafetinde ne gibi bozukluklar yarattığının çok iyi farkında olduğumu söyledim [...].

'Pekâlâ, sevgili dostum,' dedi Bay C., 'beni anlamak için gereken her şeye sahipsiniz. Organik dünyada, düşünce ne denli bulanık ve zayıf olursa zarafetin o kadar parlak ve baskın hale geldiğini görüyoruz. Ama tıpkı iki çizgi boyunca çizilen bir kesitin, belirli bir noktadan bakıldığında, sonsuzluktan geçtikten sonra aniden o noktanın diğer tarafına ulaşması gibi; ya da içbükey bir aynadaki görüntünün sonsuzlukta kaybolmasının ardından aniden tam karşımızda yeniden belirmesi gibi, idrak de bir sonsuzluktan geçtiğinde zarafet yeniden beliriverir: O, en saf haliyle bilincin ya hiç var olmadığı ya da sonsuz olduğu insan formunda, yani kuklada ya da Tanrı'da ortaya çıkar.'

'O halde,' dedim şaşkın şaşkın, 'bu masumiyet durumuna geri dönmek için Bilgi Ağacı'nın meyvesinden tekrar yememiz mi lazım?'

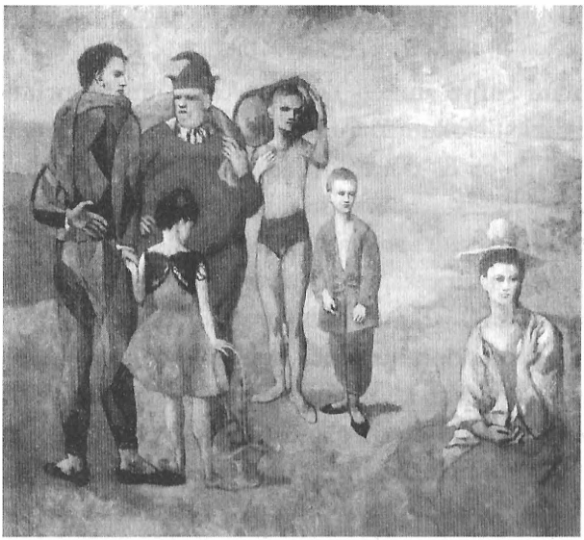
'Kesinlikle,' diye yanıtladı. 'Bu, dünya tarihinin son bölümüdür.'"

"Über das Marionettentheater", *Sämtliche Werke von Heinrich von Kleist*, Delphi Classics, 2012.

Beşinci Ağıt

| Hertha Koenig Hanımefendi'ye ithafen:

Beşinci ağıdın ithaf edildiği Hertha Koenig, Picasso'nun 1905 tarihli büyük (212,8x229,6 cm) *Famille de saltimbanques* adlı tablosunu, Aralık 1914'te satın almıştı. Bu tablo vaktiyle Rilke üzerinde o denli derin bir etki bırakmıştı ki Hertha Koenig'e bir mektup yazarak onun Münih'teki evinde kalıp kalamayacağını sordu; böylece "Beşinci Ağıt" için ona cesaret veren bu büyük eserin yanı

başında, "Picasso'nun bekçisi" olarak yaşayabilecekti. Bayan Koenig, şairin bu isteğini kabul etti ve Rilke, "görkemli Picasso" ile Haziran-Ekim 1915 arasında dört ay geçirdi.

| Peki ama *kim* onlar, söyle bana, şu gezgin taklabazlar, şu bizden / bile biraz daha gelgeç olanlar:

"Onlar", Pablo Picasso'nun *Famille de saltimbanques* adlı tablosundaki gezgin sokak sanatçılarıdır. Son derece dayanıklı ve güçlü insanları niteleyen *saltimbanque* (cambaz), Fransızcada "soytarı" veya "şarlatan" gibi ikincil bir anlama sahiptir. Rilke, grubu tanımlarken iki anlamı birleştirerek ağıt boyunca bu "gelgeç" sirk sanatçılarını sahte sanatın tedarikçileri ve gayrisahihliğin üreticileri olarak takdim eder. Şairin bu vurgusundan hareketle, dizede "onlar"ı niteleyen *die Fahrenden* ifadesi, hem takla atma eylemini hem de taklanın yarattığı sahte gerçeklik çağrışımını kuşatıp mezcetmek üzere "taklabaz" olarak çevrilmiştir.

"Beşinci Ağıt"a kaynaklık eden izlenimlere, Rilke'nin birkaç yıl boyunca Parisli sirk cambazlarıyla yaşadığı deneyimi hikâye ettiği *Akrobaten* [Cambazlar] başlıklı metninde de rastlanır:

"Lüksemburg Bahçeleri'nin önünde, Panthéon'un yakınında, Père Rollin ve grubu yine yayılmış. Aynı halı, aynı kıyafetler... Kalın kışlık paltolar çıkarılıp bir sandalyenin üzerine yığılmış; yaşlı adamın küçük torununun ara sıra gelip oturması için yeterli yer bırakılmış. Çünkü hâlâ buna ihtiyacı var; henüz acemi ve yüksek taklalardan yere doğru inişleri ayaklarını ağrıtıyor. Çok fazla gözyaşı barındırabilen geniş bir yüzü var ancak bazen gözyaşları neredeyse kenara kadar genişlemiş gözlerinde duruveriyor. O zaman başını aşırı dolu bir fincan gibi dikkatle taşımak zorunda kalıyor. Üzgün olduğundan değil, öyle olsaydı farkına bile varmazdı; ağlayan sadece acısı ve buna izin vermesi gerek. Zamanla kolaylaşıp geçiyor. [...] Tüm panayırlarda çok ünlü olan Père Rollin artık çalışamıyor, o devasa ağırlıkları kaldırmıyor ve bir zamanlar en belagatli insan sayılmasına rağmen artık tek kelime etmiyor. Sadece davul çalmakla görevli şimdi. Dokunaklı bir sabırla, çoktan ölmüş bir atletin yüzüyle duruyor; yüz hatları birbirinin içine sarkmış ve sanki her birinin üzerine bir ağırlık asılmış da onları uzatmış gibi. Sırtında sade bir palto, devasa boynunda gök mavisi örgü bir kravatla, ihtişamının zirvesinde, deyim yerindeyse üzerine hiçbir parıltının düşmediği bu mütevazı pozisyona çekilmiş. Ama bu gençler arasında vaktiyle onu izlemiş olan herkes, o kollarda, en ufak bir dokunuşla ağırlıkları havaya fırlatan meşhur kasların saklı olduğunu biliyor. Gençlerin o mahirane performanslara dair net anıları var; komşularına birkaç kelime fısıldıyor ve nereye bakmaları gerektiğini gösteriyorlar. Yaşlı adam onların gözlerini üzerinde hissedince dalgın, belirsiz ama hürmetkâr bir şekilde dikiliyor. 'O güç hâlâ orada, gençler,' diyor kendi kendine, 'sadece eskisi kadar değil, hepsi o; köklere inmiş ama hâlâ orada bir yerlerde, hem de hepsi.' Ve doğrusu sırf davul çalmak için fazla büyük bir güç bu. Kendi kendine tiradının tam ortasındayken damadı ona doğru ıslık çalıp bir uyarı işareti yapıyor. Yaşlı adam kaygı içinde, ağır omuzlarıyla kendini mazur göstermeye çalışarak duruyor. Damat yeniden ıslık çalıyor: 'İblis. Père! Père Rollin!' Ve davula tekrar vurmaya başlıyor, üstelik bunu yaptığının farkında bile değil. Sonsuza kadar davul çalmaya devam edebilir,

yorulacağını düşünmemeliler. Ama işte şimdi kızı onunla konuşuyor; kıvrak zekalı, güçlü ve diğerlerinden daha zeki. Her şeyi bir arada tutan o; ve onu iş başında görmek büyük keyif. Damat da iyi çalışıyor, bunu kimse inkâr edemez, işini de seviyor. Kanında, doğuştan içinde olan bir şey; bunu görebiliyorsunuz. Artık hazır: 'Müzik!' diye bağırıyor. Ve yaşlı adam on dört davulcu gücüyle çalmaya başlıyor. Seyircilerden biri 'Père Rollin, hey, Père Rollin,' diye seslenip öne doğru kaykılıyor. Ama yaşlı adam sadece belli belirsiz başını sallayarak karşılık veriyor. Davul çalması bir onur meselesi ve bunu ciddiye almak zorunda."

| Ve ayak basar basmaz, / dimdik, göz önüne serilir işte: *Dikileduruş*'un / büyük başharfi:

Rilke, "*Dikileduruş*'un / büyük başharfi" tabiriyle Picasso'nun *Famille de saltimbanques* resmindeki beş figürün "D" harfini andıran duruşlarına göndermede bulunuyor.

"Dastehen" (şiirde *Dastehn*) literal olarak "orada bulunmak, durmak, dikilmek" anlamına gelmekle birlikte, "şaşakalma"ya dair uzak-yakın bir çağrışım alanını da içerir. Ancak metindeki metaforik bağlam, onu birinci ve üçüncü ağıtlarda kullanılan benzer bir kavramsallaştırmaya; *Dasein*'a yaklaştırmaktadır. Sözkonusu kavram, Heidegger metafiziğinde ontolojik mevcudiyet, otantiklik, gündelik olanın ontik tesadüfi koşullarının ötesinde yaşanan varoluş deneyimi gibi anlamlar üstlenir.

Dastehen fiilinin ontolojik bağlamda kullanımı için ayrıca bkz. "Die Rosenschale" [Gülçanağı] isimli şiirin ikinci kıtasında yer alan şu dizeler:

"Nun aber weißt du, wie sich das vergisst:
denn vor dir steht die volle Rosenschale,
die unvergesslich ist und angefüllt
mit jenem Äußersten von Sein und Neigen,
Hinhalten, Niemals-Gebenkönnen, Dastehn,
das unser sein mag: Äußerstes auch uns."

Ama biliyorsun artık nasıl unutulur bunlar:
zira duruyor önünde, bize ait hatta bizim için de
sınır sayılabilecek Oluşun ve Eğilişin,
Oyalayışın, Asla-Veremeyişin, Dikileduruşun
o en uç noktasıyla tepeleme dolu,
hafızalardan silinmez şu dolgun Gülçanağı.

| kudretli August'un masada / kalay bir tabağı ezip büküşü gibi:

III. John Sobieski'nin ölümünden sonra Lehistan-Litvanya kralı olan kudretli August (1670-1733), yemek masasında misafirlerini eğlendirmek için kalın bir kalay tabağı tek eliyle ezermiş.

| "*Subrisio Saltat.*":

"Cambazların Gülümsemesi."

Bu Latince ifadeyle bir önceki kıtayı kapatan "körü körüne de olsa, / o gülümseme" dizelerindeki taklabaz ufaklığın zoraki gülümsemesine atıfta bulunan Rilke, *Duino Ağıtları*'nın basımı sırasında prova sayfalardaki bir notta şöyle yazmış: "Sanki bir eczacı küpünün üzerindeki etiketmiş gibi: *Subrisio Saltat(orum)*'un kısaltması. Bu kapların üzerindeki etiketler neredeyse her zaman kısaltılmış biçimde görünür..."

| şapka tasarımcısı / *Madame Lamort*'un, yeryüzünün tedirgin yollarını, / şu bitmez tükenmez kurdeleleri düğümleyip büktüğü / ve onlardan, kıytırık kışlık şapkaları:

Rilke'nin muhayyilesinde "Madam **Ölüm**", yapay piruetlerini sirk numaralarından değil, mesleğinin aynı ölçüde sahte moda malzemelerinden imal eden bir icracıdır. Şair, taklabazlarla şapka tasarımcısı arasındaki paralellikleri hem tematik olarak "yalandan boyalı" (*unwahr gefärbt*) gibi nitelemelerle hem de "düğümleyip büktüğü" (*schlingt und windet*) gibi terminolojik eylem tekrarlarıyla güçlendirir. Madam Lamort da, tıpkı sokak sanatçılarının kendi yarattıkları âlemde kendilerini havada döndürmeleri gibi, özenle imal ettiği şapkalarda kurdeleleri, yeryüzünün tedirgin yolları misali hepsi yeni fiyonklar, farbelalar, çiçekler, rozetler icat etmek üzere kıvırıp döndürür durur.

Altıncı Ağıt

| İncir ağacı, nicedir öyle anlamlı ki gözümde, / neredeyse büsbütün es geçip de çiçeğe durmayı / tantanasızca boşaltman saf sırrını, / tam vaktinde ermeye azmetmiş o meyvenin içine:

Antikçağ'da bereketi simgeleyen incir ağacının ayrıca Dionysos ve Priapos gibi tanrılarla bağlantısından kaynaklanan erotik çağrışımları da vardı. Son derece karmaşık bir yapıya sahip olan incir ağacında meyve olarak bilinen şey, "çoklu" ya da "aksesuar" meyve olarak adlandırılan ve çiçekler için bir yuva işlevi gören yumuşak etli bir sap oluşturan çiçeğidir; bu sap içe doğru döner ve alttaki küçük bir delikten tozlaşarak gerçek meyveleri meydana getiren yüzlerce tohumu üretir. Bu yüzden de incir ağacı sanki hiç çiçeği yokmuş ve doğrudan meyveye geçiyormuş gibi görünür.

Ayrıca Almancada incir için kullanılan *die Feige* kelimesiyle aynı şekilde yazılan ve etimolojik olarak "ölüme yazgılı" anlamına gelen *feige* (korkak/ödlek) sıfatı da, ağıdın tematik mihveri olan "kahraman" imajı bağlamında bir çağrışım alanı açmaktadır.

| Hani *Tanrı, Kuğu*'nun i~çi~ne:

Bkz. Rilke'nin "Leda" başlıklı şiiri.

Rilke'nin, Yunan mitolojisindeki *Leda ve Kuğu* anlatısını yaratıcı ilhamın ruha nüfuz edişiyle *Varlık*'ın rahimde gerçekten can buluşu bağlamında yeniden yorumladığı "Leda" başlıklı şiir, bu temayı işleyen sayısız resim ve heykel içerisinden akla ilk olarak Da Vinci'nin kayıp tablosunun eskizlerini getirir.

Mitosa göre Baştanrı Zeus (Jüpiter) kuğu şekline bürünerek Sparta kralı Tyndareos'un nehir kıyısında yıkanan güzel karısı Kraliçe Leda'ya yaklaşır ve sağ kanadını, güzelliğinden dehşete düşmüş Leda'nın kalçaları üzerine arzuyla yayar. Şaşkın ve ürpermiş Leda direnmeye çalışsa da sonunda takati kesilir ve üstüne abanmış Tanrı'nın akışına teslim olur. Leda'yla Kuğu'nun ilişkisinden, her bir yumurtadan ikiz olmak üzere dört çocuk doğar. Dört bebek sazlıkların üzerinde Kuğu Zeus'la anneleri Leda'yı izlemektedir; arka planda orman ve dağlar belli belirsiz uzanır.

Elbette Leda her zaman bir kurban olarak görülmemiş, uğradığı tecavüz de istenmeyen bir vahşet eylemi olarak temsil edilmemiştir. Hatta doğrusu mitin modern yorumcularının pek çoğu, anlatının özündeki şiddet öğesini bastırarak ya da inkâr ederek tecavüz meselesini tamamen geçiştirmişlerdir. Leda'nın Kuğu'yla karşılaşmasını romantik bir oyunbazlık ya da cinsel bir kabulleniş şeklinde sunan on dokuzuncu yüzyıl sonu ve yirminci yüzyıl başı sanatçıları, Leda'nın hikâyesini ürpertici bir takip ve taciz dramı olarak değil, huzurlu bir cennet sahnesi olarak tahayyül ve tasvir etmişlerdir.

Anılan dönemin büyük modernist şairlerinden Yeats, "Leda and the Swan" başlıklı şiirinde duyarlılığa, ilhama ve sezgiye erişimde dişilliğin imkânlarını yoklarken Rilke de yaratıcı ilhamla Leda'da somutlanan geleneksel kadın alıcılığı ve cinsel pasiflik arasında bağlantı kurar. *Dua Saatleri Kitabı*'nın şair~keşiş personası ilahi ilham için Tanrı'ya "*und meine Seele ist ein Weib vor dir*" [Ve ruhum bir kadındır önünde senin] diye yakarırken Rilke, 1904 tarihli bir mektubunda, "alıcı ve doğurucu" olduğu için yaratıcılığın en derininde kadınsı bir tecrübe olduğunu iddia eder. Şair, *Duino Ağıtları*'yla yaşadığı ilham tecrübesini aktarırken de benzer ifadeler kullanacaktır: "Ruh öyle aceleyle girip çıkıyor, öyle çılgınca geliyor ve öyle aniden kayboluyor ki sanki kendimi parçalara ayrılıyormuş gibi hissediyorum."

| Bir onlar atılır ileri: o kendi tebessümlerinin / önünde gidenler, narin oyumlu Karnak rölyeflerindeki / muzaffer kralın koşum atları gibi:

Rilke, 1911 yılının başlarında, Mısır'da iki ay geçirmiş ve ülkenin mistik atmosferinden çok etkilenmişti. Dizelerde anılan Karnak ya da Amon Tapınağı, Nil Nehri'nin doğu yakasında, El-Karnak şehrinde yer almaktadır. Yapı, antik Mısır'da

hem "güneş tanrısı" hem de kral olarak kabul edilen Amon Ra adına yapılmış büyük bir tapınaktır.

Şair, eşi Clara Westhoff'a yazdığı 18 Ocak 1911 tarihli mektupta tapınakla ilgili izlenimlerini şöyle aktarır:

"Karnak'ın ilk akşam gördüğüm akıl sır ermez tapınak diyarını dün, solmak üzere olan ay ışığının altında bir kez daha, yeniden, tekrar gördüm! Tanrım, kendini toparlıyor ve olanca gücünle odaklanmış iki gözüne inanmaya çalışıyorsun. Ama tapınak gözlerin ötesinde her yere uzanıyor; ancak bir tanrı böyle bir görüş alanı geliştirebilir..."

"Karnak rölyeflerindeki / muzaffer kralın koşum atları" dizeleri de, Amon Tapınağı'ndaki devasa sütunlara oyulmuş, firavun generalleri fetih arabaları içinde gösteren savaş sahnelerine atıfta bulunmaktadır.

| olsaydım ah, / keşke bir çocuk olsaydım olabilseydim hâlâ, yaslanıp / otursaydım istikbalin kollarına ve okusaydım Samson hakkında, hani / ilkin nasıl hiçbir şey doğuramamış da annesi, her şeyi doğuruvermiş sonra:

Anjanbumanla örülmüş uzun dize, lirik öznenin geri dönmek istediği çocukluğa doğru bir *pürtefekkür dalınç* halini duyurur. İsteğin umutsuzluğu, baştan sona dilek-şart kipinde yazılmış olan dizenin zaman kiplerine de yansımıştır. Şayet dilek gerçekleşirse çocuk istikbalin kollarıyla desteklenecek ve Samson'un annesinin de tıpkı kahraman gibi doğurganlığıyla nasıl hiçlikten her şeye dönüştüğünü okuyacaktır.

Hakimler Kitabı 13: 2-14'teki rivayete göre, Samson'un ebeveyni Danoğulları kabilesindendir. Rab, Kudüs yakınlarındaki Zora'da çiftçilik yapan Manoa adındaki bir adamın kısır karısına, meleklerinden birini gönderir. Melek, kadına gebe kalıp çocuk doğuracağını müjdeler. Kadın, olanları kocasına anlatır; kocası ise ona inanmaz

ve Tanrı'ya yalvararak meleği tekrar göndermesini diler. Bu yakarışı karşılıksız bırakmayan Rab de meleğini yeniden gönderir. Melek, kadına söylediklerini kocasına da müjdeler. Manoa şükranla Rabb'e ekmek ve oğlak sunar. Bir süre sonra bir oğlu olur ve adını Samson koyar.

| Zira kahraman, aşkın duraklarından kasırga gibi esip geçtiği sıra, / adına çarpan her bir kâlp, h e p s i ötelere taşırdı onu, / ve daha sırtını döner dönmez, kalırdı gülümseyişlerin ucunda, – bir başka:

Altıncı şiir döngüsünü kapatan "aşkın duraklarından kasırga gibi esip geçen" **kahraman/oğul** figürü, Rilke'nin tüm *Duino Ağıtları* boyunca seyre koyulduğu lanetli âşıklar, vakitsizce göçmeye yazgılı gençler, alaycı kuklalar, buyurgan melekler vd. ontolojik benlik olasılıklarının yanında Nietzscheci bir *Özgüvarlık* olarak yerini alır.

Yedinci Ağıt

| gerçi şu kuşunki kadar tiz olurdu çığlığın:

"Kuş, sanki onun en derin sırrıyla aynı hamurdan olduğunu biliyormuşçasına, dış dünyaya karşı özel bir güven duygusuna sahip bir mahluktur. Bu yüzden de dünyada, kendi iç âleminde şarkı söylüyormuş gibi öter; biz de, yine bu yüzden bir kuşun şakımasını kendi derinliklerimize rahatlıkla alır ve onu tortusuzca kendi hislerimize tercüme edivermiş gibi görünürüz. Bu şakıyış gerçekten de tüm dış dünyayı bir anlığına 'bâtın' kılabilir zira kuşun kendi kalbiyle dünyanınki arasında bir ayrım yapmadığını sezeriz."

Rilke'nin Lou Andreas-Salomé'ye mektubundan, 20 Şubat 1914

| soluyan *Ayanoluş*:

Şiirin bu bölümünde Rilke, "geç gelen fırtınanın ardından" doğanın büründüğü bir "oluş" halini; "soluyan *Ayanoluş*"u

betimlemektedir. Kıtanın ontolojik çekirdeğini oluşturan "Ayanoluş" (*Klarsein*), "klar" ve "sein" sözcüklerinden oluşan bir neolojizmdir. "Sein", Rilke'nin felsefesinde merkezi bir kavramdır ve Heidegger metafiziğinde olduğu gibi benliğin asli ontolojisini; insan ve nesne dünyasının bütünlüğünün tanımlayıcı niteliğini temsil eder.

| nicesine / bedel sayılır bu yakada bir kez kavranan şey:

"Eğer size ayan olan [*aletheia*] Şey, sizin azıcık bile olsa başka bir şeyle meşgul olduğunuzu görürse kendisini kapatır; belki minik bir dostluk işareti, bir kelime ya da bir baş sallama bağışlayabilir ama asla kalbini vermez size. Sabırlı varlığını, onu gökyüzündeki takımyıldızlar gibi yapan tatlı yıldızlar arası sabitliğini size emanet etmez. Bir *Şey*'in "size özgü dile geliş"i için, onu belli bir süre için var olan tek şey olarak; sizin zahmetli ve ayrıcalıklı sevginiz sayesinde evrenin merkezine yerleştirilen ve o eşsiz yerde o gün meleklerin eşlik ettiği tek ve biricik olgu olarak görmeniz gerekir."

Rilke'nin Baladine Klossowska'ya mektubundan; 16 Aralık 1920

| Çocukluğun yoğunluğundan öte bir şey olduğunu sanmayın kaderin:

"Kader dediğimiz şey bize dışarıdan gelmez; bilakis içimizden çıkar."

Rilke'den Franz Xaver Kappus'a; Briefe an einen jungen Dichter [Genç Bir Şaire Mektuplar], 12 Ağustos 1904

| nasıl da sık sık sıyırıp geçerdiniz sevgiliyi, soluya / soluya o şen şakrak koşudan sonra:

"Kadının kendine ait bir şeyi; acı çektiği, başardığı, mükemmelleştirdiği bir şeyi vardır. Her zaman daha önemli meselelerle meşgul olma bahanesine sarılan ve aslına bakarsanız aşk için hiçbir zaman yeterince hazır olmayan erkek, antik çağlardan beri –azizler hariç– gerçekten aşka dahil olamamıştır. Trubadurlar az risk almayı pek iyi biliyorlardı; Dante ise o muazzam kaçamaklı şiirinin dev kavisleriyle aşkın etrafından dolaşıp geçti..."

Rilke'nin Annette Kolb'a mektubundan; 23 Ocak 1912

| *Burad'Oluş* muhteşem. Siz, *siz* de biliyordunuz bunu kızlar, / siz sureta mahrum olanlar, dibi boylayanlar –, siz, şehirlerin / en rezil ara sokaklarında irin irin kaynayanlar ya da kokuşmaya / bırakılmış olanlar:

Kıta, Rilke'nin üslubunu benzersiz kılan özgün ve yenilikçi türetimlerinden biriyle açılır: *Hiersein*. "Burada oluş" anlamına gelen bu yeni deyim, "sein" fiilinin bir varoluş durumunu karakterize etmek ve anlık özgü/l deneyimin kazanımlarını ön plana çıkarmak için ontolojik vurguyla tanımlayıcı bir şekilde kullanılmasının bir diğer "Rilkegil" örneğidir. Önceki dizelerde anılan "yıkık dökük mezarlardan" çıkıp ahlakçıl yaftalarla tanımlanmış yeryüzü toprağına gelen kızlar bile *Burad'Oluş*'a açıktır. Onların sefaleti, dizeyi tamamlayan muhteşemlikle tezat oluşturuyor gibi görünse de bu sadece görünüşte tezattır zira *Burad'Oluş*'un "burada"sı mutlaktır; koşullarla sınırlandırılıp nitelendirilemez ya da eksiltilemez: Mahrumiyet halinde bile "Burad'Oluş" muhteşemdir. Ontolojik yapı, takip eden dizelerde *Dasein*'ın iki farklı vurgu boylamında kullanımıyla (Özgüvarlık×Vard'Oluş) bütünlenir.

| tam ortasında / *Nereyeliği-Bilmeyiş*in, dururdu *varmış*çasına:

"Varmışçasına" (*wie seiend*) kullanımı bağlamında *Dasein, Dastehn, Hiersein* kavramlarıyla ilgili önceki açıklamalara bakılabilir.

| Sütunlar:

"Tek başına ayakta kalan bir sütun orada duruyor; onu kuşatamazsın, senin ömrünün erebileceğinin çok ötesine uzanır varlığı. Belki sadece geceyle birlikte onu bir nebze içine katabilir, yıldızlarla bir bütün olarak algılayabilirsin; böylece bir anlığına insani bir deneyime dönüşür."

Rilke'nin Clara Westhoff'a mektubundan; 18 Ocak 1911

| pilonlar:

Antik Mısır tapınaklarına özgü anıtsal giriş kapıları. İki piramidal kuleden oluşan pilonlar, her biri bir kornişle sivrilen ve üstleri, aralarındaki girişi çevreleyen daha az yükseltilmiş bir bölümle

birleştirilmiştir. Tapınaklarda pilon, genellikle kulelerin yüksekliğinin yaklaşık yarısı kadar olurdu.

| Sfenks:

Eski Mısır ve Yunan heykellerinde kafası koç, kuş veya insan, gövdesi ise uzanmış bir aslan biçiminde betimlenen mitolojik varlık.

| Ey melek, koskocaydı, – / senin yanında bile. Upuzundu Chartres [...] / *Sanma* ki dil döküyorum. / Melek, gelmezsin gerçi dökmüş olsam bile:

Chartre, Rilke'nin "L'Ange du Meridien" [Meridyen Meleği] şiirinin alınlığında da andığı; Paris'in 80 km güneybatısında bulunan aynı adlı kentte on üçüncü yüzyılda inşa edilmiş; heykelleri, vitrayları ve bezemeleriyle bugüne kadar korunabilmiş gotik bir katedraldir.

"Meridyen Meleği" şiirine esin kaynağı olan ve şairin 25 Ocak 1906'da Rodin ve eşiyle birlikte Chartre şehrindeki katedrali ziyaretleri sırasında karşılaştığı, elinde güneş saati tutan melek heykeli, ünlü vitray pencerelerle birlikte Chartres Katedrali'ne görkemini bahşeden pek çok heykel arasında hem gerçek hem de mecazi anlamda ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Revakların etrafındaki heykellerden daha yüksekteki bir kaide üzerinde izole bir şekilde duran "L'Ange du Meridien", bu "seçkin" konumuyla diğer heykellerden ayrışır ve doğal olarak gözlemcinin ilgisini üzerinde toplar. Bu özel ve yüksek konuma ilaveten, ikonografik açıdan bakıldığında güneş saati tutan bir meleğe Ortaçağ heykelleri arasında pek rastlanmaz; Ortaçağ melekleri genellikle ellerinde buhurdan, trompet, kılıç ya da kitap gibi nesneler tutar.

| yapayalnız, leyli pencerelerde:
Leyli: Geceye mahsus, geceye bağlı hal.
Krş.:

Şem' Leylîdür sürâhîmüz anun Mecnûnıdur
Sâgar-ı bî-bâde olmış başı üzre âşiyân
Behiştî

Kadınlar orda güzel, ince, saf, leylîdir
Hepsinin gözlerinde hüznün var
Ahmet Haşim

| Zira hep / *defedi*şle dolu benim seslenişim; ilerleyemezsin / böyle güçlü bir akıntının tersine:
"Bazen özlemin herhangi birinden, kendisine ters yönden hiçbir şeyin karşı koyamayacağı bir biçimde bir fırtına misali yayılıp yayılamayacağını merak ediyorum. Kimbilir, belki de William Blake bir yerlerde bunu çizmiştir?"
Rilke'nin Thurn ve Taxis-Hohenlohe Prensesi Marie'ye mektubundan, 14 Mayıs 1912

Sekizinci Ağıt

| *Rudolf Kassner'e ithafen*:
Rudolf Kassner (11 Eylül 1873 – 1 Nisan 1959), Avusturyalı yazar, denemeci, çevirmen ve kültür filozofudur. Nazi döneminde yaşadığı tecrit süresi de dahil olmak üzere altmış yıla yayılan edebi mesaisi boyunca modernitenin sorunlarını, insanın zaman ve mekândan kopukluğunu ve nükleer sonrası kaotik bir dünyayı anlayıp anlamlandırmaya çalışan Kassner, on üç kez Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterildi. Rilke, Kassner'le 1907 yılında tanışıp arkadaş olmuştu.

| Yaratık olanca gözüyle seyreder / açıklığı:
"Açıklık" (*das Offene*), muhtemelen Rilke'nin 1915 ve 1917-18 yıllarında "Ebedi Şehrin Özü" üzerine verdiği derslerden bazılarını dinlediği vizyoner mistik Alfred Schuler'in (1865-1923) görüşlerinden

türetilmiş bir kavramdır. Schuler'e göre "açıklık", zamanın durduğu ve doğum-yaşam-ölüm safhalarının "sürem" (*continuum*) olarak deneyimlendiği bir "mutlak varlık" duygusu içinde benliğin sınırsız evrenle bütünleştiği bir içe dönüş; bir iyeliksiz özgürlük halidir.

Rilke, Maurice Betz'e yazdığı 25 Şubat 1926 tarihli mektupta ise "Sekizinci Ağıt"ı örgüleyen "açıklık" (*das Offene*) kavramına dair şunları söyler:

"*Açıklık* kavramı şöyle anlaşılmalı: Hayvan, bizim yaptığımız gibi dünyayı her an karşısına koymadan varagelir. O dünyanın zaten içindedir; bizse bilincimizin büründüğü kendine mahsus tersyüz oluş ve yükseliş sebebiyle dünyanın önünde dururuz. Dolayısıyla 'açıklık'la kastedilen, gökyüzü, hava ya da uzay değildir; gözlemleyen ve yargılayan insan için bunlar da 'nesneler'dir ve dolayısıyla 'opak' ve kapalıdır. Hayvan ya da çiçek kendini hesaba katmaksızın her şeydir ve bu nedenle kendinden önce ve kendi üstünde, bizim için belki de sadece aşkın ilk anlarında, sevdiğimiz kişide kendi enginliğimizi gördüğümüzde ve/veya Tanrı'ya vect içinde teslim olduğumuzda eşdeğer bir deneyime dönüşen, tarif edilemez derecede açık bir özgürlüğe sahiptir."

Rilke in Frankreich: Erinnerungen-Briefe-Dokumente içinde;
Herbert Reichner Yayınevi, 1937

| Budur işte kader denen: karşı karşıya olmak:

Kıtayı noktalayan bu dizelerde Rilke, kaderi "karşı karşıya"lıkla özdeşleştirerek –bir kez daha– varoluşsal yabancılaşmayı ve insan bilincinde özneyle nesne arasındaki radikal bölünmeyi imlemektedir.

| o sak, o sıcakkanlı hayvanda:

Sak: Uyanık, gözü açık, müteyakkız, uykusu hafif.

| daha yakın, daha sahih [...] / O ilk yurttan [...] / Ey o *minicik* yaratığın, onu doğurmuş / rahimde daima *kalan* saadeti:

Rilke'nin bu kıtada atıfta bulunduğu sıcakkanlı yaratıkları örneğin böceklerden ayıran şey, canlı doğmalarıdır. Memelilerin aksine böcekler ana rahminden ayrılmayı bilmez; onlar için ana rahmi, dünyadır. Dizeleri dölleyen zihinsel esinlenişler, şairin

Lou Andreas-Salomé'yle 1914 tarihli yazışmalarında tartıştığı ve Salomé'nin daha sonra *Drei Briefe an einen Knaben* [Bir Delikanlıya Üç Mektup] (1918) adıyla yayımlanacak kitabında ele aldığı memeliler ve amfibiler arasındaki farklar konusuna dayandırılabilir.

| sanki bir bölmeye hapsolmuş bir ölüden / havalanan ama bir figür olarak lahit kapağına / uzanıveren Etrüsklü birinin ruhuymuş gibi:

Etrüsk lahitlerinin kapağına ölen kişinin resmi çizilir ya da oyulurdu; böylelikle kişi aynı anda hem içeride hem de dışarıda olabilirdi. Bu bağlamda, Etrüsklü birinin ruhuna benzetilen kuşun da hem içeride (yumurtada) hem de dışarıda (dünyada) bulunduğu söylenebilir.

| Hem nasıl allak bullaktır bir rahimden çıkıp da / uçmak zorunda kalan. Kendinden ürkmüşçesine / havada zikzak çizer durur, bir çatlağın bir fincanı/ boydan boya katedişi gibi. Yarasanın izi de / öyle çatlatıp geçer akşamın porselenini:

"Uçan tek memeli olan yarasanın sarsak ve hayaletvari uçuşunda, yumurtanın saf dengesinden hiçbir iz yoktur."

Rudolf Kassner, *Zahl und Gesicht*, Suhrkamp Yayınevi, 1979

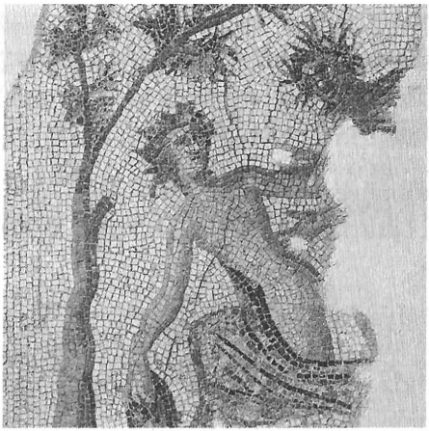
| Kim altüst etmiş bizi böyle ki, ne yaparsak / yapalım, ç e k i p giden birinin hali tavrı / var üstümüzde? [...] / biz de öyle, hep vedalaşarak yaşarız işte:

"Hep vedalaşarak yaşamak", hem ölümlülüğünün –dolayısıyla her deneyimin sona ereceğinin– hem de ana rahminden dışlanmışlığının ayırdında olan insanın *Var'd'Oluş*'unu mühürler. Zira hayvanın saf mevcudiyet deneyimi bile ilerleyişin sonsuza dek sürmediğini imlemektedir.

Dokuzuncu Ağıt

| biraz daha koyu bir defne olarak / geçirmekse *Var'd'Oluş* müddetini:

Yunan mitolojisindeki Daphne anlatısından Türkçeye bir çiçek ismi olarak geçen "Defne", Apollon'un ilk aşkıdır. Her dem yeşil

Apollon ile Daphne mozaiği;
Antakya Arkeoloji Müzesi.

(*evergreen*) –dolayısıyla **daha koyu**– olduğu için ölümsüzlüğü ve bereketi anıştıran Defne aynı zamanda, zafer ve kahramanlığı simgelemek üzere yarışmalarda galip gelen şairler için çelenk ve taç olarak da kullanılmıştır.

Mitolojik anlatı, Afrodit'in oğlu Eros'la Apollon arasında geçen bir tartışma üzerine temellenmektedir. Apollon çok iyi bir okçudur ve böbürlenmeyi pek sever. Bir gün en az kendisi kadar iyi bir okçu olan Eros'la karşılaşır ve onun okçuluk yeteneğiyle alay eder. Bu aşağılamaya öfkelenen Eros da öç almak üzere iki ok hazırlar. Oklardan altın suyuna batırılmış olanı, saplandığı kişiye tutku ve sonsuz aşk verecektir; diğer ok ise saplandığı kişiyi aşk ve tutkudan tamamen uzaklaştıracaktır. Nihayet altın ok kalbine saplanınca Apollon, Daphne'ye umutsuzca âşık olur; öteki okun saplandığı Daphne ise Apollon'un aşkını reddederek daima ondan kaçar. Ancak bu ebedi kaçma kovalama oyunu sırasında Daphne bir gün Apollon'a yakalanıverince yer tanrısı Gaia'dan yardım ister. Gaia da Daphne'yi defne ağacına dönüştürür; böylece "güzellik" sonsuza dek defne ağacı olarak kalır. Apollon ise defne ağacından topladığı yapraklarla kendine bir taç yapar ve bu tacı başından hiç çıkarmaz.

Vard'Oluş için bkz. *Dasein, Dastehn, Hiersein* kavramlarıyla ilgili önceki açıklamalar.

| Ah, mutluluk var diye *değil*, / yaklaşan bir hasardan şu alelacele sağlanmış fayda:

İkinci kıtayı açan "Glück" tabiri, ruhsal bir coşkunluktan ziyade maddi şeylerin tetiklediği geçici bir mutluluk haline atıfta bulunur. Rilke, Ilse Erdmann'a yazdığı 31 Ocak 1914 tarihli mektubunda da bu noktaya vurgu yaparak "mutluluk" ile "neşe" arasında ayrımda bulunur:

"Dünyadaki herhangi bir neşenin gerçekliği tarif edilemez. Neşe, var olanın muhteşem bir şekilde artması, hiçlikten saf bir ilavedir. Yaratım, yalnızca neşede gerçekleşir; aksine mutluluk ise zaten var olan şeylerin yalnızca umut vaat eden, anlaşılabilir bir kümelenmesidir.

Neşe başından beri zamansız, yükümsüz bir andır, elde tutulamaz ama aynı zamanda bir daha asla kaybedilemez de; zira onun etkisi altında varlığımız mutlulukta olduğu gibi yalnızca yeni bir karışımın tadını çıkarmakla kalmaz, deyim yerindeyse kimyasal olarak bütünüyle değişir."

| ne tecessüsten ne de hani defnede de sürecek / kalbin temrini için:

Krş. Ovidius, *Metamorphōsēs* [Başkalaşımlar], dize 548 ve devamı:

"Güçbela bitirmişti ki yakarışını
bir uyuşukluk sarıverdi tüm uzuvlarını
ağaç kabuklarıyla örtülüverdi narin göğüsleri
ve saçları yapraklara, kolları dallara dönüştü;
o çevik ayakları gömülüp toprağa mıhladı kök misali onu
olduğu yere.
Artık ağacın doruklarıydı yüzü, bir tek parlayan zarafeti kalmıştı
geriye.
Hâlâ seviyordu Apollon onu; uzandı dokunmak için Daphne'nin
gövdesine,
ve duydu yeni kabuğunun altında kalbinin tir tir titrediğini..."

| Ama değil mi ki çok şey *Burad'Oluş*:

Bkz. "Yedinci Ağıt", "*Burad'Oluş* muhteşem." dizesiyle ilgili açıklama.

| öbür âleme, heyhat, / ne götürebilir ki insan *öte geçeye*:

Ağıtların metafiziği açısından değerlendirildiğinde ölüm, sadece ölüm sürecinin bir aşamasıdır; diğer âleme göçüş yıldızların boyutuna, saf ruhani uzaya vuslattır.

| o sarı mavi kantaron çiçeğini:

Mitolojik rivayete göre adını Akhilleus ve Apollon'un akıl hocası olan at gövdeli bilge varlık Kentaur'dan alan kantaron, geleneksel tıpta çoğunlukla şifa için kullanılan ancak aynı zamanda "ölüm getirici" olarak da nitelenen küçük bir dağ bitkisidir.

| Ev, / köprü, kuyu, kapı, sürahi, meyve ağacı, pencere, – / ya da çok çok: Sütun, kule:

Dizede anılan öğeler, "Yedinci Ağıt"ta sıralanan "sütunlar, pilonlar, Sfenks, katedral, kule" gibi insanlığın kültürel yaratımlarının aksine çoğunlukla mütevazı ve evle alakalı nesnelerdir. Buradaki sütun ve kule ise azametli yapılarından ziyade dünyayı "kurtarma"nın varabileceği en uç noktanın örnekleri olarak sunulmaktadır.

Rilke, dostu ve şiirlerinin Lehçe çevirmeni Witold Hulewicz'e yazdığı 13 Kasım 1925 tarihli mektupta da "ev", "kuyu", "kule" gibi "şeyler"e dair şunları söyler:

"Büyükanne ve büyükbabalarımız için bir "ev", bir "kuyu", tanıdık bir "kule", giysileri, paltoları namütenahi ve son derece samimiydi; neredeyse her şey, içinde insani olanı buldukları ve insani olanın ikmaline katkıda bulundukları bir kaptı. Şimdiyse Amerika'dan boş, önemsiz, gözboyar nesneler, *hayat maketleri* sökün ediyor... Amerikan anlayışına göre bir evin, bir Amerikan elmasının ya da oralara özgü bir asmanın, atalarımızın umut ve düşüncelerinin dahil olduğu evle, meyveyle, üzümle *hiçbir* ortak yanı yok... Berhayat olan, tecrübe ettiğimiz ve *biliştiğimiz* nesneler gitgide azalıyor ve artık yerlerine yenileri konulamıyor. Bizler *belki de bu tür nesneleri tanıyan son kişileriz.* Üzerimize düşen sorumluluk sadece

bu nesnelerin hatıralarını korumak değil (bu çok az ve güvenilmez olurdu), aynı zamanda onların insani ve *lares*vari değerlerini de korumaktır. (Evin koruyucu tanrıları anlamında "Lares".)"

| Her zamankinden daha çok / dağılıp gidiyor artık yaşanabilir şeyler, zira / defedip onları yerlerini alıyor bir hayalsiz amel:

Tanıklık etmemiz istenen şey, "hayalsiz amel"den (*Tun ohne Bild*) başka bir şey sağlayamayan modernite çağında kültürün –ve tinselliğin– yozlaşmasıdır. Eksik olan, bizi çevreleyen kaba materyalizmin ötesinde daha yüksek bir hale, bir "vizyon"a işaret edebilecek "hayal"dir. Oysa vizyonun yerine payımıza "kabukların altında hevesle çatlayan edim" (*Tun unter Krusten, die willig zerspringen*) düşer.

| *Eşya*yı anlat ona:

Krş. Bakara, 33:

"Allah, 'Ey Âdem! Eşyanın isimlerini meleklere anlat!' dedi. Âdem mevcudatın isimlerini onlara anlatınca, 'Şüphe yok ki ben semâvat ve arzdaki sırları; bundan da öte, gizli-açık yapmakta olduklarınızı bilirim dememiş miydim size!' dedi."

| Hayretler içinde kalacaktır; kalakaldığın gibi senin de, / Roma'daki urgancının ya da Nil'deki çömlekçinin yanında:

"Bizatihi önem arz etmiyor gibi görünen şeylerin şiirsel gelişimim ve yazdıklarım üzerinde derinliğine bir etki yaratıp yaratmadığını gitgide daha çok merak ediyorum: Roma'da, zanaatında dünyanın en eski hareketlerinden birini tekrarlayan bir ip ustasını ya da Nil kıyısındaki küçük bir köyde, çarkının başında bir çömlekçiyi izleyerek geçirdiğim saatler..."

Rilke'nin Alfred Schaer'e mektubundan; 26 Şubat 1924

| mahrem ölümdür / senin o mübarek buluşun:

"Gücümüzün, ister yanı başımızdaki isterse en ürküncü olsun herhangi bir ölüm tecrübesine katlanmaya yetmeyeceğinden korkmamalıyız; ölüm gücümüzün *ötesinde* değildir; o, kabın ağzındaki ölçü çizgisidir! Ona ulaştığımızda *doyarız* ve dolu olmak (bizim

açımızdan) ağır olmak demektir. Hayır, ölümü *sevelim* demiyorum; ama hayatı öylesine cömertçe, öyle hesapsızca ve ayıklamadan sevmeliyiz ki ölüm, yani hayatın yüz çevrilmiş yarısı da ister istemez bu sevgiye dahil olsun, – aslında aşkın o muazzam çalkantılarında yaşanan her zaman budur; ne engelleyebilir ne de tanımlayabiliriz bu çalkantıları! Ölümü dışladığımız, onu yabancı saydığımız için düşüncelerimizde belirir belirmez düşmanlaşıverir.

Ölümün, bize hayatın kendisinden katbekat yakın olduğunu tasavvur etmek mümkün... Peki, bu konuda ne biliyoruz?! Çabamız [gayretimiz] (yıllar geçtikçe şunu daha net kavramaya başladım ki çalışmamın muhtemelen tek *anlamı* ve hedefi, beni sık sık beklenmedik bir şekilde bunaltan bu *sezince*, giderek daha tarafsız, daha bağımsız ve şayet kulağa çok kibirli gelmiyorsa, belki de daha vizyoner bir şekilde tanıklık etmektir) ... sanırım çabamız, ancak ve *ancak* hayatın ve ölümün *birliğini* varsaymak yönünde olmalıdır ki sözkonusu birlik bize kendini yavaş yavaş ifşa edebilsin. Ölüme *karşı* bunca önyargılı olduğumuz için onu bozuk yaftalardan arındırmayı başaramıyoruz... Saygıdeğer Kontes, ölümün en yakın *ahbabımız* hatta belki de tutumlarımız ve kararsızlıklarımız tarafından asla yanıltılamayacak yegâne dostumuz olduğuna inanınız lütfen. *Elbette* hayatın yadsınması, hayat-karşıtlığı gibi duygusal-romantik bir vurguyla *söylemiyorum* bunu; tam da *Burad'Oluş*'u, üretmeyi, *tabiatı*, sevgiyi en tutkulu, en şiddetli şekilde onadığımızda dostumuz olur Ölüm. Hayat aynı anda "hem *Evet* hem de *Hayır*" (Est&Non!) der. Ölüm ise, lütfen buna inanın, gerçekten 'evet' diyendir. *Sadece* 'evet' der. Sonsuzluğun huzurunda."

Rilke'nin Kontes Margot Sizzo-Noris-Crouy'a mektubundan;
6 Ocak 1923

Onuncu Ağıt

| Gün gelsin de, o amansız kavrayışın sonunda, / neşe ve görkem şakıyayım onayan meleklere:

Başından beri görkemli bir "coda" (kapanış parçası) olarak tasarladığı "Onuncu Ağıt"ın ilk on iki dizesini Ocak/Şubat 1912'de Duino'da yazan ve on üçüncü dizeden sona kadar olan kısmı 11

Şubat 1922'de Muzot Şatosu'nda tamamlayan Rainer Maria Rilke, döngüyü kapattıktan sonra sıcağına Lou Andreas-Salomé'ye şunları yazar:

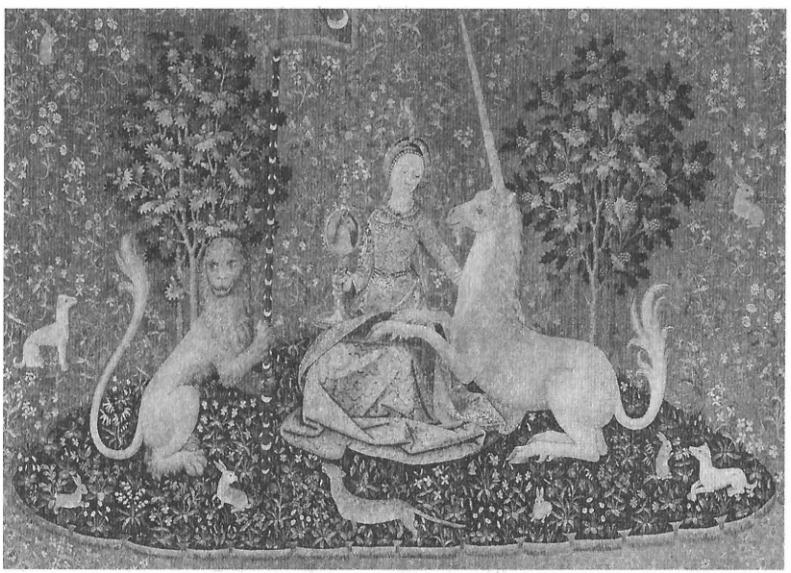
"Lou, sevgili Lou, nihayet!

Bugün şubatın on biri; cumartesi, saat altıda, ilk dizeleri Duino'da yazılmış olan son ağıdı (ki o zaman bile sonuncusu olarak tasarlanmıştı), yani 'Onuncu'yu tamamladıktan sonra kalemimi bırakıyorum: 'Gün gelsin de, o amansız kavrayışın sonunda, / neşe ve görkem şakıyayım onayan meleklere.'

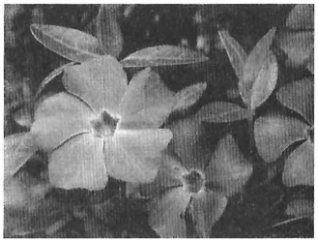
Bir zamanlar size okumuştum ama sadece ilk on iki dizesi aynı kaldı, geri kalan her şey yeni ve evet, muhteşem! Bu zamana kadar hayatta kalmama izin verildi. Her şeye rağmen. Mucize. Şükürler olsun."

| Acılar oysa / kışdökmez yapraklarımızdır bizim, her dem koyu anlam yeşilimiz:

"... *winterwährіges Laub ... dunkeles Sinngrün*" dizesinde geçen *Sinngrün* (anlam yeşili), Almancada aynı zamanda küçük cezayir-

menekşesi, deniz salyangozu veya sürünen mersin olarak bilinen bir bitkinin (*vinca minor*) de ismidir. Cennette yetiştiğine inanılan ve "ölümçiçeği" olarak da anılan bu bitki, Hıristiyanlıkta geleneksel olarak mezar ve tabut süslemelerinde kullanılır. Romalılar ise onu cüce bir defne olarak betimlemişlerdir.

Vinca minor, aynı zamanda Rilke'nin de gayet iyi bildiği ve hakkında yazdığı, Paris'te yün ve ipekten dokunan "La Dame à la licorne" [Leydi ve Tek Boynuzlu At] duvar halılarına işlenen pek çok çiçek türünden biridir.

| nasıl da yabansı ıstırap şehrinin ara sokakları:

İkinci kıtayı açan bu dizelerle birlikte Rilke, okuyucuyu, ilk kıtanın kapanış dizelerinde geçen "yer, yerleşim, korunak, arz, mesken" gibi *otantik* yerlerin tam zıddı olan "ıstırap şehri"nde, "Tabirler Dünyası" boyunca alegorik bir yolculuğa davet eder.

| kiliseyle sınırlanmış:

"Hıristiyan deneyimi gitgide daha az kaale alınırken *primordial Tanrı* ondan çok daha ağır basıyor. Günahkâr olduğumuz ve bir önkoşul olarak Tanrı uğruna kurtarılmamız gerektiği fikri, varlığı kavramış bir kalbe artık daha da iğrenç geliyor. Doğrusu günah, Tanrı'ya giden en harika dolambaçlı yoldur; peki ama *O*'nu hiç terk etmemiş olanlar neden dolaşmak zorunda olsunlar ki!

Bir *arabulucu*nun içten içe titreyen köprüsü sadece Tanrı'yla aramızda bir uçurumun varlığının kabul edildiği noktada bir anlam ifade eder. Ancak bu uçurum da Tanrı'nın karanlığıyla doludur ve biri bunu deneyimliyorsa şayet, bırakın da ta dibe kadar insin ve feryat etsin; zira bu, onu geçmekten daha *asli*dir.

Uçurumu meskenimiz haline getirene kadar, bizden önce gönderdiğimiz cennet geri dönmeyecek; ve *Kilise*'nin 'Öte Dünya' adına zimmetine geçirdiği 'şimdi ve burada' olan her şey hararetli bir biçimde bize geri dönmeyecek. Ama uçurumu bile meskenimiz

kılarsak, o vakit tüm melekler övgüler söyleyerek yeryüzü lehine karar verecektir!"

Rilke'nin Ilse Jahr'a mektubundan; 22 Şubat 1923

| o hazır-satım teselli panayırını:

Her tür müesses dinin, bağlılarını ölüm gerçeğine karşı uyuşturma biçimininin bir eleştirisi olarak yorumlanabilecek bu ifade, Rilke'nin, Kontes Margot Sizzo-Noris-Crouy'a yazdığı 6 Ocak 1923 tarihli mektupta şöyle açımlanır:

"'Vay o teselli edilenlerin haline'; işte bu noktada teselli de dikkat dağıtan pek çok şeyden biri, bir oyalanma, yani özü itibarıyla baştan savmacı ve verimsiz bir şey olacaktır. Hatta zaman bile, üstünkörü söylendiği gibi, 'teselli etmez', olsa olsa her şeyi yerli yerine koyup düzene sokar. Ve zamanın sessizce katkıda bulunduğu düzene daha sonra o kadar az önem verir, daha doğrusu onu o kadar az kaale alırız ki artık ayarlanmış ve yatıştırılmış, yani büyük *bütün*le uyumlu hale gelmiş olana hayranlık duymak yerine, sırf artık bizi o kadar incitmediği için onu kalbimizin bir unutkanlığı ve zafiyeti olarak görürüz. Ah, ne kadar az *unutur* kalp – ayrıca eğer tamamen ve gerçekten yerine getirmeden önce onu görevinden mahrum bırakmasaydık kimbilir ne kadar güçlü olurdu! Böyle bir kayıp karşısında kendimizi teselli etmemeyi içgüdü haline getirmeliyiz, dahası böyle bir kaybı tamamen keşfetmek, *bu kaybın* özel ve tekil doğasını ve hayatımızdaki etkisini deneyimlemek için derin ve yakıcı bir merak duymalıyız, hatta iç dünyamızı tam da bu kayıp hatırına, bu kaybın önemi ve ağırlığı uğruna zenginleştirmek için asil bir hırs beslemeliyiz... Böyle bir kayıp bizi ne kadar derinden sarsar ve ne kadar şiddetli etkilerse, artık umutsuzca *zayi-oluş*la nitelenen şeye yeni, farklı ve nihai bir şekilde sahip çıkmak da o kadar büyük bir *görev* haline gelir: O takdirde *bu* edim, acıya bağlı olan her tür olumsuzluğun ve her zaman acının bir parçası olan bütün o atalet ve rehavetin anında üstesinden gelen sonsuz bir güce dönüşecektir; aktif, içten içe işleyen bir acıdır bu; anlamlı ve bize layık olan yegâne acıdır. Hıristiyanlığın 'öte dünya' tasavvurundan hoşlanmıyor ve bundan gittikçe uzaklaşıyorum, elbette o düşüncelere

saldırmak gibi bir niyetim yok. İlahi âleme dair diğer pek çok varsayımla birlikte var olma hakkına sahipler tabii ki. Ama benim açımdan her şeyden evvel yok olanları daha belirsiz ve daha erişilmez hale getirme tehlikesi içeriyorlar; böylelikle biz de özlemimizin bizi *Burad'Oluş*'tan uzaklaştırmasına izin verdiğimiz için daha az kesin ve daha az dünyevi hale geliyoruz. Oysaki şimdilik *burada* ve ağaçla, çiçekle, toprakla irtibatlı olduğumuz sürece, en saf anlamda kalmak, *hâlâ olmak* zorundayız!

[...] Tüm modern dinleri, inananlarına ölümle, onun yekpare ve maskesiz acımasızlığıyla yüzleşip uzlaşmanın yollarını sunmak yerine onları teselli etmek ve ölümün üstünü örtmekle yetindikleri için kınıyorum. Öylesine dehşetengiz bir acımasızlıktır ki bu, çemberi tamamen kapatır; ve en tatlı bahar günlerinde bile görmeyi ummadığımız kadar muazzam, saf ve kusursuz bir *berrak*lıkla (tüm teselliler kasvetlidir!) yumuşaklığın uç noktasına yeniden *dokunuverir*. Aramızdan birkaç kişi bile o hali inançla yaşayabilse, belki de yaşamın tüm ilişkilerine yavaş yavaş nüfuz edip onları şeffaflaştırabilecek olan *bu* en derin, zengin ve eksiksiz yumuşaklığın deneyimlenmesine doğru seyredebilirdi. Oysa insanlığın en eski, en masum çağları dışında, ölüm bizim için tamamen sırdır. 'İnisiyasyonların' özünün, insanların 'ölüm' kelimesini *olumsuzlamadan* okumalarına izin veren bir 'anahtarın' sunulmasından başka bir şey olmadığına eminim. Tıpkı ay gibi, yaşamın da sürekli olarak bizden öteye çevrilmiş bir yüzü vardır; ve bu taraf [ölüm] onun karşıtı *değil*, bütünlüğü; *Vard'Oluş*'un tam ve mükemmel küresini mümkün kılan eşleniğidir."

| Özgürlük salıncakları! Heves batağanları, gayret hokkabazları:

Pablo Picasso'nun *Famille de saltimbanques*'ini anıştıran "gayret hokkabazları" (*Gaukler des Eifers*) tabirine dair daha kapsamlı bir tahayyül için, tercümesini "Beşinci Ağıt"ın açıklamalarında verdiğim, Rilke'nin birkaç yıl boyunca Parisli sirk cambazlarıyla yaşadığı deneyimi hikâye ettiği *Cambazlar* başlıklı metne bakılabilir.

| "*Ölümyok*":

"Todlos" literal olarak "ölüm-süz" anlamına gelen neolojistik bir ifadedir. Ancak Rilke, dizede kelimeyi âdeta bir şifre gibi, herhangi bir niteleme yapmadan kullanmıştır. Bu nedenle bir bira markasının sloganik söylemini anıştıran ifadenin, "sakın vazgeçme, asla boyun eğme" gibi daha geniş bir çağrışım alanı açan ve "sonu olmayan" sahte yaşam vaadinin ticari sömürüsünü duyuran "Ölümyok" *yenideyiş*iyle karşılanması isabetli olacaktır. Bu sahte "ölümsüzlük ütopyası" sahnesinin arkasında; "*Ölümyok*"un posterleri / yapıştırılmış son tahta perdenin arkasında / hemen ardında", tüm üryan varlığıyla "gerçek" uzanmaktadır.

| Ö t e l e r uzaklar çağırıyor delikanlıyı; belki de körpecik bir *Feryat*'a / gönül verdi diye:

Delikanlı, bir genç kıza âşık olmuştur. Bu genç kız, gitgide artan bir "kişileştirme"yle ağıdın kalan kıtalarına hâkim olacak ve delikanlının hem yaşamında hem ölümünde "kader" çizgisini tayin edecektir. Almancada "yakım, feryat, yas" gibi anlamlara gelen *Klage* kelimesiyle bir sülale namını genç bir kızda simgeleştiren Rilke'nin vurgusu uyarınca Türkçe çeviride "*Feryat/Feryatgiller*" tarzında bir kullanımı yeğledim.

| Ve sonra usulca gezdirir onu *Feryat*'ın engin arazisi boyunca, / tapınakların sütunlarını ya da bir zamanlar *Feryat* prenslerinin / ülkeye bilgece hükmettiği şu kalelerin yıkıntılarını / gösterir ona:

Rilke, 13 Kasım 1925 tarihli mektubunda Witold Hulewicz'e, "*Feryat*'ın engin arazisi" hakkında şunları yazar:

"Yeryüzünün görünmez olmaktan başka çıkar yolu yoktur: Sadece, varlıklarının bir parçasıyla görünmez olana ortak, onda (en azından) pay sahibi olan ve *Burad'Oluş* müddetince *görünmezlikteki* iyeliğini artırabilecek olan bizlerde; *görünür* olanın *görünmez*e, yani artık görünür ve elle tutulur olmaya bağlı olmayana bu mahrem ve kalıcı dönüşümü yalnızca bizlerde gerçekleşebilir; tıpkı kendi kaderimizin, içimizde anbean *daha mevcut ve aynı zamanda daha görünmez hale* gelmesi gibi. *Ağıtlar*, bu *Vard'Oluş* normunu vazeder;

bu şuuru onaylar, kutlular. Kadim geleneklerden ve geleneksel rivayetlerden deliller getirmek ve hatta Mısır ölüler kültünde bile bu tür referanslar bulunduğuna dair bir önbilgiyi anıştırmak suretiyle bu varsayımı kendi gelenekleri içerisine özenle yerleştirir. (Gerçi 'Feryatgiller'in ihtiyarlarından birinin ölü delikanlıya rehberlik ettiği 'Feryat beldesi', Mısır'la *özdeşleştirilmemelidir*; çok çok ölülerin bilincinin çölvari vüsatinde Nil diyarının bir yansımasıdır.)"

| o kâhin kadınların, uyaran üstatların mezarlarına:

Die Sibyllen, antik dönemde Apollon tarafından kendilerine kehanet ve falcılık yeteneği bahşedilmiş kâhin kadınlardır. Söylenceye göre Troyalı Neso ile Daranos'un kızı Sibyl görü yeteneğiyle öylesine ünlenir ki adı zamanla tüm kâhin kadınlar için kullanılmaya başlar. Sayıları on ikiyi bulan bu kâhinlerin en meşhuru, kehanet mağarası arkeologlar tarafından 1934'te Napoli yakınlarındaki antik Cumae bölgesinde keşfedilen Cumaeli Sibyl'dir. Vergilius'un *Aeneas Destanı*'nda da uzun uzadıya anlatılan Cumaeli Sibyl, burada Aeneas'a yeraltı dünyasına inebilmek için altın bir dal bulması gerektiğini söyler. Yine Ovidius'un *Başkalaşımlar*'ında yer alan hikâyeye göreyse Apollon, kâhine, "Dile benden ne dilersen," deyip bir arzusunu gerçekleştirmeyi vaat edince Sibyl, avucunda tutabileceği kum taneleri kadar uzun yaşamayı seçmiş ama sonsuz gençliği seçmeyi unuttuğu için sürekli yaşlanmaya ve buruşmaya mahkûm olmuştur.

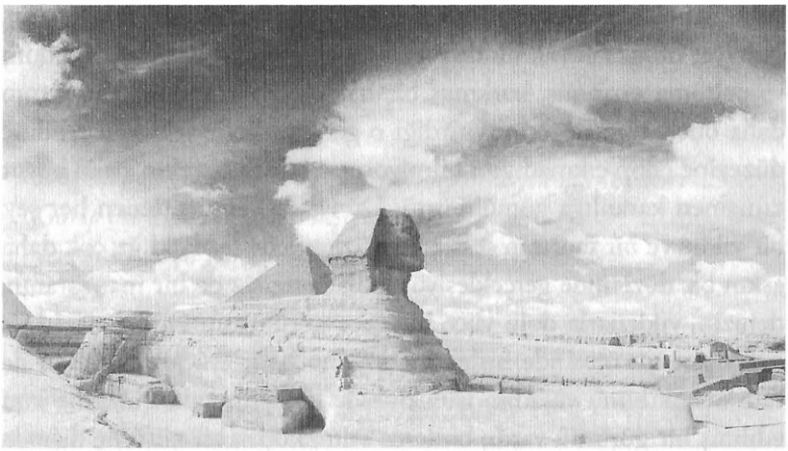
| Nil'deki / ulu Sfenks'le:

Rilke, 1911'de Mısır'a yaptığı ziyaret sırasında Kahire yakınlarındaki Nil Nehri üzerinde bulunan Büyük Gize Sfenksi'ni ziyaret etmiş ve Magda von Hattingberg'e (*Benvenuta*) yazdığı 1 Şubat 1914 tarihli mektuptaki ifadesine göre neredeyse bütün bir geceyi sfenksin yanında uzanarak geçirmişti.

Sfenks için ayrıca bkz. "Yedinci Ağıt"ın açıklamalar bölümü.

| Sfenks'in bakışları, / çifte tacın kasnağının ardından, ürkütüp uçurur baykuşu:

Baykuş, antik Mısır'da ölüme özgülenen bir kuştur. Yunanca *Pschent* kelimesiyle anılan taç ise, her ne kadar Sfenks tarafından

giyilen başlığa benzemese de Yukarı ve Aşağı Mısır'ın çifte tacını nitelemektedir.

Bir önceki açıklamada anılan "Benvenuta" mektubunda Rilke, geceyi yanına uzanmış halde geçirirken Sfenks'in başının arkasından bir baykuşun uçup yüzüne doğru süzüldüğünü ve "tarife gelmez ama sezilir" biçimde yanağına dokunduğunu aktarırken şunları söyler:

"Berlin'deki Mısır Müzesi'nde bulunan Dördüncü Amenofis'in başına bir bakın; bu yüzde, sonsuz dünyanın karşısında olmanın ve böylesine sınırlı bir yüzeyde, birkaç özelliğin yoğunlaştırılmış bir şekilde bir araya gelmesiyle tüm evreni dengeleyebilecek bir ağırlık oluşturmanın ne anlama geldiğini hissedin. Yıldızlı bir geceye sırtını dönen biri, bu yüzde aynı yasanın çiçek açtığını, aynı ihtişamı, derinliği ve akılalmazlığı bulmaz mıydı? [...] Neredeyse bütün gece boyunca Sfenks'in yanı başında yattım, sanki tüm hayatım boyunca onun önünde kusmuş gibiydim. Orada bir başına olmayı bir düşünün! Bir meydana dönüşmüş bu alanda en alakasız yabancılar oradan oraya sürükleniyor. Araplar uzakta, ateşin etrafında toplanmışlardı; içlerinden biri beni fark etti ama karanlıkta saklanıp çöle gecenin çökmesini bekledim. [...] Sonunda piramidin etrafına geldiğimde, çoktan yükselmiş olan dolunay uçsuz bucaksız manzaraya öyle bir parlaklık yayıyordu ki moloz yığınları ve hafriyat arasında

yolumu bulabilmek için elimle gözümü perdelemek zorunda kaldım. Nihayet Sfenks'in yakınındaki bir yamaçta oturacak bir yer buldum ve paltoma sarınmış, korkmuş bir halde yere uzandım. Varlığımın daha önce, tüm değerini yitirdiği o gece saatlerindeki kadar bilinç düzeyine çıkıp çıkmadığını bilmiyorum: İçinde hareket ettiği boyut tamamen karanlığa gömülmüştü. Dünya ve varoluş denen her şey, bir yıldız ve bir tanrının sessiz bir yüzleşmede oyalandığı, çok daha aşkın bir düzlemde gerçekleşiyordu. Elbette siz de bir manzaranın, denizin, yıldızlarla dolu yüce bir gece görüntüsünün bize nasıl da anlayışımızın ötesinde hisler sunduğunu hatırlayacaksınız. Ben de tam olarak bunu yaşadım işte! Burada göklerin kalıbı üzerine inşa edilmiş bir görüntü vardı; binlerce yılın, küçük bir çürüme dışında üzerinde hiçbir etkisi olmamıştı. En inanılmaz olan da bu *Şey*'in bir insan yüzünün tanınabilir özelliklerine sahip olmasıydı. [...] Bu yüz, evrenin geleneklerini üstlenmişti; bakışlarının ve gülümsemesinin tek bir parçası zarar görmüştü ama göklerin doğuşu ve batışı ona kalıcı duygular yansıtmıştı. Zaman zaman gözlerimi kapattım ve kalbim çarpmasına rağmen bu hali layığınca derinliğine sindiremediğim için kendime kızdım. [...] Şöyle söylendim: 'Düşünsene, buraya gözlerin bağlı olarak getirilsen ve bir yamacın üzerine, hafif bir serinlik içinde bırakılsan, nerede olduğunu bilemezdin ve gözlerini bir açardın...' Gerçekten de açtığımda, Tanrım, gözlerimin buna dayanması, bu muazzam varlığı içine alması, ay ışığının ve ay gölgelerinin ifadeden ifadeye geçtiği ağza, yanağa, alna ulaşması hayli zaman aldı. Gözlerimle bu dolgun yanağı kaç kez süzmüştüm; orada bizim dünyamızdakinden daha fazlasına yer varmış gibi görünüyordu. Sonra aniden, beklenmedik bir güven duygusuyla yanağın kıvrımlarını mükemmelliği içinde hissettim. Şunu hayal edin: Sfenks'in başındaki çifte tacın kasnağının arkasından bir baykuş uçmuş ve gecenin tarif edilmez durgunluğunda, saatler sonra daha da keskinleşmiş işitme duyuma, o yanağın hatlarını âdeta bir mucize gibi kazımıştı."

| ***Süvari, Asa*, bütün takımyıldıza da / *Meyve Çelengi* derler:**

Ağıtların misal âleminin göğünde ağan bu takımyıldızların anlamları müphem ise de *Süvari* için bkz. *Orpheus'a Soneler, I/XI*:

"Steh den Himmel. Heißt kein Sternbild 'Reiter'?
Denn dies ist uns seltsam eingeprägt:
dieser Stolz aus Erde..."

Doğrul bak gökyüzüne. Hiçbir takımyıldız yok mu "Süvari" diye?
Garip bir biçimde kazınmıştır zira,
yeryüzünün şu gururu içimize...

| *Yanan Kitap*:

Çağrışım merceği dinden ziyade "şiir"e atıfta bulunacak şekilde kaydırılmış "yanan kitap" imajında, *Mısırdan Çıkış 3: 1-3*'ün yankılarını duymak mümkündür:

"Musa kayınbabası Midyanlı Kâhin Yitro'nun sürüsünü güdüyordu. Sürüyü çölün batısına sürdü ve Tanrı Dağı'na, Horev'e vardı. Rabb'in meleği bir çalıdan yükselen alevlerin içinde ona göründü. Musa baktı, çalı yanıyor, ama tükenmiyor. 'Çok garip' diye düşündü, 'Gidip bir bakayım, çalı neden tükenmiyor!'"

| fındık ağaçlarının kuru dallarından sarkan tırtılsı salkımlar:

Ana gövdenin büyümesini sürdürdüğü ve esnekçe eğilip bükülebildiği salkımvari çiçek durumuna bitkibilimde "tırtılsı" (Alm. *Kätzchen*; İng. *catkin*; Lat. *amentum*) adı verilmektedir.

Rilke, dizeyi ilk başta fındık yerine "söğüt" ağacı olarak kurmuş ancak kendisine küçük bir ağaç ve bitkiler elkitabı gönderen Elisabeth Aman-Volkart'ın uyarısı üzerine bu ifadeyi değiştirerek Haziran 1922 tarihli mektubunda cevaben arkadaşına şunları yazmıştır:

"Kitabınız ve mektubunuzla beni botanik konusunda bu denli ayrıntılı bir biçimde aydınlatmanız ne büyük incelik! Anlaşılan söğütlerin 'sarkan' tırtılsıları yok ve tropik bir istisna olsaydı bile yine de onu kullanamayacaktım. [...] Gönderdiğiniz elkitabındaki

çok öğretici resimlerden gayet iyi anladım ki yıllar önce bana şimdi şiirde anıştırmaya çalıştığım şeyi esinleyen bitki, bir fındık ağacı olmalı; zira yaprakları çıkmadan önce dalları uzun ve sarkan tırtılsı salkımlarla doluydu. Artık bilmem gerekeni biliyorum ve ifadeyi 'söğüt' yerine 'fındık' diye değiştirdim."

ORPHEUS'A SONELER

Kasım 1915'te *Duino Ağıtları*'nın dördüncüsünü tamamladıktan sonra Rilke'nin ilhamı birdenbire mühürlenir. Şair, savaş sırasında ve ertesinde, yedi yıl boyunca umutsuzluk içinde oradan oraya sürüklenir. Nihayet Muzot Şatosu'nda, "yeniden içinin olmak için" ihtiyaç duyduğu korunaklı yalnızlığa kavuştuğunda *Ağıtlar*'ın kalanıyla birlikte onların eşiği ve eşlikçisi olarak benzersiz bir başyapıt daha ortaya çıkacaktır.

2 Şubat 1922'de, kendi tabiriyle "Tanrı'da kaybolmuştu. Ruhunda bir kasırgayla günlerce, gecelerce odasında bir ileri bir geri dolandı durdu ve varlığın uçsuz bucaksız buyruklarıyla uluyup ruhunu evrenin sinyallerine açarken onlara muazzam salvolarla karşılık verdi. 5 Şubat'ta *Orpheus'a Soneler*'in ilk bölümündeki yirmi altı şiir tamamlanmıştı. Bu vect deneyimini Rilke şöyle dile getiriyor: "Şimdiye dek katlandığım ve başardığım en gizemli, en esrarengiz ***dikte***; ilk bölümün tamamı âdeta soluksuz bir itaatle yazıldı."

9 Şubat'ta *Ağıtlar* bitti; sonraki iki hafta içerisinde ise "Beşinci Ağıt"a bir ilave; Tanrı ve cinsellik üzerine *Genç Emekçinin Mektubu* adlı bir deneme, dört kısa şiir ve otuz sekiz sone daha *var*oldu.

Edebiyat tarihinin en şaşırtıcı ilham patlaması sayılabilecek bu deneyim, modern yazında bir yöntem halini alan ham malzemeden erginliğe doğru ekleme-eksiltme temelli yazma sürecinden bütünüyle farklı bir hali açığa vurmaktadır. Rilke'nin "aydınlatmayı değil, teslim olmayı gerektiren bir karanlık" diye nitelediği *Orpheus'a Soneler* girişiminde "muvakkat" hiçbir şey yoktur. Mükemmelen doğmuş bu şiirlerin neredeyse tek bir kelimesinin bile değiştirilmesi sözkonusu değildir. Şairin kelimenin tam anlamıyla *Varlığın Kâtibi* olduğu arkaik bir sezinç düzleminden doğan ve tüm rasyonel

kategorileri reddeden bu *Şiir~Oluş* hakikati karşısında tek bir duyguyla baş başa kalır okuyucu: **Huşu!**

Soneler, şairin hayatında sadece birkaç kez gördüğü, on sekiz ya da on dokuz yaşında ölen Vera Knoop'un masumiyetine ithafen yazılmıştır. Bedeninde ve ruhunda doğuştan var olan hareket ve devinim becerisiyle herkesin dikkatini çeken bu genç kız, kısa sürede ölmesine sebep olacak bir hastalığa yakalanır ve birdenbire artık dans edemez hale gelir. Vera, bedeninden esirgenmiş *kıvraşım* ve *dansı* arzuyla telafi edercesine kendisini müziğe ve çizmeye adayarak tamamlar kalan ömrünü...

I. Bölüm / I. Sone

| İşte bir ağaç ağdı. Ey o masum aşkınlık! / Ah söylüyor Orpheus şarkısını! Ey kulaktaki yüce ağaç!:

Sihirli lirinden taşan hüzünlü ezgilerle sadece tanrıları değil, insanları, vahşi hayvanları, *ağaçları* ve hatta kayaları bile büyüleyip yatıştıran "Şarkıların Babası" Orpheus'un adı, Yunan mitolojisinde yeniden doğuşu ve dönüşümü sembolize eden *Hayat Ağacı*'nın efendisi; şarap, haz ve coşkunluk tanrısı Dionysos'a bitişik yazılmıştır. Rivayete göre, ömrünün son demlerinde Apollon'dan başka hiçbir tanrıya itibar etmez olan Orpheus, bir sabah Pangaion Tepeleri'nde bulunan Dionysos Tapınağı'na gelerek tanrısı Apollon'u şafak vakti orada selamlamak istemiş. Ancak bu davranışı Dionysos'a yapılmış bir hakaret sayan Trakya Maenadları (*Dionysos rahibeleri*), Orpheus'u oracıkta paramparça edivermişler. Gizemci Orfik kültte Dionysos'un reenkarnasyonu kabul edilen Orpheus'un uğradığı bu felakete çok öfkelenen Dionysos da, bu çıldırmış kadınları (*Maenadlar*) işledikleri suçtan ötürü *ağaca* çevirerek cezalandırmış.

Rilke'nin ilk kez *Dua Saatleri Kitabı*'nda **ağ-mak** eylemini vurgulayarak kullandığı **ağ-aç** imajı, *Orpheus'a Soneler*'de de Apotheosis'i (*tanrılaştırma*) anıştırırcasına *ağmak/yükselmek* eylemleriyle karşımıza çıkar. Yine doğuş, yenilenme ve gelişip büyümenin yanı sıra *ağacın* –özellikle de köklerin betimlenmesiyle– bazı sonelerde *toprak~mezar~ölü* dolayımında *ağ-mak* fiilinin ikincil anlamı olan *inmek/aşağı meyletmek* eylemiyle belirdiği gözlenir.

I. Bölüm / III. Sone

| Çifte kâlp yolunun kavşağında / kaim bir tapınak yok Apollon uğruna:

Antik dönemde kavşaklarda yer alan tapınaklar, müziğin ve şiirin tanrısı Apollon'a değil, gece, ölüler, yeraltı, büyücülük, yol ayrımları ve eşiklerle ilişkilendirilen bakire tanrıça Hekate'ye adanmıştı.

| Bir özge demdir doğrusu şarkı söylemek. / Hiç uğruna bir nefes:

Rilke'nin "varlığın hakikati" olarak gördüğü ancak nihayetinde *hiç uğruna bir nefes* olmaktan öteye gitmeyen şarkı [söylemek], şairin Prenses Marie'ye yazdığı 17 Kasım 1912 tarihli mektupta şöyle yankılanır:

"Müzikte önemli olan sadece duyulabilir olan değildir (gerçeklik katına çıkmamış bir şeyin işitilmesi de gayet hoş olabilir). Benim için tüm sanatlarda belirleyici olan, 'güzel' diye nitelenen dış görünüşlerden ziyade en deruni kökler, görünüşleri ortaya çıkaran gömülü gerçekliktir."

| Tanrıda bir esgin. Bir bora:

"Hiç bu kadar muazzam bir ele geçirilme *fırtına*sı yaşamamıştım: Ben bir elementtim ve elementlerin yapabildiği her şeyi yapabilirdim."

Claire Studer-Goll'e; 11 Nisan 1923

I. Bölüm / IV. Sone

| Korkmayın acı çekmekten, külfeti / geri gönderin yeryüzünün ağırlığına:

Krş. *1. Petrus 3:14–16*: "Doğruluk uğruna acı çekseniz bile, ne mutlu size! İnsanların korktuğundan korkmayın, ürkmeyin. [...] İçinizdeki umudun nedenini soran herkese uygun bir yanıt vermeye her zaman hazır olun."

I. Bölüm / V. Sone

| Şarkı varsa, söyleyen / Orpheus'tur mutlaka:

"I. Sone", Orpheus şarkı söylediğinde sükûnetin mahluklarının kulak vermek üzere inlerinden nasıl sökün ettiklerini; nağmelerin efendisinin "onlar için *Duyu*staki tapınağı" (*ihnen Tempel im Gehör*) nasıl var ettiğini terennüm ederken izleyen soneler, şarkıları aracılığıyla Orpheus'un tüm mahlukatı ve varlığın akışını yekpare, şuurlu bir şarkıya dönüştürmesini betimler.

Maenadlar tarafından parçalara ayrılmış olsa da Orpheus bir dönüşüm tanrısıdır; bu nedenle onun için anıt dikmeye ya da yas tutmaya gerek yoktur. Halden hale bürünen Orpheus, mevsimlerin döngüsünde yeniden çiçek açan güle ve başka pek çok biçime dönüşür. Esasen Orpheus her yere, her şeye dağılmıştır; bu parçalılıktan bütünlüğeyse ancak şarkı söyleyerek ağar. Ve onun bütünlüğe ermesi, aynı zamanda dünyanın da bütünlüğüne yeniden kavuşması demektir.

I. Bölüm / VII. Sone

| Ne kral mezarlarındaki kokuşmuşluk:

"Doğrusu ya tanrılar bizi teşhir etmek için hiçbir fırsatı kaçırmadılar: Mısır'ın kadim krallarının mezar odalarını keşfetmemize izin verdiler. Bu sayede onları doğal çürümüşlükleri içinde, hiçbir aşağılanmadan esirgenmemiş halde görebildik."

Über den jungen Dichter [Genç Şaire Dair], Rainer Maria Rilke, *Sämtliche Werke.*

I. Bölüm / IX. Sone

| Varsın gözümüzde bulanıklaşsın / ikide bir göletteki yansıma: / *Sen hayali görmeyi bil*:

Rilke'nin bütün şiir döngüsünü Orpheus'a adamasının temelinde, onun daha yaşarken ölüler diyarına girmesine izin verilen biri olması motifi yatmaktadır. Dolayısıyla böyle bir ilkörnekten hareketle "hayal"i (*Bild*) ve onun yansımasını (*Spieglung*) bilen kişi, aynı zamanda yaşam ve ölümü uzlaştıran "çift-âlemi" de bilecektir.

| Kim ölülerin haşhaş tohumunu / tattıysa onlarla birlikte:

Yunan mitolojisinde haşhaş, kızı Persephone'nin kaçırılmasından sonra kederini unutup uyumasına yardımcı olsun diye haşhaşçiçeği yiyen tanrıça Demeter'le ilişkilendirilir. Ölüler diyarı ilahlarının heykellerinin ellerinde görülen haşhaşçiçeği, tohumlarının çokluğu nedeniyle bolluk ve bereketin sembolü sayılırdı.

I. Bölüm / XII. Sone

| Selam olsun bizi birleştirebilen o *Ruh*a; / çünkü doğrusu ya biz, *görünümlerde* ömür süreriz:

Yeni çağın baskın kudreti ve modernitenin dayattığı epistemolojik dönüşüm, şair~kâhinin (*Orpheus*) dilinde hüzünle yankılanır: "Bilmeksizin asıl yerimizi, / eyler dururuz günün nabzına göre."

Peki, moderniteyle birlikte büyük anlatılardan vazgeçiş, Batı kültür geleneğinde asli bir yer tutan imaj ve figürlerin unutulmasını da beraberinde mi getirecektir? Modern dünyanın *el Desdichado* prototipini, "Ama korkuyorum, bu değişimden tarifsiz bir korku duyuyorum. [...] Başka bir dünyada ne yapacağım ki? Aşina olduğum, anlamlı bulduğum değerler arasında kalmayı isterdim; illa bir şeylerin değişmesi gerekiyorsa, bize akraba bir dünyaları olan ve aynı şeylere sahip köpekler arasında yaşayabilsem bari." sözleriyle konuşturan Rilke, *Malte Laurids Brigge'nin Notları*'nda bu tekinsiz hali şöyle sorgular:

"Onca icada ve ilerlemeye; kültüre, dine ve dünyevi bilgeliğe rağmen, yaşamın yüzeyinde kalınmış olması mümkün mü? Öyle veya böyle yine de bir şey olabilecek bu yüzeyin, yaz tatillerinde

salon mobilyalarına benzesin diye hayal edilemeyecek kadar tekdüze bir kumaşla kaplanmış olması mümkün mü?

Evet, mümkün.

Tüm dünya tarihinin yanlış anlaşılmış olması mümkün mü? [...] İnsanın, doğmadan önce olup bitmiş şeyleri telafi etmesi gerektiğini düşünmesi mümkün mü? [...] Peki, tüm bu insanların asla var olmamış bir geçmişi tam olarak bilmeleri mümkün mü? Tüm gerçekliğin onlar için hiçbir şey ifade etmemesi; hayatlarının boş bir odadaki saat gibi yoklukla mukayyet bir biçimde işleyip durması mümkün mü?

Tanrı diyen ve bunun "müşterek" bir şey olduğunu zanneden insanların bulunması mümkün mü? Ahh, tabii ya: İnsanın bir tanrısı olacak da bunu kullanmayacak, mümkün mü?"

Malte alter egosuyla sorduğu bu retorik soruların cevabını Rilke, sonenin son dizesinde *Orpheus*'un ağzından yanıtlar gibidir: "rençper uğraşıp didinse bile, / erişemez asla tohumun yaza / dönüştüğü yere. **Topraktır bahşeden.**"

I. Bölüm / XVI. Sone

| İşte. *Esav* bu, postunun altında:

Rilke'nin bir köpeği tasavvurla yazdığını belirttiği şiirde, "*Efendim*in eli" tabiriyle Tanrı'nın, yani bu döngüde Orpheus'un eli kastedilmektedir. Şair, keder ve sevinç içinde insan varoluşuna katılabilsin diye, Esav gibi postunu giymiş olan köpeğin sadakatini kutsarcasına bu ele kılavuzluk eder.

Esav, Tanah'a göre İshak'ın oğlu, Yakup'unsa ikiz kardeşi olan İbrani din büyüğüdür. Rivayete göre Esav doğduğu zaman dedesi İbrahim yüz altmış yaşındaymış. Bu doğum olayından *Yaratılış Kitabı 25:20-25*'te şöyle söz edilmektedir.

"İshak Aramlı Lavan'ın kız kardeşi, Paddan-Aramlı Betuel'in kızı Rebeka'yla evlendiğinde kırk yaşındaydı. İshak karısı için Rabb'e yalvardı, çünkü karısı kısırdı. Rab, İshak'ın niyazına cevap verdi, Rebeka hamile kaldı. Çocuklar karnında itişiyordu. Rebeka, 'Nedir bu başıma gelen?' diyerek Rabb'e danışmaya gitti. Rab onu şöyle yanıtladı: 'Rahminde iki ulus var, senden iki ayrı halk doğacak, biri öbüründen güçlü olacak, büyüğü küçüğüne hizmet edecek.' Doğum vakti

gelince, Rebeka'nın ikiz oğulları oldu. İlk doğan oğlu kıpkırmızı ve tüylüydü; kırmızı bir cübbeyi andırıyordu. Adını Esav koydular."

I. Bölüm / XVII. Sone

| Tolga ve avcı borazanı, / aksakalların vecizeleri, / ağabey kardeşe garezli, / kadınlarsa lavta gibi:

Şiir, köklerinde kadim bir ata ile insanlığın soyağacını andıran; yükseldikçe tekrar tekrar kırılan, gene de en yukarıdaki tek bir dalın (*Orpheus*) kendini büküp lir haline getirdiği bir ağacın hayalinin izini, asal ritimlerle sürmektedir.

I. Bölüm / XVIII. Sone

| Bak, işte makine: / nasıl da yuvarlana döne alıyor intikamını, / çirkinleştirip mecalsiz bırakıyor bizi:

Modernitenin tini kısıtlayıp hapseden ilerleyişini sorgulamayı sürdüren Rilke, bu kez dikkatini "yeninin uğuldayıp sarsılışı"na ve onu ululayan yalvaçlarıyla makine çağına yöneltmiştir. Şair, yirminci yüzyıl teknoloji devriminin emekleme dönemine tanıklık etmiş olsa da mevcut makinelerin geleceğin kötücül habercileri olduğunu sezmiş gibidir. Zira insan doğasını çarpıtıp her duyuşu sakatlayan makineler, yarattıkları hengâme içerisinde dahi övülmeyi beklemektedir.

I. Bölüm / XX. Sone

| Zihnimde Rusya'da bir ilkbahar gününe, / akşamına –bir ata– dair hatıralar... / Karşı köyden yaklaşıyordu o kır at bir başına, / tahta bir kazık ön toynağında:

"Biz Volga'nın kıyısında dururken sessiz akşamın içinde bir kişneme sesi yankılandı ve o günkü işini bitirmiş olan ufarak, oyunbaz bir at, geceyi uzaklarda bir yerde, çayırlık bozkırlarda geçirmekte olan sürüye doğru tırıs tırıs geldi. Berrak gecede ara sıra, yanan çoban ateşleri görülüyordu. Bir süre sonra başka bir yerden gelen ikinci bir at, daha zahmetli bir şekilde onu izledi: Buğday tarlasına çılgınca dalmasını önlemek için bacaklarından birine tahta bir kazık bağlamışlardı."

Lou Andreas-Salomé'nin seyahat güncesinden

II. Bölüm / VI. Sone

| *Gül*, ey tahtına kurulmuş oturan, antik çağdakiler için / kenarları sade bir kadehtin sen. / *Bizim* içinse sınırsız, serapa çiçekleniş, / bitmez tükenmez nesne:

"Her gün, bu hayranlık uyandıran beyaz gülleri düşünürken, belki de hayatımızın temel denklemini oluşturan o birliğin –hatta diyebilirim ki o özdeşliğin– yokluğun ve varlığın en mükemmel görüntüsü olup olmadıklarını merak ediyorum."

Rilke'nin Madam M. R.'ye mektubundan; 4 Ocak 1923

II. Bölüm / XIII. Sone

| Önünde ol bütün vedaların, ardında kalmışçasına/ henüz geçmiş kış misali:

Rilke, soneleri ithaf ettiği Vera Knoop'un annesine yazdığı 18 Mart 1922 ve Katharina Kippenberg'e yazdığı 2 Nisan 1922 tarihli mektuplarda *Soneler*'in ikinci bölümünün beklenmedik bir şekilde ortaya çıkışını anlatırken "XIII. Sone"yle alakalı şunları söylüyor: "Tüm bu döngü içinde bana en yakın ve nihayetinde en geçerli olan sone bu. Çünkü diğerlerini de kapsıyor ve –her ne kadar henüz beni çok aşıyor olsa da– bir gün, hayatın ortasında, en saf, en nihai başarım olması gereken şeyi imliyor."

II. Bölüm / XX. Sone

| Balıklar dilsiz ... sanılırdı bir zamanlar. Kim bilir?:

Rilke'nin açılış dizeleri, John Donne'un *Devotions Upon Emergent Occasions, Meditation XVII*'deki, "Şimdi bu çan usulca, bir başkası için çalarken bana, 'Ölmelisin,' diyor." dizesini olumsuzlarcasına, sınırlı bir empati ve ifade becerisinin oluşturduğu dar bir iletişim kanalıyla birbirine bağlanmış müstakil adacıkları andıran insanlar arasındaki mesafeyi, yıldızlar arasındaki mesafeden çok daha uzak sayar. Kader bizi, âdeta yabancılığımızı hissedelim diye, bir süreç olan zihin ve varolanlar (*Seiende*) arasındaki mesafeyle tartmaktadır.

Nanny Wunderly-Volkart'a yazdığı 4 Şubat 1920 tarihli mektupta, "İnsan çoğu zaman dilin dışa dönük yanıyla uyuşmazlığa

düşer ve saplarından kopmamış, kelime çekirdeklerinden oluşan, tohum tohum toplanmış, dilin en içinde bir dil arzu eder; aşkın katışıksız sessizliği, böyle dil çekirdeklerinin etrafındaki kâlp toprağı gibi değil midir? [...] Ama derinlere o kadar az iner ki insan, sessizliğin hüküm sürdüğü bir yerde ne tür bir konuşmanın mümkün olabileceğine dair olsa olsa bir tahminde bulunabilir ancak," diyen Rilke, şiiri primordial bir soruyla düğümler: Dante'nin, ruhların birbiriyle konuşmadan iletişim kurduğu *Paradiso*'su misali, mesela balıkların dilinin onlarsız konuşulduğu bir âlem yok mudur acaba?

II. Bölüm / XXI. Sone

İsfahan ve Şiraz, muhteşem bahçeleriyle ünlü İran şehirleridir. Şair Hafız ile Sa'di'nin mezarları da Şiraz'dadır.

II. Bölüm / XXIII. Sone

| köpeklerin suratı gibi yalvarırcasına yakın:

"İnsanı olduğu gibi katetmek ve en uç sınıra, dünyanın kenarına varmak benim kaderim! Geçenlerde Córdoba'da, hamileliğin son aşamasında, çirkin küçük bir dişi köpek yanıma sokulduğunda hissettiğim gibi. Tesadüfi yavrulara gebe, sıradan bir hayvandı; yalnız olduğumuz için herhalde, zorlukla da olsa yanıma geldi, zahmetten ve ağırlıktan büyümüş gözlerini kaldırıp bakışlarımı aradı; bakışları, kendi varlık üslubunca bireyin ötesine, geleceğe veya anlaşılmaz olana giden her şeydi sanki. Bu aşkın hal, kahvemden bir parça şeker almasıyla sona erdi fakat bu arada birlikte, tamamen kendiliğinden gelişiveren bir ayine katılmıştık; anlam, ciddiyet ve karşılıklı sessiz anlayış, tüm sınırların ötesindeydi."

Rilke'nin Thurn ve Taxis-Hohenlohe Prensesi Marie'ye mektubundan; 17 Aralık 1912

II. Bölüm / XXVII. Sone

| Harap eden *Zaman*, var mı sahiden? / Kıpırtısız dağ başında, ne zaman paramparça edecek hisarı? / Ebediyen tanrılara ait olan şu kâlp, / *Demiurg* onu ne zaman kirletecek?:

Demiurg, pek çok gnostik gelenekte âlemi var eden *faal akıl*'ın Yunanca karşılığıdır. "İnsanlar" anlamındaki "demos" ile "iş" anlamındaki "ergon"dan türetilmiş olan kelime, "insanlar için yaratan, zanaatkâr, mimar" gibi anlamlara gelir. Gnostik kozmogoni öğretilerinde merkezi bir yer tutan Demiurg düşüncesi, bir yandan da günahkârlığı, cehaleti ve aymazlığı kendisinde toplamış bir figürdür. Maniheizm gibi bazı gnostik akımlarsa kozmosun ve insanın yaratıcılarının farklı varlıklar olduğunu varsaymaktadır. Buna göre kozmosa nizam veren yaratıcı güç, günahkâr bir varlık değil, bilakis karanlıkla mücadele etmek üzere yüce tanrı tarafından seçilip gönderilmiş bir elçidir. Oysa insanın yaratıcısı kötü güçlerdir.

Maniheist gelenek dışındaki gnostik akımlara göre Demiurg, lanetli, kötü tabiatlı, habis, şehvetperest ve acımasız bir güçtür. Gnostik literatürde çift cinsiyetli, kör ve korkunç bir varlık olarak betimlenen; düşmanlığın ve kıskançlığın kaynağı olarak görülen Demiurg'un yaratılan ilk kadın olan Havva'ya tecavüz ettiği belirtilir.

Platon'un *Timaios*'unda ve diğer diyaloglarındaysa bazen "baba", bazen "yapıcı", bazen de "tanrı" diye nitelenen Demiurg, tektanrılı dinlerin tasavvur ettiği kadir-i mutlak bir tanrı fikrinden ziyade kaos halinde olan dünyaya biçim veren tabii bir güç, bir ilkedir.

II. Bölüm / XXIX. Sone

| Bu uçsuz bucaksız taşkın gecesinde / duyularının kavşağındaki büyülü kudret ol:

Krş. *Duino Ağıtları*, "Birinci Ağıt", dize 18-21:

"Ve gece, ah o gece, gökler dolusu rüzgâr / çehremizi yiyip bitirince –, kime kalmazdı ki o dört gözle beklenen, / ayrı ayrı her kalbin kapısına meşakkatle dayanıp / efil efil hayal kırıklığı yaratan gece."

Krş. "Boşa Harcanmış Yıldızlarla Dolup Taşan Gökyüzü", dize 10-14:

"Çek içine. / Solu yeryüzünün karanlığını ve yeniden / bak yukarı! Bi' daha. Uçağan ve çehresiz, / sana doğru abanıyor yukardan derinlikler. Çözünmüş, / geceyi bürünmüş çehre, yer açıyor seninkine."

TEREKESİNDEN ŞİİRLER

Pietà

| Istırap içindeyim baştan ayağa şimdi ve bu keder tarifsizce / dolduruyor içimi:

Yeni Şiirler'de yer alan ilk "Pietà"dan beş yıl sonra aynı motif, aynı başlıkla ama bütünüyle farklı bir bakış açısıyla, Meryem'in hayat döngüsü bağlamında geri döner. Başlık, çarmıha gerilmiş olanı anıştırmakla birlikte şiir bu defa dini içeriği yüklenmeyecek, bilakis, ilahi olanla dünyevi olanın uyumsuzluğunu duyurarak adanmışlık halini tamamen ortadan kaldıracaktır. Meryem'in acısı artık Mesih'in acı veren ölümü için değil, kalbindeki yabancılaşmanın tamamlanması içindir. Aslında şimdi ona acı veren şey, oğlunu uzun zaman önce, ilahi varlığı ortaya çıktığında kaybetmiş olmanın acısını artık hissedememesidir. Meryem, geri dönüşü olmayan bir şekilde kaybettiği anneliği için ağlamaktadır: "Şimdi çapraz uzanmış yatıyorsun rahmimde, / ben seni doğuramam / bundan böyle."

Adamotu

Alraune: Adamotu ya da diğer adıyla Mandragora, patlıcangiller familyasından, sarı ya da mor-mavimsi çiçekler açan bitki türlerinin ortak adıdır. Gizemli bir bitki olarak farklı coğrafya ve kültürlerde ayrıksı bir yer edinmeyi başarmış olan adamotu, özellikle iksir ya da büyü malzemesi olarak kullanılmıştır. "Şeytan Mumu" diye de anılan adamotu gövdesi, kolları ve bacaklarıyla tıpkı bir insanı andırır. Birinci yüzyılda Kudüs'te yaşamış tarihçi Flavius Josephus'un aktardığına göre adamotunun açığa çıkan köküne uzun bir ip bağlanır, ipin ucu da halka yapılıp bir hafta aç bırakılmış siyah bir köpeğin boynuna geçirilirmiş. Ardından bir parça et köpeğe koklatılıp

uzağa fırlatılırmış. Köpek eti kapmak için fırlayınca da kök topraktan sökülürmüş. Rivayete göre topraktan sökülme anında adamotu, kulakları sağır eden acı bir çığlık atarmış ve bu çığlık köpeğin de acıyla inleyerek ölmesine sebep olurmuş. Ülkemizin Ege ve Akdeniz bölgelerinde yaygın olan adamotu köklerini topraktan çıkaranın sağır olduğu veya cin çarpmasıyla öldüğü inancı yüzünden bugün kök sökme işi için hâlâ köpek kullanıldığı ve bitkinin çığlığı sağırlık yapmasın diye davul ve teneke çalındığı bilinmektedir.

Shakespeare'in *Romeo ve Juliet*'inde, Paris'le evlenmemek için güzelavratotunu içerek sahte bir ölüm tasarlayan Juliet, diri diri gömülme korkusunu şöyle duyurur: "Uyanıverir de vaktinden önce leş gibi kokular / ve toprağından sökülen adamotlarının çığlıkları eşliğinde / ki çıldırırmış bu çığlıkları duyan faniler." (*So early waking, what with loathsome smells, / And shrieks like mandrakes torn out of the earth, / That living mortals, hearing them, run mad.*)

Narkissos

| Narkissos solup gitti. Güzelliğinden / varlığının yakınlığı durmadan yayıldı havalandı:

Narkissos, Yunan mitolojisinde nehir tanrısı Kephissus ile su perisi Liriope'nin oğludur. Yansımasına âşık olan Narkissos, Hera'nın lanetleyerek bir yankıya dönüştürdüğü Ekho'yu da kendisini arzulayan tüm su perileri gibi reddetmiş; aşkına karşılık bulamayan Ekho da o gün bugün dağlarda bağıranların sesini tekrarlar olmuştur. Narkissos ise yine bir gün suda kendi aksini izlerken kibrinde boğulmuş; boğulduğu yerden nergisçiçeği olarak boy vermiştir.

Heliotrop (Yun. *helios*: güneş; *trope*: dönme): Günçiçeği, günebakan, gündöndü, gündoğdu, günâşık. Papatyagiller familyasından, sarı çiçekli, meyveleri kuruyemiş olarak yenen ya da yağ elde etmekte kullanılan otsu bir bitki türü.

Rilke'nin aynı adlı iki şiirinden biri olan bu şiirde Narkissos, "Özünden sızıp yayılanı sevdi, yeniden aldı içine" diye nitelenir. Bu açıdan Narkissos, *Duino Ağıtları*'ndaki kendi benliklerini ve görünümlerini kendi içlerine geri alan ve böylelikle sonsuz bir yaşam süren melekleri andırır. Peter Szondi, *Duino Ağıtları* üzerine verdiği bir konferansta bu durumu şöyle özetler:

"Meleklerin yüzünden akan güzellik başka varlıklar tarafından emilmez ve bakan kişinin ruhunda bir melek imgesi olarak kalmaz. Bunun yerine, dışarı taşan güzellik kaynağına geri döner. [...] Bu nedenle melek asla kendini harcamaz, fakirleşmez ve zayıflamaz; dolayısıyla başkalarına bağımlı değildir."

Bu anlamda Narkissos'un, kendisini bir başkasının gördüğü gibi görerek ve melekler gibi yansımasıyla bir tür birliğe girerek tatmin olmaya çalıştığı ileri sürülebilir: Onun varlık sebebi, sadece kendisini seyretmektir. Ancak meleklerin aksine Narkissos, kendisini seyreden ve güzelliğine tanıklık eden bir öteki olmaksızın var olamaz. Bu yüzden de meleklerin varoluş biçimine ermeye çalışırken kendisini yok eden Narkissos'un kaderi, daha şiirin ilk dizesiyle ilan edilmiştir: "Narkissos solup gitti."

Sen, Daha En Baştan Yitirilmiş...

| Sen, daha en baştan / yitirilmiş sevgili, sen HiçGelmemiş:

Rilke'nin Hölty, Klopstock ve Hölderlin'le demlenen ağıt geleneği üzerinden mitos ve bellekle bir diyaloğa giriştiği "Sen, Daha En Baştan Yitirilmiş" şiiri, yoldaşın~sevgilinin gerçek dünyadaki yokluğunun iç dünyadaki varlığını zenginleştirdiğine dair bir iddia biçiminde yorumlanabilir. Blanchot, Rilke'nin "Requiem" şiirinden hareketle "sonsuz mesafe" ve yabancılaşmayı yoldaşlığın ve ölümün özellikleri olarak tanımlamıştı. Bu anlamda, dostluğun etrafında örüldüğü "konuşmanın sessizliği", ancak bir "ölüm yarığı"dır. Rilke, sözkonusu mesafe fikrini şöyle ifade etmektedir: "En yakın insanlar, aralarında sonsuz mesafeler olduğunun bilinciyle bu mesafeyi sevmeyi başarırlarsa, harika bir birliktelik geliştirebilirler; bu da onlara birbirlerini her zaman bütünlüklü ve engin bir gökyüzü önünde görme fırsatı verir!"

Şiirin ana motifi olan "daha en baştan yitirilmiş sevgili", *Malte Laurids Brigge*'de serimlenen, nesnesi olmayan ve sonsuza dek dışa yansıtıldığı için öznenin kendini aşmasına imkân tanıyan "intransitive Liebe" (geçişsiz/nesnesiz aşk) kavramını çağrıştırmaktadır. Sevgiliye retorik bir hitapla başlayan şiir, bir kısmı uygarlığın çeşitli yapılarının, diğerleri artık unutulmuş tanrıların hayalleriyle beliren bir dizi görkemli manzarayı/manzarada seyrederek yine sevgiliye son bir çağrıyla sona erer: "Kim bilecek dün / aynı kuşun çınlayıp çınlamadığını içimizde, / ayrı ayrı, akşam saatlerinde?"

"Ölmeli, Çünkü Onları Tanıdı"

Ptahhotep: MÖ yirmi beşinci yüzyılın sonlarında Firavun İsesi'nin vezirliğini yapan Mısırlı filozof ve devlet adamı. Kadim Mısır bilgeliğinin modern döneme ulaşan en önemli eseri sayılan *Ptahhotep'in Özdeyişleri* adlı risalesi, nüfuzlu ailelerin yüksek makamlara gelmeyi hedefleyen genç erkekleri için öğütler içermektedir.

Kalbin Dağlarında *Tenha*...

| Bak nasıl da küçük orda, / bak: son beldesi sözlerin, yukarda, / o da küçücük ama son / avlusu duyuşun. Onu tanıyor musun?:

Rilke, Hölderlingil ilahi geleneğinin yirminci yüzyıl Alman şiirindeki en önemli temsilcisi kabul edilir. Bu derin akrabalık bağının

son lifi sayılabilecek Paul Celan'ın şiirleriyse kimi eleştirmenlerce aşırı bir yorumla "Rilke parodisi" olarak değerlendirilmiştir. İşin aslı, Rilke de Celan da baştan çıkarıcı bir müzikaliteyi kelimelerin akışına teslim olmaya meydan okuyan bir üslupla birleştirirler.

"Kalbin Dağlarında *Tenha*" şiiri, âdeta iç cennetini yitirmiş modern insanın ıssızlığını ilan eden bir betimlemeyle açılır: **Ausgesetzt!** Celan'ın, şiir meridyeninin dolaysız dokunuşunu duyurmak istercesine başlık koymadan yazdığı son dönem şiirlerinde de benzer bir tutum gözlenir; "Fırıl fırıl, / döne döne temizlenmiş, / açık / yol o insanvari, / o nâdim / kar boyunca, / konuksever / buzul salonlarla masalara doğru" gibi muğlak manzara parçalarının akışıyla örülmüş olan *Weggebeizt*'ta olduğu gibi.

Sözkonusu akrabalığa bir diğer örnek olarak Celan'ın son şiir kitabının başlığı ve şaire özgü sayısız bireşimden biri olan *Zamanaylası*'nın (*Zeitgehöft*) olası kökenlerine ilişkin bir ize, Rilke'nin "Kalbin Dağlarında *Tenha*" şiirinde rastlanır: "son / avlusu duyuşun" (*noch ein letztes / Gehöft von Gefühl*).

Yine Rilke'nin "burda bile / bir şeyler tomurcuklanıyor" ifadesini anıştıran "körpe bir dimağ çiçekleniyor senin için" dizesindeki *blühen* fiilinin de, her iki şair için kilit bir işlev taşıdığı anlaşılmakta. Ayrıca Rilke'nin "Bergen" (dağlar) ve "geborgen" (korunmuş) kelimeleriyle kurcaladığı varoluşsal alan da Heidegger'de ontolojik güvenlik (*Geborgenheit*) kavramına; Celan'daysa "güvendeyiz biz" (*wir sind geborgen*) dizesinde sezilen *Nihai Çözüm* kurbanlarının bir virde dönüşen sessiz çığlığına nefes üflemiş görünüyor.

Gene de iki şair arasında önemli bir fark var: Celan, "Bei Tag" şiirinin "Tavşanpostu gökyüzü. Şimdi bile / yazıyor bir pürüzsüz kanat." dizelerinde görüleceği üzere nesneleri doğa üzerine alegorik bir yazıtın parçası olarak tasvir ederken Rilke, dili bir konuşma eylemi olarak görür ve şiirlerini "şarkı" diye adlandırır. Ona göre "*Varlığın* özü şarkı"dır (*Gesang ist Dasein; Orpheus'a Soneler, I/III*).

Bir Kez Daha Ulaştı Vadilerin Kokusu

| Bir kez daha ulaştı vadilerin kokusu / kalbinin dağlarında çırpınıp duran / şu *Tenha*ya:

Özgüvarlığı –hep– bir kez daha yoklayan *tenhalık/ıssızlık* trajedisi, bu şiirle bir önceki parçaya ulanır. Hayvanların en yaratıcısı olarak çevresine hâkim olma ve tarihin anlamını belirleme dürtüsüyle belirlenmiş bulunan insanoğlu, aynı zamanda daima gözlemleme/yorumlama arzusunun ve eyleme geçme cüretinin kurbanı olma tehlikesiyle de karşı karşıyadır. Bu durumun varoluşsal sembolü, kendisini istikbali/müstakbeli kestiren tanrı Apollon'un yerine koyup bir insanın katlanabileceğinden fazlasına talip olan Oedipus Rex'tir (*Kral Oidipus*). Bu açıdan bakıldığında "içinde olmak", her zaman mitik-ruhani bir dünyaya yapılan göndermelerle bütünleşmek ve bu dünyada **şiirce** yaşamak (Hölderlin: *doch dichterisch wohnet / Der Mensch auf dieser Erde*); hatta, "Kayalık bölgelerinin üstünde / dökülüp saçıldı semanın / soluksuz vadisi" dizelerinin işaret ettiği üzere, ürpertici olana aşina olmak ve olgusal yaşamın gizemine maruz kalmak anlamına gelir!

Şu halde insan, insanca yaşadığı sürece, dünya-içinde-olmanın *noetik-mitik-poetik teslis*ine maruz kalmış halde *varoluşmayı* sürdürür. Ve her şey yıldızlar yordamınca "ağlayan bir çehreyi / boydan boya kateden rivayet misali" suskuyla kayarken insan, kendisini tekrar tekrar "kalbin dağlarında tenha" buluverir.

Bataklık Işıkları

Irrlicht | will-o'-the-wisp (ignis fatuus): Bataklıklarda geceleri görülen ve yakamozu andıran bu aldatıcı parıltılar, Cermen efsane

geleneğinde büyü, tılsım, hayalet imgeleri bağlamında genellikle boş umutları nitelemek üzere kullanılır.

Hölderlin'e

| Konaklamak nasip değil bize, en içli dışlı olduklarımızın / yanında bile; olmuş bitmiş hayallerden / apansız atılıverir *Ruh* gerçekleştirilecek olanlara; göller / ancak *ebet*tedir:

"Gezginlerin en gezentisi" şair~ruh, ancak *ebet*te makbul olan durgun göllerden ziyade mahirane bir akış, atılış ve düşüş (*Hölderlin'in dereleri, nehirleri, şelaleleri*), yani "fena" yordamıyla ölüme ve ötelere dalabilir. Bu yüzden *Ötekiler* evcimen şiirlerinde kıt benzetmeleriyle kalakalırken bir ömür boyu asilce şiire adanarak onu yekpare bir biçimde varlığa iade eden bir tek Hölderlin olmuştur. Yine bu yüzden gönülsüzce, tuğla tuğla bina ettiği, tanrıları imrendiren o yapının devrilişi bile şairi yolundan saptırmamıştır. Demek ki *Ruh-uyaran* bir örnek olarak Hölderlin, paradoksal bir biçimde *insaninsan*a eğreti olanda "mutlak"ı aramayı değil, dünyevi olana güvenmeyi öğretmelidir.

Musa'nın Ölümü

Tevrat'ın son bölümünde Musa'nın ölümü şöyle hikâye edilir: "Böylece Rabb'in sözü uyarınca [kelimenin tam anlamıyla *ağzıyla*] Rabb'in kulu Musa orada, Moav ülkesinde öldü. Rab onu Moav ülkesinde, Beytpeor karşısındaki vadide gömdü. Bugün de mezarının nerede olduğunu kimse bilmiyor. Musa öldüğünde yüz yirmi yaşındaydı; ne gözleri zayıflamıştı, ne de gücü tükenmişti. İsrailliler Moav ovalarında Musa için otuz gün yas tuttular." (*Yasanın Tekrarı 34:5-8*)

Yahudi müfessirler buradaki "ağzıyla" ifadesini sadece seçilmiş kişilere nasip olabilecek "kutsal bir öpücükle ölüm" biçiminde yorumlamış ve Musa'nın ruhunu ölüm meleği yerine şefkatli öpücüğüyle bizzat Tanrı'nın aldığını ileri sürmüşlerdir.

Şiir hakkında geniş kapsamlı bir yorum için bkz. Walter Simon, *Rilkes Gedicht 'Der Tod Moses': Eine Interpretation*, LIT Verlag, 2019.

Müziğe Dair

| Müzik: Heykellerin *soluyuş*u. Bir ihtimal: /Tasvirlerin sükûneti. Sen, sözün bittiği yerdeki / söz:

"An die Musik" aynı zamanda Franz von Schober'in, bestesi Schubert tarafından yapılan ve Rilke'nin ilk kez Worpswede'de duyduğu bir şiirin de adıdır.

Rilke'nin, sezgilerimizin sınırlarında devinen fenomenlere yönelik tefekkür deneyimlerinin bir diğer örneği olan "Müziğe Dair" şiiri, kendisi ve "öznesi" arasındaki akrabalık ilişkini sorgularken âdeta bizatihi müziğe dönüşür. Şiir, durak ya da sessizlik ölçüsü biçiminde düzenlenmiş boşluk, tire ve iki nokta üst üste gibi işaretleri bir tür müzikal araç gibi kullanarak ilerler. Bu işaretler, şiirin bir şeyden diğerine geçişinin, yani sınırlar üzerine düşünmesinin emaresi biçiminde değerlendirilebilir. Özellikle iki nokta üst üste, bir süreksizliği fakat aynı zamanda bir "anlam ilişkisi"ni imler ve heykel, tasvir, manzara gibi somut öğeler aracılığıyla "sınır"ın doğasını sorgular. Müzik kelimesinden sonra iki nokta üst üste ile aralanan kapı "Heykellerin *soluyuş*u"na açılır ve ardından daha vehmi bir ifadeye bağlanır: "Tasvirlerin sükûneti." "Sen" hitabıyla sınırlar ötesinin fenomeni olarak ululanan müzik, artık, varoluşla yatay bir ilişki içerisinde solup giden kalplerimizin aksine onların güzergâhında "dikine duran *Zaman*"a dönüşmüştür.

Hakikaten, içbükey bir seyirle müziğin diğer tüm formlarda yaşamakta olduğunu; heykel ve resim gibi sessiz ve kımıltısız görünseler de her şeyde devinerek onlara boyut katıp genişlettiğini sezebiliriz. Böylece bir varlık ve yokluk, geliş ve gidiş ritmini anıştıran "Atem" ve "Stille" yordamıyla müzik "gönüloylumu"muzdan taşıp sökün ederek bizi "havanın öbür tarafı" misali kuşatıverir. Dinamik ve gizemli bir fenomen olarak bildiklerimizin sınırında gidip gelen müzik, sınırları bir nebze algılanabilir kılmakla birlikte asla bütünüyle kavranamaz. Şiirin de müziğin de bittiği yer, "artık meskûn olmayan" (*nicht mehr bewohnbar*) yer olarak kalacaktır.

Baudelaire

| *Şer*le onadı güzelliği:

Baudelaire'in modern edebiyatın öncü yapıtlarından sayılan *Les Fleurs du mal* [Şer Çiçekleri] adlı şiir kitabına gönderme.

Odette R...

Şiir, Margarethe Masson-Ruffy'nin *Malte Laurids Brigge'nin Notları* nüshasının içine, genç yaşta ölen ressam kız kardeşi Odette Ruffy'nin anısına yazılmıştır.

Safiyet Diyoruz, Gül Diyoruz

Rilke, şiiri, dostu Thurn ve Taxis-Hohenlohe Prensesi Marie'nin büyük torununun şiir defterine, "Sevgiyle seçilmiş diğer şiirlerle bir tokalaşma niyetine," notuyla yazmıştır.

Gözyaşı Şişeciği

Üç bin yılı aşkın bir süredir var olduğu iddia edilen gözyaşı şişelerine dair ilk emareye, *Mezmur 56:8*'de rastlanır: "Oradan oraya göçüp çektiğim acıları kaydettin. Gözyaşlarımı şişende biriktir. Onlar zaten senin kitabında yazılı değil mi?"

Somut örnekleri MÖ 400'lü yıllara tarihlenen gözyaşı şişeleri, muhtelif formlarda küçük terakota kaplardı. Zaman içinde cam şişeciklere dönüşen bu objeler önceleri, savaşa giden eşlerinden ayrı kalan kadınlar tarafından sevgilerine tanık olarak gözyaşlarını toplamak için kullanılırken zamanla defin sırasında mevtanın eline sıkıştırılan bir yas aksesuarı halini almış.

Erken Bahar

| *Haşinlik* çekilip gitti. Ansızın çöküverdi rikkat / çayırların çıplak griliği üstüne:

Rilke bir ömre yayılan seyrin sonunda, 1924 yılında yaşamak ve çalışmak için Muzot Şatosu'nda inzivaya çekilmişti. Lösemi hastalığı yüzünden düzensiz aralıklarla Montrö yakınlarındaki sanatoryuma yatan şair, bu dönemde yazdığı "Erken Bahar" şiirinde, haşin kışın –ve ömrün– çekilişinin ardından usul okşayışlarla çıplak griliği sükûn dolu bir tazelenme vaadi gibi değiştiren erken baharı mırıldanır. Şimdi hayal bambaşka bir ses perdesinde titreşirken dirim, kuru bir ağaçta aniden tomurcuklanıvermiştir.

El Ayası

| Avuç içi. Artık duygudan başka hiçbir şeyi / adımlamayan taban. Yukarıya doğru çevrili / ve aynasında / o kendi başına gezinen / semavi sokakları ağırlayan:

Rilke'nin ifadeyi tersyüz edip (*Handinneres*‹*Inneres der Hand*) artikelsiz kullanarak bir şeyden ziyade bir niteliğe işaret etmeye çalıştığı "El Ayası" şiirinin can damarı "Gefühl" kelimesidir. Hem bir *duyu*yu (dokunma) hem de bir *duygu*yu ifade eden kelime, hem tensel hem de tinsel olana göndermede bulunur. Duyusal anlamda düşünüldüğünde *Inneres der Hand*, avuç içinden ziyade hassas parmaklarla ilişkilendirilebilir; öte yandan elin iç kısmının tamamını imleyen *Handinneres*, elin dünyayı kavramak ve şekillendirmek için narin, karmaşık ve akıllı bir araç oluşunu çağrıştırmaktadır. Ayrıca elin içi, diğer şeylerin yanı sıra kalemin de durduğu yerdir ve "elle beliren" hayal olarak şiiri anıştırır gibidir.

Denebilir ki hakiki şiir, bize zaman ve mekân ötesi bir yakınlık ve samimiyetle yaklaşır ancak bu yakınlık, bizim yanıtımız ölçeğinde gerçekleşecektir. Belirişler dikkat ve rikkat talep ederek şiir meridyeni üzerinde bize doğru seyrederken el ayası, varlığın şiiri misali bize açılır. Şiir kıpırdanır ve bizi kıpırdatır; dokunmak için uzanır ve dokunmamız için yukarı çevrilmiş bir avuç içinde ayan olur.

"El Ayası" şiiri, "şiirin künhü"ne vâkıf olmak üzere avuç içindeki belirli tezahürlere odaklanarak dengeli adımlarla ilerler. Avuç içi, yani "duygudan başka hiçbir şeyi / adımlamayan taban" yukarıya doğru çevrilirken ilhamı veya kozmosla yakınlık fikirlerini kurcalar. Aynasındaki çizgiler, kendi başına gezinen semavi sokaklardan başka bir şey değildir. Artık ele dair söylenecek her şey, *yol*u ve *seyr*i çağıracaktır; Celan gibi Rilke için de şiir, *seyr halinde* (*unterwegs*) oluştur. El ayası giderek antropolojik, şiirsel, mucizevi ve gündelik olan ne varsa hepsinin bir kuyudan su çekmeyle ilişkilendirildiği bir kaynağa dönüşüverir: İsa gibi su üstünde yürüyen, kuyuların üstünde gezinip olanca yolu dönüştüren, –şiir yazan ya da okuyan– başka ellerde belirip kendisi gibi olanları bir manzaraya çeviren ve onları varışla tıka basa dolduran...

FRANSIZCA ŞİİRLER

Rilke, I. Dünya Savaşı'nın doğurduğu aşağılanmışlık duygusuyla koyu bir melankoliye ve umutsuzluğa sürüklenmiş olmasına rağmen 1915'in sonlarına doğru *Duino Ağıtları*'nın üçünü tamamlamıştı. Ancak yaşadığı ruhsal çalkantı, *Ağıtlar*'a devam etmesine müsaade etmeyecekti; öyle ki sonunda Alman kültürünü ve dilini reddederek İsviçre'nin Fransızca konuşulan Valais Kantonu'na taşındı. Şairin burada, İsviçreli tüccar ve sanat hamisi Werner Reinhart'ın kendisine tahsis ettiği izole ve rüzgârlı Muzot Şatosu'ndaki çileli inzivası, iki haftalık bir ilham patlamasının ardından Şubat 1922'de *Duino Ağıtları* ve *Orpheus'a Soneler*'in tamamlanmasıyla sonuçlanacaktı. Bu iki şaheserle Alman şiirine benzersiz ve silinmez mührünü nakşeden Rilke, ömrünün kalan dört yılında yaklaşık dört yüz Fransızca şiir parçası yazdı.

Ağıtlar ve *Soneler* gibi iki devasa atılım ve meydan okumadan sonra âdeta bir tür terapi itkisiyle bir ressamın yağlıboyadan sulubo-yaya geçişi izlenimi uyandıran bu Fransızca fragmanlar, Fransızcayı "yüzyıllar boyunca olgunlaşmış ve iyi tanımlanmış yasalara göre yetiştirilmiş güzel bir asma"ya benzeten Rilke'nin –yüzlerce yıllık bir mirasa ve geleneğe sahip Fransız edebiyatından azade bir tutumla– *Özgüvarlığı*na yeni bir *Dilevi* kurma arzusunun naif örnekleri olarak değerlendirilebilir. Savaşın izlerinden uzak kalmış Valais'nin inişli çıkışlı tepelerinin, üzüm bağlarının ve misafirperverliğinin şair üzerindeki iyileştirici etkisinden doğduğu aşikâr olan Fransızca şiirlerde ayrıca Rilke'nin ömrünün son demlerinde, kendisi gibi Cermen kökenli ve benzer siyasi-felsefi gerekçelerle Alman kültürünü reddeden Baladine Kossowska isimli bir kadınla yaşadığı aşkın dingin tonu da yankılanır.

Son derece yalın biçem ve nazım biçimleriyle Rilke'nin ömrünün son demlerinde tecrübe ettiği esenlik duygusunu gereğince yansıtan Fransızca şiirler, kimi eleştirmenlerce sadece bir oyun ya da dil egzersizi olarak görülürken şairin yakın ilişki içinde olduğu Paul Valéry, André Gide ve Jean Cocteau tarafından "benimsenmiş dildeki ustalığı rahatça sergileyen, cesur bir özgünlüğe sahip parçalar" diye nitelenmiştir.

İkinci bir dilde yazma üzerine söyleştikleri 6 Temmuz 1926 tarihli bir mektuptaysa Marina Tsvetayeva, Rilke'ye şöyle yazmaktadır:

"Sevgili Rainer,

Goethe bir yerlerde, insanın yabancı bir dilde kayda değer bir şey başaramayacağını söyler ki bu bana hep yanlış gelmiştir. Aslına bakarsanız şiir yazmak, kendi içinde anadilden başka bir dile çeviri yapmaktır; ha Fransızca ha Almanca, fark etmez. Hiçbir dil anadil değildir. Şiir yazmak, onu yeniden yazmaktır. Bu yüzden insanlar Fransız ya da Rus vb. şairlerden söz ettiklerinde afallıyorum. Bir şair Fransızca yazabilir ama Fransız şairi olamaz. [...] İnsanın şair olmasının nedeni Fransız, Rus vs. olmaktan kaçınmak, her şey olmaktır; ya da mesela şöyle diyelim: Kişi Fransız olmadığı için şairdir. Yine de her dilin sadece kendisine ait olan bir yanı vardır. Bu yüzden Fransızca ve Almancada sesiniz farklı tınlıyor – ki Fransızca yazmanızın nedeni de bu zaten! Almanca Fransızcadan daha derin, daha dolgun, daha süzülmüş, daha karanlık. Fransızca, çınlamayan saat; Almanca, saatten ziyade çınlama. [...] Almanca *oluşur*, Fransızca ise *vardır*. Şairler için nankör; neredeyse imkânsız bir dil!"

Daha ilk şiirlerinden birinde kendisini "yedidüvel gezgini" olarak niteleyen Rainer Maria Rilke, her tür bağlılığı reddeden mizacı uyarınca genç yaşında Paris'e yerleşerek Rodin'in özel sekreterliğini yapmaya başladı. İlk şiirleriyle arasına kalın bir çizgi çizen *Yeni Şiirler* ve *Malte Laurids Brigge'nin Notları* isimli kitaplarını on iki yıllık bu Paris ikameti sırasında yarattı. Varlığın özünü "seyir halinde oluş"ta bulan Rilke, yaşamı boyunca İsviçre, İtalya, İspanya, Kuzey Afrika, Mısır vd. pek çok yeri dolaştıktan sonra I. Dünya Savaşı patlak verdiğinde Fransa'dan ayrılıp Münih'e döndü; 1919'da ise ömrünün son yıllarını geçireceği İsviçre'ye giderek vizyoner bakışını taçlandıran son iki eseri *Duino Ağıtları* ile *Orpheus'a Soneler*'i tamamladı. Şair, 29 Aralık 1926'da lösemi yüzünden hayata veda ettiğinde, Avrupa entelektüel çevrelerince çok iyi bilinmesine karşın genel okuyucu kitlesi tarafından neredeyse hiç tanınmıyordu. Bugünse, ölümünün üzerinden yüz yıl geçmiş olan bu büyük sanatçıyı layıkıyla tanımadan modern edebiyatı anlamanın mümkün olmadığı evrensel bir kural sayılmakta.

Hiç Uğruna Bir Nefes, Rilke'yi Türkçede yepyeni bir sesle yankılarken zengin açıklama ve yorumlarıyla da okuyucuya benzersiz bir seziş yolculuğu vaat ediyor.

EVEREST
www.everestyayinlari.com
f/everestyayinlari
𝕏/everestkitap
/everestyayinlari

9 786253 692971